Albertus Magnus de apprehenſione.

UVA. BHSC. IyR_143_4

UVA. BHSC. IyR_143_4

¶ Clariſſimi Alberti Magni de Apprehenſione liber Incipit.

DE apprehēſione ac apprehēſionis modis ſeu diuerſitatibus differēs: diſputationis ſeriem per dialogum ꝓſecutus ſum: ut ex tractādi mō legētibus faſtidium magis tollat ⁊ ſtudiȷ̄ leuet onus. ¶ Apprehēſionem ſiqdem ꝯſtat nobiliſſimam eē actionem. Judicare eni de rebus excellētiſſimū eſt: ⁊ hoc iudiciuꝫ oēs res patiunt: ſolius vō ſubē itellectualis intereſt examinare ſingula. Ad hoc eni oēs hoīes nāli ferūtur īpetu. Immortalium quippe aīs ſemina plātauit deus: que ꝑdire conant: que areſcūt inhertia. ⁊ vigore ꝑdito ſuffocant: ſed ſtudiȷ̄ ⁊ doctrine cultu elaborata: in uberes pullulāt ſcīe fructus: ut uera fiat appꝑhenſio. ⁊ rectū de rebus ferat iudicium. Libet igitur de hac nobili actiōe que eſt apprehēſio ꝯferre: ſed afflatu diuino opꝰ eſt: magnorūqꝫ virorū auxiliȷ̄s: que in diuerſis locis circa hāc mām ſudarunt: exquiſitas excudētes ſnīas: negociū eniꝫ ꝓpoſitū vires ſuperat. Ideoqꝫ totius itellectualis īfluētie magiſtrā rogaui phiam in etheris micātem ſedibus: ad ima ſeipſam tamē extēdentem: ut mihi edētulo lac exprimat non valēti cibū molere. Ipſius ergo pedes acceſſi ad pudiciſſima anhelās ubera: ſuggē cupiēs claritatē doctrine ad qōnis declarationem. indeqꝫ eius clarū ac ſuaue humiliter iploraui eulogium. Ipſa vō petenti placidum deflexa vultum nulli ſe denegare ſolita: lꝫ indigno aſſenſum libens prebuit. ⁊ ſic exorſa ait. P. Quid a me diſcere cupis? D. De apphenſione inqꝫ doceri deſidero. P. Queſtio ꝓfunda eſt ⁊ grauida que de ſuis viſceribus multa efferat ꝓblemata. Sed ut aptius enucleent in his ordo ſeruet. D. Ut placet. P. Primo uolo te intelligere an apprehēſio actio ſit uel paſſio. Dic quod ſentis. D. Uellē ut in huius alti negociȷ̄ edificio: primo iaceres fundamentum. ne poſt multe collatiōis laborē opus ruine pateat. P. Aſſentio. Tene igit qō ad paſſioneꝫ reduci pōt. D. Obiectionē peto ſi placet. P. Ad hoc ueniſti. Hinc nō rogata licētia: tuas api ꝯceptiones cū occurrūt. D. Sic fiat. Dico ergo ſi apphēſio eſt paſſio a poa ſenſitiua uel itellectiua apphendēte aliqd abiȷ̄ci fateri neceſſe eſt. P. Si recolis dixi: ꝙ ad paſſionem reduci pōt. nō ꝙ plenā paſſiōis rōnem habeat que phica dr. in ſbō enim phice paſſionis eſt ꝯriū: qō abiȷ̄ci oportet per trāſmutationē ſiue alteratiōis motū: cuius finis eſt receptio forme agētis in ipm ſbm. poa vō ſenſitiua uel intellectiua huius ſbm non eſt niſi equiuoce dictū: cū in ea nō ſit ꝯrium qō per mutationē abiȷ̄ci oporteat id qō finis eſt tm̄. ſ. receptio forme ſenſibilis ⁊ itellectualis agētium in illas potētias ibi eſt. D. Liquet qō dicis. ⁊ ulterius video alterationis motū: qui in ſbō phico fit in tpe eſſe. ⁊ receptionē que in eodē ſbō fit ⁊ que ſola in dictis potentiȷ̄s repit nō in tpe: ſed in idiuiſibili tpis fieri neceſſe eſt. motū enim oēm in tpe fore ꝓbatū eſt: cum tēporis cā ſit motus. tres vō motus prioris ⁊ poſterioris ſucceſſiōe carens intra tpis rōneꝫ nō includitur. P. Recte collegiſti. Uides ergo qꝛ ille potentie tm̄ ſimplicis receptiōis que finis eſt ſbta ſūt: ⁊ nō ipſius alteratiōis que in paſſiōe ꝯtingit: ⁊ in eius ꝯriuꝫ non ſit. ⁊ ideo dixi ꝙ apphēſio paſſio uere non eſt. ſed ad paſſionē reduci pōt. D. Uellem melius cape quō reducit. P. Intelligis alterationem que in ſbō patiente ꝯtingit motū eē phicū? D. Intelligo. P. Motus aūt hic eſt actus imperfecti exn̄tis in poa ſm ꝙ eſt in potētia ut docuiſſe me recolo. motui aūt ꝯtingit eſſe actū ex ſua ſbā. ſed ꝙ impfecti ſit: hoc nō eſt de eſſentia motus: ſed motui accidit. ⁊ ideo qn̄ motus eſt actus ⁊ nō eſt impfecti eſt actus pfectus. ſic autē eſt qn̄ eſt actus potētie ſenſitiue a receptiōe ſenſibilis ⁊ potentie intellectiue a receptiōe intelligibilis. ⁊ hec ſpecies motus. lꝫ alia quidem ſit a motu phiſico: in quo aliqd ꝯrium abiȷ̄cit a ſbō. tamē pōt dici ꝙ vnus motus ad alterū reducit. cū qō ſit impfecti nō ſit de eēntia motus. ſed ꝙ actus ſit tm̄ qui in utroqꝫ motu inuenit. Uides ēt ꝙ intentio forme que ab ipſa forma elicit ad ſuā formā reducit: cum nō ſit ſm q̄dā ꝓportionem motus qui fit ſm intētionē ad motū qui ſm formā fit reducet. D. Attingo qō dicis. ſꝫ platonis muſa aīum meū pulſat. nō enim poſſe videt ꝙ forma ſenſibilis que māle qd eſt ⁊ inferius agat in aīam ſenſitiuā que formale quid eſt ⁊ ſupius reſpectu eiꝰ. P. Nō credas ſenſibilia in aīaꝫ agere ſed in organa corporū. que quidē organa qꝛ aīata ſunt motus ſenſibilium uſqꝫ ad aīam prouenit. D. Si ſenſibilia agant in mutādo organa: cur ēt aīa iudicādo de ſenſibili ⁊ intelligibili in hoc agere non dicet? P. Bene ꝓſequeris ꝯferēdo. ſcias ꝙ potētia recipiendo ſenſibilia ⁊ intelligibilia quodā mō ab eis patitur ut dictū eſt. potentia vō pfecta per formā ſui actiui exn̄tem in ipſa agere pōt. ⁊ ideo ſenſus effectus in actu per formam ſui ſenſibilis exn̄tem in ipſo agere pōt ⁊ de ꝓprio ſenſibili iudicare. ſilr eſt de intellectu. Unde videre potes ꝙ primū qō occurrit in apphenſiōe paſſio quedā eſt. ſ. receptio ſenſibilis uel itelligibilis ſpeciei in potentia. Sed ultimuꝫ occurrens. ſ. iudicare de re per formā a re acceptā actio eſt. Unde nō errat qui eam dixerit paſſionē quādā aut etiā actionē. D. Jam clarius video qō dicis. uerū quedam expimenta adhuc me mouent. Uideo enim oculos menſtruate inficere aerē ⁊ ſpecula: ⁊ ēt oculos inſpicientiū ⁊ oculoſ baſaliſci ferūt uenenum ſpargere qō nō fit niſi agendo in aerē ⁊ obiecta. P. Nō eſt hec contra dicta. qꝛ talis actio nō eſt oculi inq̄tū ſentit. ſꝫ uapor qdā reſolutꝰ ab oc̄lo eſt qui inficit. ⁊ nō ſenſus uel viſus qui in oculo eſt. ⁊ uapor ille qꝛ ſubtilis ⁊ acutus eſt magis penetrat in corpa clara ſicut in ſpecula ⁊ in oculos qui ſunt quaſi ſpecula aīata q̄ꝫ in alia corpa. D. Concluſum eē video ſenſibile uel intelligibile in potentiam agere. ex alia pte video formam ſenſibilem que eſt in mā nō relinquere ꝓpriū ſbm ut trāſeat ad oculuꝫ: ut in eum agat. P. Fateor ꝙ forma ſm hmōi eē qō eſt extra in mā ad oculum nō tranſit. qꝛ iā oculus albus eſſet uel niger. ſed forma illa ſm qōdaꝫ eē ſpūale. ſ. ſm ꝙ eſt intētio quedā ſpūalis elicita a forma māli: ſic accipit in potētia. D. Dic queſo in quo differt eē ſpūale forme uel intētio ab eē eius māli? P. Forma in formādo mām dat eſſe actu ipſi māe ⁊ cōpoſito ex mā ⁊ forma. Intētio vō non dat eē nec ſenſui qn̄ eſt in ipſo. nec intellectui qn̄ in ipſo eſt. ſed facit notitiam de re de qua elicit. Et ideo accipe ulterius ꝙ intētio nō eſt pars rei. ſed eſt ſpēs elicita a tota re ⁊ totā reꝫ notificans. Intētio enim colorati que eſt in oculo nō tm̄ coloris ſed totius colorati notitiam facit. ⁊ intentio que eſt in imaginatiua non preſenti materia totius imaginati notitiam facit. ⁊ intentio que eſt in intellectu: que quidem ulē eſt: ſpecies eſt totius non

Marginal notes:

Qꝫ motꝰ ſꝫ intētionē reducit ad motuꝫ q̄ fit ſꝫ formaꝫ

An forā ſēſibil agat i aīaꝫ

Qꝫ apphēſio ſꝫ receptiōeꝫ ad paſſioneꝫ ſm iudicium ad actionē reducitur.

Qꝫ uapor ab oc̄lo egrediens ledit.

Quō dr̄nt eē itētiōale forē a māli eiꝰ eſſe

An apphenſio actio ſit ꝟ paſſio

Qꝫ motꝰ ē i tpe. ⁊ forē receptio i idiuiſibili tpis

UVA. BHSC. IyR_143_4

partis de toto notitiam faciens ⁊ iudicium. conſtat
aūt ꝙ forma eſt ꝑs rei: forma iterū per gn̄ationē ue-
ram in eē educta eſt. ſꝫ intētio nō per generationem
uerā q꞉ nō eſt res ſeꝑata in eē. ſꝫ rei ſilitudo ſpūalis.
eſt tn̄ ibi gn̄atio quedā potius ꝙ mot⁹. qm̄ ſpice in oī
parte medij in circuitu generat̄. qm̄ nō vna eſt nume
ro. itētio in toto medio. D. Grata ſūt ualde mihi que

De diuerſa abſtractōe forme a mā.

dicis. Sed uellē ut explicares quō differunt he ſpēs
uel intētio a ſenſu uel intellectu recipit̄. P. Opꝫ te
ſcire hāc itētionē gradus hr̄e. aliqn̄ eni forma abſtra-
hit a mā. ſꝫ nō a pn̄tia māe. nec a pēditijs materie. ⁊
hoc facit ſenſus tā ꝓprius ꝙ cois. Aliqn̄ ulterius ab
ſtrahit a pn̄tia ēt māe. ⁊ hoc facit imaginatiua potē-
tia que formas ſēſibiles retiet abſentib⁹ ſingularib⁹.
Aliqn̄ aūt abſtrahit forma ut dictuꝫ eſt. ⁊ inſuꝑ acci
piunt quedam intētiones que nō imprimunt ſenſib⁹
ſpūaliores ꝙ ꝑdicte. ſꝫ nō innoteſcūt nobis ſine ſen-
ſib⁹. ſicut amicum eē ⁊ inimicum. delectabilem in ꝯuI
ctu ⁊ affabilē ⁊ hi⁹ ⁊ his ꝯ̄ria. ſ. hūc eē filiū. pſonis ac
cipimus. ⁊ aliud eē agnū ⁊ lupuꝫ. ⁊ hoc facit extima
tiua. Aliqn̄ abſtrahit a mā ⁊ eius pn̄tia ⁊ a pendit ijs
materie. i. ꝓpetatibus ſubiecti forme. ut talis mēbroꝝ
ſitus. talis etas ⁊ talis figura capitis ⁊ hec indiuiduā
tia que ſic in vno repiunt̄ ꝙ nō in alio. ⁊ abſtrahit ēt
ab intētioibus ſenſibilium. ⁊ ſola rei q̄ditas apprehē
dit ſimplex ⁊ domita ab oibus ꝑdictis. ⁊ eſt ulē qō
oi ꝯtigit. nō ꝓpꝫ hic ul' illi ⁊ ibi eſt finis abſtractiōis
forē ſenſibil'. ⁊ hoc facit ſola itellectiua. D. Plene mi
hi ſatiſfeciſti. ſꝫ ulterius quero cū oñderis hi⁹ intētio
num receptiōes q̄ſdā eē paſſiōes an differēter paſſio

Q; ī maiori abſtractione ē maior ipaſſibilitas.

nes ſint cēſcēde. P. nō eſt dubium. ꝙ mlto maior im
paſibilitas eſt in itellectu in receptiōe itelligibiliū ꝙ
in ſenſu in receptiōe ſenſibilium. ⁊ q̄to ꝓgreſſus fue-
ris tāto eſt minor paſſibilitas in potētijs aīe q꞉ tanto
intētio magis accedit ad vniuerſalitatem quā ꝯſequi
tur in itellectu qui minime patit̄: receptibile enim in-
telligibilium eſt ſine paſſiōe ⁊ motu oīno cum nulla
diſpoſitio ꝑcedat ad itelligibile recipiēdum. ſꝫ pure
receptibilitati acq̄rit̄ receptū actu. Ad ſēſibile vō re
cipiēdū q̄dam māles diſpōnes ꝑcedūt ſicut calor uel

Quid ꝓducit itētiones in eſſe

frigus uel hi⁹. D. Ratio tua clara eſt. ſed iā ad aliud
anhelo: itelligere cupio hi⁹ itētiōes ſm̄ q̄s fit de reb⁹
apprehēſio q̄d ꝓducit in eē. nam ante extractionem
in potētia ſunt in māli forma. nihil aūt educit ſe in
actum. opꝫ ergo aliq̄d eē qō educat eas in actū. ⁊ det
eis hi⁹ eē ſpūale. occurrit mihi rō ſuadens ꝙ ſbm in
quo recipiūt̄. q꞉ ſpūale eſt forte eis hi⁹ eē ꝯfert. Aliū
de ſuadet mihi rō. ꝙ lumen ſit qō eas faciat. q꞉ nulla
q̄litas iferioꝝ agit per ſe ulr̄ ſꝫ ꝑticularit̄ vnum ⁊ nō
alium. lumen igit̄ qō eſt forma celi ulr̄ oia inferiora
mouētis videt̄ eē cā vniuerſalis actiōis in itētioibus
ſenſibiliū formaꝝ: aliūde videt̄ mihi ꝙ virt⁹ aīe agat
hi⁹ intētiōes. ſicut ēt q̄dam docti antiqui dixerunt ꝙ
virtus aīe ſenſibilis egredit̄ ſpūalr̄. ⁊ ſupponit ſe for-
me ſenſibili ⁊ ꝯfert ei eē in corpore nō ⁊ ſpūale quo
pōt effici in aīa. api igit̄ tu rogo tuam declarationem
ſuꝑ hec. P. Queſtio iſta utilis eſt. q꞉ ea cognita mul
ti vitant̄ errores. In hac aūt uaria examinatione tua
tibi nōdū occurrit ueritas qōnis. nō enim dici pōt ꝙ
itētiōes hēant eē ſpūale ex eo ꝙ recipiūt̄ in ſbo ſpūa
li. itētiōes enim mouēt ſbm in quo recipiunt̄. ſbm aūt
nō diuerſificat mouētia. ſꝫ ꝯgruum eſt magis ut mo-
uētia diuerſificēt ſbm. rōnabilius eſt igit̄ ut intētiōes
ſpūale eē hēant a ſuis mouētib⁹ ꝙ a ſbo. Nōne vides
ꝙ intētio multo ſpūalior eſt ꝙ aer in quo eſt. Nec ite
rū dici pōt ꝙ a lumīe fiāt intētiōes. ꝯſtat eni mltas ex

eis diffūdi in tenebris: q̄s āt dicat lumen in tenebris
fore. nam nec ipſe color eget lumine ut de ſe intētio-
nē eliciat. ſꝫ tm̄ ꝓpter diſpoſitiōeꝫ medij. Qui vō ne
gat formam inferiorem ulr̄ non agere nō recte intel
ligit. q꞉ ois forma ulr̄ agit ⁊ mltiplicat ſeipſam ⁊ nec
a forma ſenſibili hoc remotū eſt. Q; aūt ex doctrina
antiquoꝝ dicis virtutē aīe egredi ⁊ ſupponere ſe ſen
ſibilib⁹ ꝓpter ordinē quēdā quē ad ipſa hēt. ut ex eis
intētiōes educat intelligi nō bene pōt. D. Nūc ex-
terius qō plato ad hoc poſuit occurrit. nā ⁊ ex ocu-

Quid ocul[…] faſcinātis [..] dit: ⁊ magnet[..] trahit

lis faſcinationis virtus egredit̄ ab vno in alium faſci
nādo ipſum. ⁊ a magnete (ut antiqui aiūt) virtus in
ferrū ingredit̄. P. Ab oculis faſcinātis nō egreditur
niſi in ſuo uehiculo virt⁹ ꝙ eſt ſpūs qui ſepe uſq; ad
ſenſibile extēdi neq̄t ꝓpter diſtātiam magnam. ⁊ ꝑci
pue in viſu ⁊ odoratu quorūdam aīalium. ſpūs enim
a corpore egreſſus ſtatim diſſoluit̄ ⁊ aeri ꝯtinuat̄. er-
go ⁊ virtus tūc ꝑibit. ad illoꝝ tn̄ aīaliū ſenſus ueniūt
itentiōes. antiquoꝝ exēplū nō approbo. nō enim di-
co a magnete virtutem emitti. ſꝫ in tacto ferro gene-
rari. ⁊ virtus generata facit moueri ferrū ad magne-
tem tanꝙ ad locum ſue forme. in quo cōplemētuꝫ ac
cipit illius virtutis que in ferro ipſo generata eſt. Id
aūt qō ꝑ⁰ ꝓpoſuiſti te in dubitatiōem cogēs nihil vi-
delicet in potētia exiſtens ſeipſum in actum educere
poſſe ſi de potētia cauſe mālis itelligis ueꝝ eſſe a 2⁰.
De potētia vō cauſe formalis ⁊ efficientis ificior. in-
tētio enim a re agēte tm̄ ſm̄ formaꝫ gn̄at̄. D. Nōne
itētio q̄d ſpūale eſt: quō ergo a forma māli educi ꝑt:
nam hi⁹ forma ex elemētis fit que nequeūt in ipſa in
tētionem cāre. P. Forma que eſt in re cum agit per
qualitates materie in qua eſt agit māliter. cum vō per
ſe ſolā agit immāliter agit q꞉ ipſa eſt eſſentia per ſeip-
ſam. ⁊ ſic itētionē uel eē ſpūale educere pōt. D. hec
oia ualde ꝯſona ſunt rōni. Sꝫ obſecro ut tuā ſuꝑ hoc
ſn̄iam aptius ediſceras. P. Cogitaſti mouētia uel agē
tia itētiōes in eē ſpūale extriſecus eē. ego aūt itrinſe

Q; ois fo[…] ſeipſam mul[…] tiplicat.

cus eē cogito ſicut in hac ultia rn̄ſiōe mea aīaduerte
re potuiſti. ſi eni color ⁊ odor ⁊ hi⁹ alia ſenſibilia per
ſe ſunt. per ꝓprias eſſentias cā ſunt ſenſibilitatis ⁊ ſen
ſus facti ſm̄ actū. Scire eni debes ꝙ ois forma per
hoc ꝙ ipſa eſſentia ſimplex eſt ſui ipſius mltiplicatiua
eſt. ⁊ ſic multiplicat ſuā intētionē que ſpūalis ſilitudo
eſt rei. ⁊ iō forma ſenſibilis multiplicat ſe in eē ſpūali.
⁊ ad hoc ſibi ſufficit qm̄ ois forma in ꝓpa ⁊ ſibi eſſen-
tiali actiōe ſibi ſufficit. Sic ergo ulr̄ collige ꝙ forma
duplex hēt eē. vnū ſimplex qō eſt ſpirituale per extra
ctioneꝫ. ⁊ hoc fit a ſimplici agēte qō eſt forma rei mul
tiplicātis ſeipſam per itētiones. Alteꝝ vō eē hēt nō
ſimplex ſꝫ māle in re in qua eſt. ⁊ hoc fit ab agēte com
poſito. qō educit eā de mā per generationē. D. Cogi
tatio mea que mihi ꝯgrua videbat̄ iā mihi ſine rōe vi

Quare fo[…] ſēſibilis […] ſā mltiplic[…] ⁊ nō ſātaſ[…]

det̄ eſſe. Sꝫ ex rn̄ſione tua dubitatio ſboꝛta eſt. ſi for
ma ſenſibilis per ſe multiplicari pōt ⁊ in ſenſu fieri ut
aſſeris. cur ēt fantaſma nō efficit ſeipm̄ in intellectu
poſſi. ſꝫ req̄rit mouēs extriſecū. ſ. itellectū quē dicim⁹
agētē. P. Uideo ꝙ capis que audis. ſed aīaduerte ꝙ
nō eſt ſile. Fātaſma eni ex ſe neq̄t elicere eē itellectua
le qō multo eſt ſimplicius. q꞉ extra terminos ꝯtinui ⁊
tꝑis eſt ꝙ ſit ipm̄ fantaſma. ⁊ iō idiget motore ad hi⁹
eē eliciēdū. ſꝫ forma ſenſibil' per ſe agēs nihil ſupra ſe
ꝯfert qn̄ ꝯfert eē itētionale. qō itra ꝯtinuū ⁊ tꝑs iclu-
dit. D. Nō eſt qui poſſit tue rōni ꝯ̄dicē. uerū q꞉ in
fundamēto tue opinionis quā nō attigeram pauloāń
dixiſti ꝙ color ⁊ odor ⁊ hi⁹ ꝑ ſe ſēſibilia ſūt. Uellē ꝙ
hec ap̄ias mihi clarius. P. Intellige ꝙ eſt qōdā ſen-

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſibile per ſe ⁊ p̄°. ⁊ quoddā ſenſibile per ſe ſz nō prio.
⁊ quoddam eſt ſenſibile nō per ſe nec p̄° ſz per accñs.
Sēſibile p̄° mō dictū eſt ſenſibile ꝓpum cuiuſlibet ſen
ſus. ut coloꝛ ⁊ viſus ⁊ cetera hi⁹. qḋ ꝗdem dico ſenti
ri per ſe. qꝛ ſbm eſt cā predicati. ſicut eni; dr̄ hō per ſe
riſibil̄. cū eni nā ſit cā riſibilitatis. ſic dr̄ coloꝛ ꝑ ſe ſen
ſibil̄. qꝛ coloris eſſentia eſt cā ſenſibilitatis. ⁊ quelibet
foꝛma eſt cā ſue ꝓpꝛie ⁊ ſibi eſſential̄ actiōis ⁊ hoc eſt
dicere per ſe. Senſibile vō 2° mō dictum eſt ſenſibi
le cōe qḋ per ſe itētionē ſuā ipꝛimit in ſenſu ſz nō p̄°.
ſz ꝯiūctam ſenſibili ꝓpo. foꝛma eni ſenſibilis eſt ſitual̄.
⁊ iō coloꝛ ꝑcipit ab oculo cū ꝗtitate que eſt magnitu
do que omnis ſenſate foꝛme eſt ſubiectum. ⁊ ēt cum
his ꝑcipiunt que eſſentialiter ꝗtitati ul̄ magnitudini
ſūt annexa. magnitudo eni cū ſit t̄min⁹nālis coꝛpis ⁊
t̄minata ꝗtitas ſit figura. opz figuram ut trigonū uel
hi⁹ eē ſenſibile cōe. ⁊ qꝛ cognoſcim⁹ nūm diuiſiōe ꝯti
nui. ⁊ ꝯtinuo eſt eſſentiale diuidi. iō ēt opz nūz eē ſen
ſibile cōe. magnitudo vō nō tm̄ diuidit per eēntiā ſz
ēt per motū. qꝛ motus nō hēt añ ⁊ poſt niſi per añ ⁊
poſt in magnitudine. ideo opz motū eē ſenſibile cōe.
⁊ ultio iter ea opz ꝗtē eē que eſt motus ꝓuatio. Ad
hoc attēde ꝙ hec dn̄r ſenſibilia coīa. qꝛ qḋlibet eoꝝ
a plurib⁹ ſenſib⁹ ꝑcipit. nō ꝙ qḋlibet ab oībus appꝛe
hendat. magnitudo eni ⁊ figura ſolo viſu ⁊ tactu ꝑci
piunt. alia vō tria oībus cōmunia ſunt. Sēſibile per
accñs eſt qḋ ꝓpam eſſentiā nō ipꝛimit in ſenſu nec p̄°
nec 2°. ſz tn̄ cū ſenſibili ꝓpo ⁊ cōmuni accipit ⁊ nō ſine
extimatione ⁊ cogitatione ſicut ſunt itētiones de ꝗb⁹
ſupꝛa feci mētiōez. ut ꝙ hoc nigꝝ eſt amicū. ⁊ hoc ful
uuz piloſuz eſt lupus. ⁊ hi⁹. O. Nihil reſtat in quo ti
bi mō ampli⁹ obſiſtā. qm̄ que mihi erāt ignota decla
raſti. obſecro ut ad ſpāles apphēſiones deiceps ꝓce
das. Uellēqz ut a ſenſitiua exteriori incoharemus ſer
monē. P. Recte petis qm̄ in oꝛdine apphēſionū p̄ª
eē dignoſcit. apphēſiōis igit exterioris que per. v. di
ſtinguit dn̄as triplex eſt idigētia eis coīs videlz obie
cti medij ⁊ oꝛgani. ⁊ ut alia differamus ꝙ pꝛime iter
has apphēſiōis que per viſum fit eſt coloꝛ. qui per ſe
gn̄at ſuā itētionē in medio. ſ. aere. quo mediate defer
tur itētio ad oꝛganū. ſ. pupillā oculi. ſic eni data eſt co
loris dn̄a ꝙ eſt motiu⁹ ſm actum lucidi. i. aeris actua
liter illuminati quē mouere dr̄ duz in eo ſuā gn̄at intē
tionem. O. Nō video quō diffō alia que dari ſolet. ſ.
ꝙ coloꝛ eſt extremitas ꝑſpicui in coꝛpoꝛe determina
to pꝛie ꝯueniat diffōni. nā ſi bn̄ intelligo hāc diffini
tionē hec ꝑdicatio eſt mālis. dū dr̄ coloꝛ eſt extremi
tas. i. in extremitate. ſ. ſupficie coꝛpis ꝑſpicui. oē eni;
coꝛpus aliqḋ hēt ꝑſpicuitatis ſaltē in ꝑte ⁊ ſi nō in to
to. ſicut opaca. terminati. ſ. per ꝗlitates actiuas ꝓmas
⁊ paſſiuas. ut video ꝑſpicuū eſt aliqḋ coloris. ſz ꝑſpi
cuum nō eſt actu ꝑſpicuū niſi per lucis p̄ntiā. igit nec
coloꝛ erit actu coloꝛ niſi luminis habitū hn̄s. ⁊ ſi hoc
eſt nō poterit per ſe mouere mediuz. niſi ei ſupaddat
lucis adminiculū que colori actū p̄beat ⁊ ſic medium
mouere poſſit. qḋ eſt ergo qḋ dicit ꝓma diffinitio ꝙ
ſit coloꝛ motiuus aeris per ſe ut itelligit p̄fata diffini
tio. cū hec per ſe facere nō poſſit niſi ei lumē addat.
ꝯſtat eni ꝙ coloꝛ exn̄s in tenebꝛis nō mouet mediuz.
P. Queſtio iſta dubitabilis eſt. Sed attēde ꝙ coloꝛ
hēt qḋdā eē māle qḋ fit per ꝗlitates ꝓmas traſmutā
tes materiā diuerſimode uariātes ſupficiē coꝛporis
terminati ⁊ ex hoc cauſantes diuerſos colores. nulla
tn̄ de ꝓmis ꝗlitatib⁹ de eēntia coloris eſt. ⁊ ſm hi⁹ eē
māle colores actu ſūt in tenebꝛis ſz nō mouēt mediū
qꝛ foꝛma ſenſibilis ſm hi⁹ eē māle educere neqt ex ſe

itētionē uel ſpūale eē. hēt iterū coloꝛ aliud eē foꝛma
le. ⁊ hoc cātur ex hoc ꝙ lumē iſluitur extremitati ꝑ
ſpicui terminati. nā lumē eſt coloꝛ ꝑſpicui nō t̄minati
qui colorat ipm in ſupficie ⁊ in ꝓfūdo. Si vō coꝛp⁹ ꝑ
ſpicuū tm̄ ſit in ſupficie ⁊ nō in ꝓfūdo: lumē ei iſluxū
ꝑmixtū opacitati coꝛpis fit coloꝛ. ⁊ ſm hi⁹ eē lumē eſt
de eēntia coloris: ⁊ iō recte dictū eſt ꝙ lumē ē ypoſta
ſis coloꝝ. ſm hoc eni coloꝛ nihil aliud eſt ꝙ diffuſio
lumis in ſupficie coꝛpis ꝑſpicui t̄minati. ⁊ ſm hi⁹ eſſe
foꝛmale nō eſt actu coloꝛ niſi in lumie: cū lumē de ei⁹
ſit eēntia. ⁊ iō nō vr̄ niſi in lumine: ⁊ ſic hēt mouē me
diū: qꝛ foꝛma ſenſibilis ſm eēntiā ſuā educē pōt ex ſe
eē ſpūale: dūmō mediū ſit diſpoſitū per lucē ad reci
piēdū itētionē ei⁹. ⁊ iō ſm hi⁹ eē foꝛmale recte dr̄ mo
tiu⁹ coloꝛ lucidi ſm actū. i. aeris illuminati qui ꝓpum
mediū eſt coloris ſm tale eē. ſic eni coloꝛ per ſuā eēn
tiā mouet. que ꝗdē eēntia nō eſt in tenebꝛis niſi in po
tētia qḋ ultimo iſtas. qꝛ coloꝛ in tenebꝛis nō videt. er
go per admixtionē lumis videt nō per eēntiā. Scire
debes ꝙ qm̄ coloꝛ eſt lumē ligatū māe nō pōt mouē
mediū niſi ſit actu illuminatū ſaltē iuxta colorē ut ge
neret in medio ſuā itētionē. Lucētia vō que hn̄t lumī
calcatū ⁊ nō obligatū māe mouēt dyaphanum tene
broſuz ⁊ nō vident in tenebꝛis ut ignis ⁊ ſtelle. O. Ui
deris inuē ꝙ mediū lumie idigeat ut recipiat coloris
itētionē. P. Uerū dicis. opz eni per lumē diſponi me
diū ad coloris ſilitudinē ſuſcipiēdā. mā eni foꝛmā nō
recipit niſi diſpoſita. dyaphanū vō admodum māe ſe
hēt reſpectu itētionis coloris. O. Quid ergo erit ſi
vidēs in loco ſic tenebꝛoſo: nūquid ſufficit ut paulo
añ dixiſti: ut mediū ſaltē iuxta colorē illuminet. ſi eni
hoc eſt: nō totū mediū diſponit lumine ſed modicuz.
P. Supponas ꝙ neceſſe ſit illā modicā aeris illumia
tionē que iuxta colorē eſt ēt uſqz ad oculos ꝑ mediū
ꝓtēdi: ⁊ aliꝗlit mediū totū diſponē. uerū qꝛ parū ap
paret dr̄ ꝗs vidē in tenebꝛis. O. Uideo ꝙ mediū lu
ce idigeat: peto ſatiſfacias mihi an oꝛganū ſilr̄ luce in
digeat. ſi nō idiget: ſed per lucē inatā mediū pōt imu
tare: cur aliquoꝝ aīaliū oculi ut lupi ⁊ gatti hoc pn̄t:
⁊ hoc cōe nō eſt alijs. P. Scias ſpūm ſenſibilē ⁊ ma
xime viſibilē eē ſbam lucidā. ⁊ iō pupilla pōt per nāz
ſuā ſpēm coloris ſuſcipe. eſt eni qḋdā nō coloratuz te
nebꝛoſuz ut aer ⁊ aq̄. qꝛ ſua ꝑſpicuitas eſt ad tenebꝛas
ꝯterminata. ⁊ aliud nō coloratū eſt lucidū ut pupilla.
qꝛ ſua ꝑſpicuitas eſt cū lucis nā cōtermiata: ⁊ iō luce
extiori nō eget. aliquoꝝ tn̄ aīaliū pupilla plus abun
dat in luce ut lupi ⁊ gatti. ⁊ iō nō ſolū nō indiget luce
diſponēte pupillā ad ſuſceptionē itētionis coloris. ſz
ēt pōt extra ſe ſuā ſpēm facē ⁊ imutare mediū extra.
lux eni in taliū oculis min⁹ terminata eſt ⁊ min⁹ māe
ligata. O. Hec oia mihi plana feciſti: ſed ꝯſpicio alia
que vident: lz nō ſub colore ꝓpo in nocte. In die vō ſi
cut colorata alia ſub ꝓpo vident colore: rōnez redde.
P. Cōſtat hi⁹ multū de luce hēre: ⁊ lucis ꝑs vna ē bn̄
terminata coꝛꝑe opaco: ⁊ illa colorē in die reddit ꝓ
um. Lucis ꝑs altera nō bn̄ t̄minata eſt per opacū coꝛ
pus: nec bn̄ ligata māe: ⁊ iō ſeipſam exercē pōt in no
cte. In die eni nō appent hi⁹ luminoſa: ſicut querc⁹ pu
trefacta ⁊ ſq̄me piſciū ⁊ hi⁹. qꝛ mai⁹ lumē diei vincit
min⁹. ⁊ iō imutatio eoꝝ quā faciūt in medio non ap
paret. O. Scire velim cū ſolus coloꝛ obm̄ ſit viſus:
quō luminoſa videant. P. Obiectū viſus ꝓpe dictum
eſt ad qḋ viſus eſt oꝛdinat⁹ ſicut ad finē. obm̄ vō coi
ter dictū eſt ꝗcꝗd viſu diſcernit: ut eſt mediū ⁊ lumio
ſuz. O. Nūquid coꝛp⁹ lumioſū ad pupillā uenit ꝑ me
diū ſicut obm̄ ꝓpuz. aut ipm mediū per aliud mediuz.

UVA. BHSC. IyR_143_4

P.Si mediū per mediū videri diceret̄ eēt ire in īfini
tū.de corpe lumioſo qđ̄ fortioꝛ eſt.attēde igit ꝙ ſicut
ſe hēt coloꝛ ad corpꝰ pſpicuū t̄minatū ꝓmis q̄litatibꝰ
ita lumē ad corpꝰ pſpicuū nō terminatū:ſicut eſt celū
ignis:aer:⁊ aq̄.lumē tn̄ forma ē rei nobilioꝛ q̄ꝫ coloꝛ:
⁊ ſimplicioꝛ:⁊ iđ̄ pficē pōt pſpicuū ut ipm faciat actu
lucidū.coloꝛ nō ſic pficit ſuū pſpicuū:⁊ nō facit ipm
eē actu viſibile niſi mediū diſponat̄ luce.ſilr lumē dat
eē actu coloribꝰ:qđ̄ coloꝛ facē neq̄t.ſed ſicut a colore
eſt qđ̄dā itētionale uel ſpūale eē qđ̄ eſt in medio:ſic a
lumine eſt qđ̄dā eē ſpūale qđ̄ eſt in pſpicuo . Lumen
eni qđ̄ eſt gn̄atū in pſpicuo a corpe lumioſo hēt ſe ad
lucē que eſt forma corpis luminoſi.ſicut ſe hēt itētio
coloris gn̄ata in medio ad formā coloris que eſt in
corpe colorato.⁊ iđ̄ rōnabilr dici pōt ꝙ ſicut colora-
tū videt̄ per itētionē ſuā in medio exn̄tē:ſic ⁊ lumio-
ſum per lumē qđ̄ hēt eē itētionale ſeu ſpūale in pſpi-
cuo.D.Auditis reſiſtē nequeo:ſed cur ponis colorez
opꝰ hr̄e medio:P.Si ponis aliq̄d coloratū ſup ocu
lū nō videbit ipm oculus.qꝛ coloratū ſm tactū non
agit in aliq̄d niſi actione phica.coloꝛ aūt fit in oculo
per actionē nō phicā ſed ſpūalē.⁊ iđ̄ coloꝛ idiget coꝛ
pore in quo priꝰ efficiat̄ ſpūalis anteq̄ꝫ in oculo gn̄et̄.
⁊ hoc corpꝰ mediū eſt.D.Que ponis media:P.Ae-
rē ⁊ aquā:per que intētiones coloꝝ ad pupillā trāſe-
unt.D.Quid ſi coloꝛ in celo ſit per ſuppōnē:nūquid
poterit celū mediū eē:P.Hec duo elta ſūt ī viſu me
dia:nō qꝛ elta ſed qꝛ pſpicua:quā nām cū celo hn̄t cō
munē.per quādā tn̄ analogiā:qm̄ in v̄itate alia eſt p-
ſpicuitas elti que trāſmutabilis eſt in alteriꝰ elti pſpi-
cuitatē ut ignis in aerē:⁊ alia celi que icorruptibilis ē
⁊ iđ̄ nobilꝰ ⁊ per ꝓus celo ꝯuenit.D.Si celū ⁊ ignis
pſpicua ſt:q̄re hec duo elta poſuiſti tm̄:P.Propriū
obm̄ viſus eſt coloꝛ:qui ſolū corpibꝰ mixtis ⁊ cōple-
xionatis ieſt.⁊ hec corpa ſūt tm̄ circa terrā ⁊ aquā.⁊
hoc videmꝰ mediāte ſolo aere ⁊ aq̄.D.Pn̄t ne oiuz
coloꝝ itētiones deferre hec media:P.Dixi tibi ꝙ rō
ne pſpicuitatis ſūt media.pſpicuitas quedā eſt t̄mina
ta ⁊ in illa ex iſluxu lucis fiūt colores.Alia eſt nō ter
minata:qꝛ nec ēt in ꝓfūdo opacitate aliq̄ t̄minat̄:⁊ in
ea ex iſluxu luminis nō fit coloꝛ.⁊ hec media hꝰ hn̄t
pſpicuitatē:⁊ iđ̄ nullo iformant̄ colore.⁊ per ꝯn̄s oi-
um itētionū coloꝝ ſuſceptiua ſūt:dūmō per lucē diſ-
ponant̄.collige g̊ ꝙ opꝫ hꝰ media trāſparētia fore:⁊
nō colorata:⁊ luce pfuſa:ut intētiones ſint apta ſuſci-
pere.D.Circa hec meas p̄cidiſti ambiguitates:ſꝫ de
organo mihi ediſcē aliq̄d.hoc eni eſt ultimū qđ̄ ꝓpo
ſuiſti.P.Organū in viſu eſt id ad qđ̄ itētiones p medi
um deferunt̄:⁊ hec eſt pupilla viſus.D.Explica ma-
gis ſi v̄tꝰ viſiua eſt in pupilla:in qua pte eiꝰ ſit.P.Nō
eſt v̄tꝰ viſiua in extiori pte pupille:in qua fit itētionū
receptio.ſed itus in neruo quodā ꝯcauo ⁊ ibi fit iudi
ciū.D.Nōne pupilla cōpoſita eſt ex q̄tuoꝛ eltis de q̄
bus ut dixiſti cānt̄ colores:Si g̊ rōne mixtionis co-
lorata eſt.quō colores ſuſcipit:P.Qđ̄ nāles hēt co-
lores eſt rōne mixtionis:⁊ ſm hoc colores nō recipit
ſed inquātū pſpicua eſt recipit eos.pſpicua eſt ex hu-
moribꝰ aqueis diuerſis ex q̄bꝰ cōponit̄ ⁊ in ea dn̄ant̄
D.Cū due ſint pupille vna res debēt videri due.P.
Scias neruū qđ̄dā eē in anteriore pte cerebri qui vi
ſiuꝰ dr̄:eo ꝙ itra cū diſcurrit ſpūs viſiuꝰ accipiens foꝛ
mas in oculis depictas:⁊ eſt figura triāguli faciēs:in
cuiꝰ pūcto uel corio vniunt̄ forme oculoꝝ ⁊ ibi fit iu
diciū de re viſa.⁊ qꝛ ibi ꝯueniunt:iđ̄ qđ̄ eſt vnū videt̄
vnū:⁊ duo qđ̄ eſt duo.D.Adhuc ſupeſt dubiū cū pu
pilla ſpēꝫ recipiēs ſit circularis:cur nō iudicat omnis

De medio viſus.

De organo viſus.

res talis figure.⁊ cuꝫ id qđ̄ in pupilla impſſum eſt ſit
modicū:nō deberet res viſa maioꝛ videri:reſ ēt īuer
ſa vidēda foret.anterius enim forme uenit ad oculuꝫ
⁊ id qđ̄ interius eſt in colorato eſt exterius in oculo.
⁊ qđ̄ dextrū eſt ſiniſtruꝫ videri deberet:qꝛ dextra rei
viſe eſt ad ſiniſtrā oculiꝰ ⁊ ecōuerſo.P.Ad hec oia te
oportet ſupponere ꝙ videmus intus ſuſcipiētes:cuꝫ
coloris igit̄ ſpēs ꝓcedit in oculos fit eius ꝓceſſus ſb
duobus radijs luminis.quoꝝ vnus radius finē vnuꝫ
colorati attingit ⁊ alter alterū:ita ꝙ ſignificat trian-
gulus uel piramis:cuius baſis eſt res viſa:⁊ angulus
uel conus ꝯcludit̄ in oculo ſicut hic vides.ſit.a.b.ba
ſis.⁊.c.angulus.dico ergo ꝙ linee radiales in pūcto
uel cono in quo pone oculū cōcludunt̄.⁊ gn̄atio colo
ris eſt ſperice per tales triāgulos rel piramides in cir
cuitu rei viſibilis.⁊ ideo nō eſt qđ̄ de quātitate forme
colorate in oculo.qꝛ id qđ̄ ſigillat̄ in pūcto eſt indiui-
ſibile ſm ꝙ hꝰ.nec hoc impoſſibile:cū in oculo ⁊ in
medio ſit potius intētio rei q̄ꝫ res.Iudiciū aūt quanti
tatis rei viſe fit per quātitatē anguli.qui quāto ꝓpinq̄
oꝛ eſt rei viſe eſt expāſioꝛ.⁊ tūc res viſa videt̄ maioꝛ.
⁊ quāto eſt remotioꝛ eſt minoꝛ.qꝛ quāto linee lōgio-
res ſunt:angulus minoꝛ remanet:⁊ tūc res viſa mi-
noꝛ videt̄.De īuerſione etiā nihil eſt:qꝛ intētio nō ge
nerat̄ a forma niſi ſm ꝙ eſt forma ut ſupra tibi dixi:⁊
illa nō habet anterius ⁊ interius.ſed intētionē gene-
rabit ſolū in oculo.De dextro ⁊ ſiniſtro ſcias ꝙ inten-
tio nō mouet viſum ſine rei pn̄tia.vn̄ cum iudiciū ad
rem terminet̄:nō pōt eſſe ꝑuerſum ſi eſt intētio ſine p̄
ſentia rei moueret:ſenſum ueruꝫ impedire poſſet.D.
Sufficit mihi ꝙ de viſu ſufficienter docuiſti:peto ut
ad auditum trāſeas:⁊ de hoc ſenſu tria predicta diſcu
tias.P.Ab obiecto ergo incipiēdum eſt:qđ̄ eſt ſonꝰ.
De quo ſcire debes ꝙ cuꝫ eius imutatio omnibus ſit
nota:eius tamē quiditas valde incerta eſt.⁊ de huiuſ
modi obiecti immutatione agēdo de generatione eti
am eius agemus.quoniā generatio ⁊ immutatio eiuſ
ſimul fit.De generatione ſiquidē ſenſibilium tractare
alterius negocij eſt.Eſt autem ſonus in tertia ſpecie q̄
litatis ſicut alia omnia ſenſibilia:ut meus ꝓbauit di-
ſcipulus.D.Primo mihi ediſſeras de ſoni generatio
ne:ut ſequētia melius videam.P.Primo ſcire debes
ꝙ ſonus educit̄ ex aere ſm ꝙ incorporatus eſt alicui
corpori firmo.Unde ⁊ metalla que plus habent de
natura aeris in ſua cōpoſitione meliꝰ ſonant:ut aurū
argentum cuprum.que plus de natura terre uel aque
minus ſonāt:ut ſtānum.plumbum:⁊ ferrum.qꝛ ſicci-
us eſt q̄ꝫ plumbum uel ſtānum melius ſonat:ſed dete
rius q̄ꝫ aurum uel argētum.ex hoc ergo ꝙ multuꝫ ae-
rem habēt magnaꝫ ſono miniſtrāt materiā.ſed opoꝛ
tet etiaꝫ corpora eſſe ſolida:ut non cedant ⁊ fortiter
percutiant.Mollia etiam diſcontinua ut ſpongia:la-
na ⁊ huiuſmodi:quoniam aerem retinent ⁊ non ex-
pellunt inſonabilia ſunt.Si v̄o continua ſunt huiuſ-
modi male ſonant:eo ꝙ cedunt citius q̄ꝫ expellant ae
rem.debent ⁊ plana fore ut bene ſonent.ex hoc eniꝫ
ꝙ corpus equalium ſuperficieruꝫ eſt vndiq̄ꝫ ſimul ex
pellit aerem.ſi enim punctus acus puncto acus obij-
ciat non fit ſonus:⁊ precipue ſi fuerint concaua bene
ſonāt:eo ꝙ ꝯcauū pcuſſum plures facit ictus.pcuſſuꝫ
eni in vno latere ꝓpter ꝯcauitatē tremit in alio late-
re.⁊ ibi etiā pcutit:⁊ ille tremitꝰ diu ſonū tenet.D.Iā
video cāꝫ q̄re apđ̄ grecos mos olim fuit fago ligno
lato ⁊ lōgo multis foraminibꝰ ex trāſuerſo infixo uti
pro cāpanis:eo ꝙ multū hēat aeris in ſua cōplexiōe
⁊ ſolidū ſit.abieſ v̄o lꝫ ſit nāe aeree vnde.⁊ multum

De auditu ⁊ de obiecto auditus.

UVA. BHSC. IyR_143_4

cremabile quia ſolidum lignum nõ eſt non ſic ſonat.
P. Recte dixiſti. Attende igit̃ ꝙ ex ꝑcuſſione cor-
porũ ſolidorũ planoꝝ multũ aeris habẽtium adinui
cem ⁊ aerem ꝑcutiẽtiũ ſonus gñat. D. Plures tan-
gis hic ꝑcuſſiões.ſ.corporum ⁊ aeris. P. Veruʒ eſt
multas in ſono ɔtingere neceſſarias percuſſiões.naʒ
prima eſt corpis ꝑcutientis.ſcða vo corpis ꝑcuſſi re-
percuſſio.tertio ex hac aer ꝑcutit̃.quarto aer ꝑcuſſus
⁊ expulſus alium aerẽ ꝑcutit.⁊ opʒ ꝙ dum aer ꝑcuti
tur ⁊ ꝑcutit aliqua eiꝰ pars ɔfringat̃.⁊ talis aeris cõ
fractio ſonũ facit.ſi eni leuiter aer ſcindat̃ ſine cõfra
ctione nõ fit ſonus. D. Jam facilius docere potes qð
ſit eius ſbʒ. P. Subiectũ ſoni qui in tertia ſpecie eſt
qualitatis iam cõijcere potes.qm̃ aer uel aqua per ſe
non eſt:ſed aer ꝑcuſſus ⁊ expulſus a ſuperficie ſolidi
plani ꝑcuſſi.primũ ſbm ſoni eſt.qð alijs uerbis dice-
re potes.qm̃ ſbm ſoni actu eſt corpus ꝑcuſſum actu
ſicut ⁊ ſbm ſoni poᵃ eſt corpus ꝑcuſſum poᵃ.⁊ tanto
aptius eius erit ſbm quãto plus aeris hubuerit ⁊ ſo-
lidum ⁊ planũ fuerit. D. Adhuc ſcire cupio quid ſo-
nat.ꝑcutiẽs an ꝑcuſſum an utrunqʒ. P. Jam aduerte
re potes ex dictis.nã utrunqʒ eorũ ſonum facit uel ſo
nat.ſed difformiter.qꝛ primũ ſicut ꝑcutiens alterum
ſicut ꝑcuſſum ⁊ aerem expellẽs. D. Video ꝙ aliquã
do nõ cõtingit eẽ duo corpa in ſono.ſed vnum ſoluʒ
cum aere.ergo fit ſonus qñqʒ ſine ꝑcuſſo corpe. P.
Cum hoc ɔtingit aer tũc eſt loco mãe uel corpis per
cuſſi nõ ſolum ſicut mediũ. D. Jaʒ de medio ꝓſequa
ris. P. Scias duo eẽ media in auditu.ſ.aerẽ ⁊ aquaʒ — De medio auditus.
in quibus ſuã intentionẽ ſonus gñat ſicut in eiſdem
coloꝛ ſiue eẽ ſpũale qð a forma ſimplici ſonantis ſm
ꝙ eſt ſonãs elicit̃.lʒ intẽtio ſoni nõ habeat eſſe ſpũale
adeo ut coloris intentio.in aqua tñ nunꝙ niſi ſicut in
medio ſonus efficit̃.ſed in aere ſicut in medio ⁊ ſicut
in mã.ut qñ aer ꝑcutit̃ ⁊ mouet̃ a ꝑcutiẽte. D. Quid
eſt ꝙ aer leuiter ꝑcuſſus nõ reddit ſonũ. ſed fortiter
ſic. P. Jam cãm tetigi.opʒ eni ut ps aeris cõfringat̃
intra ꝑcutiẽs ⁊ ꝑcuſſum. Aer ergo cum valde ſit diui
ſibilis ſi ĩpellat̃ paulatim diuiditur.⁊ non manet cõti
nuus.⁊ ideo ibi nulla fit cõfractio ⁊ per ɔñs nec ſo-
nus.ſed cum velociter ꝑcutit̃ reſiſtit aer.qꝛ ɔtinuus ⁊
indiuiſus inuenit̃ ⁊ ĩpellit ꝑcutiẽs.⁊ ſic confringit̃ ali
quid eius inter ꝑcutiens ⁊ aerẽ reſiſtentem.⁊ tunc ſo
nus fit. D. Si ex aeris ɔfractione ſonus reddit̃.igit̃
in fundo aque profundo ubi aer nõ eſt ſonus eẽ non
põt.cuius cõtrariũ experimur. Siqs enim cuʒ ligno
fundum ꝑcutiat aque ſonus egredit̃. ⁊ naues ſonant
qñ lapides ⁊ arenaʒ in fundo aque tãgũt. P. Opor
tet neceſſario ſono in aqua ſcð ita ꝙ in ea generet̃ ꝙ
aer ſit ſaltẽ tãgẽs ĩpm ꝑcutiẽs aut ꝑcuſſuʒ aut utrũqʒ
ut in aere gñari poſſit.nam ꝑcutiens ligno aque fun-
dum aerẽ tãgit ⁊ aliqd aeris ſecũ hẽt.qð ſignificant
ampulle eleuate ad ſupficiẽ aque. Silr ⁊ nauis aque
eminens aerem tãgit ⁊ iõ ſonum facit. Sed vides pi
ſces ſub aqua natãtes ⁊ penulis ꝑcutiẽtes ⁊ mouen-
tes aquã:nullum oino ſonũ facere niſi aque ſupficieʒ
tangãt aeri ꝑmixtã. D. Planũ eſt qð dicis. Sed re
colo me a te audiuiſſe ꝙ aer uel aqua diſponitur luce
ut ſuſcipiat ſpẽm coloris.nũ hec eſta aliquo diſponẽ
tur ut recipiãt ſpẽm ſoni. P. Oportet rarefactionem
in medio ɔtingere que ex ictu regulari ꝑcutiẽtis cir-
culariter expãdit̃ uſqʒ ad auris tympanũ intentionẽ
ſoni deferẽtem. D. Ex hoc ulterius colligo ꝙ qꝛ ra-
refactio fit ſucceſſiue in qua ſpẽs ſoni defert̃ ⁊ in tpe.
⁊ per quam ſoni ſpẽs ad aures ꝑuenit.ideo in tpe au-
dimus.lʒ ſpẽs coloris in indiuiſibili ad oculũ ueniat:
qm̃ eam hiꝰ motio nõ ꝓcedit.ſed ſola pſpicuitas illu
minata ſufficit. P. Recte colligis. Jlla tñ motio que
ſoni defert ſpẽm ſi ꝓpe fiat non multũ aduertit̃. D.
Antiquorũ dcm̃ mouet me qui ſonum qui in medio
intentio eſt nihil eẽ dicebãt.⁊ ſonũ eẽ illam aeris mo
tionẽ. P. Nonne recolis motum ſenſibile cõe eẽ qð
multis ſentitur ſenſibus.non igit̃ ſenſibile ꝓpriuʒ au
ditus eẽ poterit aeris motio. D. Sed quid adhuc di
xerunt alij ſonũ qui eſt in medio nihil eẽ ſed tm̃ in au
re.ſonus eni ut aiunt nihil eſt niſi ꝑceptuʒ per auditũ
ex aere cõmoto.⁊ qñ nõ eſt in auditu ſonum non eſſe
aeris cõmotionem fertur.qua potẽtialiter ꝑcipit̃ ſo
nus qñ percutit auris tympanũ. P. An aduertis ꝙ
audiens ſonum ꝑcipit an ante uel retro a dextris uel
a ſiniſtris ad ĩpm deueniat ſonus. D. Jta quideʒ. P.
Si ſonus tm̃ in aure gñaretur nõ aduerteret certe vn
de ſonus ueniret. D. Aſſentio.ſed dubito an etiaʒ in
igne uel in terra fieri poſſit ſonus: quemadmoduʒ in
dictis elemẽtis in aere ⁊ aqua. Videmus eni in igne
lignum cremãte ſtrepitũ fieri.⁊ terremotum ſub ter-
ra factũ in aliqua parte nõ deciſa terra audiet qs ſu-
per terra manẽs:⁊ in dolio clauſus ſonum extra au-
diet qð uas ex terra eſt. P. Tene illa duo eſta aerem
⁊ aquam tm̃ in ſono media fore.cum illis ſolis rarefa
ctio ⁊ cõdenſatio debeat̃. Jgnis in ultimo ſubtilita-
tis exñs rarefieri nequit.nec terra cõdenſari ampliꝰ.
Si ergo ignem uel terrã cõtingit media in ſono eẽ.
contingit eis hoc per nãʒ aeris uel aque in eis exñtẽ.
cõſtat eni flãmã in mã aerea cõſiſtere ac per hoc poſ-
ſe rarefieri.⁊ ideo per eam ſonus audiri poteſt.terra
enim poroſa exiſtit per nãm aque in ea exñtis ⁊ eius
partes cõtinẽtis.ac ideo ſoni mediũ eſſe põt. Jdem
de dolio dico qꝛ poroſum eſt. D. Oia que dicis pla-
na facis. Sed de ſono quodã rõnem peto qð dr̃ hec- — De hecco.
co. P. Si lapidem in aquam ꝓijcis circularis motio
aque fit tanꝙ circa cẽtrũ circa locũ in quo lapis ceci
dit in aquã.⁊ tãtũ durat hiꝰ circulatio ⁊ dilatat̃ ꝗtũ
durat ĩpetus lapidis ꝓiecti.⁊ ſi circulatio inuenit ob
ſtaculum retrocedit uerſus centrũ ſuum.⁊ fit quedaʒ
reflexio eiuſdẽ aque.ſilr cõtingit in ſono.⁊ primũ ſo-
nans eſt ſibi cẽtrũ a quo ꝓcedit circularis motꝰ aeris
uſqʒ ad obſtaculũ.qð ſi ſolidũ ⁊ ɔtinuũ fuerit fit refle
xio ſpẽi ſoni in hiꝰ circulatiõe delate ad pmũ ſonans
ſic ad cẽtrũ ⁊ dr̃ hecco certũ.ſi obſtaculũ nõ fuerit ſo
lidũ.qꝛ tm̃ aer ẽ fortit̃ ꝑcuſſus.et tũc fit dcã reflexio
que dr̃ hecco.ſʒ incertũ. D. Videris dicere ꝙ ſemꝑ
fiat reflexio.ſʒ qñqʒ certa qñqʒ icerta. P. Jta eſt. Nõ
ne vides ꝙ lumẽ ſemꝑ reflectit̃.alioqn per radiũ itrã
tem in feneſtrã nõ videbit̃ aliqd niſi id qð incidit ra-
dius. Reflexio tñ luminis que a ſolo eſt aere incerta
eſt.ſʒ que a ſolido plano certa eſt.nã ſi radio obijcias
manũ.plus lumẽ reflectit̃.⁊ fit certa ⁊ manifeſta refle
xio. Silr in ſono itelligas. D. Quid ſi due circulatio
nes ſonoꝝ ſe ɔtingãt:ſicut qñ duo loquunt̃.ſi vna cir
culatio corrũpit aliã.corrupta nõ ꝓcedit nec ad audi
tum ꝑuenit.cõſtat tñ nos audire ambos loquẽtes ſi
neutra corrũpit̃ utraqʒ ſiſtit̃ ⁊ ad auditũ non ꝓcedit.
hoc ɔriũ docet expimentũ.qꝛ videmus circlos aque
ex oppoſito uenientes ſe collidere ⁊ ɔfrigere.qð ⁊ de
circulatiõibus aeris ɔcedere opʒ ut videt̃. P. Aſſen-
tio qð ultio ɔcludis.qm̃ circuli ſe tãgũt in pte que q̃ſi
punctus eſt.⁊ ibi ſe confringunt. Sed in alijs parti-
bus nec tangunt ſe nec confringũt.⁊ in illis partibus
eſt ſoni fractio.⁊ ab illis partibus iterum fit dicta cõ
fractio ſoni in vicino aere in quo obuiante oppoſito
circulo confractus fuit primo.fit autem hoc per refle-

UVA. BHSC. IyR_143_4

xionem ⁊ exundationē q̄ facilis eſt generatio hꝰ ſo
ni. q̄ cum in aere nō ſit nō per intētionē. nō aūt per
iterato ſonans hoc ꝯtinget. D. Placent oīa que ape-
ris. ſed de uoce edoceri cupio an a ſono differat. P.
De uoce. Recole ꝙ percuſſio ſeu motus quidā aeris eſt cā ſo-
ni. motus aūt aeris fieri pōt extra rem uel intra: ut in
habentibus aīam ſenſibilem ſpirātibus. piſces enī ⁊
carentia ſanguine nō ſpirāt. alia vō ſic ad calorē cor-
dis mitigādum. iuxta qđ eſt pulmo admodū folis at
trahēs aerem ⁊ emittēs ad refrigerādum cor. ⁊ hꝰ
attractio aeris ⁊ emiſſio ſpiratio dicitur. pulmoni cō
tinuatur arteria uocalis que cāna dicitur duris anu
lis compoſita. cāne cōtinuat guttur de eius compoſi-
tione exp̄s. percuſſio ergo uel motus aeris ſpirati ad
arteriā uocalem cā eſt ſoni ut eſt tuſcis. Si vō illi mo
tui aeris uel ꝑcuſſioni ad arteriā addat affectus aīe
ut gaudiū uel dolor ſic eſt ſonus brutorū aut hoīum
letātium ut dolentiū. Si vō addat imaginatio ſignifi
candi conceptum. i. rerum intentiones conceptas per
intellectum ibi primo eſt uox. Unde uox eſt ſonus in
terpretatiuus ipſius conceptus cordis uel ſignificati
uus: nam cordis affectum non ſignificat uox. q̄ affe-
ctus letitie ⁊ triſtitie magis ꝓfundat in nā ꝙ in aīa.
patet iam qm̄ ex pulſiōe aeris ad arteriam fit ſonus.
qui eſt in mā uocis. Sed figuratio uel formatio ſoni
in diuerſas dictiōes eſt per linguā ⁊ dētes ⁊ palatū
⁊ hꝰ. ⁊ hoc ab imagināte ⁊ intēdente ſignificare con
ceptū mentis: imaginatio eni ꝓut ab intellectu regit
hꝰ ſoni figuratiōes adaptat. ut ſigna ⁊ inſtituit ad ex
primendū cōceptiones intellectus. ut notitiā de eis
faciat eas ſignificādo. ꝑpendere potes ꝙ ultra ſonū
qui uocis mā eſt uox duo includit. ſ. figurationē uel
formatiōem ſoni que fit inſtrumētis uocalibus: que
quidē formatio mēſurat breui uel lōgo tpe acuto uel
graui accētu: ⁊ locutionē quā hēt inquātum ſignum
eſt de ꝯceptiōe notitiā faciens. ſic ergo diffinit. Uox
eſt ꝑcuſſio aeris reſpirati ad arteriā uocalē ab anima
per imaginationē. ⁊ nō cōtingit hec notificatio niſi
uoci ſignificate. q̄ ſignificatio formale eſt in uoce. ꝑ-
cuſſio aeris ad arteriam ⁊ figuratio ſoni per linguā
⁊ alia organa eſt materiale. D. Cur dicis in notifica
tiōe ab aīa per imaginationem cum per intellectum
exprimētem ſuas ꝯceptiōes potiꝰ aīa hꝰ ſoni figura
tionē operetur? P. Cū aīa adaptet uoces ut ſigna
que ſenſibilia ſunt ac per hoc imaginatiōi ꝯgrua ad
ꝯceptiōes intellectus exprimendas. potiꝰ per imagi
nationem hoc facit. ſm imperiū tn̄ intellectus cuius
cōceptiōes exprimunt. D. De his hactenus bene di
De organo auditus. ctum ſit. De organo audire deſidero. P. Organū au-
ditus eſt tympanū auris qđ eſt neruus auditiuus qui
in interiori auris expādit. huic neruo eſt cōnaturalis
quidā aer in aure edificatus cui eſt cōtinuus aer ex-
terior. moto ergo exteriori aere mouet interior qui
in aure eſt. ⁊ hic motus mouet neruum auditiuū. ⁊
ſic fit auditus. aer aūt in aure edificatus ſemꝑ tremit
q̄ calor auris mouet eum ꝯtinue. ⁊ ꝑcutit latera au-
ris: tremitus tn̄ hic nō eſt tātus ꝙ īpediat alios mo
tus aeris exterioris. eſt tn̄ cōtinuus. ⁊ iō auris ſemꝑ
ſonat ſicut experit qui applicat cornu ad aurem. au-
dit enim aerem trepidātem in aure ⁊ tremētem. D.
Num egredit aer in aure edificatus? P. Nō q̄ ꝯna
turalis eſt auri ſi egrederet iam mobilis eēt. ⁊ ꝓpter
ſuum magnū motum nō poſſet certe ſentire oēs ſo-
ni dīas ⁊ motus exteriores niſi cōfuſe. igit immobi
lem opꝫ eē. vn̄ nā latera tortuoſa circūpoſuit ne egre
diatur. D. Quid ſi egrederet? P. Nō eēt auditus.

Si q̄s enim caput in aqua ſubmerſum hēt ꝙ diu ma-
net auris plena aere audit. quia tunc ſoni intētio per
aquā ut per mediū delata uenit ad aerem qui in aure
eſt: ⁊ tūc ꝑcutit tympanū auris ⁊ fit auditus ſꝫ aqua
percutiens aerē qui in aure eſt multū cōfundat ſonū.
ſi cōtingat totū aerem euolare de aure ⁊ aquā eius
loco ſubintrare nō fit auditus. deinceps ꝑcipe ex hoc
q̄ aqua ꝓpriū ſbm ſoni eē nō pōt ſed aer. D. Num
aer ſic in aure tremēs facit ſonū? P. Nō. qm̄ ſonus
nō eſt ex ꝓprio motu aeris ſed alieno. aer aūt ille qui
in aure eſt quodā ꝓprio motu mouet. D. Nū nā rō
nē habuit in tali aurium figuratiōe? P. Rō patet ut
dixi tortuoſa fecit latera auris nā ne aer egrediat. ſꝫ
lata ut capax vndiqꝫ ſit ſoni. dura ut ꝑcuſſa bene ſo-
nent purgationē colere fecit deſcendere ut ex calido
ſicco tympanū auris ⁊ latera ſicca ⁊ dura cōſeruaren
tur. D. De odore ꝓſequere. P. Sicut in alijs ab ob De odore et primo de obiecto.
iecto incipiendū eſt qđ eſt odor. cuius nā per ſenſum
male ab hoīe ꝑcipit. cum eni eius cerebrū humidū
ſit ⁊ frigidum defluētibus abūdat reumatibus: ⁊ iō
nullum ſenſibile adeo male ab ipſo appħēdit. Unde
⁊ raro de odoribꝰ ſomniat. excellētias ēt odorū tm̄
aduertit. ſed medietates non diſtinguit. niſi aliquali-
ter referendo eas ad ſapores. qui ei magis noti ſunt.
cum gratus ſit q̄dam tactus. qui ſenſus maxime notꝰ
hoi eſt. ⁊ hoc ēt potius ingenio ꝙ ſenſu accipit. D.
Quare per ſapores odores noſcunt. P. Quia odor
ſaporem ſicut ſapor cōplexionē ſequit. ⁊ iō ſicut ex
diuerſa cōplexiōe diuerſi ꝓducunt ſapores. ſic ex di-
uerſis ſaporibus diuerſi emanāt odores ut ex dulci
ſapore dulcis odor. ſꝫ ꝑ accñs quādoqꝫ ex dulci ſapo
re amarus reſoluat odor qđ alterius negocij eſt. Iā
etiā tibi liquet quare odores qui per ſe manifeſti nō
ſunt niſi per ſapores a ſaporibus noīa acceperūt. dul
cis enim ſapor in melle eſt: ⁊ ab illo ſapore dī dulcis
odor. D. Quid tādē eſt odor? P. Odor eſt paſſio
ſicci ignei ab hūido aereo. D. Si odor eſt paſſio ſic
ci ꝙ qualitas eſt tāgibilis ⁊ ēt humidū a quo patitur
iam erit q̄dam tactus ⁊ ſic nō ignotus hoī. P. Per-
pende ꝙ ſiccū igneum ⁊ humidū aereū tāgibilia non
ſunt ꝓpter ſuā ſubtilitatē. ſꝫ ſiccum terreū ⁊ aqueum
humidum ſuꝑ que fundat ſapor tāgibilia ſint. vnde ⁊
quidā tactus dī qđ nō odor. D. Odorē noīans paſ-
ſionē videris in tertia qualitatis ſpecie ſicut alia ſen
ſibilia locare. q̄d vult ergo plato odorem eē euapo-
rationem fumalē que ſine dubio corpꝰ eſt? P. Odor
nō eſt fumalis euaporatio. fumus enim eſt quedā ꝑs
ſbalis corporis fumātis reſoluta. vn̄ ⁊ corpus fumāſ
leuius efficit poſt fumationē multā. Ideoqꝫ fumus
cum ꝑs ſit corporis corpus eſt. odor aūt olim tpe ce
dis grecorū diffuſus fuit per q̄ngentas leucas ⁊ hoc
in circuitu a loco cedis ſperice ſm ꝙ ſenſata diffundi
ſolēt. dyameter igit fuit mille leucarū ⁊ hoc ſperice.
tanta aūt mā nō pōt extēdi tātū ut ſic a lōge ſentiat.
cum nec etiā ſub forma ignis ſic extendi poſſet ut vi-
deret ignis a tam remotis. Scias ēt ꝙ parua pte cā
phore inficit aqua multo lōgius ꝙ camphora poſſit
per fumum extendi. Et ideo teneas ꝙ odor ſicut oīs
ſpecies ſenſibilis multiplicat ſe per eē intētionale in
medio in quo ſola qualitas odoris ſiue cum mā dif-
fundit. ſenſus enim oīs ſuſceptiuus eſt ſpeciei ſm ꝙ
eſt ſpecies ⁊ nō ſm ꝙ eſt in mā. D. Quis dicet ſola
odoris ſpēm intentionalem corrūpere corpora? P.
Certe odores uenenoſi necant hoīes. quod ideo cō-
tingit quoniā cum ſpecie intentionali odoris ingre
ditur per poros occultos ⁊ aptos ad iteriora anima

UVA. BHSC. IyR_143_4

lium euaporatio corporis uenenoſi: ⁊ illa euapora-
tio cõfortat odorẽ quẽ agit alteratio medíj a ſimplici
forma odoris cãta: nõ autem dcã euaporatio ipſum
agit odorem. ꝯtingit aũt qñq; euaporationem ſubti-
lem ⁊ ſpũalem fore ſicut ⁊ medium. ⁊ tũc eſt loco me
díj ⁊ defert odorez ad inſtrm̃ odorãdi: in qͦ agit eua
poratio per eẽ intẽtionale qͦ habet odor in eo ſicut
medium ageret ⁊ nõ aliter. D. De medio audire cu-
De medio olfatus. pio. P. Medium ſicut in duobus p̃dictis ſenſibus
aer eſt ⁊ aqua: ſed magis aer q̃ aqua. qꝛ lʒ aer ſit hu-
midior q̃ aqua: tñ ꝓpter ſubtilitatẽ ſui humidi minꝰ
cõtrariat ſicco igneo. aqua enim hẽt humidũ intem-
peratũ. D. Hec media querũt diſpõnem aliquam ut
ſpẽʒ odoris ſuſcipiãt. P. Fateri opʒ qm̃ ſicut luce in
viſu rarefactiõe in auditu: ſic mũditia in odoratu hec
media diſponi debẽt. D. De organo abſoluas rogo.
De organo olfatus P. Organa huiꝰ ſenſus ſunt due pupille ad modũ pu
pillarum que ſunt in mãmillis: ⁊ ſunt in anteriori par
te cerebri ſite: directe porrecte cõtra oſſa triãgulãtia
naſi. ⁊ ſunt coopte pelle tenui. motum non hñt ex ſe
ipſis pelles ille. ſed uento inſpirato eleuãtur. ⁊ odo-
res ſimul cũ aere uenientes imutãt illa organa. D.
Eſt ne hec diſpoſitio in cũctis aialibus? P. Nõ: ſicut
enim cernis quedã aialia hñe oculos non uelatos: ut
que duros hñt: ſic quedam aialia ſunt que organa ol
fatus diſcooperta hñt. ⁊ hec melius vidẽt ⁊ odorant
qm̃ mediũ deferẽs ſpẽm ſenſibilis rei liberũ hẽt in-
greſſum ad organa horũ aialium. Alia ṽo aialia or-
gana utriuſq; ſenſus uelata hñt ut in viſu que moles
oculos hñt palpebras habẽtia ad cuſtodiaʒ. in odo-
ratu ṽo que reſpirant que in attractu aeris uelamina
pellium dictarũ eíjciũt. D. Perpẽdo ex hoc q̃ ani-
malia reſpirãtia nõ odorant in aqua. lʒ aqua ſit odo-
ris medium qm̃ in aqua nequeũt aerẽ attrahere ad
remouenduʒ uelum organi olfatus ut intrare poſſit
odor ad organũ. P. Recte intelligis. Ulterius colli
ge q̃ nõ reſpirãtia terreſtria ⁊ aquatica ut piſces odo
rant in aqua nõ ſolum in aere. qm̃ organa olfatus nõ
hñt uelata. ⁊ iõ aere nõ egẽt attracto ad tollẽduʒ ue
lamen quo carẽt. ſʒ libere ingredit̃ medium deferẽs
ſpẽm odoris. D. Ex hoc q̃ aialia nõ reſpirãtia non
hñt organa uelata: ut libere ingrediat̃ odoris ſpẽs:
meliꝰ deberẽt ſentire odores q̃ hõ. ⁊ ultra hoc odo
rabilia melius q̃ canes qui per odores diſcernunt in
diuidua vnius ſpẽi. nã per odorez vnius aialis ut cer
ui uel hoĩs: relictũ in ueſtigio eius diſcernit eius ueſti
gium canis a ueſtigio alterius. nã furis ueſtigium co-
gnoſcit canis a ueſtigio alterius hoĩs. P. Uere cõclu
dis. dũ illa aialia nõ reſpirãtia cẽnt reſpirabilia ſʒ nõ
ſunt cũ ſanguine careãt ac iõ nõ reſpirẽt. D. Quare
que ſanguine carẽt aialia nõ reſpirant? P. Que ſan-
guine carẽt nõ reſpirãt. qm̃ corda hñt frigida. ⁊ ideo
nõ egent euentatiõe refrigerante. nec ẽt piſces reſpi-
De guſtu. et ꝑmode obiectio eius rant. ſed huiꝰ cãm dare extra ꝓpoſituʒ eſt. D. Bene
hec expedita ſũt. Ad guſtum ꝓtẽde ſermonẽ ſm or-
dinem quẽ hactenus tenuiſti. P. Libet. a guſtabili er
go incohandũ qͦ eſt ſapor qui eſt in tertia ſpecie qua
litatis ſicut alia ſenſibilia. guſtabile eniʒ eſt corpus in
quo eſt actu humiditas eo q̃ guſtabile eſt in hũido ſi
cut in ꝓpria mã ⁊ nõ in medio. humidũ ṽo cũ aqueũ
ſit eſt tangibile ⁊ q̃tum ad mãm eius. ſ. humidũ tan-
gibile eſt ſapor quidã tactus: ſed formale additũ hiꝰ
humido eſt ſaporoſitas virtute cuiꝰ per ſe agit in gu-
ſtũ: ſicut eni color per ſe agit in viſum ſic ſapor in gu-
ſtum. ſed non ſine hũido tangibili actuali: lʒ ergo ra-
tione mãe ſit quidã tactus non tñ rõne forme. ſed ab

eo differt. D. Ut aduerto. humidum enim ſimplici-
ter inq̃tum humidũ eſt tãgibile ⁊ ad tactuʒ pertinẽs
⁊ humidum inq̃tum potabile ⁊ ſaporabile eſt guſta-
bile ⁊ ad guſtuʒ ꝑtinens: ſʒ explica an guſtabile inge
rat ſe ſenſui ſm intẽtionem ſolã ſicut color. P. Sci-
to q̃ ſenſus guſtus nõ accipit intẽtionem ſaporis ſe-
paratã ab humido ſine corpore in quo eſt humiditas
ſicut tres ſenſus p̃dicti faciũt ſed accipit eam in deflu
xu corpis ſaporoſi ⁊ iõ hoc q̃ guſtat̃ nõ eſt intentio:
ſed corpus qͦ uenit ad linguã. ⁊ iõ guſtus dĩ tactus
quidam ſicut ⁊ odor diceret̃ tactus q̃dam ſi in fuma-
li euaporatiõe que corpus eſt ad olfatũ ueniret. D.
Aduerto hiꝰ corpus hũidum mãm ꝓpriam eſſe ſapo
ris in quã diffundit̃ ſapor ſm eſſe mãle ipſius ⁊ aqua
nõ ſepatur. P. Accipe exẽplum. Si quis in aqua fo
ret nõ guſtaret dulcedinẽ ſepatam ab aqua ſed guſta
ret dulce aque ꝑmixtũ linguã tangẽs. ⁊ aquã intelli-
gas tm̃ mãm fore non medium. colorem autẽ vide-
ret nõ permixtum aque ſm eẽ mãle. nec cum defluxu
colorati ad viſuʒ. ſed videt̃ in aqua ſicut in medio ſʒ
intẽtionem ⁊ nõ ſicut in mã. D. Cõſtat guſtabile nõ
eſſe ſenſibile niſi per intẽtionem elicitaʒ. P. Recole
ſaporem in corpore humido tanq̃ in mã ad linguam
uenire. vñ ⁊ quẽdam tactum fore. ⁊ ideo ſcias q̃ me-
dio indiget intrinſeco qͦ eſt pars aialis: que eſt in lin
gua uel extremitas fauciũ nõ humor ſaliualis qui nõ
eſt pars aialis. ⁊ ſapor adhuc ſine intẽtione eſt in lin- De medio et orgão guſtꝰ
gua que eſt mediũ. at cũ de lingua ad neruos guſtati
uos in lingua diffuſos ⁊ in cõcaua parte aliqua in ſu-
perficie fauciũ uenit ſm intẽtionẽ ſuã trãſit ſapor. ſi-
cut ad organa ꝓpria. ⁊ ſic ſapor uel guſtabile ibi prio
ſit ſenſibile qͦ per intẽtionẽ ſolam fieri hẽt. oĩs eniʒ
ſenſus ſuſcipit ſpẽm ſenſibilẽ ſine mã ſicut cera ſuſci-
pit ſigillũ uel ſignũ ſine ferro uel auro. D. Ut video
ſicut p̃dictis ſenſibꝰ ſe hñt ſenſibilia ſeu forme in mã Ariſtoteles i ſcdo de aia
exñtes ad media: ſic in guſtu ſe hñt ſenſibilia in me-
dio exiſtentia ad organa in que nõ agit mediũ niſi eẽ
intẽtionale. P. Recte inſpicis. D. Quid de humo-
re ſaliuali? P. Humor ſaliualis eſt medium ad bene
eſſe guſtus ⁊ nõ ad eſſe. qꝛ ꝑtes corpis ſaporoſi mix-
te humido ſaliuali ſubtiliant̃ ⁊ fluuide fiũt ut poſſint
penetrare per ſeipſas ad guſtum. D. De organi diſpo
ſitione ẽt medíj que cõiuncta vident̃ eſſe aliquid edi-
ſcere. P. Scias ut tactũ eſt ſupra q̃ humidũ ſimplex
eſt tangibile. humidũ nõ ſimplex ſed paſſum aliquid
a ſicco terreo eſt potabile proprie. ⁊ hiꝰ eſt guſtabile
a quo accipit paſſionem organũ ſenſus guſtus. ⁊ iõ
opʒ q̃ organum ⁊ mediũ guſtus ſit tale q̃ non ſit hu-
midum a tali potabili actu. ſed q̃ poſſit fieri humidũ
tali potabili ⁊ ſic hẽbit poᵃ oẽs ſapores ſed actu nul
lum. nõ eſt igit̃ organũ uel medium eſſentialiter hũi-
dum actu: ſed ſaluatũ ab ipſo. Unde ſenſuʒ ſaporum
ſolet ipedire in lingua multa ſiccitas ⁊ aduſtio: qꝛ iaʒ
nõ eſt in potẽtia ad humidi potabilis receptionez ſi-
cut pʒ in laborãtibus colera quibus oĩa amara eẽ vi-
dent̃ ꝓpter aduſtionem inficientẽ organũ ⁊ mediuʒ.
Item ſolet ipedire multa hũiditas quã actu hẽt lin-
gua ſicut patet in his qui hñt flegma aqueum multũ
deſcẽdẽs qui nõ bene ſentiũt ſapores ſed inſipidi ſibi
vident̃. ſicut albumen oui. organũ eni ⁊ lingua iã tali
inſipiditate eſt p̃occupata actu. ⁊ iõ non eſt bene in
poᵃ ad alios ſapores. dʒ ergo eẽ organũ ſaluatũ actu
ab humido potabili. ſʒ in poᵃ dʒ eẽ ad ipm̃. D. Quõ
reſtat ultio de tactu diffinias. P. More ſolito de tã De tactu et p̃mo de tãgibili.
gibili prio dicã. D. Proſequere. P. De tãgibilibus
nõ idẽ eſt iudiciũ. ſicut de alíjs ſenſibꝰ que oĩa reduci-

bilia ſūt ad vnam ꝓmam ꝯrietatē.ſicut colores oēs
ad album ⁊ nigrū ⁊ ſonos ad grauem ⁊ acutū: odo-
res ⁊ ſapores per quos cognoſcunt odores ad dulce
⁊ amarū.ſed tāgibilia ad plures reducunt ꝯrietates
ſ.primas que inſunt elemētis.ca.fri.hu.⁊ ſic.quarum
vna per aliā neq̄t cognoſci.¶ Pᵒ.tāgibilia ſūt que ex
his imediate cāntur ſine additiōe noue nāe ut durū
⁊ mole:aſperum ⁊ lene.alia vō ſenſibilia mediate a
ꝓmis cānt cum additiōe noue nāe ut colores ⁊ odo
res ⁊ hmᵒ. ¶ Pᵒ. tāgibilia ſūt ēt que imutāt non per
aliā priorē nāz ut diſſolutio ꝯtinuitatis i corpe ex vul
nere:que nec ex calido nec frigido humido uel ſicco
cōtingit:nec graui etiā uel leui.⁊ cōſolidatio eius cō
traria.In tāgibilibus etiam non eſt ſdm aliqđ proxi-
mum qđ ſit genus ꝯrietatū.nam ca.fri.hu.⁊ ſic.ſūt in
qualitate leue ⁊ graue que cauſant a raro ⁊ denſo ſūt
in ſda eo q̄ ſupra ſdam nō addūt niſi quēdā ſitū qui
eſt in ptibus māe.Ex p̄dictis collige plures eē ꝓpor
tiones tangibiliū ad organum tactus que ad vnum
ſdm uel vnam contrarietatem reduci nequeunt.D.
Quid ex hoc concludere intēdis: P.Plures eē ſen
ſus tactus ⁊ non vnū ſolum.nam vna ꝓportio actiui
⁊ paſſiui ſeu ſenſibilis forme ⁊ organi facit vnum ſen
ſum.Una eni eſt ꝓportio oīum colorū ad viſum ⁊ cō
municātia:que ad auditū nō eſt ut ab eo colores per
cipi poſſint.cum oēs colores in vna cōi nā ꝯueniant
que eſt color.ſic plures ꝓportiōes plures faciunt ſen
ſus.In tactu ſiqđem ꝯſtat eſſe ꝓportiōes tāgibilium
ad eius organū.quorū quedā ſūt in tertia ſpecie qua-
litatis.ut calidum ⁊ frigidū.quedā in ſcđa ut durum
⁊ mole.⁊ quedam in quarta ut aſperū ⁊ lene. quorū
nā vna nō eſt cōis.ut ſm vnā cōicantiam ⁊ ꝓportio-
nem ab organo tactus percipi poſſint.D.Ergo ſen-
ſus plēs ſūt q̄.v. P.Tactus dici pōt ſenſus vnus.qr
potētia vna eſt tactiua.⁊ organum vnum.plures vō
ſi cum ad diuerſarum nārum tāgibilia cōpares.D.
De medio ꝓſequaris. P.Mediū in tactu a ſentiente De meᵒ tactᵒ
diſtinctū eē non pōt.qm̄ oīa corpa aīata ſentientia cō
ponunt ex corpibus per eſſentiā tangibilibus.⁊ ideo
oportet q̄ tāgibilia nō tm̄ per ſpēm ſuam cōiungant
aīatis corpibus ut ſentiant.ſed etiam per ſuā eſſentiā.
ideo etiā opꝫ q̄ actu ps aīati ſit medium per qđ hoᵉ
ſentit tāgibilia aīatum.tāgibilia eni cū ſint de eſſe aīa
lis partem aīalis requirunt mediū ⁊ illud mediū non
pōt corpus ſimplex eē.qm̄ mediū nullā actu dꝫ hr̄e
q̄litatē illius ſenſibilis cuiᵒ eſt mediū. ⁊ hoc opꝫ fore
aut qr oīno ꝓuatum eſt ſicut abſonū ſono ⁊ nō colo-
ratum colore.qđ in tactus medio contingere nequit.
qm̄ cū pars ſit aīati primis q̄litatibus tāgibilibus cō
poſitum eſt.⁊ iō eis priuari oīno non pōt. Alio ergo
mō medium in tactu ſine qualitatibus tāgibilibus dꝫ
eſſe.⁊ iſte quidem modus eſt ut ſit tēperatū ad equa
litatem ⁊ recedat ab excellētijs.cum igit hmᵒ excellē-
tie qualitatū ſint in corpibus primis ſimplicibus hᵒ
corpora ſimplicia nō poterūt eē in tactu mediū:nec
ab eis fieri poterit corpus aīatū ſed erit corpus mix-
tum ⁊ magis tempatum qđ erit mediū ad oēs tan-
gēdi ſenſus.D.Quod ergo erit illud corpus cōmix
tum ⁊ magis tempatū: P.Carnē conſtat eſſe que
ad equalitatē medij magis eſt cōmixta q̄ neruus uel
uena.cui tāgibilia nocentia ⁊ conuenientia per ſuam
eſſentiā nō per ſpēs ſuas cōiungunt.D.Aduerto q̄
caro non ſuſcipit q̄litates ad eq̄litatē medij redactas
qm̄ ſic hēt eas.ſed ſm ſuas excellētias. qr ſic eas nō
hēt. P.Ita uere eſt.D.Ex hoc patet etiā carnem
nō poſſe inſtrm̄ eē.qm̄ ſenſibile iunctum imediate or
gano nō facit ſenſum:⁊ iō ſolū mediū fateri neceſſe
eſt cū tangibilia ſupra carnē poſita ſentiant. P.Bene
ꝓcedis rōcinādo.D.Sed urget me.qm̄ caro nō ni-
ſi per neruos ſentit.video etiā nō ſolum in carne ſed
etiam in dētibus ſenſum fieri.ſūt ēt aīalia carne carē-
tia que ſentiūt. P.Scias carnē appellari id qđ uere
caro eſt.⁊ etiā id qđ ſiſe eſt carni.Siſe vō carni dr̄ id
qđ vicinat eq̄litati cōplōnis que in carne eſt:ut dētes
qui etiā creſcūt in his in quibus alia nō creſcūt oſſa.
nam in ſenibus qn̄qꝫ dētes recreſcūt eo q̄ cōplexiōi
carnis vicini ſūt.⁊ iō in tactu mediū eē poſſunt ut ⁊
caro.mēbra vō molia ut epar ⁊ cerebrum qr ad car-
nis equalitatē nō accedūt:nō ſentiunt.⁊ dolor qui in
eis aliq̄n ſentitur nō in eis ſed in pāniculis circūſtan
tibus eē ꝯſtat.ſiſe etiā carni dr̄ qđ eſt carni imixtū ut
nerui quidā qui carni ſiſes ſūt.ubi ēt habēt medij ra
tionē ſicut caro ſentiētes:ſiſes enim oſſibus ut qui in
utroqꝫ fine oſſibus ſūt cōiuncti tanq̄ oſſiū ligamenta
nō ſentiūt.Siſe ēt carni dr̄ quod loco carnis eſt ut in
aīalibus ſanguine carentibus.D.Expoſita ſūt mihi
oīa que me urgebāt.ſꝫ cum nihil carnē tāgibile tāgat
niſi aqua uel aere mediāte viderent etiā illa in tactu
media fore ſicut in viſu auditu ⁊ olfatu. P.Duo eſta
noīata in noīatis tribus ſenſibᵒ neceſſario media ſūt.
qm̄ cā ſunt immutatiōis organoꝝ in illis ſenſibus:in
quibus mediū organum mutat cauſalr̄. In tactu vō
neceſſaria nō ſūt.aut ēt in guſtu ꝓpter eē ſenſus.uel ut
organa eorū imutent:ſed per accn̄s in tactu.qm̄ hu-
midū aque uel aeris ſe infundit ultimis corporum ſe
tangētium.Unde tāgibile carnem tāgit mediante ae
re uel aqua nō tanq̄ medijs ſed tanq̄ cōcomitātibᵒ
ſupꝼicies carnis ⁊ tangibilis.In guſtu vō ſunt ad be-
ne eē nō adeſſe noīata eſta ſicut de hūido ſaliuali au
diſti ſupius.D.De organo huiᵒ ſenſus aliqđ dic. P. De organo tactus.
Organū dicas eē neruos ſenſitiuos quidē in loco ubi
ſenſum hauriunt.hoc eſt niſi a parte anteriori cerebri
oriunt ſenſus.ibi eni rōnem organi hn̄t. In carne vō
magis rōnem medij.inter oſſa autē neutrius rōnem
habēt.D.Huiᵒ nerui quos organū in tactu dicis qua
liter tāgibile ſuſcipiūt: P.Non ſicut medium qđ eſt
caro que ſm eſſe māle recipit ſicut de guſtu tibi dixi.
ſed a medio trāſit tāgibile ad organum ſm eē ſpūale
qđ intentionem uocaui.D.Eodē mō ergo ſicut in
guſtu dictū eſt tāgibile in medio exn̄s ſic ſe hēt orga
num ſuū ſicut in tribus primis ſenſibus ſenſibile pro-
prium in mā exn̄s ſe habet ad medium. P.Fateor
ita eſſe.D.Uellem te ulterius ꝓgredi poſt doctrinā 3ª ps ꝓncipalis q̄ tractat de appꝛehēſiōe ſēſuū cōium iteriorꝫ. De ſēſus cōmunis ē ꝓncipiū ⁊ finis ſēſuū ꝓprioꝝ
ſenſibilis appꝛhenſiōis exterioris ad iterioris doctri
nam. P.Libet. Sed more ſolito diſputatiōis ſerue-
tur cōflictus.D.Placet.ſed tu prior fundamētum
iace. P.Scire debes vnū eē ꝓncipium ſeu fontē ex
quo oritur ſenſibilis cognitio coīcata ſenſibus.v.Ex
vno eni fonte oēs ſenſus oriunt:⁊ ad eūdem oēs mo
tus ſenſibilium ut ad finē ultimum referunt.⁊ fons
iſte ſenſus cōis uocat.D.Uellē ut aptiᵒ explicares
quō ſenſus cōis ſit fons ſeu ꝓncipiū ſenſuū ꝓporum
⁊ terminᵒ. P.Scias q̄ oēs pticulares nerui qui ad
organa ſenſuū ꝓpriorū deriuant ⁊ cōcaui ſūt ut in eis
diſcurrat ſpūs aīalis qui eſt uehiculū virtutis ſenſiti
ue dirigunt ab anteriori parte cerebri que medietas
quedam eſt in ꝓportione ſimphonie cōpoſita ad oīa
ſenſata ꝓpria ⁊ nullius habēs ſenſum potēs oīa ſen-
ſata ſuſcipere.⁊ ibi eſt organū ſenſus cōis ⁊ fons ſen
ſuū ꝓpriorū ex quo ſenſus ꝓprij manāt. Idē vō ſen
ſus cōis dr̄ terminᵒ.qr ꝓprius ſenſus priᵒ eſt in actu
q̄ ſenſus cōis:⁊ id quod appꝛhendit a proprio ſenſu

UVA. BHSC. IyR_143_4

Quare dr̄ ſē ſus. ⁊ quare cois. ⁊ qđ hz īquātū ſēſus ⁊ qđ inquan tum cois.

tranſit ad cōem ut diſcernat drīam ⁊ conuenientiam
inter diuerſa ſenſata ꝓpriorum ſenſuū ⁊ iudicet inter
ea. D. Hec a te dcā clareſcūt. Sed ulterius cupio ut
ediſſeras nois rōnem. P. Hec virtus alia ratione ſen
ſus dr̄ ⁊ alia dr̄ cois ⁊ aliqua hēt inꝗtum eſt ſenſus.
⁊ aliqua inꝗtum cois. Senſus eni dr̄ qꝛ apphendit
formas cum pñtia mãe qđ eſt ꝓprium ois ſenſus. ſen
ſus enim ꝓpri⁹ accipit q̄litates que ſunt ſenſibilia ꝓ
pria cum pñtia mãe. cois v̄o accipit magnitudinez in
qua ſunt ſenſibilia ꝓpria ⁊ cum pñtia mãe. imaginati
ua v̄o ſine pñtia mãe. Item inꝗtum ſenſus hēt qđ re
cipit ſpēs rerū ſine mã ⁊ tñ cum pñtia mãe. inquātuz
v̄o cois hēt duo ſine quibus cognitio ſenſibilis non
perficeret. quorū vnum eſt iudicium ſenſibilis opera
tionis. Alterum v̄o eſt cōparare ſenſata diuerſorum
ſenſuū. per hoc ꝙ inuenit ea in vno ſenſato cōi cōiun
cta uel diſiuncta. D. Hec duo ultima que hēt inꝗtum
cois peto aptius demōſtrari. P. Nōne vides ꝙ co
gnitio ſenſibilis nō eſt ꝑfecta qua audis uel vides ni
ſi apprehendas te audire ⁊ te videre qñ audis ⁊ vi
des. niſi enim hi⁹ eſſet: hi⁹ apphenſio qua de actu ſen
tiendi iudicat nō ſatis utile eſſe aialibus audire ⁊ vi
dere. ⁊ ꝭm alios ſenſus apphendere. Satis etiā eui
dens eſt. qꝛ non ſolum ſentimus ſenſibilia ꝓpria ſed
etiam ſentimus qꝛ differt ut ꝙ albū nō eſt dulce. eniz
in oibus ſenſibilibus ponimus drīas ⁊ cōuenientias
cōparando cōponēdo ⁊ diuidendo ſenſata diuerſoꝝ
ſenſuuz. ⁊ opz ut vno quodā ſenſu hoc faciamus. non
enim alia virtute ſuꝑiori que nō ſit ſenſus hoc facere
poſſumus: qꝛ oē iudiciū qđ eſt circa ſenſibilia re ſenſi
bili pñte eſt iudicium ſenſus. Judicium aūt quo dici
mus album eē dulce uel nō eſſe dulce eſt circa hi⁹. ⁊
ideo virtus cuius eſt hoc iudiciuz neceſſe eſt ſenſus.
nec ēt iudiciū hoc facere poſſumus aliquo ſenſuū ꝓ
priorum. quia nullus proprius ſenſus albi ⁊ dulcis
ſuſceptiuus eſt. ⁊ iō nō pōt ea cōparare nec de eis iu
dicare. Relinquit igit ut ſit ſenſus ſuſceptiuus albi ⁊
dulcis cum pñtia mãe. ⁊ ſit cois in quo utrunq; eſſe
poſſit ut iudicare ualeat albū dulce uel nō dulce eē.
D. Optime diſſeruiſti. Sed ſicut oſtēdiſti iudicium ⁊
cōparationē diuerſorū ſenſatorū ad ſenſum cōez per
tinere iam ēt oſtēdas qualiter iudiciū quo iudico me
videre qñ video ad ſenſum cōez ſpectet. P. Per hec
uerba capias ſi potes queſitum. cum ſentimus nos au
dire ⁊ quēlibet ſenſuuz oꝑari hoc ſenſu cōi ſentimus
⁊ nō ꝓprio. cum obiectum auditus ſit ſonatiuum. ⁊
cuiuſlibet ſenſus obiectum ꝓpriū. obiectū aūt ſenſus
quo hec ſentimus eſt actio. Vñ cōſtat hūc ſenſum nō
eſſe ꝓprium. ſed cōem qui tñ aliquo mō eſt idem cuz
particulari ⁊ aliquo mō diuerſus. Sunt enim oēs ſen
ſus vnū in forma virtutis ſenſitiue que fons eſt virtu
tum ſenſuum ꝑticulariū. ⁊ ipſi ꝑticulares ſenſus ſunt
ut dcm̄ eſt. ſicut riui ex fonte cōi deriuati. ⁊ hoc ſenſu
cōi eſt iudiciū circa actiones ꝑticulares que ſunt ſen
ſatorū particulariū. ⁊ hoc mō reflectit virtus ſenſiti
ua ſuꝑ ſe qñ iudicat de ipſa. ſenſus eni cois qui forma
lis eſt reflectit ſuꝑ particularem iudicando ſenſibili
ter de actiōe ⁊ oꝑatiōe eius. D. Videt ex his idē eē
agens ⁊ patiēs. P. Nihil ꝓhibet oino idem eſſe. Ju
dicare enim ⁊ cōparare componēdo ⁊ diuidēdo eſt
agere qđdam. ⁊ hic eſt ſenſus cois qui eſt formalis.
recipere aūt ⁊ hr̄e formas ſenſibiles eſt pati. ⁊ hoc ē
ſenſuum ꝑticulariū. Vlterius aduerte analogiā quā
dam. qm̄ ſicut ſe hñt res ſenſibiles ad vnum ſenſitiuū
faciens inter eas cōparatiōes. ſic ſe diuerſa fantaſma
ta ad vnū intellectiuum faciens inter ea cōparationē

Quō iudiciū quo qs iudicat ſe vi dē ſpectet ad ſenſum cōez.

De analogia q̄ ē iter ſēſuz cōez ⁊ itell̄z.

ꝭm rōnem. ⁊ ſicut ſenſus cois ſicut ultima virtus ad
quā terminant motus albi ⁊ nigri iudicat ea: ſic intel
lectus iudicat id qđ eſt ex fantaſmate albi ⁊ nigri. ſic
terminus ad quē ultimi ꝑueniūt motus utriuſq;. D.
Hoc libēter colligo. ſed explica an ſenſus hic cois di
catur ſicut genus uel totum integrale uel ꝑtātiuum?
P. Non credas hūc ſenſuz ſicut genus eſſe qꝛ ſic pre
dicaret de ſingulis ſenſibus nec ut totū integrale ſeu
poteſtatiuū. qꝛ ſic ſua eēntia uel eſſet extra eēntias ꝓ
prioꝝ ſenſuū. ſicut eēntia totius nulla eſt extra partes
ſuas ipm̄ ꝯſtituentes. ⁊ ideo reliquit ꝙ ſua coitas ſit
ex parte obiecti. eſt eni triplex rō ſue coitatis. prima
qꝛ cum quilibet ſenſuum ꝓpriorū recipiat ſenſibile ſi
bi appropriatū. ſenſus ille nō hēbit rōnem ꝓpꝛ̄ ſen
ſus ad quē referunt oia ſenſibilia ſed potius rōnem
cois. Scđa v̄o qꝛ ſenſus cois per ſe imutat a magni
tudine ſb̄ti que cōe ſb̄m eſt oium ſenſibilium qualita
tum. Tertia aūt qm̄ ſenſus ꝓpꝛ̄ referuntur ad ipm̄
cōem ſicut ad vnū centruz oium ſenſibiliū. D. Rōnl
tue nullus ꝯdicere pōt qua inſtructus Auicē. dixit ꝙ
ſenſus cois eſt virtus cui reddunt oia ſenſata. ſed de
obiecto hui⁹ ſenſus aliq̄d audire cupio. P. Obiecta
que a ſenſu cōi ꝑcipiunt per ſe. v. ſunt. ſ. motus: quies:
figura: magnitudo: numerus. ⁊ ēt vnū qđ tñ ad nume
rum reducit. ⁊ ſi aliqua alia inueniunt que a pluribus
ſenſibus eſſentialiter ⁊ per ſe ſentiunt. ad iſta redu
cunt. ſicut ſitus qui eſt magnitudo ⁊ dimēſio quedaz.
⁊ ſicut ꝓpinquitas ⁊ remotio que ſunt ēt reducta ad
magnitudinem. ⁊ ſicut aſperitas ⁊ lenitas ⁊ curuum
⁊ rectuz que vident ⁊ tāgunt que ſub figura hñt col
locari. ſic locus ⁊ tp̄s cum ſint quantitates continue.
Tempus v̄o ad motū ſicut ad cām ⁊ ſb̄m reducitur.
Locus aūt cum ſit ſpēs magnitudinis ſub magnitudi
ne cōprehēdit. Vñ non irrōnabiliter quidam plura
ꝗ. v. eē dixerūt. oia āt predicta eēntialiter ſentiunt a
ſenſu. qꝛ motum ⁊ imutationez per ſe faciūt in ſenſu.
D. Memini te ſuꝑius aꝑte docuiſſe quō ſenſibile ꝭz
ſui drīam differēter mouere ſenſum hēat. ⁊ ideo pe
to ut ad alteraz ꝓcedas virtutem. P. Virtus ſequēs
ſenſum cōem diuerſis uocat noibus. dr̄ enim virtus
imaginatiua qꝛ forme ſibi impreſſe ſunt imagines re
rum que ſunt extra. dr̄ etiā formalis eo ꝙ formalius
hēt imaginationes rerū ꝗ ſenſus cois a quo eas re
cipit ⁊ retinet qm̄ ſenſus hēt eas cum pñtia mãe. hec
aūt mã rei non pñte. dr̄ ⁊ ſp̄s ꝓpter nām illarū ima
ginationū que ſunt ꝭm eē ſpūale in virtute imaginati
ua. Unde etiā dici cōſueuit ꝙ ſpūs eſt mente inferior
cui imaginationes rerū imprimunt. ⁊ etiā theſaurus
formarū dr̄. qꝛ formas ꝯſeruat ſine mãe pñtia. nec tñ
diſcernit eas. D. Quō hec virtus ꝯſeruat uel retinet
formas ⁊ nō diſcernit. P. Certum eſt ꝙ ſenſus cois
⁊ memoria ⁊ hec virtus retinet ſz differenter. ſenſus
enim cois recipit ⁊ retinet pñte mã. hec autem mã
abſente. memoria retinet imaginationes ⁊ etiam in
tētiones elicitas ab imaginibus uel formis. ſed hec
virtus ipſas imaginationes tm̄. Memoria cuz drīa
temporis preteriti reſeruat. hec aūt ſine tpis drīa. for
mas aūt retentas nō diſcernit. ſenſus eni cois diſcer
nit cōponēdo ſenſata ꝓpria inter ſe ꝓpria ⁊ cum cō
munibus ⁊ hoc re pñte. fantaſia etiā diſcernit cōpo
nendo ⁊ diuidēdo imaginationes ⁊ intētiones inter
ſe ⁊ imaginationes cum intētionibus re nō pñte. neu
tra aūt diſcretio ꝯuenit imaginatiue cuius eſt tm̄ for
mas retinere. ⁊ ideo quidam ſic eam diffinierūt per
actū. formā ſenſibilem retinet illa virtus que uocatur
formalis ⁊ imaginatio. ⁊ nō diſcernit illam ullo mō.

Triplex rō coitatis ſen ſus cois.

De imagina tiua.

Quō imagi natiua retiet formas ⁊ nō diſcernit.

UVA. BHSC. IyR_143_4

niſi q2 tm̄mō retinet.D.Oia ēt obſcura apta facis.ut
De obiecto imaginatiue virtutis.
etiam alia q̄ doceas ex me colligē ualeā.nā de obto
hui⁹ virtutis ex his que dixiſti ſatis ē mãifeſtū mihi.
qm̄ forma imaginabilis eſt.ſed de actu eius aliq̄d diſ
De actu eiuſdem.
ſere. P. Sicut ſentire ſenſus ꝛ intelligere intellect⁹
ſic imaginari imaginatiōis eſt act⁹.alijs tñ virtutib⁹
operātibus in ipſa ſcdario preparat imaginationes.
Quorūdam enim ratio eſt in imaginibus ut mathe-
maticarū.ꝛ ſic virtus hec imaginatiua p̄parat imagi
natiōes ſupiori potētie que eſt intellectus.Uñ enim
imaginātes optie deſcribūt figuras cuius cā ē.qm̄ lz
in organo imaginationis oia ſenſibilia deſcribant.tñ
ſenſibilia deſcribunt in ipſo,put ſūt vnita ſenſibilib⁹.
ꝛ iō nō eſt imaginabilis ſon⁹ niſi put eſt act⁹ ſonātis:
ꝛ color put eſt q̄litas colorati ꝛ ſic de alijs.ꝛ iō qō pn
cipalr̄ in eo deſcribit eſt q̄titas ꝛ figura.ꝛ hinc eſt q̄
hñtes hui⁹ po͛ organū puruz ꝛ bene diſpoſitū optie
efficiūtur imaginatiōis.ꝛ qñ cū hoc ſunt intellectus
ſubtilis multū p̄ficiūt in mathematicis. Quedā aūt
cōpoſitiones imaginationū ꝛ diuiſiones ſunt ad elici
endas intētiones terribilis vel appēſibilis ꝯueniētis
uel nociui.que ſemp ſunt colligate ſenſibilibus. ꝛ tūc
hec virtus p̄parat imagines extimationi. Qñq3 aūt
per imaginationes p̄paratas in hac virtute fit recur-
ſus in rez que accepta fuit in p̄terito per ſenſuz ꝛ tūc
Quō imaginatia deſuit reuelationi
deſeruit memorie.Qñq3 hec eadē virt⁹ p̄parat ima
ginationes refluētes ad organū ſenſus cois.ꝛ ſic de-
ſeruit reuelationi ſomniali.D.Doctrina tua nō tm̄ il
De ſomnio ꝛ vigilia.
luminat ſ3 letificat q̄plimū.niſi q2 hoc ultio dcm̄ mo
leſtat capacitatē meam.P.Teneas q̄ in oi ſomnio
deferunt ſimulacra a loco fantaſie ad organū ſenſus
cois.Cum eni fiat euaporatio a loco digeſtionis ad
cerebrū ſubtilis ſanguis eleuatus deſcendit ad ante-
rius capitis.cuz quo ſanguine p̄greditur ſpūs aialis
deferēs ſimulacra a loco fantaſie ad organū ſenſus
coiſ.que ſimulacra cū mouēt ſenſuz cōem fit ſomniū
ꝛ videt ſentiri forma delata a fantaſia ad ſenſū cōez.
q2 ſenſus cois ꝯuertit ſup ea fantaſmata ſm q̄ ſunt a
p̄prijs ſenſibus.Uñ videt audire qñ ꝯuertit ſup ſen
ſibile auditus.ꝛ ſic de alijs.Uñ patet q̄ ſimulacrū in
ſomnio motum ſm ſui p̄ncipiū eſt in fantaſia.ſed ter
minatur ad organū ſenſus cois.ꝛ ideo illud ſimula-
crum accipit ut ſenſibile in ſomnio.qō tñ tandem re
dit ad fantaſiā ad quā mouet ſm ſui nām.forma eniz
app̄henſa ſeu ſimulacrū ſm ſuā nām trāſit ad organū
fantaſie.hi⁹ aūt motus ſimulacri fit etiaz in vigilia.ſ3
tūc nō eſt ſomniū.qm̄ ſbale eſt ſomnio q̄ dictus mo
tus fiat dormiendo.Jn hac aūt determinatiōe ut tue
obuiem obiectioni nomē fantaſie ad imaginatiuā ex
tendas virtutē..Noueris igit q̄ ex motibus corpo-
rum celeſtiū relinquunt quedā imp̄ſſiones que ſūt ſi-
gna dictorū motuū celeſtium in corp̄ibus inferiori-
bus.ꝛ cū p̄fate imp̄ſſiones p̄ueniūt ad imaginatiuaz
virtutē figurant ibi imaginationes effectuū illorum
ad quos diſponūt motus celeſtes.ꝛ ille q̄dem imagi
natiōes ut dcm̄ eſt ad organū ſenſus cois deferunt.ꝛ
per eaſdē imaginatiōeſ futuros effect⁹.ad quoſ diſpo
nunt celeſtes motus aduertē pñt p̄cipue ſi ab occupa
tionibus quieti fuerint ꝛ carnis delitijs que ad exte-
riora euocant ne celeſtes impreſſiones perpendāt.ꝛ
ideo hi⁹ p̄cipue ſentiunt in dormiendo ꝛ maxime in
nocte ꝛ circa horam digeſtionis cōplete.q2 tunc ut
dcm̄ eſt ſanguis a loco digeſtionis eleuatus ad cere-
brū deſcēdit ad organū ſenſus cois cum ſpū aiali de-
De extimatiua virtute
ferente ſimulacra a loco imaginatiue.D.Qō plene
ſoluta eſt.iā ulterius p̄cede.P.Uirtus tertia ſequēs

imaginatiuā extimatiua uocat.hec a formis in imagi
natiua retentis elicit intētiones que nūq̄ in ſenſu fue
runt.ſed a ſenſibilibus cōditionibus nō ſūt ſep̄ate ſi
cut eſſe ꝯueniens uel incōueniēs.amicū uel inimicuz.
eſſe filiū uel nō eē filium.eē matrē uel nō eē matrez.
ſicut ouis ſcit vnū eſſe filium ꝛ aliū neſcit.ꝛ fugit lu-
pum ut inimicum.canē ut cuſtodem ſequit.D.Eſt ne
virtus hec ab imaginatiua ſep̄ata:P.Uirtus p̄dicta
nō eſt imaginatiua qm̄ ad imaginationē ſcām non ſe
Q̄ extimatiua nō ē imaginatiua nec intellectus.
quitur motus uel gaudij ſeu triſtitie affectus.aut fu-
ga uel inſecutio ad extimationē ſequit ſtatim qōlibet
horū.ſep̄ata aūt penitus ab ipſa eē non pōt.cū hi⁹ in
tentiones nō accipiat.ſed rōnes ulēs ꝛ cōes.ſed poti
us in hac imaginatione uel illa.Uñ ſicut intellectus
practicus ſe hēt ad ſpeculatiuuz.ſic hec virt⁹ extima-
tiua ad imaginationem ſe hēt per hoc qō determinat
ad qō ſe mouere dz aial.ꝛ a quo fugere.ꝛ iō hec ma-
gis actiua q̄ imaginatiua.cuius eſt ſolas imaginatio-
nes in ſeipſa ſpeculari.hui⁹ aūt elicere intentiones ex
imaginibus ꝛ determinare imitationē uel fugam.D.
Aduerto ex his q̄ extimatiua eſt hec brutis qō intel
lectus eſt hoī.ſ3 quādā ſimilitudinē ut dixit algaçel.
P.Si de intellectu practico intelligis recta eſt cōpa
ratio.D.Siſitudinē etiā cum opionione hr̄e videt.
P.Uirtus hec ſicut ꝛ cetere aliqñ rōni cōiungitur.ꝛ
An extimatiua ſit opinio
tūc iuuat a rōne ꝛ ſuadet ad imitādum uel fugiēduz
extimatū.ꝛ ideo q̄dam ex alūnis meis hāc virtutem
credebāt opinionem eſſe.ſed in hoie minus.Jn bru-
tis v̊o magis obūbratā eē.quorum deceptio manife
ſta eſt.qm̄ opinio de cōi eſt put in plibus.extimatiua
v̊o de hoc indiuiduo ſm q̄ eſt hic.Sicut etiā ſcia de
mōſtrationis eſt effectus.ſic fides uel credulitas ef-
fectus eſt opinionis ſeu ſilli probabilis: acquieſcere
aūt extimationi effcūs extimatiue eſſe p̄bat opinio.
igit quidam hitus aut ēt motus rōnis eſt.extimatio
v̊o oium eſt.quorum eſt ſenſus.D.Eſt ne extimatio
ſemp ſenſui iuncta:P.Cum q̄dam ex ſenſibus ordi-
An extimatiua ſēp ſit iuncta ſenſui.
natus ſit ad ſbām aialis ut tactus ſine quo aial eſſe
nō pōt.q̄dā v̊o ad diſciplinā ut viſus ꝛ auditus preci
pue.quidam aūt ad ſumptionem cibi ut odoratus ꝛ
guſtus.opz oē aial ſenſum ſaltē ordinatū ad cibuz ha
bens ad cibum moueri ſaltē motu dilationis ꝛ ꝯſtri-
ctionis ne ſenſus in eo ſit ocioſus.Si ad cibū mouet
oportet etiam imaginationez cibi in eo eē.cuz igitur
imaginatio nō moueat neceſſe eſt ip̄m extimationem
hr̄e qua moueat.D.Perfecte oſtēdiſti qō querebam
ꝛ ex his que dixiſti cōieci cum aiali hñti aliquem ſen
ſum de exterioribus neceſſario ineſſe ſenſum cōem
virtutem imaginatiuā ꝛ extimatiuā.P.Recte colle-
Quarta [illegible] ē de app̄hēſione q̄ fit [illegible] taſiā ꝛ ō memoria ꝛ [illegible] niſcētia.[illegible] mo de fantaſia ꝛ q⁹ actu
giſti.D.Proſequere doctrinā tuā.P.Uirtus quarta
fantaſia eſt que cōponit imaginationeſ cū imaginib⁹
ꝛ imaginatiōes cū intētionib⁹ ꝛ intētiones cum ima
ginibus ꝛ intētiones cū intētionibus: aut ēt diuidit.
Ad hāc eni virtutez ſic ſe hñt intētiones per extima
tiuam elicite ſicut ſenſata particularia ad ſenſuz cōez
qui ea cōponit ꝛ diuidit p̄nte mā ſed fantaſia intētio
nes abſente mā.facimus enim hoiem cuz duobus ca
pitibus ꝛ hi⁹ ꝯſilia ꝛ cōponimus hec cuz intētionibuſ
quas elicitas habemus penes nos.q̄re etiā p̄pende-
re potes:qm̄ opz hāc mediam eē inter imaginatiuaz
in qua forme retēte ſūt:ꝛ memoriā in qua intētiones
ſunt ſeruate.ut utriſq3 uti componendo ꝛ diuidendo
poſſit.D.Hec oia ualde placēt.Sed itelligere cupio
ad quid fantaſia hi⁹ compoſitioni ꝛ diuiſioni inſiſtat.
De fine fantaſie.
P.Duplex finis eius videt eē.Unus q̄dem cogni-
tio p̄ticulariuz maior que in ſenſibili aīa haberi pōt.

UVA. BHSC. IyR_143_4

Unde ⁊ fantaſia dicta eſt ab apparitione. ⁊ in hoīe ra
tioni iuncta a vulgo excogitatiuū noīat. cum cogita-
re ꝓprie ſit rōnis. hꝰ aūt cognitionis fantaſie finis ē
ſnia ⁊ decretuꝫ de hoc ꝙ ſit illud. nō tñ per modū af
firmationis ⁊ negationis. ſcōs vō finis eſt id qō intē
ditur ex cognitione ⁊ decreto. ſicut in hñtibꝰ rōnem
opus finis eſt artis. D. Cum aliq̄ bruta videamus ali
qua opa preeligere ⁊ aliq̄ refutare. quedā eniꝫ caſas
per modū artis faciūt ⁊ cibum in lōgum tp̄s p̄parāt.
Videnť aliquid rōnis participare. qm̄ eligere rōnis
eſt. P. Electio que in brutis eſt nō eſt vera electio. ſꝫ
electioni ſimilis: nō eniꝫ ex rōne: ſed ex inſtinctu nāe
ꝓcedit. cuius tñ electionis aliq̄ cognitio p̄nᵐ eē opꝫ
⁊ nō niſi cognitio illiꝰ potentie que cōponit ⁊ diuidit
imagines ⁊ intētiones. ſ. fantaſie. D. Cum hec virtus
rōni ſimilet: eſt ne iter ſenſibiles apprehēſiuas altera
iſta nobilior? P. Sicut ois ſenſus: tota i ſenſu cōi eſt
formalitas: ſic ois v̄tutis ſenſibilis vltimū ⁊ tota for
malitas in fantaſia eē videt. D. Ex hoc qō dicis per
pēdi pōt ꝙ ſic oēs ſenſus vnū ſūt in forma v̄tutis ſen
ſitiue que in cōi ſenſu eſt ut ſupra diſſeruiſti: ſic oēs vi
res interiores aie ſenſibilis videnť eē vna in eſſentia
litate cōi ⁊ ſubſtātia. differētes aūt ꝓm eē māle in di-
uerſis partibꝰ cerebri in quo organiçanť iſte potentie
ſicut etiā ſenſus diuerſanť in diuerſis organis. P. Be-
ne rōcinaris ⁊ ulteriꝰ apprehende ꝙ qꝛ imaginatiua
⁊ extimatiua ⁊ fātaſia in cōi eēntialitate nō differūt.
ideo ſepe vna poniť pro alia ⁊ fantaſia oēs compre-
hēdit ut eius declarat diffinitio dicēs fantaſiam eſſe
motū a ſenſu ꝓm actum factū. ut hic motus dicat po-
tentiā. vnaꝫ quidē ⁊ cōem p̄dictis tribꝰ viribꝰ differē
tibus ꝓm eſſe māle motā a ſenſu. ſ. cōi imediate facto
in actu: ſenſus enim cois nō mouet potētiā interiorē
niſi moueať a re per ſenſus ꝑticulares accepta. ſed ꝓ-
prie fantaſia accepta ꝓm eſſe māle qō accipit in ſuo or
gano eſt potētia collatiua imaginū ⁊ intentionū ꝑ cō
poſitionē ⁊ diuiſionē. D. Per ea que dilucide docui-
ſti apparet ꝙ fantaſia gñalr̃ accepta cōe obm ⁊ cōeꝫ
actuꝫ hēt cum imaginatiua ⁊ extimatiua. ſed ſumpta
ſtricte imagines ⁊ intētiones hēt pro obiecto. actum
vō in eaꝝ cōpoſitione ⁊ diuiſione. cognitio eni ꝙ ſic
ſupra ſenſibile ꝓpriū opať ſenſus ꝓprius recipiendo
ipm ⁊ vidēdo. ſenſus aūt cois ſup idem opať cōponē
do alq̄ ⁊ diuidēdo ab ipſo ⁊ diſcernēdo idēptitatem
⁊ diuerſitatē inter ea. ſicut ſupra imagines opať ima-
ginatiua eas recipiēdo a ſenſu cōi ⁊ retinendo: ⁊ ſi cō
ponit uel diuidit eas nō facit niſi cōpōne ⁊ diuiſione
ſenſus cois. ⁊ ſupra intētiones extimatiua eas eliciē-
do ⁊ ex eis motū determinādo. fantaſia vō ſup eadē
opať cōponēdo ⁊ diuidēdo. P. Recte collegiſti. D.
Edoceri peto an fantaſia in hoīe ⁊ in brutis differat.
P. Nō te lateat ꝙ p̄dicte potētie in eēntia vna ꝓm eē
diuerſuꝫ in organis tres: in hoīe accipiūt ordinē ope
rādi a rōne / ⁊ ab ea regunť. ⁊ qꝛ rō diuerſificať ꝓm di
uerſitatē eoꝝ de qbꝰ rō eſt. iō opationes fantaſie mul
tiplicanť in hoīe valde. Ideoq̄ꝫ etiā plerūq̄ꝫ hec vis i
tellm̄ ipedit eo ꝙ nimis occupat aīam cōpōne ⁊ diui
ſione imaginū ⁊ itētionū quaꝝ eſt magna copia apō
eam. qꝛ nō ſolū pōt cōponē recepta a ſenſibꝰ: ſed etiā
fingere his ſilīa. P. ipreſſiones facte in intellu frequē
ter nō ſunt ſiles imaginibꝰ ⁊ fictionibꝰ fantaſie. ⁊ iō
hꝰ imagines ⁊ fictiones plerūq̄ꝫ gñant errorē ⁊ dece
ptionē. ⁊ ulteriꝰ aduertere potes ꝙ ſōnia que ſunt ꝓ-
phie futuroꝝ: aliqñ ſunt applicata ad imagies ⁊ fiūt
illuſiones: ſed qñ intells applicat ſuis ꝯceptionibꝰ cō
gruas imagines ⁊ intētiones: tūc cōpōnes imaginū ⁊
intētionū indigēt iterꝑtationibꝰ eo ꝙ nō ꝯueniūt ꝯce
ptionibꝰ intellualibꝰ imagines ⁊ intētiōes ſenſibiliuꝫ
niſi ꝓm metaphorā. D. Hāc diſgreſſionē paruā ualde
letāter accepi: ſed iam regredere ad dīiam quā orſa
es. P. Audiſti de fantaſia iuncta rōni que in hoīe eſt /
qñ vō ut in brutis predicte vires iteriores ſeu fanta
ſia que ultīa eſt eaꝝ formalitas: nō ſunt cū rōne regū
tur ad inſtinctuꝫ nāe ſolū. ⁊ qꝛ natura vnomō ſe hꝫ in
hñtibꝰ ſpēm vnā. ideo opa fantaſie in talibꝰ ſunt vno
mō. ois enim hirūdo vnomō facit nidū. ⁊ formica ci
bum p̄parat. ⁊ ideo bñ dicunť hꝰ vires in brutis agi
potius a nā ⁊ nō agere. In hoīe vō agere in quo natu
ra iſtr̃alr̃ ſubſeruit eiſ. Unde qꝛ ſilitudinē cū rōne hꝫ
in hoīe fantaſia nō irrōnabilr̃ excogitatiua nuncupa-
ta eſt. cum excogitare rōnis ſit actus. D. Hec oia luce
clariuſ patēt. ſed dicas an omni inſit aīali. P. Nō oia
aīalia hāc hñt potentiā ꝓm eſſe ab aliīs diſtinctā ꝓpť
cerebri defectū. In qbuſdā eni aīalibꝰ impfectis totū
cerebrū nō differt a natura medulloſa frigida in q̄ eſt
ſenſus ⁊ tenuis imaginatio. ⁊ ideo ſpūs eoꝝ nō depu
ratur. ⁊ cerebrū eoꝝ nō ꝯfortať ad hꝰ opationes aīa
les ꝑfectas. D. Cūcta plana facis. ſed aperi hoc ſolū
an fantaſia corrūpať. P. Noueris fantaſiā triplr̃ cor-
rumpi. In cōparatione eniꝫ ad intellm̄ aliqñ corrum
pitur qꝛ intellectꝰ ſpiritualiū nō ſufficiēter reſultat in
fantaſmatibꝰ. ⁊ ideo qñ multiplicanť fantaſmata inci
pit aīa adherē fantaſmatibꝰ ⁊ errat in intellectu ſpūa
lium: ſicut ſupra tetigi. Aliqñ etiā in cōparatione ad
ſenſum cōem fantaſia corrumpiť. ex indebita eniꝫ cō
poſitione vl̃ diuiſione ſenſus cōmunis generať corru
ptio in actu fantaſie que eſt falſitas ꝯtingēs ex diſtan
tia rei ſenſibilis. qꝛ fātaſia accipit re nō p̄ſente. ⁊ ideo
nō dirigit formā rei ſenſibilis quā hēt ad reꝫ ſicut fa
cit ſenſus. ⁊ ideo ſunt illuſiones frequētes in ipſa fan
taſia in ſenſibꝰ ꝓpriīs. ꝯtingit etiaꝫ eiꝰ falſitas ex ſen-
ſibili per accidens ſeu intētionibꝰ: ⁊ ſenſibili cōmuni.
in quoꝝ cōpoſitione ⁊ diuiſione frequēſ accidit dece
ptio. Ultimo etiā modo fantaſia corrūpiť in ſe. ut cū
pars capitis anterior lediť uel turbatur infirmitate.
aut aliquo accidēte ut in qbuſdā egritudinibꝰ ꝯtingit
in qbus multiplicanť fantaſie ideterminate. ſicut etiā
cum leditur pars poſterior memoria debilitať. ⁊ me-
moria debilitata ꝯſequenter ſequiť debilitatio cogni-
tionis ⁊ rōnis. D. De hac virtute plene ſatiſfeciſti mi
hi. ſi aliud reſtat ꝓſequere. P. Ultima virtꝰ ſenſibilis
memoria eſt que ⁊ ſi aliqñ ꝓ habitu memoratiuo ali
quādo vō pro memorabili accipiať. ut egregius do-
ctor accipit A. R. dicens ꝙ nihil eſt de memoria qō
nō ſit in memoria. ꝓprie tñ pro potētia accipiť que ſic
diffiniri ſolet. memoria eſt ꝯſeruatrix harum intētio
num quas apprehēdit extimatiua. ⁊ ideo eſt archa i-
tētionū: ſicut ⁊ imaginatiua formaꝝ ꝯſeruatrix eſt ar
cha formaꝝ. D. Videť ꝙ imagiatiua ⁊ memoratiua
cum utraq̄ꝫ reſeruet nō differant: niſi in obiectis. qm̄
intentio vniꝰ. forma vō alterius eſt obm. P. Memo-
ria nō tm̄ reſeruat. ſꝫ etiā reddit per intētionē nō ſen
ſatā in imaginē rei / ⁊ per imaginē in rem ipſam in p̄te
rito acceptā. D. Videť ex hiſ hec poᵃ ⁊ paſſiua eē. qꝛ
recipit ⁊ reſeruat. ⁊ etiā actiua qꝛ reddit. P. Verū di-
cis. ſed in obiecto memorie tria te uolo aduertē. quo
ruꝫ vnū determinat rem in qua reuertiť memoria per
actum recordatiōis. ⁊ hoc eſt tp̄s p̄teritum. aliud vō
eſt qō ducit in rē illā ex ꝑte aīe. ⁊ eſt rei ꝓximū. ⁊ hoc
eſt imago. ut imago. i. ut ducēs in rem. Ultimū vō eſt
illud quo cogſciť illa imago eē illiꝰ rei. ⁊ hoc eſt inten
tio rei elicita ⁊ hoc eſt ꝓximū memorie. D. Jam per

De formalitate fātaſie reſpectu oium viriū īterior.

De diſſōne fantaſie.

In libro de anima.

An fantaſia i hoīe ⁊ ī brutis differat.

An fantaſia ī ſit oī aīali.

An fantaſia corrūpatur.

De mēoria.

UVA. BHSC. IyR_143_4

me aduerto ꝙ memoria in trib⁹ differt ab imaginatiua
tũ qꝛ memoria eſt ſeruatiua itẽtionũ. imaginatiua ṽo
imaginũ. tũ etiam qꝛ memoria deṫminata dĩa tpis. ſ.
ꝑteriti. imaginatiua ṽo ſine hi⁹ dĩa retinet. tũ qꝛ me-
moria eſt reflexiua. imaginatiua ṽo nõ. Unde ⁊ actus
memorie ſic ſolet diffiniri ꝙ act⁹ memorie eſt facere
pñtari poſt ei⁹ abſentiã intẽtionẽ rei añ imaginẽ ⁊ in
dicat illã eẽ itẽtionẽ rei quã pri⁹ imaginabaṫ ſenſus. i.
quã pri⁹ accepit ſenſus ſub ꝓpa magnitudine ⁊ figura.
P. Recte aduertiſti de dĩa hui⁹ virtutis ad imagina
tiuã ⁊ ei⁹ actu reflexiuo. ⁊ ulteri⁹ aduerte ei⁹ dĩaꝫ ad
meditationẽ. qꝛ meditationes ſaluãt memoriã ut di-
xit A℞. in reminiſcẽdo. Unde accipiṫ ꝙ meditatio ẽ
ſm intellm ortum a ſenſib⁹. ⁊ eſt frequẽs ꝯuerſio me
morie ſup ſpẽm rei ut eſt imago ⁊ nõ ut eſt ſm ſe acce
pta. nihil enim aliud eſt meditatio ꝙ ſpeculari multo
tiens idem ſic imaginatũ ⁊ nõ ſic per ſe. ¶ Ad actũ
intellect⁹ etiã nota dĩam act⁹ memorie. qꝛ intellꝰ ꝯtẽ
plaṫ ſpẽm rei ⁊ eſt pnᵐ ſcie pñs in aĩa: ⁊ nõ retorquet
eam ad rem acceptaꝫ in ꝑterito ſic facit memoria. D.
Plenius aſſignaſti dĩam hui⁹ virtutis quã ꝯceperã.
Sed aperi ulteri⁹ an differat a reminiſcẽtia. P. Sci-
as memoriã ⁊ reminiſcẽtiã eẽ vnã virtutẽ ſbto: ſꝫ du
as ſm modũ ⁊ rõnem: qꝛ reminiſcẽtia lꝫ ſit corporea
virtus: ſicut ipſa memoria: tñ hẽt ſibi ꝯiunctum actuꝫ
rõnis eo ꝙ ꝓcedit via ſillogiſtica a pnᵒ determinato
per qꝺ referṫ in aĩam id qꝺ in ꝑterito fuit in ipſa aĩa.
Memoria ṽo per collõnẽ intentionũ ⁊ imaginũ ue-
nit in reꝫ ⁊ nõ a pnᵒ determiato. D. Rogo hãc dĩaꝫ
clari⁹ aperiri. P. Hãc dĩam ſic potes colligere. quia
memoria nõ hẽt ꝯiunctũ ſibi actũ rõnis. reminiſcẽtia
ṽo ſic. Unde ſillogiçaṫ decurrẽdo deliberatiue ⁊ ſil-
logiſtice a pnᵒ determinato aliquo uſqꝫ ad queſitum
oblitũ. Unde ſic ſolet diffiniri. Recordatio ſeu remi-
niſcẽtia eſt ingeniũ reuoluendi qꝺ oblitũ eſt. ⁊ cum in
genium ſit act⁹ rõnis quo medius ṫmin⁹ iuenit. nõ tñ
reminiſcẽtia eſt actus rõnis cũ ſit virt⁹ corporea. ſed
ingeniũ uocaṫ. qꝛ actuꝫ rõnis hẽt ſibi ꝯiunctũ. ¶ P.
memoria nõ hẽt pnᵐ deṫminatũ. ſed utitur fantaſma
te ut imagine deueniẽdo in rem prius acceptã. Remi
niſcẽtia aũt ꝓcedit a pnᵒ determinato. ⁊ ideo illi qui
uolunt freqũter eẽ in reminiſcẽtia ſuoꝝ amicoꝝ dãt
eis memoriale a quo tanꝙ a pnᵒ determinato icipiat
reminiſcẽtia decurrẽdo uſqꝫ ad amicitiã in preterito
exhibitã. utputa donauit amico ꝗs anulũ. ex anulo ſi
cut ex pnᵒ deṫminato ꝓcediṫ ad dantẽ uel recipiẽtẽ.
⁊ exinde ad amicitiaꝫ oſtenſaꝫ in ꝑterito tpe. ⁊ ideo
dicit A℞. ꝙ a locis videnṫ reminiſci aliqñ. i. a princi
pijs in ꝗb⁹ locanṫ queſita que hita fuerũt in ꝑterito.
Uñ ideꝫ dicit qm̃ in reminiſci eſt ꝗdã decurſus a pnᵒ
ad queſitũ. qꝺ reminiſci eſt ſillogiſm⁹ ꝗdã. hac eadeꝫ
cã alibi dicit ꝙ reminiſci eſt ſillogiſmus quidaꝫ. Hac
eadẽ cã alibi diċ. ꝙ reminiſci eſt eni qꝺ quodã mõ eſt
in aĩa ⁊ quodã mõ nõ. nã quo ad pnª eſt in aĩa. ſꝫ quo
ad ultimo queſitũ nõ eſt in aĩa: ſꝫ in obliuionẽ ceſſit.
D. Jam per me video ꝙ iterata ſcia nõ eſt reminiſcẽ-
tia. qm̃ ſcia iterata in obliuionẽ ceſſit nõ ſolum in ſe:
ſed etiã quo ad pnª. vnde ſimplr in aĩa nõ eſt. P. Di-
lucide ex datis teipm ad maiora erigis. ſed altius at
tẽde ꝙ reminiſcẽtia ex pnᵒ procedẽs aliqñ hoc facit
ordine nãli. ⁊ tũc decurſus uelox eſt. ut a lacte in albũ
ꝓgrediṫ. ⁊ ab albo in aerem lucidũ ꝓpṫ ſilitudineꝫ. ⁊
ab aere in humidũ ꝓpṫ nãe ꝯformitateꝫ. ⁊ ab humi
do reminiſciṫ ueris qꝺ eſt calidũ ⁊ humidũ. ⁊ ſic uer
eſt queſitũ per reminiſcẽtiã qꝺ fuit ſcitum in ꝑterito.
Qñqꝫ ṽo ꝓcedit reminiſcẽtia ordine ꝓbabili nõ nã-
li vel neceſſo. ⁊ tunc diſcurſus nõ eſt adeo uelox. hꝰ aũt
ꝓceſſus eſt a ꝯrio in ꝯriũ. ſiue a ſili in ſile. ſeu ab adiã
cto aliquo aut accñte in ſbm aliqꝺ. cum eni quis apꝑ
hẽdit nigredinẽ corui reminiſciṫ ethiopiſ quẽ pri⁹ no
uerat. Aliqñ aũt ꝓcedit ordine ꝯſueto. ⁊ tũc qñqꝫ in
tercidiṫ ꝯſequẽtia vl ordo nãlis. ſic hoĩes uelocis in
genij in pᵒ pnᵒ recordanṫ ultimi nõ decurrẽdo ꝑ me
dia. eo ꝙ ſic ꝯſueuerũt reminiſci. qñqꝫ ṽo ponunt ſibi
alij in ꝯſuetudine quedã ſilia ualde remota. ſic qui ꝑ
calidũ reminiſciṫ ueris. tales nõ ꝓcedũt ab intẽtioni
bus ordinatis. ſed ab vna intẽtiõe ueniũt in aliã que
ꝓpinꝗ eſt ſibi. ſic aliꝗs reſpiciẽſ librũ recordaṫ magrĩ
⁊ a magro uenit in ſubtilitatẽ ⁊ utilitatẽ ſue doctrine
eſt aũt hi⁹ ꝓceſſus a ꝯſuetudine uelox. qm̃ eni vis cõ
ſuetudinis eſt ut nãe accidit eis uelocitas i reminiſcẽ
do ſic illis qui ꝓcedũt ordine nãli. D. Oĩa hec plena
ſunt ueritate. P. Ex hoc qꝺ ultimo audiſti ꝑpẽde ter
tiam dĩam inter memoriã ⁊ reminiſcẽtiã. Memoria
eni nõ ꝓcedit niſi a ꝓprijs intẽtionib⁹ ⁊ imaginibus
rei in rem prius acceptã a ſenſu. reminiſcentia etiã ua-
dit per intẽtiones ꝓpinquas lꝫ nõ ꝓprias ſeu ꝯiũctaſ
reb⁹ ordine nãli ut in exẽplo libri ⁊ magri ⁊ doctrine
tibi ꝓpoſui. ⁊ in talib⁹ trahiṫ vis ꝯñtie a ſola ꝯſuetu-
dine. qꝛ talia quiſ ꝯſueuit ſil accipe. ſic cũ libro magrꝫ
⁊ cum magro lectionẽ: ⁊ cum lectiõe ſubtilitatẽ: ⁊ cũ
ſubtilitate affabilitatẽ. ⁊ cuꝫ illa amicitiã. hec eni oĩa
nõ ſunt ꝯiuncta niſi vi ꝯſuetudinis. qꝛ in ꝑterito acci-
pit ea aĩa ſil in hoĩe vno. D. Hec in ſe obſcura plana
facis exẽploꝝ copia. P. Eſt ⁊ quarta dĩa qm̃ memo
ria recipit ſpẽm acceptã in tpe ꝑterito. ſed nõ ſub cer
ta tpis mẽſura. ex ſe eniꝫ nõ hẽt deṫminare quot dies
ꝑterierint. Canis enim ⁊ ſi memoraṫ hoĩs niſi in ꝑte-
rito. nõ tñ recogſcit ꝙ viderit heri aut heri ⁊ nudiuſ
tertius. hoc aũt facẽ põt reminiſcẽs qui nõ ſoluꝫ tp̃s
ꝑteritũ aduertit. ſed ⁊ menſurã ꝑteriti tpis aduerte-
re põt. D. Ex his que docuiſti didici ꝙ imaginatiua
nõ decernit tpis dĩaꝫ. memoria ṽo decernit tpiſ ꝑte
riti dĩam. ſed reminiſcẽtia ulteri⁹ decernit tpis ꝑteri
ti dĩam ſub certa aliqñ mẽſura. lꝫ aliqñ nõ ſub certa.
P. Ut video doctrinaꝫ bñ accipis. Recollige igiṫ ꝙ
reminiſcẽtie media quedã ſunt ſm ordinẽ nãlem uel
rectuꝫ. ut ab añcedẽtib⁹ vel ꝯñtib⁹ vl repugnãtibuſ ⁊
in his eſt reminiſcẽtia uelox. Uñ dicit A℞. Ueloces
ſunt maxime a pnᵒ reminiſcẽtes: ſic eniꝫ ſe hñt res ad
inuicẽ que cõſequenṫ ſe: ſic magis ſunt reminiſcibilia
quecũqꝫ ordinationẽ hñt ſic doctrine. praua aũt ⁊ in
ordinata grauiṫ. Quedã ṽo ſe hñt ut ꝓbabilia ⁊ fiũt
ex ſignis ⁊ ycotib⁹ ſic reminiſcẽtes logice. Quedam
ṽo hñt talẽ vim a ꝯſuetudine qualẽ hñt ordinata per
nãm. dicit enim A℞. ꝙ ꝯſuetudo ut nã eſt. que enim
ꝯſueuimus videre uel audire in eodẽ loco aut tpe il-
loꝝ reminiſcimur per locum illũ aut tp̃s. ꝓcedit etiã
reminiſcẽtia qñqꝫ a caſu ⁊ fortuna ut placuit Ariſto-
teli. D. Hec oĩa lꝫ ꝑdicta ſint libẽter tñ in ſũma reac-
cepi. Sed dic queſo vñ difficultas ꝯtingat reminiſcẽ
di. P. Una cã difficultatis hic ſumiṫ ex corpore: tum
qꝛ male cõplexionatũ. Unde ipediṫ uelocitas motus
ab vno in aliud. tum qꝛ vie ſpũs aĩalis ꝯſtringunṫ ne
a ꝑma cellula in mediã ⁊ a media in poſtremã diſcur
rat. cellule eniꝫ diſtiguunṫ quadã carnicula ad modũ
uermis facta ſita in hoſtijs cellulaꝝ. ⁊ hec qñqꝫ ipe-
dit diſcurſum ſpũs per cellulas. Unde ꝯtingiṫ ꝙ nitẽ
tes reminiſci ⁊ meditari mouẽt capur. nũc eleuando
nũc deprimẽdo. natura enim carniculã illã tũc amo-
uere nititur ut libere trãſeat ſpũs. Altera etiã cã diffi
cultatis accipiṫ ex parte aĩe. aĩa eni ignorãs eſt neſcie

De remini-ſcentia.

Dĩa īter reminiſcẽtiã ⁊ iteratã ſciam

De medijs… reminiſcẽ…

De difficul… reminiſcẽ…

UVA. BHSC. IyR_143_4

reuoluere pn^a ex quib^9 habet quesitū.aut etiā ſi igno rans nō ſit.pauca tñ pn^a reminiſcibilia reuoluit: ⁊ ſi plura reuolueret reminiſceret q̄ſiti. Tertia vō cā ex parte reminiſcibiliū ſiue pōt.cum eni inordinate ſūt principia eoꝝ nō de facili ad ordinē cōez reduci pñt. D. Nihil iam ſupeſt ambiguū:ſi p̄riuz doceas vñ reminiſcēdi eueniat facilitas. P. Scito qm̄ ſiccitas fac ad retētionē fantaſmatis qō multū mouet in reminiſcendo.ſilr aūt ⁊ frigiditas.humiditas vō facit ad uelocitatē motus.⁊ ſilr caliditas que facit fortiē diſcurrere ſpūs ⁊ fluere formas. Vñ ⁊ melācolici bñ reminiſcētes dicunt.qm̄ hoꝝ fantaſmata mouēt maxime que bene retinēt.⁊ flegmatici in q̄bus humiditas mota nō facile pauſat donec ueniat id qō querit̄ ſi recte p̄cedit motus.humiditatē intelligas tēperatā q̄lis in ſenibus nō eſt.⁊ cui ſiccitas retētiua ſit admixta. D. Cū ſatis luculēter de mālibus interiorib^9 tractatū expedieris in quo de eaꝝ actib^9 ⁊ obiētis ſatis mihi eluceſcit.de organis ſolū tuū efflagito dogma. P. Tres ſcias cellulas capitis fore.ſ.anteriorē mediā ⁊ poſteriorē.⁊ ſpūs q̄dē aīalis a prima traſit in mediā.⁊ ab hac in ultimā.prima iteꝝ ꝯſequit̄ ſectionē. Nā in hac prima que ꝓpinquiſſime iungit̄ organis ſenſuū ⁊ ad quā imediate recurrūt nerui ſenſibiles ſicut ad q̄dā centrū qui medulloſus locus ⁊ hūidus eſt ꝯſtituit̄ ſenſus cōis.⁊ poſt hūc locū eſt maior duritiēs ex frigiditate ꝓueniēs cerebri.⁊ hūc locū in quo forme retinēt̄ q̄z p ſiccū aliq̄tulū terminatū dam^9 imaginatiue. Tertiū aūt locū prime cellule quī ex motu multi ſpūs calidus eſt extimatiue que intētiones elicit cōcedimus. Memoriā vō reſeruātē intētiones poſteriori parti toti^9 cerebri aſſignam^9 que ſicca eſt ꝓpt̄ neruos multos qui oriunt̄ ex ea. Cōplexio aūt hui^9 partis optia eſſe dignoſcit̄ ſi temperate ſicca fuerit ſiccitate termināte humidū ne fluuidū ſit nimis.⁊ tēperate frigida frigiditate coagulāte figuras formaꝝ ip̄reſſaꝝ ne diſſoluant. Fantaſiā aūt que ꝯuertit ſe taꝫ ſup intētiones q̄ ſup formas in medio totius cerebri centrū iter imaginatiuā ⁊ memoriā locamus.hui^9 aūt ſignū eſt:q̄z leſa media cellula nō habet ab aliquo aiali ordinatū regimē vite eo q̄ nō pōt in formis ſenſatis ⁊ intētiōib^9 diſcernere ſm q̄ opꝫ.tunc enim aialia furibunda ⁊ rapida effici ꝯſtat. D. Jam ſufficient de appreheſiōe ſenſitiua docuiſti.queſo ut ad intellectiuā ꝯſcendas qm̄ ad illam intēdo ⁊ toto efferor affectu. ¶ P. Reꝫ grādē poſtulas.queſtio eni hec grauida eſt.⁊ m̄ltiplici emiſſo partu.adhuc ſe plenam inuenit. Sed ante oīa uolo te hāc aduertere ſilitudinē.qm̄ ſicut centrū vnū eſt in ſb̄a ⁊ forma ad qō linee a circūferētia uenientes terminant.⁊ per qō ipm̄ eſt ſb̄aliter ⁊ formal̄r mediū circuli eſt pn^m equalitatis lineaꝝ pertractaꝝ ab ipſo ad circūferētiā.⁊ ſic vno multa diſcernunt qm̄ opꝫ vnuꝫ eſſe per ſb̄am ⁊ formā per qō iudicat̄ eq̄litas in oib^9. ⁊ opꝫ etiā ipm̄ eſſe plura per hoc qō eſt pluriū quib^9 ſua medietas dat equalitatē.ſic enim quodā mō diuiditur per attributionē ⁊ influētiā ⁊ nō per ſb̄aꝫ ⁊ formam qm̄ ſb̄a vna eſt ⁊ forma mediationis que cā eſt equalitatis vna eſt.⁊ ſicut ſenſuꝫ cōem eodē mō dicimus eē cōe pn^m oium ſenſuum particulariū ac formā cōem.ac ideo vnum eē in forma ⁊ ſb̄a ſenſibilitatis.⁊ ab ipſo influētiā eē ſenſus i oib^9 ſenſib^9 p̄ticularib^9 dirigendo hoc uel illi ꝓprio organo ſenſuꝫ.⁊ ex hoc diſtinctū eſſe ſic ifluēdo ſenſus p̄ticularib^9 ſenſib^9 in diuerſis organis.vnde ⁊ iudicium diuerſoꝝ ſenſibiliuꝫ ꝑtinet mā ad ipm̄ ꝑtinet per hoc qō dicit illa eſſe cadē uel altera per hoc q̄ vnū eſt in ſb̄a ⁊ forma ſeu diſtinctuꝫ ꝓpter influentiā quā hēt ſup diuerſa. Et ſic etiā fantaſiā reſpectu ſenſus cois dicimus ſe hēe reſpectu cuius formalis eſt queadmodū ſenſus cois reſpectu particulariū.vnde ⁊ ad ipam iudiciū formaꝝ ⁊ intētionum ſpectat quas cōponēdo ⁊ diuidēdo adinuicē confert:ſed abſente mā. Sic intell'm dicimus vnuꝫ in ſb̄a ⁊ forma ad quē oīs motus fantaſmatū terminat̄ ⁊ eſt formalis reſpectu fantaſie.influēdo aūt intellualitatem diuerſis fantaſmatib^9 diſtinguit:⁊ eadē ꝓportione cōponēdo diuidēdo ⁊ cōparādo ad ſenſibilia intelligibilia uel intelligibilia adinuicē de eis iudicat dicens hoc illum eſſe ul' nō eſſe.intelligibili tñ omni cōditione māli ſpoliato. D. Fundamētum altū ſed utile ieciſti.⁊ ꝓportionē ſenſus cois ad particulares ⁊ fantaſie ad ſenſuꝫ cōem.⁊ intell's ad fantaſiā rōnabilem oſtēdiſti. Sed aperi queſo ſi intell's ſicut alie iferiores potētie quib^9 ut nūc docuiſti ꝓportionat̄ alligat^9 ſit organo corporali.aut etiā ſine corpore cōpletū eē habeat in nā. P. Reꝫ magnā petis ⁊ attētione indiget. ut ergo te ab inferiorib^9 ad altiora ſubuehā quaſi per quoſdā gradus noueris q̄ inter formas corpoꝝ inferioꝝ tāto aliqua altior eſt quāto ſupiorib^9 principiis magis aſſimilat̄ ⁊ appropinquat.qō q̄dē ex ꝓprijs formaruꝫ opationib^9 apprehēdi pōt. Forme eniꝫ elēntorum que ſunt infime ⁊ medie ꝓpinquiſſime non hñt opationē aliquā excedentē qualitates actiuas ⁊ paſſiuas ut raruꝫ ⁊ denſum graue ⁊ leue:⁊ hi^9 alia que vident̄ eſſe māe diſpōnes. Sup has vō ſūt forme mixtoꝝ que p̄ter p̄dictas opationes hñt aliquā opatiōeꝫ ꝑntem ſpēm quā ſortiunt̄ ex corporib^9 celeſtib^9.ſicut adamas trahēs ferrum nō ꝓpter caloreꝫ aut frigus. ſed ex participatione virtutis celeſtis. Sup has iteꝫ ſunt alie forme.ſ.plantaꝝ aīe que hñt ſilitudinē non ſolum ad ipſa corpora celeſtia:ſed ad ipſoꝝ motores inq̄tum ſunt pn^a cuiuſdaꝫ motus quo ſeipſa mouēt. Sup has adhuc ſunt forme.ſ.aīe brutoꝝ que ſilitudinē hñt ad ſb̄am mouētem corpora celeſtia:nō ſolū in operatione qua mouēt corpora:ſed ulterius etiam in hoc qō in ipſis cognoſcitiue ſunt.lꝫ cognitio brutorum ſit tm̄ mālius ⁊ etiam māliter. Unde ꝯtingit bruta corporalib^9 in ſua cognitiōe organis idigere. Sup has ultio ſūt forme.ſ.hūane aīe que ſilitudinē hñt ad ſupiores ſb̄as in gñe etiam cognitionis.mālia immāliter ⁊ ipſa imālia ualētes intelligēdo cognoſcere.ex opatione aūt intelluali hi^9 humanaꝝ aiaꝝ modus eē eaꝝ accipi ⁊ intelligi pōt.inq̄tum enim aia humana hēt opationē mālia traſcēdētem ꝯſtat ſuum eſſe eleuatum ſupra corpus fore nō dependēs ex corpe.hoc aliquid exiſtēs ac per ſe ſubſiſtēs. Uides enim qm̄ in ſua ꝓpria opatione corporali organo impoſe eſt eam uti:cum oēs ſpēs imāliter recipiat.⁊ cum vnaquaqꝫ res agat ⁊ operet̄ ſm q̄ eſt in aetu opꝫ aiam intellectiuam hēe ſuum eſſe actuale eē abſolutū a mā ⁊ per ſe ſubſiſtens nō depēdēs a corpore. forme enim que hñt depēdēs eſſe a mā uel ſb̄to:nō hñt opationē per ſe.nō enim calor agit:ſed calidū.intellect^9 vō ut parū ante dixi hēt operationē per ſe non in organo corporali.⁊ ideo eſſe ei^9 eſt hoc aliq̄d per ſe ſubſiſtēs.⁊ ideo ulterius accipe:q̄z corpe corrupto nō corrūpit̄ cuꝫ ab eo nō depēdeat qō platonis ſnīa ſonat.q̄ dixit aiaꝫ rōnalē imortalē eē ⁊ p ſe ſubſiſtēteꝫ eo q̄ moueat ſeipſā.i. q̄z ſeipſa opat̄:nō organi amminiculo. hoc idē Ar. aſſerit.ait enim intell'm ſb̄am q̄dam eſſe ⁊ non corrūpi. Unde iam tibi patet Galieni falſitas qui aiam cōplexionē ⁊ empedoclis qui armoniā eſſe dixit.cōplexio enim ⁊ armonia q̄litates elentares nō traſcēdunt

De trib^9 capitis cellulis.

De intellectiua ⁊ eī^9 coitate ⁊ formalitate.

Quita pe^9 ſ̄ appḣēſiōe q̄ ſit p̄ virtutē intellectiuā.⁊ p̄ mo in cōi.de inde de ea q̄ ſit p̄ncipia ⁊ per ſciam.

Quō i̇tellīua eſt ſine organo.⁊ primo de ordie formarum.

UVA. BHSC. IyR_143_4

que nutriendi ꝛ augēdi aut ſentien di uel intelligendi
principiū eſſe nō pn̄t. quoꝝ aialium altius ꝙ q̄litates
elēntares pn̄m. ſ. aiam eſſe opꝫ. D. Ordinē pulcherri
mum ꝯtexiſti quo mōſtraſti aiam intellectiuā hr̄e eſſe
abſolutū a corpore nō depēdens ab eo. qđ eius opa-
tio nullo corporali organo utens nec uti ualēs decla
An in aīa ſit tota nā ſpēi. — rat. Sed ſcire cupio ulteri⁹ an hi⁹ eſſe per ſe ſubſiſtēs
abſolutū a corpore completū eſſe hēat in nā ſeu totā
ſpēi nām ꝯtineat. Platonē enim poſuiſſe recolo totaꝫ
nām ſpēi in aīa ꝯſiſtere. diffinit eni hoiem nō aliqđ cō
poſitum ex aīa ꝛ corpore: ſed aiam corpore utentem.
P. Memini me ſupra dixiſſe ex opatiōe aīe modum
eſſe ei⁹ poſſe cognoſci. perpēde igit̄ qꝛ ſi intell̄s cogni
tionē hēat imālē ab organo liberā ipſam tn̄ ex cogni-
tione que eſt per ſenſum mālīuꝫ acq̄rēdi nām hēt. ꝛ qꝛ
cognitionē imālē a māli natus eſt acq̄rere cōplemen-
tum ſue ſpēi nō pōt eē abſq; corporiſ vnione. Nō eni
aliquid cōpletū eſt in ſpecie niſi hēat que req̄runt ad
ꝓpriam opationē ſpēi. ꝛ ideo fateri neceſſe eſt aiaꝫ in
tellectiuā partē ſpēi. corpus vō alterā ꝛ nō totā eſſe
ſpēm. alioquin corpis ꝛ aīe vnio: ſicut nauis ꝛ naute
accn̄talis eſſet / ꝛ eoꝝ ſeparatio corruptio ſb̄alis non
eſſet. D. Inficiari nequeo rōnē hanc irrefragabilē ex
qua colligo intellectiuā aiam eē hoc aliquid ut per ſe
potēs ſit ſubſiſtere. nec tn̄ hn̄s cōpletā ſpēm ut eſt for
ma corpiſ. ꝛ ſic cerno ipſam: hoc aliqđ / ꝛ formā ſil̄ eē.
P. Circa doctrinā tuam aduerto attētionē. Ulteriuſ
ſcito ꝙ intell̄s ex eo ꝙ forma eſt pficiēs ſpēm huma-
nā nō eſt ſepat⁹ ſm eē a corpe ut finxit Auerrois. Si
enim ſepat⁹ eſſet: iaꝫ intelligē intell̄s hoīs nō eſſet. cō
ſtat aūt hoiem intelligē. aliqđ igit̄ pn̄m in eo exiſtit ei
ꝯiunctū nō ſeparatū quo hoc agere pōt. hoc āt dico
principiū intellectiuū ſeu aiam intellectiuā. Idem vō
intell̄s ex eo ꝙ hoc aliquid eſt abſolutū eē per ſe po
tēs ſubſiſtere hn̄s / eſt ſb̄a perfecta formali agēte ꝛ po
tentiali patiēte. in omni eniꝫ nā ul̄i ꝛ pticulari eſt hec
duo reperiri pn̄a. ſ. agens ꝛ patiēs. quare ꝛ in aīa vir-
tus enim celeſtis forma agēs eſt. ꝛ elēntaris glob⁹ eſt
patiēs: in quolibet etiā gn̄ato forma agens eſt infor
matiua virt⁹. ꝛ mā eſt patiēs. ſic ꝛ in aīa opꝫ eē aliqđ
qđ q̄ſi ars facit formas itelligibiles ſeparās eas a mā
ꝛ māe ꝯditionib⁹ reſplēdendo ſup eas: ac exinde ad
inſtar luminis opat̄ ut forme polē intell̄m moueāt
ꝛ diſtinguāt. ꝛ hoc quidē in aīa rōnali eſt itell̄uale lu
mē ſil̄itudo lucis increate. Alterū vō qđ eſt in ea eſt
aliquid admodū māe qđ ſpēbus ſcīētificis informat̄
ꝛ diſtinguit̄. ꝛ primus intell̄s agens. ſcđs vō polis uo
catur / qui in rōnali aīa eſt potētia. ſm quā cognitio in
aīa reſpectu hui⁹ uel illius detminari pōt. ſicut ꝛ in pu
pilla pſpicuitas quedā luminoſa ut gatti admodū in-
tellectus agētis apparet. ꝛ potētia qua hoc ul̄ illo co
lore detminari ꝛ diſtingui admodū poliſ intell̄s pōt.
D. Euidēti claret exēplo qđ doces. ſed cupio ut ad-
huc altius protēdas ſermonē. nōnulli eniꝫ putāt hec
duo idem eē in aīa: ſed differre ex eo ꝙ eadeꝫ forma
ſm ꝙ eſt ſepata dicat̄ intell̄s agens. ſm vō ꝙ incor-
porata uocet̄ polis. P. Hoc falſū eē māifeſtū eſt. poſ-
ſibilē enim intell̄m aīe eſſe dixim⁹ in eo ꝙ eſt hoc ali-
quid hn̄s eſſe nō depēdens a corpore. In intelligen-
tȳs etiā ſeparatis utrūq; intell̄m eē ꝯſtat. eaꝝ eni poſ
ſibilis itelligibilia recipit. ſola vō pa cā poli caret. qꝛ
nihil oīno itelligit extra ſeipſam. D. Diuerſas igit̄ eē
Q, itell̄s agens ꝛ itell̄us polis ſunt diuerſe potētie — potētias fateri neceſſe eſt. agentē ꝛ polem. cui⁹ rōneꝫ
apertius declara. P. Quecūq; opationes reducūtur
in ꝯria pn̄a. impol̄e eſt eas in eandē potentiā reducē
ꝓpter qđ memoria a ſenſu diſtinguit̄. qm̄ recipe ſpēs
ſenſibiliū qđ eſt ſenſus / ꝛ tenere eas qđ eſt memorie
reducunt̄ in ꝯria pn̄a etiaꝫ in corporalib⁹. ſ. humidū
ꝛ ſiccum. ſic etiā recipere ſpēs intellectiuas qđ eſt poſ
ſibilis ꝛ facere eas intelligibiles actu qđ eſt agentis:
nō pn̄t ſm eādem potētiaꝫ alicui ꝯuenire. ſed recipe
ꝯuenit alicui ſm ꝙ eſt in potētia: ꝛ facere ſm ꝙ eſt in
actu. quare ſm diuerſas potētias ei ꝯuēiet. que tn̄ in
vna ſb̄a radicant̄ ut in exēplo pupille oſtēdi. Ideꝫ ali
ter vide: aīa enim rōnalis nō ſimplex eſt ſed cōpoſita
ex quiditate uel forma: ꝛ eſſe eſt que alȳs noīb⁹ potē
tia ꝛ actus dicunt̄. ꝛ ideo ab ipſa due fluunt virtutes
quaꝝ vna polis alta agens intell̄s appellatur. D. Lꝫ
incidēs videat̄ declara moduꝫ cōpōnis aīe rōnalis.
De cōpōne anime. — P. Qual̄r in aīa ſit potētia ꝛ actus ex mālib⁹ ꝯſidera
in ſb̄a enim māli cōpoſita tria attende / mām ꝛ formā
ꝛ eſſe cui⁹ pn̄m eſt forma. nam mā ex eo ꝙ recipit for
mam participat eſſe. eē igit̄ ꝯſequit̄ ipſam formā. nec
tn̄ forma eſt ſine eſſe cum ſit eius pn̄m. ꝛ lꝫ mā nō per
tingat ad eſſe niſi per formā: forma eius inq̄tū forma
nō indiget mā ad ſuum eē cum ipſam formā ꝯſequat̄
eſſe. ſi vō talis forma ſit que per ſe nō ſubſiſtat mā idi
get. nihil igit̄ ꝓhibet aliquā eſſe formā a mā ſepatam
que hēat eſſe ꝛ in hi⁹ forma ipſa eſſe forme ſeu q̄di-
tatis cōparat̄ ad eſſe: ut potētia ad actū ꝓum. Unde
in formis per ſe ſubſiſtētib⁹ inuenit̄ potētia ꝛ actus.
eo ꝙ ipm̄ eſſe eſt act⁹ forme ſubſiſtētis que ſuū eē non
eſt. Solus enim de⁹ ſuum eē eſt. ꝛ ideo purus act⁹ eſt.
In alȳſ igit̄ ut boeti⁹ aſſerit que ſūt poſt deum differt
eſſe ꝛ ꝙ eſt. i. foīa. uel ut alȳ ſcripſerūt qđ eſt ꝛ in quo
eſt. i. eē quo aliqđ eſt. ſicut curſus eſt quo aliq̄s currit
aīa igit̄ ꝛ etiā intelligētia cum ſit forma quedā per ſe
ſubſiſtere potēs in ea cōpoſitio eſt potētie ꝛ actus ſeu
forme ꝛ eē: qđ q̄dē intell̄uale eſt increate lucis ſil̄itu
do exiſtens forme ſeu quiditati acq̄ſitū ut in ipſa reci
piatur eē intell̄uale pfatum. ut ex intell̄uali eſſe virt⁹
fluat intell̄s agētis. ex q̄dditate ſeu nā virt⁹ polis itel
lect⁹ ꝓcedat. ꝛ ſic in his duob⁹ pfecta ſb̄a exiſtat non
depēdēſ. ꝛ iō icorruptibilis pmanēs. uterq; nihilomi
nus intell̄s imixt⁹ q̄dē corpori eſt ꝛ ſepat⁹ a formis i
Quō utereq; itell̄us icelo — telligibilib⁹. D. Lꝫ in altum me pelagus duxeris: lu-
culēter diſſeruiſti queſita. ſed ad ꝓpoſitū redi ꝛ doce
ſi eodē mō agēs intell̄s ꝛ polis itelligat. P. Satis li-
quet intelligēdi in utroq; dīa cū eoꝝ opatio ex pn̄ci
pȳs ꝓcedat ꝯrȳs. agētis enim intelligē nihil alid eſt
niſi ꝙ ſuū lumē intell̄uale imbuit ſpēb⁹ intellectis: ꝛ
reſplēdet in eis ꝛ nō egredit̄ ſuū intelligē extra ſeipm
lꝫ ad aliud terminet̄. nō eniꝫ eſt dīa iter intelligē ꝛ in
tell̄m in eo: niſi ſic̄ luminiſ in ſe ꝛ luminis in quo ibibi
ti ſunt colores ad actū viſus. ꝛ iō ſm actū ſua ſcia eſt
res ſcita ut eſt ſcita. intell̄s vō polis intelligē eſt ſpēs
in lumine agētis per qđ ul̄es fiūt recipe. ꝛ iō intell̄us
polis qn̄ intelligit ea que nō ſūt ipemet ſua ſcia ꝛ ſuū
ſcitū idē nō ſunt. Et vide ordinatā hoꝝ adinuicē itel
lectuū ꝯnexionē. agēs enim abſtrahēdo ſpēs a mā ꝛ
māe ꝯditionib⁹ eas ſimplices ꝛ ul̄es facit. ꝛ ꝙdiu ul̄eſ
ſunt ſemp in lumie exiſtūt agētis. exinde vō ipe ſpēs
agētis auxilio polem mouēt ꝛ actu itelligētē faciunt
polis vō agētis lumie replet̄ ac fantaſmatib⁹ p vires
ſenſitiuas acceptis ꝛ tādē agētis bn̄ficio depuratis p
De itell̄u ſpeculatiuo ꝛ adepto. — ficit̄ ab eis mot⁹ ꝛ format̄. Spēs vō agētis pfuſa lu-
mine ſpeculatiuus uocat̄ intell̄s. qui poleꝫ pficit pau
latim quouſq; oīa fuerint ſpeculata a poli ut agēs iā
forma poliſ efficiat̄. ut ex agēte ꝛ poli intell̄s qui ade
ptus dr̄ ſeu diuin⁹ inſtituat̄. D. Plenius de hoc itell̄u
adepto aperi. P. Paulo an̄ tibi dixi qm̄ ſpēs cū itel-
lectualis actu ꝛ lūine fit agētis agēs ei influit itell̄ua-

UVA. BHSC. IyR_143_4

litatez.ut ſilis in intellualitate' efficiat agēti.poľis vō
ſpeculatiua recipiēs cū eis lumē ſuſcipit agētis:cui de
die in diē fit ſilioꝛ ꝛ cū accepit poľis oia ſpeculata ſeu
intellecta hēt lumē agētis ut formā ſibi adherētē.cū
aūt lumē eēntia ſit agētis ꝛ nō ſit ex̄ ipm lumē eēntia
ſibi ꝯſtat eē poľis formā eē itellm̄ agētē ꝛ q̄ ſit ex poľi
ꝛ agēte cōpoſit' eſt itell's adept' ꝛ diuin' dr̄.ꝛ tūc hō
pfect' eſt ad op' hois inq̄tū hō ſit pficiēdus.qđ q̄dē
eſt pfecte p ſeipm ꝯtēplari ꝛ intelligē ſepata.ꝛ fit per
hūc intellm̄ hō deo quodā mō ſilis eo ꝙ pōt ſic opa-
ri dina ꝛ largiri ſibi ꝛ alijs intell's dinos ꝛ accipe oia i
tellecta q̄dā mō.ꝛ eſt hoc illđ ſcire qđ oēs appetūt in
quo felicitas ꝯſiſtit ꝯtēplatiua.D.Aduerto ex ordia

De cōpatiōe adīuicē q̄tuoꝝ dictoꝝ intellectuum.

tiſſima ꝛ pulcherria tua rōne qm̄ agēs in cōparatiōe
ſpeculatiui intell's in rōne ſe hꝫ efficiētis.in cōparatio
ne vō adepti in rōne forme ubi hūane apphenſionis
gradus tinat.aduerto ēt qm̄ agens p'ſe ſpēi applicat
ꝛ ſpeculatiuū iſtituit.exinde vō mediāte ſpeculatiuo
ſe poľi cōnectit ꝛ diuinū facit intellm̄.liquet etiā i ſpe
culatiuo gradus eē ſm nūꝫ ſpeculatiuoꝝ qb' ad diui
nū ꝯſcēdit intellm̄.P.Perſpicaci attēdis ituitu.colli
ge iterū poľi agētē vniri ſic diaphano lumē ſpeculati
uum ſic colores illuminati diaphano.ad agētē vō ſe
hꝫ ſpeculatiuus ſic min' foꝛale recipiēs actū ꝛ vtutez
a magis formali ad poľem lehēt iterū agēs ſic forma
ſpeculatiuus vō ſic inſtrꝫ ad agētē.cū eni agēs vna ſit
ꝛ ſimp'eēntia cā diſtinctaꝝ ſpērū in poľi eē nō pōt.ꝛ
ideo ſpeculatiuus eſt inſtrꝫ ei' ad poľez diſtinguēdū.
D.Ut video poľis ſpeculatiuo diſtinguit.ꝛ oē itelli-

De pncipijs. Et primo an pncipia pma ſint nāliter intellecta.

gere hois ſeu p pn̄a aut ꝯnes ſiue agētis opatiōe ꝛ ei'
inſtro poľem diſtiguēte pfici ipoľe eſt.Uerū ambigo
cū ſpeculata forma inſtrm̄ agētis a reb' ſumat inuen-
tione uľ doctrina nō vident pn̄a p'nālit intellecta hi'
indigē agētis inſtro.P.Dubitatio tua rōnalis'eſt.ſed
ut pleniorē tibi tradā doctrinā ſcias ſpecľata ſeu hit'
qb' poľis pficit ꝛ diſtinguit ꝛ ſiue qb' hois nō eſt in
telligere alia nālia eē.alia vō ſupaddita.nālia q̄dē ſūt
ſpeculata agētis q̄dē inſtra demr̄ationū dignitates p'c
que ſunt p'a ꝛ uera ante que nulla etiā ut obicis a reb'
nō accipimus:qꝛ ea q̄ſi quedā ſciaꝝ ſcia de' nr̄o itel-
lectuali lumini ipreſſit:ſic nālib' reb' rōnes ſeminales
oium pducēdoꝝ indidit:aut māe forme initiuꝫ.hoꝝ
aūt pn̄oꝝ prioꝝ poľis intell's ſbm̄ eſt ꝛ agētis lumine
coḡſcunt ꝛ detinant.Uerū qꝛ dicta pn̄a tminis ſigni-
ficant ex terminoꝝ cognitione pleni' ꝛ diſtincti' coḡ-
ſcunt ꝛ detinant ut ſic p accñs terminoꝝ notitia:no-
titiā faciat pn̄oꝝ.ꝛ ſm hūc modū ex detinatiōe ſpērū
ſpeculatiuaꝝ que oriunt ex experimētis ꝛ memorijs
mouētib' poľem detinant.ꝛ quo ad hi' notitiā:lꝫ nā-
liter per ſe nota ſint forma indigēt ſpeculatuia agētis
inſtro.D.Plene dubiū ſoluiſti.ſed de his primis ha-
bitib' tuā adhuc expecto doctrinā.P.Hec pn̄a p'a ſūt

Quō prima pncipia ſunt inſtra itellect' agentis.

inſtra qb' agēs poľez ducit i actū de po'.In hijs eniꝫ
uľib' oia ſequētia iplicite includunt q̄ſi in q̄buſdā rō-
nibus ſeminalib'.ꝛ ꝯnes pticulares inde elicit mens
manifeſtādi eni ꝯnes ex lumine agētis eis ineſt virt'
uel potētia nō paſſiua pure:ſed etiā actiua.alias eniꝫ
nequiret mens ex ſe inuētione pa de principijs ꝯnes
educere.ſed diſciplina ſolū aliena.magr̄ eni q̄nq; per
ſuā doctrinā illā virtutē pn̄oꝝ actiuam coadiuuat.D.
Duos occulte innuis modos educēdi ꝯnes ex princi
pijs.P.Uerum q̄dē dicis.nā ꝯſtat aliquē ſanari ſola
nāe opatiōe:eo ꝙ po' ad ſanitatē actiua nāe ieſt.alio
etiā mō ꝛ nāe opatiōe ꝛ medicine adminiculo:ſic q̄n
q; nālis rō ſeipſa ꝯnē de pn̄o explicat.q̄nq; addito ex
terioris magr̄i auxilio qui decurſuꝫ rōnis quē in ſe ſa
cit i eductiōe ꝯnis de pn̄o per ſigna ſignificatiua diſci
pulo pponit.cui' nālis rō per hi' ſigna q̄ſi inſtra que-
daꝫ ei pposita in ꝯnis uenit notitiā.hec āt inſtra ſilli
ſūt demr̄atiui qui ſcire faciūt.ꝛ ideo ſi in eis pponant
diſcipulo que in principijs per ſe notis nō includi ma
nifeſtent nō fiet in eo ſcia ſed opinio.D.Uidet magi
ſter deſcribere ſciam in diſcipulo.P.In diſcipulo for
me intelligibiles i poľi ei' intellu ex qb' ꝯſtituit ſcia p
doctrinā magr̄i.imediate q̄dē per intellm̄ deſcribunt
agētē.cui' pn̄a inſtra ſunt.mediate vō per doctorē q̄
ſigna pponit intellui agēti diſcipuli ex qb' agēs acci-
pit intētiōes itelligibiles ꝛ eas i poľi deſcribit.D.Ni

De diſa pncipioꝝ ꝛ eorū diuerſis nominibus.

hil uerius doceri pōt.ſed pn̄oꝝ diuiam laꝫ mihi trade.
P.Principia p'a ex ſua nā eē nā manifeſtuꝫ eſt ꝛ nota
lumine agētis intell's quoꝝ aliq̄ cōplexa ſūt ut digni
tates.alia incōplexa ut entis ꝛ vni' ꝛ ſilium rō.cōple
xoruꝫ etiā aliq̄ in omni gn̄e nā ſunt.ut logicalia.ut de
quolibet affirmatio uľ negatio.quedā vō in aliq̄ gn̄e
ad nās ſpāles ꝯcta.ut ſi ab eq̄lib' eq̄lia demas que re
manēt eq̄lia ſunt.ꝛ hec demr̄ationē intrāt.que ſi ma-
giſtro ꝛ diſcipulo nota per ſe fuerint dignitates voca
te ſunt.ſi diſcipulo nō nota ſint:ſed a magr̄o data po-
ſitiones.quaꝝ aliq̄ dicit quid eſt ꝛ dr̄ diffinitio pn̄m
incōplexū demr̄ationis exn̄s.qđ ſi cōplexum fuerit
annūciatū ut dicā vnitas eſt q̄ſitas indiuiſibilis ſup-
poſitio ſeu radix poſita dicta eſt.ſꝫ ſi diſcipulis diffō-
nem q̄ſi radicē a magr̄o poſitā renuat uelut ei ignotā
petitionē uocabis.D.Quō dicis diffōnez diſcipulo

Quō diuerſimode pncipia ſūt per ſe nota.ꝛ quō differēter diuerſis.

ignotā ſi pn̄m qđ per ſe noteſcē debet diffinitio dicat:
P.Principiū aliqđ per ſe notuꝫ eſt qđ hēt ortū a cōi
aliquo ut nā agētis ex̄ demr̄ationē manēs ꝛ hoc q̄dē
pn̄m notum magis eſt ei qui nobiliorē ſortit' eſt aiaꝫ
cui' poľis ad nām agētis accedit.talis enim per ſeipꝫ
oia facile intelligit.alterū per ſe notū dr̄ pn̄m.qđ a pn
cipijs ſbti hēt ortum ut diffinitio.includit enim pdm̄
in intellu ſbti ſi ennuciet diffinitio.cui' principij vir-
tus intra demr̄ationez in maiori ꝛ minori explicatur.
mediū eni demr̄ationis eſt diffinitio.hoc etiā pn̄m ſa
piētiorib' magis innoteſcit.D.Principia p'a differre
nota eſſe ſapiētiorib' ꝛ minus intelligētib' apertiori
cupio rōne doceri.P.Immediate ſi aduertis dixi ꝙ
principiū per ſe notū a principijs ſubti ortū hēt.iō ꝙ
ad hoc ꝙ aliq̄d ſit per ſe notum nihil aliud reqrit niſi
ut predictū ſit de rōne ſubiecti.tūc enim ſubm̄ cogita
ri nō poteſt ſine hoc ꝙ pdm̄ ſibi in eē appareat.Sed
ad hoc ꝙ aliq̄d ſit per ſe notū nobis opꝫ ꝙ nobis ſit
cognita ratio ſubiecti in quo intelligit pdm̄.Et inde
eſt ꝙ quedā ſunt per ſe nota oibus ut omne totū ma-
ius eſt ſua pte.qꝛ talium ppōnū ſubiecta ſunt talia ut
eaꝝ rō ſit oibus nota.quilibet eniꝫ ſcit q̄d totū ꝛ q̄d
pars.quedā vō ſunt per ſe nota ſapiētib' ſolū qui rō-
nes terminoꝝ coḡſcūt vulgo eas ignorāte.ut incoꝛ-
poralia in loco nō eſſe.Uulgus eniꝫ ad rei incorpora
lis rōnē nō ptingit.D.Qđ mihi fuerat obſcurū ſatis
liquet:ſed ulterius ediſſere obſecro.an ipſis ſapiētib'
deum eē per ſe ſit notū.plures enim hoc aſſerūt pn̄m
per ſe notum.P.Deum eē in ſe q̄dem nō ſapientibus
etiā qui in hac vita mortali degunt pn̄m per ſe notum
eſſe ꝯſtat.ut ex pdictis aliqualr̄ patere tibi pōt.cuꝫ eē
dei in rōne diuine eēntie includat.qđ de creatura ali
qua dici nō eē fas.In nullius enim creature rōne in-
cludit eſſe cum ei' eſſe aliud ſit ab ei' eſſentia uľ qui
ditate.Unde colligere potes qđ de creatura aliq̄ di-
ci nō pōt ꝙ ſit per ſe notum.In deo vō qm̄ in eo ideꝫ
eſt ꝙ eſt ꝛ eſſe ut meus alūnus boetius dixit.ꝛ an eſt
ꝛ eſt ut docuit Auicē.patet qꝛ per ſe notum eſt pn̄m.

UVA. BHSC. IyR_143_4

Uerū ꝗm dei quiditas ſeu eēntia nō eſt per ſe nota nobis ipſis etiaꝫ ſapientib⁹ in hac exn̄tib⁹ vita. ideo deum eē nō eſt per ſe notū homini mortali lꝫ in ſe ꝑ ſe eſſe notū ſit ꝓbatū quo ad nos. igit demr̄atione indiget qua inductus rōne Auic. dixit nō eē per ſe notum deū eē: ſed demr̄ationis opem deſiderat. hoi tn̄ hac exuto mortalitate diuinā intuēti eēntiam per ſe notius erit deū eſſe ꝙ̄ nunc eidē adhuc viuenti ꝙ af firmatio ꝛ negatio ſilˀ vā nō ſint. qua rōne pluresꝫ deū eſſe per ſe eē notum affirmāt. ꝛ ſic quedā oib⁹ quedā ſapientibus: quedā tm̄ gratis per ſe eſſe nota manifeſtum eſt. D. Planū feciſti qđ obſcurū putabā. cōijcio etiam ꝙ ſi ꝯcluſionis ſcia ex principijs habet ꝓprijs vnamq̄ꝙ ſciaꝫ ꝓpria oportet habere pn̄ᵃ ꝛ uera eadem ſunt pncipia eandem oportet eſſe ſciam. ꝛ ſi diuerſa ſint pncipia nō eadem erit ſcia. qꝛ ſi coītas non ſit inter pnᵃ nec inter paſſiones erit que de ſbto probant. P. Acute inſpexiſti: ſed attende qꝛ ꝯtingit ſciaꝫ ſubalternatā cum ſubalternāte ut ariſmeticā cū muſica. geometriam cum ꝑſpectiua eadē hēt pnᵃ ꝓpt hiˀ ſciaꝝ vicinitatē ꝛ ꝓpinquitatē. D. Aſſentio. ſed tm̄ dic an principia ex qb⁹ ꝯnes educunt in demr̄atione claudant. P. Principia quedā remota ſunt. ꝛ hec ſm virtutē in ſillogiſmo ꝯtinent. ꝓxima vō etiā ſꝫ ſbaꝫ.

D. Ad alium tēde. P. Habit⁹ qui ex principijs elicit ſcia eſt que polem determināt ꝛ pingit. ꝛ altera ꝗdeꝫ eſt informatio dicta que ſimplex rei quiditas eſt. ꝛ incōplexa ab intellˀu ſine tpis dīa accepta. talis eniꝫ acceptio eſt per ſimplicē rei ſpēꝫ que demutata eſt a materie ꝯditionib⁹. quaꝝ vna tp̄s eſt. nec in hac falſum eſſe ꝯtingit. altera vō cōplexa que eſt enūciationis ulˀ ꝯnis quā arabes fidē uocāt. in hac ueruꝫ ꝛ falſum eē ꝯtingit. Eſt aūt ſcia aut intellˀs incōplexus cā ei⁹ qui cōpoſitus eſt in quo aliqđ de aliquo annūciat uel negat. ſeu cum aliquid aliqn̄ cōponit uel ab eo diuidit.

De ſciencia.

Quare ītellˀs human⁹ ītellˀit ſꝑ cū tpe. ꝛ nō diu⁹ l ãgelic⁹

D. Hec quidē ſcia cōplexa quā arabes fidem dicunt ſm quā intellˀs cōponit ꝛ diuidit nō videt humani intellˀs per ſuum poſſe eē cū cōpoſitio ꝛ diuiſio ſine tēporis dīa nō fiat. intellˀs aūt recipiēdo ꝑfectionē ſuā a tpe abſtrahit ſicut ab alijs mãe ꝯditionib⁹. P. Scire debes intellˀm abſtrahere a fantaſmatib⁹ que mãlibus ꝯditionibus annexa ſunt. inter quas ꝯſtat eē tp̄s nihilominus actu intelligendo ſe ad fantaſmata ꝯuertit. ꝛ ex hoc compōni intellˀs ꝛ diuiſioni tp̄s adiungitur. Si enim uoces cōponunt ꝛ diuidunt adinuicē ꝛ ꝯceptiones intellˀuales que ad virtutē imaginatiuam terminant ꝛ ibi aliq̄lit indiuiduant ꝛ per uoces exprimunt. cōponi neceſſe eſt adinuicē ꝛ diuidi. D. Cum intellectus in apprehēſione incōplete quiditatis rei perficiat ꝛ informet. nō videt ei neceſſariū cōponere uel diuidere. ut ſic ſcia quadā cōplexa ꝑficiat. P. Intellectus human⁹ de potētia exit in actū ꝛ nō ſtatim ſuam accipit ꝑfectionē. ſicut nãe mã gn̄abiliū que ſucceſſiue ꝑficit. Unde intellˀs humanus in pᵃ rei apprehenſione nō ſtatim capit ꝑfectā rei cognitionē. ſꝫ primo apprehēdit de ipſa re quiditatē ipſius rei que eſt primū ꝛ ꝓprium obm intellˀs. ꝛ inde intelligit ꝓprietates ꝛ accn̄tia ꝛ hitudines circūſtātes rei eſſentiaꝫ. Et ex hoc opꝫ intellˀm vnū apprehēſuꝫ cōponere alij uel ab eo diuidere. ꝛ ex cōpoſitione vna uel diuiſione ꝓcedere ad aliam qđ eſt rōcinari. ꝛ ideo humanus intellect⁹ cognoſcit cōponēdo ꝛ diuidēdo ſicut ꝛ rōcinando. que intellˀui diuino uel angelico nō ꝯueniunt. qui ſicut res incorruptibiles a principio totā ſuā hn̄t ꝑfectionē ſeu ꝑfectam rerū cognitionē. quare cognoſcendo quiditatē rei cognoſcūt de re ſimul quicquid nos poſſumuꝫ cōponendo ꝛ diuidēdo ꝛ ratiocinādo cognoſcere. Unde oēm cognoſcūt cōpoſitionē ꝛ diuiſionem ꝛ ratiocinationē nō cōponendo ꝛ diuidendo ꝛ ratiocinādo ſed per intellectum ſimplicis ꝗditatis.

D. Scrupuloſam dubitationem de modo quo diuinus ꝛ angelicus intellect⁹ intelligūt precidiſti. Sed audire deſidero an informatio quā ſciam incōplexaꝫ uel fides quā ſciam complexam eſſe docuiſti falſa eē poſſit. P. Si dicta aduertis. quiditas rei que per diffinitionem ipſius ſignificat rei perficit ſicut obiectuꝫ ipſum intellectū. ꝛ ꝑfectio talis informatio dicit. Cū igit nō contingat potētiam anime circa ꝓprium obiectum decipi: informatio ſeu ſcia incomplexa nunꝙ̄ falſa eſſe contingit. Unde nec circa illaſ etiam ꝓpoſitiones errare pōt intellectus que ſtatim cognoſcunt cognita terminoꝝ quiditate. ſicut circa prima principia accidit. ex quibus etiā primis ꝓpoſitionib⁹ error circa ꝯcluſiones ſm certitudinē ſciētie excludit. D. Colligo ex auditis erroreꝫ ſeu falſitatē excludi ꝯſequenter adinuiceꝫ a tribus. Videlꝫ a formatione incomplexa ꝛ a primis ꝓpoſitionib⁹ ꝛ a ꝯcluſionib⁹ ex his illatis. P. Recte intueris. ſed ulterius attende ꝙ lꝫ falſitas circa quiditatē rei uel eſſentiam que ꝓprium obiectū intellectus eſt nec circa ꝓpoſitiones primas. nec circa concluſiones ex his illatas. tamen circa ea que circunſtant rei quiditatē ꝓprietates videlꝫ ꝛ accidentia ꝛ habitudines circūſtantes eſſentiam rei pōt intellectus falli. duꝫ vnū ordinat in aliud uel cōponēdo uel diuidendo uel ratiocinādo aut ex parte cōpoſitionis interuenientis circa diffōnem. ꝛ hoc uel dum diffinitio vnius rei eſt falſa de alia. puta diffinitio circuli de triangulo. uel dum diffinitio in ſeipſa implicās cōpoſitioneꝫ impoſſibiliū falſa eſt. ut ſi hoc accipiat ut diffinitio alicuius rei animal rōnale quadrupes. D. Inſpicio ꝙ in reb⁹ illis ſolum in quaꝝ diffinitionib⁹ cōpoſitio interuenit error contingere pōt. nō autem in ſimplicib⁹ cum in earum diffinitionib⁹ cōpoſitio non cadat. P. Sic fateri oportet. ſed lꝫ intellect⁹ nō decipiatur circa res ſimplices deficit tamē cum nō totaliter eas attingat a perfecta earum apprehenſione. D. Conijcio ꝙ ꝛ ſi ex eaꝝ cōpoſitione falſitas non oriat ex defectu tn̄ intellectus iudiciū falſum qn̄ꝙ ꝯtingit. P. Ex premiſſis rōnabilit ꝯcludis. D. Nōne hi⁹ſimplicia puta ſbe ſeparate manifeſtiſſima ſunt nãe ꝛ ex ſe ualde cognoſcibilia. Unde ergo erroreꝫ ingerūt? P. In ſciētia duo ꝯſidera ipſuꝫ. ſ. ſcibile ꝛ mediū quo ſcibile ſcitur. ſcia ꝑfecta igitur eſt: quādo eſt de ſcibili ac medio nobis ꝓportionatis. lꝫ igit ſeparata ex ſe maxime ſcibilia ſint. mediuꝫ tamē quo hec accipiunt nobis nō eſt ꝓportionatū cum hec ex ſenſibilib⁹ non accipiant ex quib⁹ oīs noſtra cognitio ortum hēt: ſic etiam ꝯtingētiuꝫ habitus ut prudētia ꝛ ars per quos ut per mediū nobis ꝯtingentiū hēmus ſciam ſūt proportionati. tn̄ ꝯtingētia ſcibilia ex defectu ſuo nobis nō ſunt ꝓportionata ut certa de eis ſcia hēat. D. Hec letanter accipio. ſed uellē ꝯſiderationē hāc apertius enucleari. P. Scia humana in certitudine ꝑfecta eſt ut iaꝫ ex parte liquet qn̄ eſt de ſcibili neceſſario nō de ꝯtingenti. ꝛ per mediū qđ ex ſenſibilibus ortum hēat ꝛ cauſa ſit ꝓxima quo quidē medio ſcitur ſimul qꝛ ꝛ ꝓpter quid. Scibile quideꝫ neceſſariū ſimpliciter eſt ſcibile mathematicum qđ quantitas eſt. de qua quadruinum eſt. qđ perfecta ſcientia eſt. hanc aūt imitat. ſed ad ipſam nō pertingit ſcientia que eſt de his ſcibilibus que ſunt ut in pluriб⁹ ut eſt ſcia nãlis. poſt hanc vō eſt illa ſcia que eſt de caſualib⁹ ſm ꝙ reducunt in

Circa ꝗd īuenit ſſitas ꝛ circa ꝗd non.

Q ī ſcia ꝯſi… cca duo …

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſuas cauſas:ſicut eſt ſcientia diuinationum. Quantuꝫ
ṽo ad medium ꝑfectam ſciam imitat lꝫ impfecte.ſcia
que eſt per cām remotā:⁊ que eſt per effectū ꝓximū:
⁊ que eſt per ſignū ꝯuertibile.hiꝰ eniꝫ ſcie ſunt ſcie qꝛ
⁊ nō ꝓpter qd:⁊ deficiūt a ſcia ꝑfecta.D. Hec lꝫ ma-
Quō de mutabilibꝰ ē ſcia
gna mihi plana feciſti:vna adhuc tñ ſupeſt dubitatio
mutabilia enim cōſtat in fluxu eē:cū ipſoꝝ eē ſit i mā
ſubiecta variationi.nō igit aliquo mō ſcie certitudo
illis cōuenit:ut nec uerū de eis poſſit enūciari ut pu-
tauit heraclitꝰ ꝓpter ſuā inſtabilitatē.P. Mutabili-
bus ⁊ cōtingētibus certitudo dupl'r cōuenire pōt.ul'
ſm eorū eē dū.ſ.ſunt in ſpeculatione ſenſus qui acci-
pit ea eē dū ſunt.certū eſt enim ea eē duꝫ ſunt:lꝫ hec
certitudo ſolū ſm qd cōſtet eſſe:uel cōuenit eis cer-
titudo ſm rōnē ipſorū ſm quā mutabilia imutabilia
ſunt:⁊ cōtingētia ſunt neċia.rōnes enim mutabiliū ⁊
cōtingētiū ſunt ꝑpetue ⁊ neċie:ſm q̄s rōnes eſt de ip
ſis ſcia:⁊ de eis uerū enūciari pōt.hec aūt eſt certitu
do ſimpl'r.ſic ergo de mutabilibꝰ ſm eorū rōnē que i
tellectu accipit eſt ſcia:⁊ nō ſm eorū eē qō ſolo ſenſu
cognoſcit.heraclitꝰ iter itell'm ⁊ ſenſum neſciuit diſti
guere:⁊ inter intell'uale ⁊ ſenſibile.D. Quid rōnem
mutabiliū eē dicis:P. Mutabilis rei ſeu nālis rōnē
dico nām rei cōem uel q̄ditatē que per diffōnē rei nā
lis uel mutabilis ſignificat.D. Cū diffō indicet nām
rei/ut aſſeris/⁊ nā rei nālis mutabilis ſit:ſic ⁊ diffini
tio mutabilis erit nō abſtracta a mā ⁊ motu:ſed con
tinēs in ſe mām ſenſibilē que eſt cā motus ois.ſ.ſꝫ lo
cum ⁊ alterationis ⁊ augmēti.⁊ ſic videt ꝙ de hiꝰ re
nō abſtracta ſcia eē nō poſſit.P. Profundū quoddā
De triplici mō ſciēdi.
me cogis apire.ois res nālis cuius nā eſt pncipiū po
teſt cōſiderari multipl'r:⁊ ſm diuerſos cōſiderationis
modos de eadē re pōt diuerſa eē ſcia.ſi enim res con
ſideret ſm eēntiam ſuā abſtractā a mā ſenſibili ⁊ itel
ligibili:lꝫ illa eēntia hēat eſſe in mā:ſic ſpectat ad me
thaphiſicū qui etiā de eēntijs oino ſepatis ꝯſiderat.
Si aūt eadē res cōſideret ſm eēntiā ſuā abſtractaꝫ a
mā ſenſibili:ſed nō ab itelligibili que eſt quātitas uel
magnitudo:ſic ptinet ad mathematicū.hiꝰ tñ res ha
bet eē in mā ſenſibili. Si ṽo ipſa eadē res conſideret
ſm ſuam eēntiā nō abſtractā nec ēt a mā ſenſibili con
ſiderat enim carnē ⁊ oſſa ⁊ hiꝰ que ſunt mā ſenſibilis
ſic nālis eā tractat mām tñ ſenſibilē abſtrahit ab hac
uel illa determinata.que quidē abſtractio ultima om
ni ſcie eſt neceſſaria que nō eſt de pticularibus ſed de
ulibus. Ex dictis igit colligē potes ꝙ diffō methaca
ſi aliq̄ cōcernat mām:nō tñ intelligibilē nec ſenſibilē.
diffinitio aūt methaphiſica ſolā mām intelligibilē cō
cernit.nālis ṽo diffō mām cōcernit ſenſibilē coiter ⁊
ul'iter acceptā.applicabilē aūt ad mām ſignificatā ul'
determinatā cum ipſam ſm quēdā habitū in ſe inclu
dat.corruptio igit uel mutabilitas nō cōuenit diffini
tiōi uel rōni rei nālis:niſi applicate māe ſigte que pn
cipiū eſt mutabilitatis.ſolū enim idiuiduū mutationis
capax eſt.ſicut enim actio tm̄ eſt ſingulariuꝫ:ſic ⁊ paſ
De ſufficiētia mōꝝ dictoꝝ.
ſio.D. Obſcura clara feciſti:ſed cum ſciarū modos
diſtinxeris tam breuiter ꝙ luculēter ſub nubilo mihi
occurrit dictorū modoꝝ ſufficiētia quā enucleari ro
go.P. Subam ſm ſuā eēntiā pus eē alijs rebꝰ ꝯſtat.
ſiue aūt ſubaꝫ dicā purā formā ſiue formā in mā ipaꝫ
ſequit vnitas.ab eodē enim res hēt eē ⁊ vnitateꝫ.ex
vnitate aūt reduplicata ſup ſe cātur nūs.⁊ ſic imedia
te ſequit nūs ipſam ſubaꝫ.facta ṽo vnione forme cuꝫ
mā pma/mā hēt ptē extra ptem.i.in actu/que anteꝙ
forme vniret hēbat tm̄ partē ſub pte.i.ptē in poten-
tia ſolū:⁊ ſic poſt vnionē eius cū forma hēt magnitu
dinē.Ultimo in ipſa ſuba ſunt q̄litates actiue ⁊ paſſi
ue.cū ergo pus poſſit abſolui a poſteriori ſm intelle
ctū ⁊ cognoſci:quedā ſcia eſt de ſuba ſm eēntiā ſuaꝫ
cōſiderata.⁊ hec eſt diuina.alia ṽo de nūo ⁊ hec ariſ
metrica erit.alia aūt de magnitudine ⁊ hec geoa.ulti
ma de rebꝰ motui ſubiectis:⁊ hec ſcia nālis.D. Ubi
queſo muſicā relinquis ⁊ aſtrologiā:P. Ariſmetri-
cam ⁊ geometriā expſſi ſolas:qm̄ pure he mathema
tice ſunt.inter pure mathematicas ⁊ nālē ſciētiā.alie
ſunt medie cū accipiāt ſua pncipia abſtracta a ſciētijs
pure mathematicis applicātes ea ad mām ſenſibileꝫ
ſicut pſpectiua ea que demōſtrant a geometra circa li-
neam abſtractā applicat ad lineā viſualē.⁊ muſica ea
que ariſmetricus cōſiderat circa ꝓportiones nūorū
applicat ad ſonos.aſtrologia ṽo conſiderationē ariſ
metrice ⁊ geometrie applicat ad celū ⁊ partes eius.
Uerū qm̄ hiꝰ ſcie medie ⁊ earū cōſiderationes ma-
gis termiant ad mām nālē:magis dicunt nāles ꝙ ma
thematice:lꝫ ꝓcedant per pncipia mathematica cum
vnūquodqꝫ a termino ſpēm recipiat.D. Iā ambigui
tas ois abſoluta eſt:lꝫ dubitē de alio.ſ.an ſcie he q̄s
medias dicis inter mathematicā ⁊ nālē:ipſis mathe-
maticis ſubalternent ⁊ ipſa ēt nālis ſubalternet dcis
medijs ſciētijs.P. Queſtionē ſubtilē mouiſti. Scito
igit ꝙ ad ſubalternationē ſcie req̄runt plura. Primū
Q̄ ad ſubalternationē ſcientie tria req̄rūtur.
eſt ꝙ aliq̄ dr̄ia mālis addat ſubiecto ſupioris ſciētie.
que tñ dr̄ia nō cauſet a pncipijs ſubiecti ſcie ſupioris
ſi enim a pncipijs illius ſbti cāret nō req̄reret aliā ſci
entiā:puta rectū additū linee.uel curuū ſeu par uel i-
par nūo additū.rectum enim a pncipijs linee cātur ⁊
par a pncipijs nūi:⁊ ſunt eiuſdē abſtractionis cum li-
nea ⁊ nūo.⁊ ideo ad eādē ſciam linea ⁊ linea recta:⁊
nūs ⁊ par nūs ptinēt.nec rectum ꝯhit ſbm geoe:aut
par ſbm ariſce. Alia aūt dr̄ia mālis addita nō cauſet
a pncipijs ſbti ſupioris ſcie:puta mēſurare uel menſu
rabile eē additū linee nō cātur a pncipijs linee. Se-
cūdū eſt ꝙ opꝫ ꝙ dr̄ia addita cedat in vnam nām cū
ſbto ſcie ſupioris.nam menſurabile additū linee ſeu
cōtinuo addit ſupra lineā cōditionē mālē.que quidē
cedit in eādē nām cū linea.⁊ ideo facit vnum ſbm.⁊
opꝫ de illo ſbto ſic ꝯcto eē ſciam aliā ſubalternatam
geometrie:que dicit pſpectiua.ſil'r rel'o addita nume
ro trahit nūm in ſbm alterius ſcie:qꝛ cedit in vnita-
tem cū nūo:⁊ addit etiā dr̄iam mālē ſupra numerum
nō cātā a pncipijs nūi:⁊ uocat muſica per eūdē mo-
dum quo fit additio. in utraqꝫ pdicta ſcia ſubalterna
ta fit in aſtrologia.⁊ ideo tā ariſmetrice ꝙ geoe ſbal-
ternat. Tertiū eſt ꝙ ſcia ſubalternata expectata ſcia
ſubalternante mediū ꝓpter q̄d niſi pſpectiua a geoa
⁊ ſic de alijs ſentiēdū.D. Colligo ex dictis/ꝙ ſi albū
uel nigrū addat linee uel cōtinuo:cū nō cedāt in vni
tatē cū ipſo cōtinuo:nō erit ꝯtinuū albū:uel linea ni
gra ſubiectū vnū.liquet ēt ꝙ ſcia nālis illiꝫ medijs ſci
entijs non ſubalternat:cum predicte conditiones in
corpore mobili ſubiecto actioni ⁊ paſſioni reſpectu
ſubiectorū predictarum ſciētiarum non inueniantur
ſꝫ nec dine ſciētie alie ſcie:aut pure methace nālis ſb-
alternant ꝓprie.P. Ex teipſo recte cōcludis de mō
accipiēdi ſciētiam.D. De mō accipiēdi ſciētiā aliq̄d
De mō accipiendi ſciam.
apias.P. Aduertere potes ex determinatis ꝙ ſcien
tia ex pncipijs primis elicit.ſed ⁊ ipſa principia per
ſenſum ſeu per experimētum ſenſu perceptiuo accipi
untur. Inductione igit cognoſcunt pncipia ulia que
pma ſunt.ubi opꝫ pcognoſcere ſingularia.ſill'o ṽo co
gnoſcit cōcluſio que ex ulibus pncipijs habetur.que
ſcientia ꝓprie dicit.⁊ ſi cōtingat quedā pncipia ſill'o

UVA. BHSC. IyR_143_4

coḡſci.hoc nō eſt inq̄ ū p̄nª ſunt:ſed inq̄tū ſunt ꝯnes
alioꝝ p̄noꝝ ſic̄ in mathematicis ꝓpoſitio uł ꝯclo.3ª ꝓ
baƭ p 2am ꝛ ꝓbat 4am.D.Jam ꝓcedas ulteriꝰ.ꝛ de-
clares. An hec ſcia que nūc dicta eſt quā ꝛ ſpeculati-
uā eē ꝯſtat p̄ctica fiat.aut q̄liƭ he ſcie differat:P.Si
intellexeris dr̄iam intell's ſpeculatiui ꝛ pratici ꝛ dr̄iaꝫ
utriuſq3 hēbis ſcie.cū intell's ſcia formatꝰ dicat ſpecu
latiuꝰ.ſpeculatiuus igiƭ itell's extēſiōe fit practicuſ.ſic
etiā ſcia ſpeculatiua ad opꝰ extēſa fit practica.D.Ro
go ut dr̄iam mihi apias ſpeculatiui ꝛ practici intell's.
P.Uterq3 intell's differt ab alio. Primo q̄dē fine.fi
nis eni practici eſt ex̄ ip̄m.ſiue ſit opꝰ ut in muſicis cā
tuſ q̄ exerceƭ in agē:ſiue ſit opatū i factibilibꝰ q̄dē ut
in fabrili:uas in agibilibꝰ āt opatio pfecta ſm v̄tuteꝫ
prudētie.ſ3 finis ſpeculatiui eſt itra ip̄m.hēt eni uerū
ſpeculatū i theromatibꝰ.hiꝰ eni uerū eſt finis demr̄a
tionis que eſt inſtr̄m ſpeculatiui itell's:ſic̄ p̄nª demr̄a-
tionis ſūt inſtr̄a agētis itell's.hiꝰ āt uerū eſt de his q̄
pp ſe uolumꝰ i ſpeculatiuiſ que eēntialr̄ ſūt de phia ut
nālia matheca ꝛ nō dina nō aūt logicalia.q2 hec ſūt de
mō phie.nec ethica.qm̄ uerū in talibꝰ q̄rimꝰ pp opꝰ.
ꝛ iō ſpeculatiuus hn̄s i ſe finē pfectioꝛ eſt ꝛ nobilioꝛ
q̄ practicus q̄ nō h3 in ſe finē.Un̄ penes ſpeculatiuū
eſt felicitas ſpeculatiua:p̄cipue qn̄ adeptꝰ fuerit agen
tē ut formā. Scđo differt alter ab alio foꝛa.practicuſ
eni3 accipit formā ut eſt p̄nm opis ipſa foꝛa.ꝛ ex hoc
tria accidūt practico. Unuꝫ eſt q̄ ipſe decurrit ab uł
ad pticulare eo q̄ opatio eſt circa pticularia.2m eſt q̄
ipſa foꝛa eſt cōpōnis.practicus eni formā quā in ſe h3
intēdit cōponē cū ope ut in moribꝰ p3.uł cuꝫ opato:
ut in artibꝰ:ſed foꝛa ſpeculatiui eſt abſtractiōiſ qm̄ ſe
paraƭ a rebꝰ ex̄.ꝛ iō ſeq̄tur 3m.q2 foꝛa practici eſt ad
rem ſpeculatiui a re. Tertio vnꝰ ab alio differt acq̄ſi
tione.practicꝰ eni nō utiƭ corpe in acq̄rēdo ſ3 rōnē in
utēdo corpe ut inſtr̄o applicādo formā ad māꝫ ex̄.ſ3
ſpeculatiuus utiƭ corpore in acq̄rēdo.nō āt in utēdo.
Quarto differt cā.practicus eni eſt cā rei tā in agibi-
libꝰ q̄ i factibilibꝰ.ſpecl'atiuus āt eſt cauſatꝰ a re ꝛ hic
eſt q̄ intell's cāe p̄eꝛ itelligētiaꝝ ſepataꝝ magiſ huic
aſſil'at.D.Que diſſeruiſti ex luce quā apuiſti iocūdi-
tatē afferūt nō modicā.ſ3 ſi apph̄ēſio fiat alio hitu al
tiori ꝓſeq̄re.¶ P.Sic̄ itell's eſt hitꝰ cognitiuꝰ p̄noꝝ
primoꝝ ꝛ ſcia eoꝝ que ex pricipijs ipſis educunƭ ſic
ſapia eſt hitꝰ cognitiuꝰ cāꝝ altiſſimaꝝ nobilioꝛ itell'u
ꝛ ſcia.D.Explica q̄ſo qđ dicis.P.Jſte hitꝰ q̄ ſapia dr̄
nobiliſſimas h3 ꝯdictiōes pre alijs hitibꝰ itell'ualibꝰ
qui ex nr̄a pullulāt nā. Pricipalis eni eſt alioꝝ reſpe
ctu:cū eni nō ig̃res ſciam ſimpr de nāe p̄ncipijs eē:ut
ex p̄dictis colligē potes.ſcia que dicta eſt nāe p̄nª ꝯſi
derat ſm ſe ꝛ abſolute dina eſt.que v̄o dicta p̄nª ꝯcre
tiue ad mām itelligibilē ꝯſiderat matheca eſt.que aūt
ad māꝫ ſenſibilē nālis.ſcia igiƭ tā matheca q̄ nālis h3
ordinē imediatū ad dinā que ſapia nūcupatƭ:qđ enim
de re occurrit itell'ui priꝰ h3 nām eſt entitas aut eē ſup
quo ꝯcretiue alie foꝛe ꝯn̄tes fundanƭ.ꝛ ad ip̄3 ordinē
hn̄t de quo ꝛ dina ſcia eſt.cuiꝰ p̄ncipalitatē adhuc ad
uerte liquidius.ſcia eni q̄libet pticularis ſua ſupp ōiƭ
ſb̄ta ꝛ diffōnes ꝛ paſſiōes.ꝛ iō op3 illa ꝓbari ab alia
ſupiori ſcia que ꝛ ꝯdicētibꝰ reſiſtat.nō eni pfectuꝫ ſci
re eſt ſcire p̄nª ꝛ ea que ex p̄ncipijs ſequunƭ niſi ꝛ p̄nª
ꝓbare ſciat oium ſciaꝝ.ꝛ hoc eſt opꝰ dine ſcie que ex
hoc ordinat ꝛ dat cuilibet pticulari ſcie p̄nª diffōnes
ꝛ ſb̄ta.Un̄ ꝛ oēſ ſcie pticulares dine ſupponunƭ q̄tū
ad p̄nª p̄ª que ab ipſa accipiunƭ:nō tn̄ ſubalternanƭ ei
ut ſupra tibi declaratū eſt.ſapia igiƭ q2 de ente ſimpl'r
ꝯſiderat non ꝯcto ad mām aliquā principalis eſt.D.

Defcia practi
ca.

De dr̄ia itell's
ſpeculatiui ꝛ
practici.

Sexta ps de
apph̄enſione
que ſit p ſapi
entiā ꝛ p pro
phetiā nāleꝫ:
p ſomnia ꝛ p
viſiones.
De nobilita-
te ꝯditionuꝫ
hitꝰ ſapie q̄
ſunt ſex.

hec principalitas extēdiƭ ad logicā ꝛ moralē ſciam
necne.P.Scia ſimpl'r ē de ente ſimpl'r.logica v̄o eſt
de ente qđ eſt i aīa.moraliſ ſcia de opibꝰ eſt uolūtatiſ
neutra h3 eē firmū.artificialia nō hn̄t eē niſi p formā
accn̄talē.ꝛ iō nec ip̄a ſunt in eē ꝯueniēte ſcie.principa
litas igiƭ eſt ad eē firmū de quo ſcia eſt.D.Doctrie ꝓ
ſequere ꝯtextū.P.Nō ſolū hec ſcia pricipalioꝛ eſt.ſ3
ꝛ honorabilioꝛ.eſt eni honorabiliſſimoꝝ.de diuinis
eni eſt.p̄ª eſt p̄nª ſb̄e ꝛ alioꝝ oium generū q̄tū ad eē
qđ hn̄t in mā nō ſunt diuina.q̄tū v̄o ad eē ſb̄e qđ eſt
in primis principijs ſm q̄ nō depēdēt ad mām.ſic di
uina ſunt.ꝛ ſm hūc modū tota phia p̄ª de dinis eſt.ꝛ
ideo honorabiliſſimoꝝ.aut q2 ēt de ſubſtantijs ſepa
tis eſt.ſeu etiā q2 de ſperis ꝛ ſtellis eſt ſ3 q̄ ipſi orbeſ
idicāt ſb̄aꝫ ꝛ ordinē motoꝝ ꝛ vigorē ipſoꝝ in mouē
do.de nā v̄o orbiuꝫ nālis ꝛ de figura eoꝝ aſtronomꝰ
ꝯſiderat.¶ D.Hec pulcherria ſūt ꝓſeq̄re.P.Eſt p̄-
dicta ſcia que ſapia dr̄ deſiderabilioꝛ.oia nāq3 alia tā
ſcie q̄ etiā actiones ad hāc ordinanƭ.ꝛ ipſam tanq̄ fi
nē aliarū deſiderat itell's.actiones eni oēs ad ꝯtēpla
tionē ꝛ ois ꝯtēplatio ad ꝯtēplationē ſapialiū ordinē
h3 ꝛ potiſſime ad ſapialia illa que ſūt de ſubſtātijs ſe
paratis ad q̄s ꝯtēplādas oia alia reducūtur.ꝛ iō eas
ꝯtēplari eſt precipuum opꝰ hois. Si eni ſapiens geo
metralia aut quecūq3 alia taliū iſpiciat ea ꝯſiderat in
ordine ad illa ſuprema inq̄tū ſūt quedā ſapialiū ſemi
na ſm q̄ ex primis itelligibilibꝰ que ſūt ea que ſūt en
tis ſimpl'r reſultāt in aīabus nr̄is hiꝰ ſciētificoꝝ pticu
lariū ꝯceptiones.D.Jam aliqualiƭ attingo hunc ſcie
apicē ꝛ conijcio hāc dinā ſciam altiſſimā fore.cuꝫ de
primis ulibꝰ nō ꝯctis de q̄bꝰ ꝯctis ſcie alie pticulares
exiſtat:inſup ꝛ difficillimam.Paſſiōeſ eni ipſiꝰ ut ſim
plices ab ea ꝯſideranƭ.ꝛ iō ad ꝯſideranduꝫ difficiles
nihilominꝰ ꝛ certiſſimā eē cū demr̄et per cās q̄bꝰ nō
eſt aliq̄d priꝰ in nā a quo firmitas expecteƭ.nā ꝛ i geo
metria video p̄ª theoca certiora eē ſequētibꝰ quā cuꝫ
aduerto differre a ſcia dina.qm̄ illa p cās primas inā
hec āt p cās ꝓximas demr̄at.P.Nō ſolū intellexiſti
ſed ēt ſubtiliter collegiſti.ſed ut de hoc hitu ſapiali ul
terius intelligas.cuiꝰ eſt nāe p̄nª pure ſm rōnē entis
inſpicē.ope agētis intell's a fantaſmatibꝰ in quā ipſe
educiƭ oi ꝯditiōe māli ſpoliatꝰ ꝛ ab eodē itell'u ipoſi
poniƭ intell'u.ꝛ hoc eſt opus agētiſ uelut cuiuſdā arti
ficis quouſq3 pol'is oi ſcia pticulari depictꝰ erit.cū āt
opus p̄dictū cōpletū fuerit.ꝛ pol'is noue picture non
erit capax in ſe hn̄s ꝛ ſciaꝝ p̄nª ꝛ ea que ex p̄ncipijs
eliciunƭ.ꝛ p̄noꝝ ꝓbationes ut intell'iuus ꝛ ſciētificus
ac diuinꝰ ut ei pol'e eſt cēſeri poſſiƭ.mox intell's agens
iam nō ut artifex:ſ3 ut foꝛa pol'i itell'ui iungiƭ.ꝛ tūc fe
lix effectꝰ felicitate potiƭ ꝯtēplatiua.ꝛ hec ē finis ois
phantis.ꝛ hoc eſt ſcire ſm modū nāe qđ oēs deſide-
rāt ꝛ nālis pfectio ſapialis hitꝰ.D.Attigiſti ſūmū nā
lis cognitiōis gradū mirabili iocūditate reſperſū ad
quē ꝯſcēdere vix pol'e aīe rōnali videƭ.ꝛ maxime ad
ſb̄aꝝ ſepataꝝ notitiā:que ſenſuū miſterio nō accipiƭ
ex q̄bꝰ ois nr̄a apph̄ēſio ortū hēt.P.Nō pariat tedi
um ꝓlixitas ſi ſcalaꝫ erexero tibi p quā p3 aſcēſus ꝛ
ſi difficiliſ exiſtat.D.Jſta coll'o gaudiū nō tediū pare
re pōt.P.Attēde igiƭ qm̄ aīe rōalis itelligibile tripr
eſt.quoꝝ p̄m ē cū tpe acceptū cū ſenſu.Alteꝝ v̄o ē cū
ꝯtinuo acceptū cū imaginatiōe.Sed 3m ſine tpe ꝛ ꝯti
nuo acceptū per ſimplicē itell'm.ꝛ eſt in his itelligibi
libꝰ ordo qm̄ aīa per p̄m ꝯſcēdit ad 2m.ꝛ per 2m ad
3m.ſ.ad per ſeip̄m itelligibile in cuiꝰ apph̄ēſione cōſi
ſtit aīe optimꝰ ſtatꝰ:qui eſt finis ꝓſperitatis eiꝰ ꝛ uo-
caƭ felicitas ꝯtēplatiua.ꝛ attēdo ſcalarē aſcēſū aīe rō

De tribꝰ gra
dibꝰ q̄bꝰ aīa
aſcēdē poteſt
ad felicitatē.

UVA. BHSC. IyR_143_4

nalis per hec tria intelligibilia ad apicē ſue appꝛehē
ſionis que in ſupꝛemo intelligibili que p̄ᵃ cā eſt termi
nat. Pꝛimū eni itelligibile cū tpe acceptū cū ſenſu du
plicit eſt. q̄ddā eni ſimplici itellu. qōdā v̄o reflexo ac
cipit. ſic ⁊ alia duo itelligibilia diſtingui hn̄t. Ea igit i
qbꝰ eſt cōpoſitio ex nā foꝛe cois: ⁊ ex nā māe ꝑticula
ris individuātis foꝛmā cōem ut ea ſūt in qbꝰ aliō eſt:
qō ipſa. ⁊ aliō eſt eē eoꝝ ut aq̄ ⁊ aque eē ſimplici acci
piunt intellu ꝑ diffōnē ꝓpaꝫ vniuſcuiuſqꝫ rei. in q̄ ſola
nā rei ſeu cois foꝛma icludit relicto eē rei actuali per
qō i mā idiuiduat ſigta. Sic ⁊ i mathematicis accipe.
aliud eni eſt magnitudo ⁊ magnitudis eē ⁊ diffinitio
magnitudis ꝑ quā itelligit ſolā includit magnitudis
nām omiſſo eē eiꝰ qō in diuerſis figuris reperit. Sic
⁊ in diuis que hn̄t eē cōmiſcibile tpi ⁊ ꝯtinuo ꝗtū ad
aliquā ſui ꝑtē ⁊ nō cadit hiꝰ eē i diuoꝝ diffōne ꝯtinē
te ſola ꝓnᵃ eēntialia nec rei a mā taꝫ itelligibili ꝙ ſēſi
bili extracta ſm ꝙ ut entia ſolū ꝯſiderant oia inꝙ ta
lia ſimplici capiunt itellu. Aliud v̄o itelligibile eſt qō
reflexo capit itellu. intelľs eni p̄ᵒ egredit ſeu extēdit
ad māꝫ aut ſenſibilē aut itelligibilē utrāqꝫ ꝑticularē.
Senſibilē q̄dē ut os uel carnē. cuiꝰ diffinitio ꝯcernit
nām ſenſibilē ſigtam in q̄ eſt eē carnis aut oſſis. ut tā
ipſa caro ꝙ eē eiꝰ ꝑticulare q̄d itelligat ⁊ regirat. dei
de idē intelľs in ſeip̄m trahēs ulem rōnē ex cōi itellu
carnis ul oſſis. ut de carne ſcia poſſit eē. uel oſſe ꝙ nō
niſi de uli eē ꝯſtat. Intelligibilē āt puta rectū qō cōci
pit ſḃm imaginabile qō eſt ꝯtinua lōgitudo. rectū eni
nō itelligit niſi in hoc. ⁊ iō opꝫ in reflexionē eē itelľs
in ſeip̄m trahēs ulem rōnē ex cōi intellu recti. ſic nec
ſimū eſt itelligere ſine mā ſenſibili ſigta que eſt naſus
ad quē intelľs extēdit ꝯcipiēdo defectuꝫ ſimi. ⁊ inde
reflectit trahēs in ſeip̄m uleꝫ rōnē ſimi. Simitas eni
naſi curuitas eſt: ⁊ ulr qn̄qꝫ itelľs alicuiꝰ rei ē alti qō
eſt eiꝰ ꝓnᵐ: ſic caro pꝛincipiat i calido ⁊ frigido ⁊ hūi
do ⁊ ſicco ⁊ rectū qō ꝓncipiat a ꝯtinuo ſic ois ꝓpa paſ
ſio a ſuo pꝛincipiatur ſḃto. tūc in quā opꝫ itellm extē
di p̄ᵐ ad ꝓnᵐ ſiue illud ſenſibile ſit ſic imagiabile ſiue
imaginabile ⁊ demū reflecti in ſeip̄m. Venit eni p̄ᵒ in
ꝯtinuū hn̄s ꝓnᵐ mediū ⁊ finē ⁊ in ſe regirans trahit
rōnē recti. qꝛ videt mediū nō exire ab extremis. in i
tellu āt magnitudinis nō ſic a ſe egredit intelľs. qm̄ lꝫ
magnitudo aliud hēat eē ⁊ aliud ſit ipſa: ſuū tn̄ eē qō
hēt in mā nō eſt de itellu ſeu diffōne magnitudis. ⁊ iō
intelľs in diffōne magnitudis nō extēdit i qōdā aliō.
ſic nec aq̄ que ſimplex ⁊ p̄ᵐ eſt nō hēt in ſe ꝓncipiās
aliq̄d ad qō egredi opoꝛteat intellm: qn̄ accipit nām
aque intelligētiā aut diffōnē. Sic ēt in diuis ſeu in ꝑ
ſe itelligibilibꝰ qōdā itelligibile eſt ꝑ ſe qō tā ſm ſue
q̄dditatis ꝓnᵃ ꝙ ſꝫ eē nō niſi itelligibile ē: puta itelľs
ſiue intelligētia celeſtis ⁊ deꝰ. ⁊ in his etiā egredit in
telľs ad eē. Ex p̄dictis collige igit ꝙ oē qō itelligit i
telľs polľs aut itelligit itellu ſimplici. ſicut ea que ſūt
aliō qō ipſa ſunt. ⁊ aliō eē eoꝝ. ⁊ illiꝰ cā eſt qm̄ itellm
ſuū nulli debēt ſiue ſint nālia ſiue matheᶜᵃ ſiue diuina.
aut itelligit itellu circūflexo ſic ea que idē ſunt qō ipā
ſūt. ⁊ eē eoꝝ qꝛ itellm ſuū debēt aliīs. ⁊ hoc tripľr ua
riat. qꝛ qn̄qꝫ debēt itelľꝫ ſuū ſenſibilibꝰ. qn̄qꝫ imagiā
bilibꝰ. ⁊ qn̄qꝫ itelligibilibꝰ. ⁊ iō triplicē opꝫ eē itellm
egreſſum ⁊ in ſeip̄m reflexū. ſic iam liquēt aſcēſionis
gradus per quos aia rōnalis aſcēdit. a ſenſibili eni in
telligibili ſm eēntiam qō intellu ſimplici accipit ꝯſcē
dit ad ſenſibile itelligibile ſm eēntiaꝫ ⁊ eē itellu acce
ꝑtum reflexo. ⁊ inde 3ᵒ gradu ad ꝯtinuū imaginabile
intelligibile q̄dē ſꝫ eēntiaꝫ ob vita ſimplici. ⁊ ulteriꝰ
ad ꝯtinuū itelligibile ſm eēntiaꝫ ⁊ eē per reflexionē

intelľs fit aſcēſus. Vltio āt ſꝫ nāe facultatē 5ᵒ gradu
ad ꝑ ſe itelligibile ſm eēntiaꝫ aſcēdit ſm ꝙ rerū q̄d
ditates ad ſimplicitatē entis reductas aſpectu ſimpli
ci ac methaphiſico ꝯſiderat relicto eaꝝ eſſe ꝯtinuo ⁊
tpi imerſo. Sexto āt gradu intelľs hois polľs itelľs
agētis lumie ꝯfoꝛtatꝰ qō p̄ᵒ cū itelligibili qō eſt cuꝫ
tpe recepit. ⁊ deide cū itelligibili qō cū ꝯtiuo eſt. ⁊ ex
his luminibꝰ facultate adepta ad itelligibilia ꝑ ſe ſꝫ
eēntiā. lꝫ eoꝝ eſſe imutabilitati ſḃm ſit iaꝫ ꝑ ſingľos
aſcenſionis gradus/amplioris effectꝰ capacitatis ſe
erigit ad itelligibilia ꝑ ſe tam ſm eēntiam ꝙ ſm ſuū
eē que oino ſeꝑata ſūt. ut ſḃe ſunt intelluales. poſtre
mo v̄o itelligētiaꝝ lumie ꝯfoꝛtatꝰ ad intellm ꝓmi in
telligibilis qō p̄ᵃ eſt cā conatur. ⁊ ſtat ibi qm̄ ipſa eſt
ultimū intellm qō eſt lumē oium itellectoꝝ. ſic eni ꝑ
ficit in ꝯtēplatiuā felicitatē uerꝰ ⁊ purus itelľs ſequēs
hois ⁊ colligēs id qō eſt puri itelľs in oibꝰ rebꝰ ⁊ exal
tās ſe in illo uſqꝫ ad ſup̄mū itellectoꝝ. Iōqꝫ bn̄ ſtudē
tes p̄ᵒ in phiſicis poſtea ad matheᶜᵃ uenerūt ⁊ tādē in
diuis finiūt vitā i ipſis felicitari cupiētes. ꝯtēplatiua
enim felicitas eſt diuū opꝰ ſm intellm ſpeculatiuū ſꝫ
actū ſapie ſeu ſcie diue. hoc eſt falſitas quā oēs appe
tunt phantes: lꝫ vita degētes moꝛtali duos ultimos
nō attingāt gradus. Nō eni ſḃas ſeꝑatas ſm eēntiaꝫ
etiā eē: ⁊ ipſaꝫ cām p̄ᵃᵐ ſm ꝙ q̄d eſt eaꝝ ex nāe apꝓ
hēdūt pꝛincipiīs. cū taliū cognitio a ſenſu nō oꝛtū ha
beāt cui hūana obligata eſt ſcia. D. Altiſſima ⁊ i ꝯfi
nio hūane cognitionis ꝯſtituta clare dilucidaſti ſuaui
tati annexa nō modice. illa tn̄ adhuc clariꝰ libēter ac
ciperē. P. Intelľs hūanus pōt accipe rei nālis ſpēm: — Explicatio ꝑdcoꝝ alio modo
que a mā cōi nō abſtrahit ſenſibili. abſtracta āt ab idi
uiduali mā. ⁊ hoc facit intuitu ſimplici qui ſimpʳ ꝯce
ptus eſt eiꝰ qō q̄dē eſt res ⁊ foꝛe que ꝓpuꝫ oḃm eſt in
telľs ⁊ ſemꝑ uerus exn̄s: ſic nec ſenſus circa ſenſibile
ꝓpum vnꝙ errat. Pōt ēt itelľs apꝓhēdē rei nālis ſpēꝫ
in mā indiuiduali qō q̄dē intellu fac reflexo ad fātaſ
mata idiuidualia ſui extēſiōe ad v̄tutes ſenſitiuas ſeu
a fantaſmatibꝰ i ſeip̄m ut ſupiꝰ accepiſti. In hac q̄deꝫ
apꝓhēſiōe qō apꝓhēdit nō ꝓpuꝫ eſt intelľs oḃm: ſꝫ ꝑ
accn̄s. Iōqꝫ itelľs circa oḃꝫ hiꝰ aliqn̄ errat rerū dīā
ul ꝯuentētiā nō recte accipiēs ſiue diuidēdo ſeu cōpo
nēdo/puta viſus q̄ circa albū nō fallit circa hoiem al
bū qō oḃm eſt viſus ꝑ accn̄s ſepe decipit hoieꝫ albū
putās ceſpitē albū eē. Sic ⁊ ulteriꝰ idē itelľs accipit
mathemaᶜᵃ abſtracta q̄dē a mā ſenſibili ⁊ idiuiduali
⁊ cōi. nō āt a mā itelligibili cōi que ē mā ꝗtitati ſḃta
abſtracta tn̄ ab idiuiduali: puta dimēſionibꝰ ⁊ figuris
que detinatiōes ſūt ꝗtitatis. hec āt acceptio ſimplici
fit itellu q̄ ſꝑ ueroꝝ eſt. Nihilominꝰ ⁊ eadē matheᶜᵃ
accipit itelľs nō abſtracta ab itelligibili ididuali mā
ꝑ reflexionē ad idiuiduationē ſeu ab idiuiduatiōe in
ſeip̄m ꝑ modū ſupiꝰ expoſitū. Demū itelľs p̄dictis ex
pertꝰ itelligibilibꝰ ad altiora. ſ. mathemaᶜᵃ ſeip̄ꝫ eri
git ab oi abſtracta mā tā ſenſibili ꝙ itelligibili tā cōi
ꝙ idiuiduali ſꝫ ſuū ꝙ q̄d eſt: puta ens ⁊ vnū potētiā
⁊ actū. ⁊ hiꝰ alia que ēt i ſubſtātiīs ſeꝑatis repiri pn̄t.
ꝗrū apꝓhēſionē coꝛꝑis mole expectat. D. Explicatio
nē tuā ſuꝑfluā nō reputo. ſi q̄d āt ſupeſt cū cacumē hu — De ꝓphetia naturali.
mane attingeris apꝓhēſiōis ediſſere. P. Apꝓhēſiōis
modos quos tibi aperui ex rebus pꝛoductis accipe
re potes intellectus agentis lumine hoc faciēte ⁊ poſ
ſibilis aptitudine intelligibile. ſꝫ p̄dictam triplicem
dīā recipiēte. Verū aliud eſt altiꝰ apꝓhēſionis genꝰ — Qꝫ ꝓphetia nālis nō ſe extēdit ad diuinationem.
qō ad futura ēt ſe extēdit. ut ea ꝓcognoſcat. nāe tn̄ li
mitē nō excedēs. D. Diuinationis vim aīe eē iditam
aſſeris. ut cū quis voluerit ſtudioſo labore ꝓpo ꝓphe

UVA. BHSC. IyR_143_4

ta efficiat. P. Talem vim aīe cōcreatā fore ut ꝓphe
ta q̄s fieri poſſit pro ſuo libito aut ſtudio abnuo. non
enim per ſe nota ꝓncipia hēt penes ſe aīa. que inſtrā
agentis ſunt intell'ʒ ad futuroꝝ precognitionē cōtin-
gentium. D. Nōne medicus egritudinem uel ſanita-
tem mortem aut vitā futuram ⁊ aſtrologus ſerenita-
tem uel tēpeſtatem p̄dicit? P. Per inſpectionē ſigno
rum nālīū phi illa p̄dicūt qd̄ artis eſt nō diuinationis
nec certitudinis que ex ꝓncipiȷ̈s elici ſolet. D. Quid

De ortu pro phetie nālis.

dicemus hoc apphēſionis genus eē quo futura p̄ſci-
untur? P. Ut hoc ītelligas opʒ te īſpicere vñ talis ap
prehenſio ortum hēt ⁊ vñ perfectionē. ⁊ q̄d ⁊ quō ap
prehēdat. ortus eni eius accidit ex imaginatione vir
tutis nobilitate ⁊ intell'ʒ agētis claritate que diſpōne
ultima p̄parāt hoiem ut recipiat influxū alicuius ſub
ſtātie ītellectualis que ſuo lumine coadiuuet lumē in-
tellectus agētis ⁊ corroboret ac ſubleuet ac etiam in
fluxū orbis qui imaginatiuā virtutē aut ipſius orga-
num mouet ad futuroꝝ p̄ſciam paſſionū ire ⁊ ꝯcupi
ſcentie tumultu ſedato per virtutis moralis hitum ⁊
intell'u etiā in ſcientȷ̈s maxie altis eleuato ⁊ ab imis
abſtracto. D. Ut video p̄fectionē ponis hi⁹ apphen-
ſionis ex influxu ſubſtātie ſepate ac orbis qd̄ lati⁹ ex-
plicari cuperem. P. Hoc faciaʒ. ſed prius intelligere

Quid ⁊ quō ꝓphetia nālis cognoſcit futura.

uolo te q̄d ⁊ quō predicta apphēſio que ꝓphetia nā
lis dr̄ precognoſcat futura. cōtingentia eniʒ ꝓuidet fu
tura nō quidē ut in diuina p̄exiſtūt mēte cui nihil eſt
futurum uel p̄teritū: ſed oīa ſunt p̄ñtia. ſed ꝓut in cau
ſis creatis preexiſtenti puta celeſtibus. virtutis enim
imaginatiue organū mouet ex influxu corꝑum celeſti
um in q̄bus p̄exiſtūt aliquoꝝ ſigna futuroꝝ. ⁊ huma
na mens illuſtrat ſeꝑatis intellectibus quoꝝ nata eſt
ut inferior inſtr̄m eſſe ⁊ eleuari ad hi⁹ cōtingētiū co
gnitionē. Sed ulterius attēde ꝙ futura ꝯtingentia di
uerſimode in dei p̄ſcia ⁊ in cauſis creatis p̄exiſtūt. q̄r
oīa futura que in creatis cauſis p̄exiſtūt in diuina eti
am p̄exiſtūt notitia. ſed nō oīa que in diuina p̄ſcia in
cauſis p̄exiſtūt creatis aliquoꝝ enim futuroꝝ rōnes
puta miraculoꝝ de⁹ in ſe retinuit nec eaʒ infudit crea
tis cauſis. adde aliud qm̄ in deo futura p̄exiſtunt con
tingētia imobiliter cum diuine ſubdant preſcie. nō ſo
lum ſm ordinem cauſarū creatarū ad ipſa. uerū etiaʒ
ſm ordinis exitū. In cauſis v̄o creatis mobiliter pre
exiſtūt: eo ꝙ talium cauſarū virtus ad effectū inducē
dum determinatū aliquo poſſit ipediri euētu. D. Ad
hoc me deduxiſti ut hec apphenſio nō niſi ex cauſaꝝ
virtute creatarū fiat: nec eoꝝ ſit que in ſola p̄exiſtunt
mēte dei. ⁊ qm̄ qñq3 fallibiliter ꝓuideant. P. Tuum
ꝑſpicacem laudabo obtutū. ⁊ ultra hoc aduertē po-
tes qm̄ nālis ꝓphetia que dicta eſt a ſuꝑnāli ⁊ infuſa
in p̄dictis deficit. illa enim inſpiratio eſt diuina preui
dens futura ſm ꝙ nō in cauſis creatis: ſed dei exiſtūt
preſcia. nec ſolum eoꝝ que in cauſis exiſtunt creatis.
ſed gñaliter tam in cauſis ꝙ̄ in deo exñtium euentus
denūciat. ⁊ hoc q̄dem ueritate facit imobili. ſed ſi cō
tingat ꝓpheticā ſm nām apphēſionē de neceſſarȷ̈s
aut ſcibilib⁹ eē. due ſaltē p̄me remanēt dr̄ie. cum hec
talia in cauſis ſuis creatis/ in virtute ſua nāli agētib⁹
accipiant. nec iterum etiā talis cognitio ad oīa ſe ex-
tendat necīa. ſed ad illa ſoluʒ que per ꝓncipia prima
hēri p̄ñt. ultra que virtus luminis intell'ʒ agētis nāli-
ter nō eleuat: qui ſemꝑ oꝑat mediantibus p̄mis ꝓn
cipȷ̈s uelut ꝓprȷ̈s inſtr̄is. ⁊ nō ſine ipſis cum nāliter
agit: nullus ambigit fidelis: deum eē trinum ⁊ vnum
neceſſariū fore qd̄ ꝓphetia accipit diuina. Ad cuius
ueritatis apphēſionē ꝓncipia nulla hēt nā, ⁊ ideo nā
lis ꝓphetia ad talis rei defic̄ apphēſionē. In mā aūt
necīa in utraq3 ꝓphia imobilis remanet ueritas. D.
Hec lʒ obſcura ſint aꝑta mihi ea feciſti. Uideo eni ꝙ
prophetia que nālis dr̄ cadit ⁊ deficit a diuina. Sapi

Ad ꝓphetia nālis hēt ſuā ꝑfectionem.

entie tñ ſeu hitui metha^{co} p̄eminet cū ſb̄e ſeꝑate lumi
ne nō carēt nec ſine eo eſſe poſſit. ſapie aūt lumen nr̄i
ſufficit intell'ʒ qui agēs nūcupat. P. Accipe ulterius
ꝙ q̄r dicta ꝓphetica ſm nām apphēſio fit ſb̄e ſepara-
te luminis bñficio vniformiter ſubſtātȷ̈s ſepatis ſim
plici accipit ītuitu/ ſine deductiōe vni⁹ ex alto certiſſi
me vidēs/ ſicut ꝓn^{a} p̄^{a} ita ⁊ ꝯ̊nes ex eis origineʒ tra
hentes/ in quo etiā ſapie ſuꝑeminet. Et in alio etiā. eo
ꝙ iudiciū p̄dicte apphēſiōis certius eſt ꝙ̄ ſapie. certi
tudo enim iudicȷ̈ de re hētur. cuʒ ipſa ad aliq̄d cogni
tionis ꝓn^{m} examinat. nā de ꝯ̊ne iudicium certū acci
pimus ipſam in ſuū ꝓn^{m} reſoluēdo. ⁊ q̄to ꝓn^{m} certi
us eſt ⁊ ꝯcl'o certior exiſtit. ⁊ iudicium de ꝯ̊ne certius
apparet. nunc aūt phie p̄^{e} ſeu ſapientie ꝓn^{a} in nā ſim
pliciſſima. Ad que aliaruʒ inferioꝝ ſciarū ꝓn^{a} exami
nant. ⁊ per illa ꝓbant. a ſolo lumine agētis intell'ʒ ad
qd̄ examinant. ⁊ per qd̄ ꝓbant: certum accipiunt iudi
cium. Judiciū aūt eoꝝ que apphēſionis ſunt ſm nāʒ
prophetice a ſb̄e ſeꝑate lumine ſublimiori certitudi-
nem trahit quē ꝯſtat maiorē eē q̄to lumē intell'ʒ ſepa
ti nobilius ꝙ̄ rōnis exiſtit. D. Hec lʒ metas cognitio
nis excedāt hunc miro mō ad capacitatē rōnis redu
xiſti. ſed exſolue queſo de influxu ſb̄e ſeꝑate ac orbis
ꝑficiente ꝓphetiā ſm nām dictā. P. Ut qd̄ petis faci

Quō forma celeſtis a ſub ſtātia ſepa influxa ⁊ orb in lumie ſte larū ſigilla aia ꝓuidē multiplr̄ in ſōnio ⁊ viſiō ne ⁊ ꝓphe naturali.

am ab altiori exordiū ſumēdum eſt. attēde itaq3 qm̄
celeſtis forma ab intellectuali motore ⁊ mobili orbe
in ſtellarū lumine influxa ſigillat in aīa ꝓuidētis mul
tipliciter ſm ꝙ exp̄ſſe uel minus exp̄ſſe ꝑcipit ab eo
quē mouet puta in ſomnio ⁊ viſiōe ⁊ nāli ꝓphetia in
qua expreſſius in viſiōe minus in ſomnio v̄o minime
p̄dicta exprimit forma intelligētie. ipſa enī dicta for-
ma cum lumine defluit ⁊ corꝑa tāgit ⁊ afficit ea ⁊ mo
uet fortiter cū nō alia detinent paſſione. idēq3 mot⁹
qui fit in corꝑa tāgit aīam. cum oīs motus qui in cor
pore fit ad aīam ꝑueniat que tūc parat imaginatiōes
⁊ aliqñ ītelligētias q̄bus talis forma explicabilis fit
in re ipſa. forma tñ p̄fata ab orbe euecta in lumie tan
gēs corꝑa. ac mouēs ipſa fortiſſime ⁊ in ipſis ip̄rimēs
ſuas virtutes nō ſentit ꝓpter tumultuʒ exteriorem.
Jdeoq3 qñ fit alienatio a ſenſibus ſiue in ſomno ſiue
in vigilia tūc dicte forme motus ꝑcipiunt. ſic patiens
ꝑcipit motus paſſiōis ipſa influxa forma nō ut paſſio
moueat. ſed ut ſignū poti⁹ ⁊ cā quedā futuroꝝ: aīaq3
imaginatiua ad quā motus ꝑuenit recipit ip̄m motū
ſm modū poteʒ ſibi. ſ. ſm formas imaginatiōis ut di
xi. querit eni formas ſimulachroꝝ imaginatiua po^{a} q̄
bus explicat talis forma īfluxa. ſicut vides amorē ue
nereoꝝ in eo qui ꝯcupiſcētia detinet. q̄r rerū formas
quibus amor explicet ad p̄parationē etiā taliū imagi
num explicātiū forma inclinat celeſtis inīacēs ſomniā
ti: uel aliter ꝓuidēti ⁊ mouēs eū. facitq3 vires corꝑis
⁊ aīe ſibi inſtr̄aliter deſeruire. Uñ ⁊ multiplicant ſi-
mulachra multa inſtr̄aliter deſeruiētia ipſi forme in-
fluxe. Indeq3 ꝯtingit ꝙ ſomniū fit multoꝝ factoꝝ ac
dictoꝝ in q̄b⁹ demr̄at ipſius fo̾e celeſtis explicatio.
D. In hoc alto fundamento qd̄ iacis/ exēplis utere.
P. Sicut de amore uenereorū exēpluʒ tibi poſui: ſic
in forma tā artis ꝙ̄ nāe videre potes. ipſa eni fo̾a ar
tis que ſp̄ēs eſt oꝑis/ poſtꝙ̄ ꝓcedit in mām artificiati
multis utit inſtr̄is. ⁊ mouens aīam artificis/ ad opus
mouet virtutes ad imaginādū figuras oīum ꝯuenient
um ad hoc ut ipſa artis forma in artificiataʒ ꝓducat

mā3.ſic ēt in oꝑe īſpice nāe.hō enī maxime ⁊ ēt aīal
quodlibet imago eſt mundi ab intelligēti ı moti. In
hoie enī eſt id qd̄ mouet per ſe indiuiſibile ⁊ imobi-
le per ſe exn̄s.ſ.aīa.⁊ id qd̄ mouet a mouēte diuiſibi
le ⁊ motū.ſ.corpus:cui⁹ paſſiones ueniūt ad aīam ſic̄
ecōuerſo paſſiones aīe ad corpus ueniūt.qlibet autē
motor ſupior ſup inferiorē influit virtutē motiua3 ⁊
formā ēt quā per motū explicat.hō itaqꝫ cū ſit quod
dā cōpoſitū ex motore ⁊ moto ultimi ordinis opor-
tet oīa ſupiora īfluere ei virtutes ⁊ formas practice
mouentes.talis aūt influentie op3 ponere uehiculū
lumē qd̄ ad nos defluit ab orbe.lumē enī radiale ſtel
larū eſt qualitas influxa elemētis.⁊ in ipſa inquā qli
tate ſūt ſupiorū mouētiū virtutes que ab vnoquoqꝫ
inferiorū paſſiuorū percipiunt ſm ꝙ cōgruū ⁊ poſſi
bile fuit vnicuiqꝫ ex ſua nā.ſicut ēt ſpūs qdā corporei
uehūt aīe virtutes per totū corpus qd̄ mouēti ſubia
cet aīe.phiſice enī loquēdo ipſi intelligētie datum eſt
mobile corpus celeſte ſicut mediu3 quo uelut inſtrō
corpa mouet inferiora p̄fata itaqꝫ intelligētie forma
ſic per lumen effluxa potens eſt mouere ea que ſunt
ipam ſuſcipiētia.ubi enī a cōmixto ex elemētis ſuſci-
pit ſtatim qlitates elemētares non operant niſi ſicut
inſtrā dicte forme.⁊ mā ipſa tunc alterat ⁊ digeritur
ad ſpēm in qua celeſtis forma. p̄mo in actu efficitur.
vn̄ liquet formā ipſa3 in mouēdo fortiorē eē ꝙ qlita
tes elementares.uel ēt ꝙ forma que in mā prius fuit.
patet ulterius formā ſic īfluxā cū ſimplex ſit ⁊ vnica
ſtatim in cōmixto virtutes opat plures eas multipli
cans ſm ꝙ indiguerit ad ſpēm inducēdā.⁊ ulteri⁹ at
tende ꝙ qn̄qꝫ corpalis in cōmixto remanet foīa ipa.
qn̄qꝫ v̄o ad vitā terminat animalem ſm ipſi⁹ eē cō-
gruentiā qd̄ in mā inuenit. Siłr intellige intelligētie
formā orbe medio tanꝙ inſtrō in ſtellarū lumine de
fluxā.ſm nāe limites loquēdo.in aīam diuerſimode
aut ſomniātis aut vidētis ſeu ēt ꝓphetātis.ſm diuer
ſitatē aīe ſuſcipiētis receptā eē. ¶ Dico enī ſōniū fan

Explicatio qd ſit ſōniū.

taſma motū in organis eē qd̄ hoi dormiēdo apparet
qd̄ aliqn̄ aliquid ſignificat aliqn̄ autem nihil ⁊ per ſe
nunꝙ cū intellectu eſt.hinc eſt ꝙ qdā antiq̄ mei dixe
rūt alūni ſomniū p̄nunciās futurū aliqd̄ caſum eē a ꝓ
phetia factū.Caſus quippe uocat fruct⁹ imatur⁹ deci
dens.qui tn̄ figurā ⁊ ſaporē in aliquo p̄tēdit fructus.
ſic etenī ſomniū futurū uel occultū p̄nūciās hēt figu
rā qdē ꝓphetie in p̄oſtenſione.⁊ ſaporē ēt quēda3 in
ꝯueniētia ſiłitudinū ex lōginquo.⁊ tn̄ uſqꝫ ad perfe-
ctā intelľs illuſtrationē nō ꝑuenit.detinet enī fantaſ-
matib⁹ viſis ut eis inhereat tanꝙ ueris rebus aut to
talit̄ aut in p̄te. ¶ Viſio v̄o ēt fantaſma eſt hoi appa

Explicatio qd ſit viſio.

rēs in vigilādo.tn̄ abſtracto a ſenſib⁹ ipſo hoīe que ſi
cut ⁊ ſomniū viſis fantaſmatib⁹ detinet:eis inherēs
tanꝙ ueris reb⁹ aut totalit̄ aut in p̄te.aliqn̄ enī ſine in
tellectu eſt ⁊ aliqn̄ cū intellectu:cū fantaſmate aute3
ſemp̄.aliqn̄ aūt aliqd ſignificāte.aliquādo aūt nihil.
¶ Prophetia aūt eſt qn̄ hō per raptū itelľs ſui illu

Explicatio qd ſit ꝓphia nālis.

ſtrat̄ de ſcia futurorū aut occultorū aliorum.ad que
per rōnē ⁊ inqſitionē deuenire nō pōt. Si igit̄ in pro
phetia aliq̄ fātaſmata videant uelut in ſomno aut vi
ſione.ꝓphete tn̄ aīa illis nō detinet fantaſmatib⁹ ſed
cognoſcit per lumen intelligētie ſupioris ea que vi-
det nō eē res.ſed rerū ſiłitudines aliqd ſignificātes.
⁊ earū ſignificationē cognoſcit. intelligētie enī opus
eſt in viſione ꝓphetie.ꝓphetia igit̄ nālis ut colligere
potes ex dictis habit⁹ eſt uel nāe habilitas ſeu nobili
tas ex illuſtratione intelľs p̄noſcens futura.⁊ op3 or
ganū ēt imaginatiue potētie optimū ⁊ bn̄ diſpoſitu3

eē qd̄ itellectui deſeruit ſubminiſtrādo formas.⁊ op3
ut talis nō ſequat paſſiones rerū uanarū que iclināt
ad imaginādū alias formas ꝙ foīas p̄paratas a for-
ma celeſti in qb⁹ foīa ipa explicet.ſi enī hi⁹ paſſiones
ſecut⁹ fuerit nō cōſequet lumē ⁊ actū ꝓphetie l3 hēat
nāe aptitudinē ad eā.imo talib⁹ dedit⁹ paſſionib⁹ mu
tabit cōplexionē ſui corpis ⁊ per ꝯn̄s organū imagi-
nationis ⁊ idē nāe aptitudinē ad ꝓphetiā. Si āt nāe
hn̄s aptitudinē ad ꝓphetiā p̄dictā a paſſionibus ab-
ſtrahat ⁊ itellectiue maxime v̄tuti itēdat ut ſupra ti-
bi dixi circa ſcias altas uacās potiſſime.ac liberās ſe
a cura ſeculi nō curioſe iueſtigās aliena:ſed poti⁹ ſe i-
tra ſeip̄m recludēs talis inꝙ excellētior eſt in hoib⁹
qui nō curat in cui⁹ manib⁹ ſit mūdus ac tali de facili
manifeſtat pulchritudo celeſtis in oib⁹ his que ab or
be effluūt ad regimē eoꝝ que gn̄ant ⁊ corrūpūt. D.
Neſcio quo mō tā alta luculēti⁹ tractare potueris.⁊
ſi alia reſtāt proſequere. P. Que in cōi accepiſti de

De ſomnij gradibus.

ſomnio ⁊ viſione ⁊ ꝓphetia ſm nā3 dicta.iā diuerſos
accipe modos cuiuſlibet apparitionis p̄dicte in qui
bus ſm ꝓceſſum p̄fata foīa celeſtis explicat exp̄ſſi⁹.
Somniū enī.7.hēt modos ſeu gradus. Viſio v̄o q̄-
tuor.ꝓphetia āt.2. ¶ Nā p̄mus gradus in ſōnio eſt
cū dicta foīa celeſtis manifeſtat ſe in qdā aī cōfidētia
qua hō ꝙdā ꝯcipit audaciā ⁊ certitudinē p̄dicendi ⁊
faciēdi cū tn̄ ſup hoc nullā hēat imaginationis cōce-
ptionē aut itelľs.⁊ hoc eſt q2 dicta foīa celeſtis ſolas
motiuas tāgit virtutes illi⁹ hois ⁊ nō elucet in cogni
tiuis v̄tutib⁹ niſi iplicite ⁊ ꝯfuſe.ut qn̄ cor hoi dic̄ ſic
euenire debere uel ſ3 ꝙ alit̄ iſtigat a ꝓ corde.hic āt
gradus infim⁹ eſt ⁊ ſepe fallēs.eo ꝙ qs aliqn̄ cōcipit
audaciā nō ex virtute uľ foīa celeſti:ſ3 ex alijs accn̄ti
bus cōplexionis uel corpis.⁊ tūc nō hēt ordinē talē
ad futura.nec tale auxiliū ſic̄ h3 a foīa celeſti. ¶ Se
cūdus gradus eſt qn̄ afflat⁹ foīe celeſtis ⁊ motus ue-
nit ad aīa3 ſ3 lucē idiſtinctā ⁊ ꝯfuſa3 que determina-
ri ex ſuis ſiłachris nō pōt ⁊ in talib⁹ prep̄ant ſiłachra
nō bn̄ rep̄n̄tātia.⁊ ualde aliqn̄ in ꝯueniētia.⁊ id̄ ſub
illis exp̄ſſa viſio ſiłitudinib⁹ nō itelligit.⁊ vix eſt qui
eā poſſit explanare.ſic̄ qd̄ ait plato quēdā ſōniaſſe ꝙ
moreret ⁊ ꝓlongabat ei⁹ vita. ¶ Terti⁹ v̄o gdus hi⁹
foīe celeſtis eſt ꝙ ipſa adeo exp̄ſſe mouet qd̄ per me
thaphoras exponit res ipſa.hec aūt ſt ſomnia que
ſapiētes iterp̄tant.⁊ ad que inuēta eſt ars iterp̄tandi
in magicis ſciētijs. p̄mo iſpiciēs ſiłachra ⁊ cōponēs
diuulſa ⁊ diſtorta idoloꝝ ex motu ꝯfuſoꝝ dicēdo ꝙ
hoc idolū eſt hois.hoc aūt eq̄.ſic̄ ꝯtigere ſolet in ido
lis apparētib⁹ ex motu aque.ſi enī in aq̄ mult⁹ fiat mo
tus nō fit apparitio ſiłis rei.ſ3 potius idola tūc in aq̄
apparētia nō ſiłia ſūt formis ueris.ſ3 hn̄t p̄tes illius
foīe ꝯfuſas ⁊ inordiatas ⁊ diſtortas.⁊ iudex ꝓmpt⁹
cōponit dicēs hec foīa eſt hois.hec v̄o eq̄. Siłi itaqꝫ
facultate qua pōt idola diſtorta in aq̄s motis pōt ⁊
idola diſtorta in ſōnio iudicare.cū āt hēt ſiłachra nō
reſtat niſi ut trāſferat ſe ad ſignificata.iſto qdem mō
ut ſiłitudines in ſe inſpiciat.⁊ in cōparatione ad cele
ſtia ⁊ ad locū ⁊ ad paſſionē ſomniātis ac ēt cōplexio
ne3.⁊ ſm hoc uaticinetur. ¶ Quartus v̄o gradus
eſt qui in nullo attollitur ſupra imaginationis actum
ſed tm̄ ſomniat qs per omnia ſicut res euenit.⁊ non
methaphorica videt.ſicut in gradu p̄cedēti ꝯtingit.
⁊ hec ſomnia uocant recta.que ēt impiti iterpretant
ſicut ea que in p̄cedenti cōtinent gradu ſoli ſapiētes.
Ad hūc ꝑtinebat gradu3 ſomniū cuiuſdā ſomniātis
ſe ſtare ſup fluminis ripā.in qua ſuſpenſum molendi
num ſup aquā fuerat videbaturqꝫ ei ꝙ puer in aquā

UVA. BHSC. IyR_143_4

caderet ⁊ ueniens in rotā molendini depꝛimeretur
⁊ necaret ibidē.euigilās autē cū hec narraret ante
ꝙ̄ finita eēt recitatio nunciat adeſſe mulier cū eiula-
tu magno nunciās per omnia hoc idē qđ videbatur
in ſomnio.cū tam mater ꝙ̄ puer ſomniāti oīno eēnt
incogniti. ¶ Quintus gradus eſt qn̄ dicta foꝛma ce
leſtis fantaſiam mouet ⁊ videt ei aſſiſtere aliquis ex
planans id qđ videt nō quidem expꝛeſſe ſed in v̄bis
⁊ figuris.In tali eni viſione aliq̄s radiꝰ ītelligētie elu
cet lꝫ non ſit depuratus a fantaſmatuꝫ permixtione.
hic quidē gradus ſepe hominibus cōtingit.¶ Sex
tus gradus eſt qn̄ foꝛma pꝛefata mouet ſimulachꝛa
⁊ elucet expꝛeſſe intelligētie radius per modū docē
tis alicuiꝰ qui docet recte futurā viſionis ſignificatio
nem.cā autē hec eſt:qꝛ intelligētia ſoluta eſt ſimplici
ter ligata tamē ſꝫm quid:qꝛ.ſ.lucē ſui luminis accipit
tanꝙ̄ a quodā alio docēte.⁊ hoc mei uocauere famu
li ſplendorē intelligētie deſuper deſcendētis in aīas
ſomniantiū attribuētes figuras ſimulachꝛorū coꝛpo
ribus celeſtibus ⁊ intelligētie ſplendorē/mouēti in-
telligentie.qđ quidē poteſt dici duꝫ tn̄ dicatur intelle
ctus ad actū peruenire ex motu foꝛme a celo deſcen
dētis.⁊ non ita ꝙ intelligētia ſuperioꝛ ingerat lumē
ſine aliquo uehiculo coꝛporali.ſicut foꝛma vel ſpēs
pulſus tangit coꝛpꝰ medici.⁊ tn̄ ab anima ipſius me-
dici ꝑcipitur in foꝛa dicta pulſus diſpoſitio aīe ⁊ mo
dus vite egri cuius eſt pulſus foꝛa celeſtis in ſomnio
mouens ⁊ aliȷ̄s viſionibus eſt foꝛma coꝛpoꝛis qm̄
uehiculū ⁊ lumen recipit a celo deſcendēs.qđ quidē
coꝛporeū eſt.⁊ ex hoc tāgit potentie imaginatiue oꝛ-
ganum ſeu coꝛporea ſimulachꝛa.eſt tn̄ in foꝛma pꝛe-
dicta celeſti/virtus ⁊ lumen intelligētie mouentis oꝛ
bem ⁊ agentis in ſimulachꝛa.ex quo ēt illuſtrat ⁊ af-
ficit mentē intelligentis in ſomnio.⁊ diffundit lumē
ſuuꝫ ſup ſīlachꝛorū ſignificationē.¶ Septimus gra
dus eſt qn̄ uere ⁊ expꝛ̄ſſe intelligētie ſine ſimulachꝛis
apparent in ſomnio ⁊ ita euenit.⁊ tale q̄dē fuit Sci-
pionis ſomniū de colētibus iuſtitiā ꝙ ad ethereas ſe
des recipiant.Cā autē talis ſomnȷ̄ eſt fulgoꝛ intelle-
ctus agētis qui ſua radiatione totā ad ſe trahit aīaꝫ
⁊ uertit a motu imaginū.Intentio autem aīe qn̄ tota
fert ad intellectū ⁊ excellēter in ipō eſt diſtrahitur a
cōſideratione ſenſibiliū in vigilia ⁊ a ꝑceptione ima
ginuꝫ in ſomnio.Talis aūt in ſomnio/ſepe optimas
inuenit intelligētias ⁊ demōſtrationes quas in vigi-
lia nō poterat inuenire dū exterioꝛibus viſibilibus ⁊
imaginibꝰ detinetur. Scito etiam ꝙ per tria ultima
ſomnioꝝ genera/diuinoꝝ nā pꝛobat ab epycureis ⁊
ſtoicis qui illa fieri putant per nimia ſanctiſſimis ho
minibꝰ aſſiſtētia. Et etiā ſcias/ꝙ ēt in gradu ſeptimo/
dicta foꝛma celeſtis a coꝛꝑe uenit.ſed potētioꝛ agēs
intellectus aīe talis/q̄lē dixi ſupꝛa ſua luce nimia con
cipit ueras intelligētias ex foꝛma ꝑ̄dicta.⁊ hoc etiaꝫ
A℞.uoluit ꝙ in ſomniȷ̄s ſūt aliqn̄ uere intelligētie.
hucuſqꝫ ⁊ nō ultra ꝓcedit viſio ſomnialis.D.Luculē
ter.7.ſomniorū gradus diſtixiſti.ſed ⁊ in viſione diſti
gue gradus.P.In viſione gradus ꝑ̄mus eſt qn̄ ꝑ̄di-
cta celeſtis foꝛma eſt adeo foꝛtis ꝙ mouet in vigilia
hoīeꝫ auerſuꝫ a ſenſibꝰ ⁊ retrahentē ſenſus ītra ſe.ſꝫ
tn̄ nō oſtēdit ſe niſi in ſīlachꝛis obſcuris.Et aīaduer-
te ꝙ hic gradus rn̄det ſcđo ſomniȷ̄ gradui.Talia au
tē viſa mouent coꝛꝑa vigilantiū cū impꝛ̄ſſio hiꝰ ſit foꝛ
tioꝛ mouēs in vigilia in qua ſenſus ſūt ligati minꝰ.⁊
idō opꝫ ꝙ foꝛtioꝛ ſit.⁊ cū ſic mouent/tūc in motibꝰ coꝛ
porū aliq̄d pꝛeſignāt futurū qđ ſcire augures ſtudēt
ac cōiecturare.ſup coꝛꝑis eni motus augurū diuina

De viſionis gradibꝰ q̄tuoꝛ

tio eſt fundata.¶ Scđs gradus eſt qn̄ vigilāti a ſen
ſibꝰ auerſo/occurrit futuroꝝ imagiatio ex celeſti foꝛ-
ma per expꝛ̄ſſas ſīlitudines mouente adaptabiles de
facili.Talia aūt ſūt melancolicorū ⁊ alias patiētiuꝫ
amētias qn̄ a ſenſibꝰ auertunt viſa.⁊ tn̄ ſine aliq̄ itel
ligentie illuſtratione.hicqꝫ gradus 3° ſomniȷ̄ rn̄det
gradui.hec ēt impꝛ̄ſſio foꝛtioꝛ eſt ꝙ̄ ea que in ſomnio
fit eo ꝙ ſicut ꝑ̄dicta in vigilia mouet.viſio aūt hec ſe
pe furioſis occurrit.¶ Tertiꝰ gradus v̄o eſt qn̄ hiꝰ
foꝛme celeſtis impꝛ̄ſſio que in vigilia fit imagines hēt
expꝛ̄ſſas.⁊ aliq̄d luminis intell'ʼs īmixti in ꝑticularibꝰ
qđ eſt per modū docētis.Tales aūt ſūt qui loquunt
q̄ſi hoībus ſibi aſtātibꝰ/a q̄bꝰ ſe audire dicūt v̄ba in-
ſtruētia coꝝ que vidēt ſignificationes.gradus āt iſte
q̄nto ſomniȷ̄ gradui rn̄det.¶ Quartꝰ ⁊ ultimꝰ in vi-
ſione gradus eſt cū ex ſīlitudinibꝰ expꝛ̄ſſis ueras ⁊ ex
ꝑ̄ſſas futuroꝝ intelligētias ītell'ʼs eliciat ſeu alioꝝ oc
cultoꝝ.⁊ hoc ex nimio agētis itell'ʼs ſplēdore.⁊ opti
ma ſue imaginationis compoſitione/contingit. gra-
duſqꝫ hic ſexto reſpondet gradui/⁊ ut ſatis patet ul
tra nō pꝛocedit.D. Pꝛedicta tam lucide tradita af-
fectum pꝛouocant ut de pꝛophetia aliquid edoceas.
P.In ꝓphetia ſunt duo gradus.pꝛimꝰ gradus eſt qn̄
expꝛeſſe rerum futurarum imaginationes in vigilia
auerſis ⁊ in ſomnis retractis ſenſibus videt ſic eue-
niunt.Talis enim futura occulta pꝛenūciat ⁊ ſꝫ her
metis dictum ſpiritum habet diuinū.Socra.etiā di-
cit uere diuinam hanc eſſe occultorum ſcientiam.hic
autem gradus ſomnȷ̄ gradui quarto reſpondet.ſecū
dus nec gradus complementum eſt pꝛophetie.quan
do ſcilicet homo ſic occulta pꝛecōcipit per celeſtē in
ſtinctum qđ ueram intelligentiam de his habet etiā
abſqꝫ magna ſenſuuꝫ auerſione.hic v̄o gradus ſepti
mo gradui reſpondet ſomnȷ̄.⁊ eſt humane anime ac
ſcientie ſꝫm naturam dicte/gradus ſūmus ad quē pau
ciſſimi pertingunt.D. Decimuſtertiꝰ gradus oꝛdina
te explicuiſti.⁊ ex pelagi mirabilis pꝛofunditate ad
ſuperficiem humane notitie eduxiſti.tamē audire de
ſidero ſi poſſibile ſit īfluētiā celeſtē quā ad aīaꝫ de-
ſcendere docuiſti in ſomnȷ̄ ⁊ pꝛouiſionis ac pꝛophe
tie gradibus pꝛedictis ad ipſam ueniat animam ſine
coꝛporalibus ſimilitudinibus.P.Influentiam illam
foꝛme celeſtis in lumine ad animam delate/in imagi-
nibus ⁊ foꝛmis ſenſibilibus fieri neceſſe eſt.aliter eni
non eſſet homini connaturalis/hiꝰ reuelatio.cuꝫ ho
minis intellectus nihil accipiat niſi cum continuo ⁊
tempore.D. Nonne illa de quibus ſomnium fit/con
tingētia de futuro ſūt:P. Fateri hoc neceſſe eſt.D.
hiꝰ autē contingentia/cum in ſe non ſint anteꝙ̄ fiant.
qm̄ futura ſunt nec cauſam ſtantem habeant uel oꝛdi
nem/in anima ſomniantis fieri non poſſunt hiꝰ futu-
ra contingentia in ſimilitudine pꝛopꝛia ſue eſſentie
aut etiam cauſe ſue.cum omnes ſimilitudines que in
anima ſunt/per abſtractionem a rebus fiant.non igit
in ſimilitudine ſue eſſentie aut cāe ſue/ab anima ſom-
niantis uel alit̄ pꝛeuidētis pꝛeſciri poſſunt.P.Quid
dices.ſi foꝛte reſpondeatur tibi ⁊ dicatur īfluentiam
pꝛefate foꝛme cauſam eſſe aliquā futurorum contin
gentium/per quā hiꝰ futura pꝛeſciantur.D.Cuꝫ dici
tur res compꝛehendi uel cognoſci ab anima/per cau
ſam ſuam uel cauſe ſue ſimulachꝛum/de cauſa que cō
uertibilis eſt cum re ipſa.hoc ītelligitur ſiue accipiat
dicta res per eſſentialia ſua ſiue per communia/que
ſigna ſunt pꝛobabilitatem facientia.ſiue etiam acci-
piat illa res nō in cā ſua ſꝫ per ſe ipāꝫ ſtat eni nullo ꝑ̄
dictoꝝ triū modoꝝ ꝯtingēs ꝑticulare futuꝝ accipi

UVA. BHSC. IyR_143_4

poſſe. P. Acute mihi obuias. vide ergo ꝙ hiꝰ futurū precognoſcit nō in ſimilitudine ſue eēntie aut cāe ſue ſicut obuiaſti: ſed per influētiam ſuꝑiorūʒ ⁊ in ſimulachro nō ꝓprio ut cāe ſue: ſed in ſimulachro alieno. influentia tñ illa aliqua cauſa eſt hiꝰ futuri. lʒ ualde remota. Unde qñ hec influentia tāgit aīam percipitur in aīa ſomniātis hiꝰ futurū in fantaſmate alieno / cum fantaſma ꝓprium in ſe uel in cā ſua nō hēat ꝓpter naturā cōtingētis de quo eſt ſomniuʒ. alienū aūt fantaſma nō oſtēdit ꝑdicta influētia niſi per ſiītudines methaphoricas. ⁊ iō oportet i hiꝰ ſomnijs ⁊ alijs apparitiōibus fantaſmata methaphorica accepta eē. D. Uellem ut doceres aptius ſi de neceſſitate illa influentia methaphoris utitur. ⁊ ſi aliqñ etiam utit̄ ꝓprijs rerum ſimilitudinibus. P. Predicta influētia forme celeſtis cā cōis ualde eſt ⁊ remota ⁊ intellectualis. nō imaginabilis uel ſenſibilis. mouet tñ aīam ſenſibiliter ſi generat in ea fantaſma methaphoricuʒ eo ꝙ influit in lumine celeſti ad corpus ⁊ aīam uegetabileʒ ⁊ ſenſibilem. motus aūt talis efficit̄ in corꝑe aīato aīa tali nō ſm poteſtatē influētis forme ſed recipiētis corporis ⁊ ſenſibilis aīe / ⁊ ſic illa forma ſic effluxa afficiēs ſenſibilem aīam eſt loco paſſionis inclinantis ad hoc ad qd̄ mouet. Cum igit̄ aīa ſic affecta ⁊ informata exiſtit / tūc per imaginationem parat ⁊ fingit ſimulachra quibus hec forma repñtet̄. ⁊ cum ſenſibilis aīa nō habeat ꝓpria que circa futurum cōtingēs ponat nec habere poſſit ut tibi ſupra declaratum eſt / preparat aliena ex quoꝝ methaphoris hec forma effluxa aīaʒ afficiens ad modum paſſionis ꝓnūciet̄. Nōne timētem vides imaginari terribilia in q̄bus timoris paſſio explicet̄: ⁊ cōcupiſcētem cōcupiſcibilia / in quibus cōcupiſcentie paſſio ꝓnūciet̄ ⁊ explicet̄: talis enim forma afficiens ex influētia agit in aīaʒ / maxime qñ a tumultu ſenſuum uacat ⁊ facit in ea qd̄ paſſiones facere ſolent. fiunt tñ ſomnia aliqñ / in quibus per influētiā predictam uere cauſant intelligētie: qñq; quidem cū methaphoris ſumpte. qñq; vō cū ſimilitudinibꝰ ꝓprijs. Qñ enim uera intelligētia eſt cuʒ methaphoris tunc forma influxa afficit aīam ſenſibilem / ⁊ illuſtratio dicte forme tāgit intellectum ſomniantis uel aliter preuidentis / ſicut memini me tibi ſupra dixiſſe de pulſu. non eſt tñ tāta vis intellectus ꝓpter vinculum ſenſuum ⁊ aīe qd̄ in toto eleuet ipſaʒ aīam ſenſibilem ⁊ ordinet cōceptum eius per ſpēs ꝓprias. ita ꝙ in aīa rōnali fiat certa de hoc notitia ⁊ ꝓpria. multo minus qñ in toto ligata eſt intellectualis aīa ex vinculo ſenſuuʒ poterit certa ⁊ ꝓpria hēri notitia. qm̄ tūc multo magis nō pōt niſi in alienis fantaſmatibus manifeſtari. Sed qñ ſomnium eſt ut res ipſa / tūc aīe vinculum minus finit ſiue in ſomnio ſiue in viſione. ⁊ ideo tunc intellectus magis liber illuſtratus ab influētia celeſtis forme abſtraxit formas ac ſpēs ꝓprias a fantaſmatibus / ⁊ eas ordinat ſub ꝓprio ⁊ ꝑfecto rōnis cōceptu qui dicit hoc uel illud futurū eē. D. Hec elegāter tradita ſunt. ſed hoc mihi ambiguuʒ eſt qd̄ pauloante dixiſti influētiaʒ videlicet illā celeſtē intellectualē eſſe. P. Prefata influētia forme celeſtis ſiue ab intelligētia ſit ſiue ab orbe ſiue qd̄ veriꝰ eſt ab utroq; / cōis eſt ualde ⁊ īdeterminata ⁊ hēt a ꝑticularibꝰ per nāʒ particularem uel etiam ꝓpoſitū determinati: ideoq; illa influētia in ſe figurā nō hēt nec colorem nec q̄titateʒ nec ſicut eſt niſi ſoli intellectui innoteſcit. ex qua cauſa ipſam intellectualem appellāt. D. Dubium declaraſti. Sed cum influētiam celeſtem cām dixeris ſomniorum que imaginatiue aīe dormientis iꝑmit ſimilitudines methaphoricas cōformes diſpoſitioni celeſti. quā quidem diſpoſitionem alicuius futuri euētus cōſtat cām eſſe. ⁊ per ꝯñs ipm ſomnium in ſuā cām que eſt ipſa celeſtis diſpoſitio reductum / eiuſdem cām ⁊ ſignum eſſe euētus futuri. tñ audire efflagito ſi ſomniorum alia cā eſſe poſſit. P. Nō ſolum diſpoſitio celi ſʒ ⁊ corꝑis ꝓprij qñq; ſomnioꝝ cā exiſtit / colere enim aduſtio imagines ignis in dormiēte gñat ⁊ preſentis febris uel future uel ꝑterite diſpoſitio ſomniuʒ de guſtu fellis inducit. ſic directa acceſſio lune ad nodū capitis ut caude draconis ⁊ ſubtractio directa / ſignuʒ ⁊ cā eſt eclypſis future. talia enim ſomnia ſunt cāe ⁊ ſigna paſſionum ⁊ operuʒ que circa corpus accidunt / ſicut ⁊ ipſa corꝑalis diſpoſitio ad quā reducunt̄ ſomnia. ſomnia aūt hiꝰ ſunt quoꝝ ꝑncipia ſunt in nobis. Sic etiaʒ ⁊ diſpoſitio aīe ſomnij qñq; eſt cā. nōne artificibus circa aliquid intēdentibus occurrunt fantaſmata dormientibus ⁊ philoſophātibus de hiſ de quibus illi tractant ⁊ iſti diſputant. ⁊ hiꝰ ſomnia tanq̄ ſigna demōſtratiua erūt diſpoſitionis aīe / ſicut ⁊ quedam diſpoſitiōis corporis: cōtingunt eniʒ alia ex corporis diſpōne. alia vō ex aīe affectiōe. ⁊ tales motus humoꝝ corporis ⁊ affectionum aīe meliuſ in ſomnio manifeſtant̄ q̄ in vigilia / eo ꝙ in vigilia latent ꝓpter maiores qui a ſenſibilibus in ſenſus fiūt motus. differunt tñ hec duo ſomnioꝝ ultia genera. qm̄ ex diſpoſitione corporis contingens ſomnium alicuius futuri euētus puta aut morbi aut ſanitatis ſignū eſt: ut ex tali preſciri poſſit ſomnio. ex affectione vō cōtingēs aīe non ſic futuri euētus cā exiſtit ut ex tali ſomnio ꝑſciri poſſit. lʒ caſu ⁊ per accñs aliqñ euētus ſequatur. Sicut eni ea que circa corpus ⁊ aīam ſunt cā ſunt ⁊ ſignum ſomniorum. ſic etiam fantaſmata que in ſomnio fiunt cāe qñq; ⁊ ſigna ſunt actuum nroꝝ ſeu negocioruʒ que acturi ſumus in vigilia. Qñq; ſomniat homo nō ſymbolica ⁊ methaphorica ſʒ in rei ueritate ſicut eſt ⁊ ſicut euenerit cōfert in ſomniādo quō in futurum agere debet / uel quō agit in pñti / uel quomodo egit in preterito. ⁊ hiꝰ cā eſt qm̄ ſic admixtus incohationibus operuʒ in vigilia exiſtit ꝑparatus motus fantaſmatis in ſomnio / ſic opʒ accidere ꝙ qui in ſomnio ſunt motus bene ⁊ utiliter in directione ſomnij ꝑordinati ſepe ſint ꝑncipia diurnoꝝ actuum in vigilia eo ꝙ bene ſunt ꝑparati in ſomnio / ⁊ eoꝝ intelligētia perfecta eſt in fantaſmatibꝰ nocturnis. tale enim fuit ſomnium de quo Galienus dicit. ꝙ quidā dolēs ſplenem ſepe contulit q̄d faceret vnde ſibi cōtra vitium ſplenis medicaret. ⁊ ſomniauit ꝙ minueret ſuper manum inter duos digitoſ auriculareʒ ⁊ annulareʒ. ⁊ cū vigilauit / ſic fecit ⁊ cōualuit. ⁊ ſic ſomniū fuit ſibi ꝑncipium diurni actus quē fecit in vigilia ſequēti. cuius aūt cauſa per ſe fuit volūtas minuentis. per accñs vō ipſum ſomnium cā fuit. Eſt etiam ſomniuʒ quoddā a caſu nō ab influxu celeſtis forme nec a diſpoſitiōe corporis nec ab aīe affectione. ⁊ tale quidem ſomniū nō ſe hēt ad futura preſignāda. puta de nauali bello grecorum contra frigios. ⁊ ſi dicat hiꝰ ſomnium preſagare ⁊ ſicut eſt interpretatum eueniat euētus ille per accidens eſt. ⁊ nō fuit tale ſomnium cauſa uel ſgnū euētus illius. ſicut etiam cum quiſ cogitat de aliqua re ⁊ euenit res illa. non enim ut pauloante accepiſti cogitatio talis illi euentui cauſam dedit. D. Sufficienter tradidiſti apprehēſionis modos qui circa ſcibilia cōtingere ſolent. nūc aūt de ea proſequere apprehenſione que circa agibilia cōtingit. P. Perpendere potes ex hoc qd̄ modo dixiſti ꝙ q2 ſcibilia neceſſaria ſunt.

Septima pᷓs de apꝑhēſione que circa agibilia ꝯtīgit. Et ꝑmo de prudētia q̄ eſt circa ꝯtīgētia practice

c

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſam circa neceſſaria intellectum ⁊ ſcientiam ⁊ ſapien-
tiam eſſe conſtat. agibilia vͦo cõtingentia ſunt. ⁊ ideo
prudẽtiam circa contingentia eſſe oportet. circa que
naturalem prophetiam ⁊ viſſionem ac ſomnium eſſe
didiciſti ex his que imediate intellexiſti. prudẽtia eni
in rõne eſt ſicut ⁊ oẽs hic noīati habitus cum ex pre-
ſentibꝰ uel p̃teritis / futura cognoſcat qꝺ rõnis eſt of-
ficium que circa ſcibilia per intellectuꝫ ⁊ ſciam ⁊ ſapi
entiam. circa cõtingentia vͦo per nãlem ꝓphetiã vi-
ſionem ⁊ ſomnium ſpeculatiue negociat. per pruden-
tiam aũt circa ꝯtingẽtia practice recta eni rõ agibiliũ
eſt. D. Si prudẽtia in rõne eſt que uľium eſt / quõ pru
dentia que agibilium eſt per hoīem. ⁊ ideo particula-
rium eſſe cõſtat in ratione eſt. P. Officium rõnis eſt
apprehẽdere uľia ⁊ ad ſpeculatiuam pertinet. Aliud
offm̃ eſt app̃henſa uľia ad opus applicare qꝺ ad pra
cticam ſpectat rõnem. prudentia vͦo rõneꝫ perficit ⁊
informat ſm utrunqꝫ officium. prudens enim ⁊ uľia
rationis p̃ncipia intelligit ⁊ ſingularia circa que ſunt
oꝑationes cognoſcit. Uñ prudentia ꝑficit in applica
tiõe cognitoꝝ ad opus aliqꝺ. nõne ẽt in ſpeculatiuis
vides cõcľones non ſolum uľes eſſe: ſed etiam ꝑticu-
lares. qm̃ intellectus per quãdam reflexionem ſe ad
mãm extendit. Preterea nonne ratio ponit ordinem
ſuum ſeu regulam p̃ncipioꝝ ſuorum in potentĳs ſen
ſitiuis iraſcibili ⁊ cõcupiſcibili humana que rõne ſua
dentur. ſic certe prudentia ſm hunc reſpectũ rõnem
perficiens ponit ſuam formã in paſſionibus ipſarum
iraſcibilis ⁊ concupiſcibilis ad medium virtutis eas
reducẽdo ſm circũſtãtias debitas. ⁊ ſicut regimen ra
tionis in illis eſt potentĳs: ſic ⁊ regimen prudentie in
earum potẽtiaruꝫ eſt paſſionibus que ſingulariũ ſũt.
ut ſic prudentia ad opus qꝺ in particulari conſiſtit di
rigens per hoīem agibile ⁊ rõnẽ que uľium eſt perfi
ciens uľium ſit ⁊ ꝑticularium. ſicut enim ſcire tribus
perficit ut Arꝭ. docuit in libro prioruꝫ. ſ. per ſcire in
uľi / ⁊ per ſcire in ꝑticulari / ⁊ ſcire in agere qꝺ in cõcľo
ne eſt. cum ſcire in oꝑabilibus de faciendo ſit ſicut cõ
cluſio in ſcibilibus / opꝫ ꝙ prudentia ſilr̃ tribus perfi-
ciat. ſ. cognitione uľis per quã dirigat ⁊ cognitiõe in
particulari per quaꝫ proponunt ſibi illa circa que eſt
opus. ⁊ cognitione in agere qꝺ in ſententiãdo eſt de
ipſo opere. Unde ⁊ uľem operis rõnem hẽt ⁊ etiam
rõnem proprie oꝑationis. ⁊ ideo ſcit uľem rõneꝫ ope
ris applicare ad particularia cum exñtiam non hẽat
opus niſi in particulari. Ex quo ultra hoc ꝑpendere
potes prudentiam mediam eſſe inter virtutes mora
les ⁊ intellectuales: ⁊ non pure intellectualis, eſt non
in puro ſcire cõſiſtens. D. Clarius aduerto qꝺ ſupra
tetigiſti ꝙ rõ ſm ſe ſola uľium cognitione ꝑficitur ſꝫ
vͦo ꝙ virium inferioꝝ ipſa rõ directiua eſt quarũ per
fectio in agere cõſiſtit / ad qꝺ particularium circunſtã
tiarum cognitio requirit. ſic inquã ipſa ratio ꝑficitur
prudentia. ſed aptius aperi que ſit uľis operis ratio
quam prudẽtia hẽt. P. In rõne ſpeculatiua ſunt que
dam principia per ſe nota quarũ eſt intellectus / ⁊ que
dam que per illa innoteſcũt puta ꝯcľones de quibus
ſcia eſt. ſic ⁊ in rõne practica quedam p̃ncipia ſunt nã
liter nota ut deum colẽdum eſſe ⁊ parẽtes honoran-
dos: malum relinquẽdum ⁊ bonum faciẽdũ. de q̃bus
ſinderesiſ eſt. ⁊ quedam ut ꝯcľones ſunt in eadeꝫ ⁊ de
iſtis prudẽtia eſt. Pr̃ia enim ſunt virtutũ fines mora
lium. ſicut enim in ſpeculatiuis p̃nᵐ / ſic in operatiuis
finis ſe hẽt. Scđa vͦo de quibus prudẽtia eſt ſunt ea
que ad finem ſunt in que ꝑuenitur ex ipſis finibus. ⁊
per hũc modum prudentia uľia p̃ncipia applicat ad

Quõ prudẽ-
tia ẽ uľium ⁊
quõ ꝑticľari
um.

Qꝺ i rõe ſpe
culatiue ẽ itel
lectꝰ ⁊ ſcia. ⁊
i practica eſt
ſindereſ ⁊ pru
dẽtia. ⁊ ꝙ ſin
dereſis ẽ ipiꝰ
finis ⁊ pru-
dentia coꝝ q̃
ſũt ad finẽ. ⁊
q̃re ſũt mľte
prudentie,

particulares oꝑabilium ꝯcľones: ſm quoꝝ rõnes di
uerſas diuerſat prudentia ut multe ſint prudentie lꝫ
non multe ſint ſapientie uel ſcie. prudentia enim ratio
nes mutabilium particulares mutabiles ⁊ diuerſifi-
catas cõſiderat ſm diuerſas oꝑabiliuꝫ circunſtãtias.
ſm ꝙ cõſulit alicui in hoc uel in illo negocio. que qui
dem ratio a re ipſa uariat. ⁊ ideo ipſa diuerſat prudẽ
tia. rõnes enim mutabilium ut mutabiles ſunt atten
dit. Scientia vͦo nãlis mutabilium rõnes uľes conſi
derat. imutabiles aũt non diuerſificatas. lꝫ talium eſ-
ſentia cõtinuum cõcernat ⁊ tempus. Sapientia vͦo il
la que aliqñ ſm eſſe mutabilia ſunt imutabia: tñ ſm
eorum eſſentias inſpicit ſimplices ⁊ continuo abſtra
ctas ⁊ tp̃e. ⁊ ideo prudentia nõ eſt ſm ſpẽm vna. ſed
ſm diuerſa prudentialia diuerſat. diuerſe enim obie-
ctorum rõnes formales diuerſas ſpecie faciunt pru-
dẽtias. Cum enim rõ formalis coꝝ que ſunt ad finẽ
attendatur ſm finem illum / opꝫ ſi fines ſpecie ſint di-
uerſi ꝙ ⁊ habitus ad fines illos ſpecie diuerſent. con
ſtat aũt bonum ꝓprium ⁊ bonum familie ⁊ bonuꝫ re
gni uel ciuitatis diuerſos ſpecie fines eẽ. quare ⁊ pru
dentias ad fines illos diuerſificari ſpecie opꝫ. ut alia
ſpecie ſit prudẽtia monaſtica que ad bonum ꝓprium.
⁊ alia yconomica que ad bonum familie. ⁊ alia poly
tica que ad bonum ciuitatis ordinat. aliq̃s enim põt
prudens eſſe primo quidem ſm q̃d ⁊ imperfecte / ut
qui ſeip̃ꝫ tm̃ regere nouit ⁊ nõ alia ⁊ talis circa ꝓpria
ſolum prudens nec diſpenſatiuus aut polyticus pru
dẽs dici põt. Sed ⁊ alio mõ q̃s prudẽſ dicendus eſt
ut qui ſimpliciter ⁊ ꝑfecte prudens eſt qui ⁊ diſpenſa
tiuus eſt ac politicus ſeip̃m regere potens ex habitu
in oībus que ad vitam ſpectant humanam ſiue in ſui
ipſius regimine / aut domus / ſiue ciuitatis. Ex p̃dictis
ulterius vide ꝙ ſicut oīs virtus moraliſ relata ad bo
num cõmune uocatur iuſtitia legalis. ſic ⁊ prudentia
que eſt recta ratio agibilium ad dicte cõe bonum re-
lata dr̃ polytica. cuius due ſpecies ſunt vna. ſ. dicta le
gis poſitiua que in principe eſt. alia vͦo cõmuni nomi
ne dicta eſt polytica que eſt ad exequenduꝫ in opera
tionibus ſingularibus qꝺ ad ſubditos ꝑtinet. De pru
dentia igitur hiꝰ duo cõſidera. q̃d. ſ. ſm eſſentiã ſuam
ſit: ⁊ quid ſm id qꝺ eſſentiam ꝯſequitur. nam ſm ſuã
eſſentiam habitus quidam eſt rõnis quo ratio fit re-
cta in regendo uel eligendo utilia ad opus uel ea que
ad finem ſunt ꝓportionata virtutis. ⁊ ſic virtus que-
dam eſt ab alĳs virtutibus diſtincta habenſ actũ pro
prium. illud aũt qꝺ talem prudentie eſſentiam conſe-
quitur inq̃tum. ſ. aliarum virtutum regitiua eſt: eſt ꝙ
immixta ſit aliarũ virtutum oꝑatiõibus: ⁊ ſic ab alĳs
virtutibus non eſt diſtincta: ſicut ⁊ ipſa rõ in qua pru
dentia eſt ſm ſuã ſubſtãtiam eſt diſtincta a potentĳs
alĳs. in eo vͦo qꝺ ordinat alias potẽtias cõcupiſcibi
lem. ſ. ⁊ iraſcibilem q̃tum ad ſuũ regimẽ ſe eis imittit
nec ab eis diſtinguit. De ꝑfectione igit prudentie eſt
ꝙ dirigẽs ſit ex rõne recta cuius actꝰ eſt regere ⁊ mã
propria ipſius humana bona ſunt ad opus eligibilia
oꝑationeſ videlicet virtutũ moralium que ſunt circa
humanã vitam. q̃tũ igitur ad executionẽ operiſ opꝫ
ꝙ ſint virtutes morales exequenteſ ſub ipſa. ⁊ inq̃tũ
mouet alias virtutes ad opus hẽt mãm in alĳs virtu
tibus / ſicut actio p̃mi motoris eſt in actione ſecũda. ⁊
actio ducis in officialium actione ut ipſa prudentia
aliud ſit ſm ſuam eẽntiam ſm quã eſt in rõne. in con
templatione agibiliuꝫ ⁊ virtus intellectualis: ⁊ aliud
ſm ſuum eſſe diffuſum in virtutes morales in execu-
tione oꝑis ſm ꝙ eſt eẽ eſt virtus moralis quẽadmo-

Quõ prudẽ
tia dr̃ polyti
ca cuiꝰ due ſꝑ
ſpẽs. ⁊ de du
plici ꝯſidera
tiõe prudẽtie

UVA. BHSC. IyR_143_4

dum videre potes in colore qui ſm ſuam eēntiaʒ ni
hil aliud eſt niſi extremitas pſpicui illuminati a luce
ſolis. ſm ſuum eē vo eſt diffuſio pſpicui illuminati in
corpe terminato. ⁊ ois ſubalis forma ſm ſuā eēntiaʒ
eſt extremitas luminis prime cāe: ⁊ ſm ſuū eſſe eſt ta
lis luminis a prima cā pducti in mā diffuſio. D. Lu-
culēter pfata reſeraſti: ſed de ſingula prudētiarū ali-
quid apias. P. Ut de monaſtica prudētia pmo acci *De monaſtica prudētia.*
pias attēde ꝙ prudētia talis ſm quā ſcit prudens ſe
ipſum in pprijs regere: vt⁹ pſonalis eſt iueniēs medi
um in paſſionib⁹ cōcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis: reddēſ-
qꝫ hñtē tēperatū ⁊ fortē. nihilominus mediū ponēs
in opationib⁹. ariſmetricā quidē in cōmutationibus
ſed geometricū in diſtributionibus faciēſqꝫ iuſtum:
necnō ſi facultas affuerit in donis liberalē aut etiam
magnificū magna largiētē. magnanimū inſup circa
honores ſeipſum dignificantē: ⁊ ad magnos ſe deni
qꝫ extēdētem honores māſuetum ⁊ impturbate vi-
uētem. quin factis ⁊ colloquijs ueridicuʒ ⁊ in ludis
eutrapelie ſeruātē modū. ⁊ ſi aliquid ei turpe accide
ret uerecūdum ⁊ tādem uſqꝫ ad heroycas ſeu purga
torias ſe eleuātē virtutes ut ipſius rō iam paſſiōib⁹
nō trāſmutet. ⁊ paſſiones enim cōcupiſcētie aut ire
nō ſentire faciūt. quarū vna videlicet cōtinētia pru-
dētem paſſionibus ſupponit quaſi in mēte morātem
nec mētis regulas egrediētē: ⁊ ſeipſum immergēteʒ
turpib⁹. Altera vo eūdem pti aiali ſupponit que lib-
tas dicit: que a nāe impetu nō agit ut in brutis cōtin
git. ſed poſt nām agit ſm rōnis iudicium. Ultima vo
heroyca aut dñatiua virt⁹ amicitia eſt ſm quam pru
dēs coicationib⁹ ſupponit. honeſto enim initit ⁊ non
lucris. D. Ut cerno tres ultime vtutes qs heroycas
ſeu purgatorias uocaſti alienāt a paſſionib⁹ pruden
tem ⁊ ſub regimine redigūt rōnis quātū poſſibile eſt
ut paſſionibus qſi oblit⁹ totū ſe ad intellectualia eri
gat. P. Recte inſpicis: ſed ex dictis collige ꝙ innālia
⁊ nāe corruptiua ſupfluū videlicet ⁊ diminutū taʒ in
paſſionibus inatis ꝙ illatis ⁊ in dānis ⁊ lucris coica
tionū ⁊ diſtributionū ciuiliū ⁊ in alijs que pdictis ad
iūcte ſunt diſpōnibus: medio vtutis moralis ad nām
reducunt. rectificata autē ſic nā per vtutes morales
ad bonū nāe ſupioris: que mēs uel rō dicit eo ꝙ vi-
res regat iferiores: per vtutes reducit heroycas. In
de vo totum bonū rōnis pfecte regētis ad ſūmū ſui
ordinat diuinū bonum qd eſt intellect⁹ bonū qui ſo-
lus in hoie diuinus eſt. Primū itaqꝫ bonū qd in ho-
mine eſt ex virtute morali ei⁹ eſt nāe que in hoie eſt
cois ſeu gñis. Scōm vo bonū qd ex virtute heroy-
ca eſt nāe eſt ſpālis que ſm rōnē eſt. Tertiū vo bonū
qd ex vtute itellectuali eſt eius eſt nāe que ſm intelle
ctum hois eſt qui diuinus dicit. Cū igit ab aia accipi
tur id qd ordinis eſt in paſſionib⁹ ⁊ opationibus iuſti
tie ex bono morali. id auteʒ qd regule rōnalis eſt: ex
bono heroyco iam ipſa aia felix effecta per actū pru
dētie que oium virtutū moraliū forma eſt in oibus:
medium ſm rectā rōnē ponēs felicitate inqꝫ que ciui
lis dicit ſuffulta ad bonū intellectuale ſiue diuinum
ſurrecta mutabiles attingit delectatiōes puras ⁊ fir
mas quales deus nouit ad cōtēplatiuā eleuata felici
tatē: ad quā nā puenire pōt feditatē eliminās paſſio
num moralium exercitio virtutū ac ignorātie cecita
tem intellectualiū intēdens ſtudio. D. Hec altiſſima
ac ſuauiſſima ſunt ⁊ quaſi metas excedētia nāe: ⁊ ut
puto vix vnqꝫ ad id gaudij ullus ex tuis puenit alum
nis. P. Ar. in libro queʒ cōpoſuit de nā deoꝝ dicit
ſocratē cui inter oēs mortales ut aſſerit maxima fuit
cum dijs immortalib⁹ cōuerſatio: factum eē diuinuʒ
diuina in cōmodis ſingulis colligēdo. In moralibus
enim adeptus eſt mediū qd ſapiēs determinauit per
ſapiētie rōnem. In heroycis aūt eſt adeptus omneʒ
mētis mēſuram. In intellectualibus vo rōnē rectam
per artem quidē in ſenſibilibus: ſed in agibilibus per
prudētiam. In diuinis aūt quātum ſibi poſſibile fuit
adeptus eſt lucem ⁊ delectationē diuinam: ex quibus
oibus diuinus effectus ut plato tradit viuit felix ſʒ
intellectū: ⁊ in eo qd mortale fuit in ipſo depoſito: ni
hil tamē ex horū relatione fidei detractū putes. ſm
eniʒ ſuaſionē nālis intelligētie declatio eſt. D. Quid
igit erit de paſſionum ſectatoribus ſarcina carnis de
poſita? P. Tales inqꝫ qm lumen diuinum qd in ipſis
eſt ad ſenſum cōuertūt: ⁊ brutali impetu intellect⁹ vi
gorem extinguūt: corrupta in eis nā ex paſſionuʒ ex
cellētijs: ⁊ ipſoꝝ aie reſoluunt a corpore remanēt in
eis deſideria paſſionum ⁊ triſtitie in eternuʒ: eo ꝙ in
tellectuale ipſarum nō illuminatū ⁊ vigoratū in cor-
pore exiſtēs: nullius bonitatis poſt mortē ſuſceptiuū
eſt. de felicitate aūt anime ⁊ infelicitate hec ptracta-
ta tradit Socra. de immortalitate agēs anime: ut de
ipſo Platinus recitat phus. D. Hec pclariſſima ſunt
ſed anteꝙ de prudētia yconomica ⁊ polytica pſeq-
ris: qm de felicitate ciuili que in pfecte prudētie actu
cōſiſtit. ⁊ de ɔtēplatiua quam in ſapiētia ſupra docui-
ſti cōſiſtere actu cum de ſapiētia diſſeruiſti: plura de-
claraſti queſo ut differētiam illius duplicis felicitatis
clarius aperias. P. Rem petis difficilem quā nō bre *De diffōne felicitatū ciuil ⁊ ɔtēplatiue ⁊ earum conuenientia.*
ui ſed plixo explicari oportet ſermone. ⁊ primo com
munem earū intuearis diffinitionē felicitatum: ut ad
ipſarum differētiam poſtmodū facilius trāſeas. com
muniter enim utraqꝫ ſic diffinit. felicitas eſt humanū
bonum optimū pfectum per ſe ſufficiēs eligibile non
cōnumeratum alij. Optimum bonū dicit eo ꝙ opti-
mum eſt id ppter qd oia alia opata ſunt. ppter felici
tatem autē ois fit opatio. igit ipſa quid eſt optimum
ex hac ipſa cōditione qꝛ optimum qd eſt ſequit ipaʒ
quid pfectum eē. id enim qd ppter ſe querit ⁊ ppter
aliud nunꝙ illud cōſtat perfectiſſimū eſſe qle bonuʒ
felicitas eſt ppter ſe ſolum ⁊ nō ppter aliud expeti-
ta. ex cōditione vo immediate dicta patet eādem eē
per ſe ſufficiēs bonum. qd enim pfectiſſimum eſt per
ſe ſufficiēs eſt. tale aūt eſt qui ⁊ ſibi ſufficit in ſuiipſius
regimine ⁊ familie. in regimine yconomico ⁊ ciuibus
in regimine polytico. Ex hac etiam cōditione ſequit
felicitatem bonum eē eligibile. qd enim per ſe ſuffici
ens eſt illud eligibile eſt. ⁊ hoc quidē alij nō cōnume
rat. alia enim bona virtutes videlicet que diſpoſitio
nes ſunt ad finem qui eſt felicitas: eidem nō cōnume
rant felicitati. fine ſiquidē habito nō pōt ad finē diſ
poſitio addi. Uñ in ſuis Ar. ſcripſit thopi. quoniaʒ
duo bona non magis ꝙ vnū eligēda ſunt. D. Hec oia
mihi plana feciſti: ſed ad differētiā ſuſpēſus ſum. P.
Hec duplex felicitas multis differt a ſe inuicē modis *De dīa pdcāꝝ felicitatū.*
Primo quidē de rōne dirigētium virtutum: qm ciui
lis felicitas eſt ſm prudētie actum. ɔtēplatiua vo eſt
ſm ſapiētie opationem. Ex hoc videre potes qꝛ am
be differūt ratione ſubiecti. ciuilis enim felicitas eſt
rōnis optimum inquātum ratio in ſe conſiderata eſt
non ſm ſuiipſius ſumitatem. ſic enim exterioruʒ ope
rum principium eſt ⁊ paſſionum directiua. contēpla-
tiua aūt felicitas rationis optimum eſt ſm ipſius ſu-
mitatem: ſm quam intellectualis efficit intelligentie
participatione. Uñ intellectus ſpeculatiuus ſubiectū
eſt ɔtemplatiue felicitatis. ratio vo felicitatis ciuilis

UVA. BHSC. IyR_143_4

non quidem ſpeculatiua que in quadam conſiſtit col-
latione. de operādis enim cōſiliatrix eſt ſed practica
que nobilioꝛ exiſtit/eo ꝙ ad practicaꝫ ſpeculatiua oꝛ
dinatur ratio. Inde aduerte aliam dr̄iam ex oꝛdine.
ciuilis enim ad ꝯtemplatiuam oꝛdinat̄ felicitatē quē
admodum ⁊ ratio ad ſummum eius. ⁊ utile ad hono
rabile. mālis etenim eſt ⁊ diſpoſitiua ad ipſam cōtem
platiuam/cum omne regimen qd̄ per ciuileꝫ queritur
pꝛopter quietem exiſtat in qua libera poſſit eſſe con-
templatio. ⁊ ciuilis opatur humana. cōtemplatiua au
tem ſm ſuuꝫ ꝑfectum eſſe ſupꝛa humanā exiſtit vitā.
Ulterius in opatione dr̄iam attende. cuꝫ enim in ho
mine rōnabile ſit per eſſentiam/⁊ etiam per participa
tionem ut ꝯcupiſcibile ⁊ iraſcibile ciuilis felicitas ꝑfi
ciens rōnabile per participationem circa operatiōes
exiſtit paſſionibus ꝑmixtas. Cōtemplatiua v̄o ratio
nabile per eſſentiam perficiens circa operationes eſt
paſſionibus impermixtas. Sumitur ⁊ alia ex earum
obiectis dr̄ia. ciuilis ſiquidem cōe reſpicit bonum qd̄
gentis eſt/cōtemplatiua v̄o qd̄ vnius eſt tm̄. Ultima
ex terminis accipit̄ dr̄ia/nam ciuilis in hac tm̄ exiſtit
vita. cōtemplatiua ad aliam ꝓtendit vitā ut nō moꝛ-
te interimat̄ ꝙ̄tum ad ipſius eſſe ꝑfectum. lꝫ enim cō-
templatiua in hac habeat vita ꝙ̄tū ad ipſius ḡnatio
nem ac confirmationem etiam cuꝫ ſedate ſunt paſſio
nes per morales habitus ⁊ heroycos ⁊ ſtabiliti ſunt
contēplatiōis habitus. nō tn̄ habet̄ hec felicitas quo
ad pure intellectualē opationeꝫ que eſt ꝯſiderare ſim
plices rerum q̄ditates ſine cōtinuo ⁊ tp̄e. hec enim al
terius eſt vite ꝯſideratio. ⁊ ſi in hac attingat̄ vita ta-
lis nobiliſſima opatio ſm ꝙ connālitatem hēt ꝙ̄daꝫ
ad inferiores potētias ꝓut ipſa ad cōtinuum obum-
bꝛatur ⁊ tp̄s. D. Luculentiſſima ſunt hec. ſed diffōnē
utriuſqꝫ felicitatis ꝓpꝛiā expꝛimas ꝙ̄ꝙ ex dictis faci
le ſit colligere. P. Ciuilem ſic deſcribere potes. felici
tas eſt opus hoīs ſm rōnem pꝛacticā ſm actum pꝛu
dentie in vita ꝑfecta. ꝯtemplatiua aūt ſic. felicitas eſt
opus diuinū ſm intellectum ſpeculatiuum ſm actuꝫ
ſapientie. D. Inexplicata mirabili declaraſti oꝛdine.
de pꝛudentia aūt yconomica ⁊ polytica aliq̄d diſſere
cū utraqꝫ ad felicitateꝫ ſit neceſſaria ciuilem. nō enim
alias q̄s ꝑfecte pꝛudens eſt nec felix quis eē pōt niſi
perfecte pꝛudēs. P. Recte aſſeris. pꝛudentiam enim
que circa ꝓpꝛia cōſiſtit ſupꝛa dixi ꝑſonalem eē. ꝑſona
lia aūt p̄ncipiū ſunt yconomicoꝝ ac polyticoruꝫ qm̄
perſone bonū in domus ⁊ ulterius regni bonū redū-
dat. ⁊ ideo ꝑfecte pꝛudēs qui ciuilem attingit felici-
tatē in ꝓpꝛijs ⁊ yconomicis ac polyticis pꝛudēs eſt.
cōſtat aūt domum medio mō ſe hr̄e inter vnā ſingula
rem ꝑſonā ⁊ ciuitatem. ꝑſona enim ſingularis ꝑs do-
mus eſt/⁊ domus ꝑs eſt ciuitatis: ⁊ pꝛudētia neceſſa
ria eſt nō ſolum in regimine ſuiipſius ſed ⁊ in regimi
ne domꝰ ac etiā ciuitatis uel regni. pꝛudēs itaqꝫ yco
nomicus circa yconomie partes pꝛudens exiſtit circa
nuptialem quidem iuxta ariſtocratie moduꝫ circa pa
ternam regni ſeruando foꝛmā circa diſpoſitiua etiā ⁊
crimatiſticam nō errando timocrachie inſuꝑ nō exce
dit metas. D. Sentētia hec de yconomie ꝑtibꝰ ⁊ ea-
ruꝫ ſiītudinaria applicatione quā imediate ſuppoſui
ſti/circa quas pꝛudētia uerſat̄ yconomica mihi obſcu
ra eſt/⁊ peto a te clariꝰ apiri. P. Ut hec tibi meliꝰ pa
teant de pꝛudētia polytica aliq̄d explicabo. D. Ut li
bet. P. Noueris tres eē polytice ſpēs in q̄bus poly
ticus dignoſcit̄ pꝛudēs eſſe coꝛruptiones declinans
eis oppoſitas. harum pꝛima regnum dr̄. cum vnꝰ pꝛin
ceps exiſtit pꝛudētie oꝛnatus ſplendore non ſuū ſed

De yconomica prudētia ⁊ eius ꝑtibus.

ſubditorum intēdens utilitatem. hec aūt optima po
lytia exiſtit. cuius oppoſita tyrannidem dictam que
pꝛopꝛijs inhiat lucris reipublice utilitate ꝑpoſita de-
clinat pꝛudens. yconomie igitur ſpecies que pꝛīa di-
citur qua paterfamilias filiorū intendit cōmodis re-
gali aſſimilat̄. Si v̄o filijs ut ſeruis utatur ad ꝓpꝛiuꝫ
nō filiorum uſum iam tyrannus yconomicus non pa
ter cēſendus erit. Secūda v̄o polytie ſpēs ariſtoar-
chia dicitur. Aris eniꝫ grecum in latinum uerſum vir
tutem ſonat. Archia v̄o pꝛincipatum regimen. igitur
quo reſpublica per virtuoſos ciues gubernatur ari-
ſtoarchia uocatur. hec in polytijs ſcd̄m obtinet locū.
huius oppoſita eſt olygarchia. olygoꝛ enim grecum
dicitur paucum eo ꝙ pauci ſm hanc dominant̄/ vide
licet potētes nō virtutes ſed malitie gratia aut diui-
tes a pꝛincipatu excluſis egenis lꝫ virtutibuſ poleāt.
Ariſtocrachiam itaqꝫ eligit pꝛudens olygarchiamqꝫ
vitat. yconomie autē ſpēs que dicta eſt nuptialis que
inter virum ⁊ uxorem eſt ariſtocrachie aſſimilata eſt
in qua plures in diuerſis cōſtituti ſunt officijs ſm vir
tutem exiſtentes creditqꝫ alteri vnuſquiſqꝫ qd̄ ei ſm
ſuam cōuenit dignitatem. ſic ⁊ vir pꝛincipatur in his
que ad domum ſpectāt uxori p̄ncipatum relinquenſ
in his que eius ſunt quēadmodum in anelis in omni
bus pꝛudentie tenēs limites. Sed ſi vir in oībus do-
minari ambiat iam a pꝛudentie recedit terminis ⁊ in
olygarchiam trāſit yconomicam in qua potentia pꝛe
ualet nō oꝛdo virtutis. Tertia aūt pars polytie com
muni noīe dicta eſt polytia. in qua multi ſm virtuteꝫ
bellicam p̄ncipant̄ ad reipublice defenſionem. bella
tores enim patriam defendētes inueniunt̄ multi qui
ſm polytiam dominant̄ lꝫ ſm virtuteꝫ nō multi. ſed
aut vnus ut in regno/aut pauci ut in ariſtocrachia ut
pauloante oſtendi. hec tn̄ polytia alio noīe ſpeciali ti
mocrachia uocat̄ a pꝛecijs. timoſ enim pꝛecium dr̄. in
hac enim polytia dant̄ pauperibus pꝛecia ⁊ diuitibꝰ
inferunt̄ damna ſi ad cōgregationes publicas nō cō-
ueniunt/⁊ in hac polytia multi tam pauperes ꝙ̄ diui
tes oꝛdine iuris ſeruato ex conſenſu multitudinis in
honoribus pꝛeficiunt̄ equales tam pauperum ꝙ̄ di-
uitum bonum intendētes. hanc aūt democrachia coꝛ
rumpit que libertatem intendit. renuitqꝫ diuinuꝫ. nō
enim plebs ſubijci patitur in multitudine confidens.
bonum quoqꝫ pauperum ſolum intendit. domos eni
dicitur multitudo. tota enim plebs appetit domina-
ri ex equali: quēadmodum ſocij in hoſpitio commo-
rantes qui omnes ſunt equales ⁊ ſiquis pꝛincipatum
habet ex eis modicum habet pꝛincipatum/ puta qui
ad expenſas pꝛeficit̄ faciēdas vnuſquiſqꝫ itaqꝫ ſocio
rum dominatur ſicut in democratia quilibet de po-
pulo: cauet itaqꝫ pꝛudēs ne timocrachia in democra
chiam coꝛrumpatur. fratrum autem regimē in domo
timocrachie ſequitur modum: equales enim ſunt in
domo pꝛudentie lege ſeruata ſi etas patiatur ſm pa-
rum diſtans quēadmodum timocratice in republica
pꝛincipantes equales exiſtunt. ſi autem contingat p̄n
cipatum debilitari in domo aut etiā annullari ut qui
libet qd̄ ſibi rectum videt̄ faciat in yconomicam uer
git democrachiā itaqꝫ democratiçat. domus pꝛudēs
inſuper deſpotes. i. domus in re familiari uelut ani-
matis oꝛganis ſeruis utitur ad ſuiipſius utilitatē non
ipſorum. ſicut ⁊ anima coꝛpore utitur ut perficiatur.
anima enim coꝛpori dominatur deſpotico pꝛincipa-
tu: lꝫ intellectuſ appetitui ſenſitiuo polytico ſeu reg-
li. D. Differentiam huius duplicis p̄ncipatus imme-
diate clarius aperi. P. Coꝛpus ſeruiliter obedit ani-

De duplici p̄ncipatu deſpotici ⁊ regali.

UVA. BHSC. IyR_143_4

me ut ſemper ab ipſa agatur ⁊ non agat quẽadmodũ
⁊ ſeruus domino. ſic eniꝫ ipſa anime ratio partes cõ-
tinet corporis ſm deſpotie legem ⁊ continentia perfi
citur. appetitus vͦo ſenſitiuus in cõcupiſcibilem ⁊ ira
ſcibilem diuiſus rõni obedit: non quidẽ ſeruiliter ſed
quẽadmodum a gubernatore liberi reguntur hoĩes/
a quo agunt polytice non deſpotice/ cum ipſi contra
agere aut mouere poſſint. appetitus eni ſenſitiuus in
contrarium ad rõneꝫ mouere põt. Unde ⁊ aliqua ra
tio culpe. ſ. uenialis in ipſo eſſe contingit: ſm aũt hũc
modum dicta aĩe ratio iraſcibili ⁊ concupiſcibili ſuuꝫ
diſpenſat opus/ ſuumqꝫ deſideratum ſm diſtributiue
legem iuſtitie. prudentiaqꝫ ꝑficitur ut ſic eius fiat po-
lyticus aut regalis principatus nõ deſpoticus aut do
minatiuus. D. Plana prius obſcura mihi feciſti. De
De crimatiſtica ⁊ pubˀ ſtica ⁊ pubˀ aiua, crimatiſtica proſequere. P. Crimatiſtica acriſiſ quod
eſt aurum dicta/ theſaurizatio rerũ eſt neceſſariarum
ad vitam domeſticam ac ciuileꝫ circa quã prudentia
intendit yconomici ⁊ polytici. Crimatiſtice auteꝫ ps
altera nãlis eſt que eſt ciboꝝ acquiſitiua: ſiue per mo
dum pacis: ſiue per modum belli ad nutrimẽti domˀ
ſufficientiam aut etiam ciuitatis: nec in infinitũ protẽ
ditur. organum eſt enim yconomici aut polytici. nulli
us autem artis organũ infinitum eſt aut multitudine
aut etiam magnitudine. huius aũt alia quidem pecu-
dialis puta equorum aut boum aut ouium poſſeſſio.
Alia vͦo agricultura eſt. alia piſcatiua. alia uenatiua.
huiˀ vͦo alia naucleria. alia vͦo forrigia. alia aũt para-
ſtaſis. Altera aũt pars magis innãlis eſt que pecunia
tiua maxime dĩ. aut etiam cõmutatiua. Rei enim du
plex eſt uſus ſm ſe. Sed vnus ꝓprius puta calciamẽ
ti. calciatio. alter vͦo non ꝓprius ut calciamẽti cõmu-
tatio. ꝓpter eni domus neceſſitateꝫ calciamentũ pro
cibo cõmutatˀ/ ut calciamẽtum nũmiſmatis locũ ſup-
pleat. ſm eius uſum nõ proprium/ qm̃ cõmutationis
grã factum nõ eſt. proceſſit autẽ hec que innaturalis
dĩ ab ea que ſm nãm eſt. ꝓpter uſum eni rei ꝓprio ⁊
nãlem domui neceſſariuꝫ inuẽtus eſt uſus rei nõ pro-
prius ⁊ innãlis qui eſt cõmutare. puta in triticum vi-
num. ⁊ ideo nec oĩno preter nãm eſt qꝛ in ſuppletiõe
eſt eius que ſm nãm erat. ⁊ ex hac que cõmutatiua di
cta eſt aut pecuniatiua inuẽtus eſt nũmiſmatis uſus.
Unde ⁊ nummiſmatis eſt factiua ut facilius fiat cõ-
mutatio. nõ enim bene portabiles ſunt res ut nũmiſ-
ma ex cõmutatiua itaqꝫ nũmiſmate facto. Altera ſpe
cies pecũiatiue facta eſt que cãpſoria dĩ. in qua ab ip-
ſo nũmiſmate fit acquiſitio. alia vͦo ſpẽꝫ tokos eſt que
latine uſura dĩ. in qua nũmiſma ſilr fit ex nũmiſmate
ſed in campſoria ex cõmutatiõe nũmiſmatis. in uſura
vͦo ex mora temporis. quare utraqꝫ preter nãm oĩno
pecuniarum acquiſitio eſt. hec aũt in infinitũ ꝓtendi
tur. finis enim huius eſt nũmiſmatis augmẽtatio que
termino caret. yconomici vͦo terminus eſt ſufficiẽtia
rerum neceſſariarum ⁊ utilium domui. quare ycono-
mia finita eſt. cãpſoria aũt ⁊ tokos infinita. oẽs enim
nũmiſma augẽt in infinitum. ſufficiẽtia aũt ad vitam
domus nõ infinita eſt. crimatiſtice igitur pars prima
quidem nãlis eſt. ſcõa vͦo nõ oĩno nãlis. tertia autẽ in
naturalis oĩno. quarta intermedia eſt inter nãleꝫ ⁊ in
naturalem. cum ⁊ a nã ſit ⁊ ab arte puta metallica ⁊
inciſiua ſiluarum. D. Que ad yconomicam ſpectant
prudentiãꝫ ta breuiter ꝙ diludice declaraſti: nũc que
ſo de polytica lꝫ a ꝓpoſito nr̃o qꝺ circa apprehenſio-
De polytica prudentia. nem uerſatur etiam nũc declinare videaris aliq̃d pro
ſequaris. P. Polytici prudentis eſt eligere polytias
bonas ⁊ earum vitare corruptiones. cauſaſqꝫ ſalua-

tionis bonaruꝫ attẽdere: ⁊ ne bone polytie in malas
tranſmutent. ac prius polytiarum modos tam bona
rum ꝙ malarum ac earum etiam commixtiones tibi
aliqualiter aperiam. D. Rem mihi gratam ꝓmittis.
P. Attende igit qm̃ regni ſpẽs quinqꝫ ſunt. quarum — De regni modis.
prima latonica dĩ. apud latonos eniꝫ ciues grecie po
teſtas regis limitata erat. eo ꝙ ſolũ qñ ciues pugnaꝫ
hẽbant rex erat belli dux. ac oĩa ſacra ad diuinũ perti
nentia cultum/ poteſtati regis attributa erãt. Uñ ⁊ ta
le regnum nõ niſi quidam erat ducatus exercitus po
teſtatiuus ⁊ perpetuus. qñ aũt dicti ciues in exercitu
nõ erãt rex nõ habebat poteſtatem occidendi/ quam
in exercitu plenam habebat. Ideoqꝫ de Agamẽnone
Homerus dixit. ꝙ domi a ſua deprimebat uoluntate
qui ad bellum egreſſus plenã habebat poteſtatẽ. Se
cunda vͦo barbarica ſeu deſpotica dicta eſt: aliquid ty
rannidi ſimile habens/ eo ꝙ oĩa poteſtati ſubſint re-
gis. ⁊ aliquid ſimile regno eo ꝙ ſm p̃nam legem ac
cipiunt per ſucceſſionẽ regnum a patribus. ⁊ tale qui
dem regnum apud barbaros maxime exiſtit. qui pa-
tienter ſolent tyrãnideꝫ pati ex climatis calidi qꝺ in
aſia eſt cõplexione. ibi eniꝫ exterior calor interiorem
exalare facit. ⁊ ideo minus aĩoſi exiſtunt ac ſeruiles
magis ꝙ in europa ubi vigor eſt frigoris. Tertia au-
tem ſemnetica nũcupata eſt que nihil aliud eſt ꝙ ty-
rannis per electionẽ ciuium conſtituta. ſemnos grece
dicit latine honorabilitas. nam hoc tyrãnis non acci
dit ſm p̃nam legem ut in ſcõa accidit ſpecie: ſed per
ciuium electionem. utraqꝫ tñ ſm legis ordinẽ exiſtit.
⁊ in hac q̃dem principant quidam per totã vitaꝫ. qui
dam vͦo ſolum uſqꝫ ad aliquoruꝫ ciuitatis negocioꝝ
expeditionem. Quarta vͦo heroyca uocata eſt. q̃dam
enim heroes ꝓpter beneficia que multitudini contu-
lerunt reges facti ſunt patricij ex multitudinis uolũ-
tate ſuccedentes ſibi in regno ſm ꝯſuetudines pater
nas. hoꝝ autem poteſtas extẽdebat ſolũ ad res bel-
licas ⁊ ad poſſeſſiones: preterꝙ ad ſacerdotales libe
ras exñtes ut diuino cultui ac ſapientie uacarent ipſi
liberius ſacerdotes. necnõ ⁊ ad iudicia que ſentẽtian
do dicti reges dabãt. quoꝝ quidam iurabant rectas
dare ſententias. alij vͦo nõ propter bonam de eis con
fidentiam. beneficia autẽ diuerſa diuerſi multitudini
cõtulerũt. Saturnus eni nouas artes puta agricultu
ram inuenit. Agamẽnon vͦo de troianis victoriam
obtinuit. alij aũt territorium aliqꝺ multitudini dona
uerunt. ⁊ ex his tales facti ſunt reges. attende inſuper
ꝙ latonica ⁊ heroyca poteſtatem regalem hñt dimi-
nutam. lꝫ amplior ſit heroyca. Barbarica vͦo ⁊ ſemne
tica regimina excedũt poteſtatẽ ad tyrãnidẽ accedẽ
tes. in hoc aũt he ambe differenteſ: qm̃ barbarica ex
ſucceſſione eſt. ſemnetica aũt ex electiõe. Quinta ſpe
cies eſt ꝑfecta que poteſtatem nõ hẽt limitataꝫ ſicut
accidit in latonico ⁊ heroyco principatu. ſed ad om-
nia ſimplr poteſtatem hẽt nõ tñ deſpoticaꝫ ut utatur
ſubditis uelut ſeruis: ſicut in ꝑncipatu barbarico ac-
cidit ⁊ ſemnetico. ſed ad ſimilitudinẽ yconomi. ſicut
eni yconomia nihil aliud eſt ꝙ quoddam regnum do
mus. ita q̃dem regnum nihil aliud eſt ꝙ quedam yco
nomia ciuitatis. principaliores igitur inter has regni
ſpẽſ eſt ꝑfecta que nũc dicta eſt. ⁊ latonica que prima
eſt. treſ aũt alie medie ſunt. Tyrãnidis ſpecies ſimili — De modis ty-
ter accipe que regni corruptio eſt. cuius ſpecieſ due in — rãnidis.
ter regni ſpecies numerate ſunt. barbarica. ſ. ⁊ ſemne
tica. Tertia ſpecies ꝑfecte regni ſpeciei correſpõdet.
que quidem tyrannis monarchia quedã eſt cuiuſ pro
prium eſt ut nõ habeat a quo corrigat. non enim legi

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſubijcitur a qua emēdent̄. principatur inſup ſimilibus
ſui ⁊ etiam melioribus. ſi eniz optimus eēt inter oēs
iam rex cenſeret ad utilitatem etiam ꝓpriam ⁊ nō ad
eam que ſubditorū eſt deſpotiçat ſeu dominatur. D.
Hec pulchra ſunt. de reliquarū polytiarū diſtinctioni
De ariſtocarchia ⁊ ei⁹ modis. bus queſo ꝓſequere. P. De ariſtocarchia ergo acci
pe. Cuius prima ſpēs que ſola ꝑfecta eſt poteſtas dr̄
optimoꝝ viroꝝ qui quidem ſimpliciter ſm virtutez
optimi ſunt. nō per reſpectum ad multitudinis uel di
uitum dn̄ium. Et in hac q̄dem polytia idem eſſe bo
nus ciuis ⁊ bonus vir comprobat̄. cum tota ad virtu
tem ordinet̄ ſm quā aliq̄s bonus vir ſimpliciter dici
tur. In polytijs eni alijs aliqui boni ciues dicunt̄ nō
q2 ſimpl'r boni ſunt viri/ſed q2 bene a d talē ſe hn̄t po
lytiam. dr̄ aūt ab aris qd̄ eſt virtus: ⁊ archia qd̄ ꝑnci
patus dr̄: ut ſupra dixi. qm̄ ſoli virtuoſi ſimpl'r in hac
polytia dn̄ant̄. Scd̄a v̄o ſpēs per cōmixtionez eſt ad
olygarchiā ⁊ democrachiam. Talis enim cōmixtio
fit ex his tribus cum in ꝑncipis electiōe ad diuitias
⁊ ad ppl'm certum reſpicit̄. ut diues ex populo tali ꝓ
pter virtutem tn̄ eligat̄. In tali enim electione ꝓpter
virtutem facta ꝑſupponunt̄ diuitie qd̄ olygarchicum
eſt/⁊ gens determinata qd̄ democraticum eē conſtat.
Uirtus aūt ꝑncipaliter intēdit̄ ut formale qd̄ ariſto
carchicum fore liquet. Tertia v̄o ſpēs per cōmixtio
nem ad ſolā fit democrachiā/ut ꝓpter virtutē ex tri
De olygarchie modis. bu determinata ꝑnceps eligatur. Quarta v̄o olygar
chiam ſolā hēt admixtam cū in diuitijs ⁊ potētia ex
cellentiores ad ꝑncipatum aſſumuntur. Spēs prima
huic oppoſite olygarchie/eſt cum ſoli diuites ⁊ potē
tes aſſumunt̄/⁊ inopes a ꝑncipatu excludunt̄. Scd̄a
aūt eſt cum in mēſis ſplēdidi principant̄ ab his quos
paſcūt electi. ſplēdidum enim in panibus benedicent
labia multoꝝ. Tertia v̄o eſt qn̄ filij diuitum ⁊ poten
tum ob patrum grām ad ꝑncipatum eligunt̄. Quar
ta eſt qn̄ pauci diuites uel potētes deſpotiçant nō ar
ctati legibus ſed ſm ſue arbitrium uolūtatis. D. No
minis intellectum mihi aperi huius polytie. P. Oly
garchiam ab olygon qd̄ latine paucū dr̄. ⁊ archia que
principatum ſonat ſcito dictū eſſe/eo ꝙ ꝑncipātes. ſ.
diuites pauci eſſe solēt. per ſe enim ad hāc polytiā re
quiritur ꝙ diuites ſint. per accn̄s v̄o ꝙ pauci. D. Iā
De timockrachia. nō reſtat niſi de tertia polytiarum ꝑte quam diſſeras.
P. Tertia polytiarū pars que cōmuni noīe polytia
dicta eſt uel ſpeciali timocrachia ut ſupra docui dicit̄
quidem polytia qn̄ multi dn̄ant̄. ſicut in domo domi
nium eſt ꝓpter utilitatem ꝓpriam qd̄ deſpoticum no
minatur quale eſt dn̄i ad ſeruum. aliud ꝓpter utilita
tem cōem ſeu ſubditoꝝ qd̄ yconomicum dr̄ quale vi
ri eſt ad uxorem ⁊ patris ad filium. ſic q̄dem in ciuita
te ꝑncipatus eſt uel ad utilitatem ꝓpriam ⁊ hec tyrā
nis eſt/uel ad ſubditoꝝ utilitatē. ⁊ ſi vnus regeret ſic
regnū erit. ſi pauci. ariſtocrachia. ſi v̄o multi polytia.
qd̄ tn̄ nomē polytijs oībus cōe eſt. recte aūt noīe qd̄
multis ꝯuenit polytijs hec uocat̄ polytia. qm̄ excedē
tes in virtute bellica que in multis reperit̄ in hac ꝑn
cipantur polytia. multos enim ꝑfectos ſm talez in ci
uitate ꝯtingit eſſe virtutez. Ideoq3 ſicut in regno ꝑn
cipatur vnus ppl'm excedēs in virtute: ⁊ in ariſtocra
chia pauci. ſic in polytia hac ꝑncipant̄ multi arma fe
rentes viri bellatores ꝓpter reipublice utilitatē. In
hac igit̄ polytia terminus eſt virtus bellica quēadmo
dum in regno ⁊ ariſtocrachia virtus ſimpl'r. Contin
git aūt hanc polytiam cū olygarchia ⁊ democrachia
miſceri. cum videlicet ꝑncipantes ſunt ſimul diuites
qd̄ eſt olygarchicum. ⁊ pauperes qd̄ eſt democraticū
ad defenſionem patrie. qn̄ talis mixtio declinat ma
gis ad democrachiā in qua ꝑualet multitudo: a qua
quidem huius nomen polytie ſumit̄/ut pauloante au
diſti. tunc ſpecialiter dicta polytia uocatur. qn̄ v̄o ad
olygarchiā declinat magis cū in diuitibus nobilitas
ac virtutis diſciplina magis ſoleat inueniri. tunc mix
tio talis ariſtocrachia uocat̄. denominatio enim ſem
per a nobiliori fieri ſolet. Contingit inſuper in poly
tia predicta nō ſolum diuitum qd̄ olygarchicuz eſt: ⁊
pauperum qd̄ democraticum: ſed etiam virtuoſoruz
qd̄ ariſtocraticum eſſe liquet. ut ſic ex tribus confecta
ſit polytijs ueluti ex duabus precedens. tunc inquam
polytia talis ut a nobiliori ⁊ magis proprie ꝙ imme
diate dicta etiam ariſtocrachia nūcupatur. D. Si be
ne attendi huius polytie ſm partem dicte tres auer
ti modos. Quorum primus polytia dictus eſt. Se
cundus v̄o ariſtocrachia. Tertius autem adhuc pro
prie magis ariſtocrachia. P. Que dicis approbo. re
De democrachia ⁊ eius modis. ſtat democrachie modos que hui⁹ polytie corruptio
eſt aperire hi⁹ tibi ſupra diſſerui omnis rationez. D.
Proſequere. P. Primus democrachie modus eſt
quando inſignes ad principatum aſſumuntur quod
olygarchicum videtur: ſed democraticū eſt eo ꝙ bre
ui principantur tempore. Non enim diu populares
inſignibus ſubijci patiuntur. idem populares ad ꝑn
cipatum dummodo diuites fiant conſcendunt. Secū
dus eſt quando omnes ciues ſiue inſignes ſiue popu
lares principantur: dum tamen corrigibiles exiſtant
ut ualeant videlicet ratione uti recta aut ſua quidem
ſiue aliorum/non ita ꝙ ſm proprium deſpotiçent ar
bitrium: ſed ſm legem. Democrachie autem modus
hic cum ariſtocrachia commune aliquid habet/eo ꝙ
dirigibiles per legem aut rationem propriaz uel alio
rum requirit: ſicut cum olygarchia precedēs preemi
nentes requirēs. Tertius autem modus eſt ſm quez
omnes ad principatum aſſumi poſſunt: dummodo ci
ues exiſtant: ſm legem tamen principantes. Modus
autem hic pure democraticus eſt/eo ꝙ preeminenti
am aliquā non requirit ſed rectitudinem habet quā
dam eo ꝙ lege regatur. Quartus modus a preceden
ti non differt niſi in hoc ꝙ ſm legem dominari multi
tudo non patitur ſed ſm arbitrium. hic autē modus
pure democraticus eſt ſed nō rectus. Et aduerte qm̄
ſicut regni corruptio tyrannis eſt: ariſtocrachie v̄o
olygarchia: ſic hi⁹ ſm partem dicte polytie demo
crachia que libertatem potius intēdit ueluti in popu
laribus contingere ſolet qui diuitibus ⁊ potentibus
ſubeſſe renuunt reipublice utilitate neglecta. ſic itaq3
olygarchie terminus diuitie ſunt. tyrānidis v̄o utili
tas ꝓpria: ſic democrachie libertas terminus eſt. re
De corruptionibus polytiarum quas prudens vitat, ⁊ de his quae in ciuitate ordinat. ctarum polytiarū he tres corruptiones exiſtūt/quas
polyticus ſm prudentiam agens deuitat/rectis intē
dens polytijs ⁊ his que polytias ſaluant/omnia vide
licet ſollicite cauens timēda/ac ne principatus ad lu
crum inſtituatur/atq3 que principem habere oportet
conſiderans in magno conſtitutum principatu: princi
pem enim amare conuenit polytiaz/ac eſſe ad magna
perficienda potentem ⁊ ſtudioſum circa virtutē exi
ſtere. prudenter inſuper aduertit ſeditiōis cauſas per
quas recte polytie in earum tranſmutātur corruptio
nes. quarum vna honor eſt uel dehonoratio ſeu ſui
ſeu amicorum. Altera v̄o lucrum uel damnum ſimili
ter ſiue in ſe uel in amicis. Amor enim honoris ac ti
mor dehonorationis: ſic ⁊ lucri ⁊ dāni ſeditiōes mo
uent. q2 alij iuſte. alij v̄o iniuſte. plus de lucro uel ho
nore habēt. ſic ⁊ deſpectio: cū quis in ciuitate deſpi

UVA. BHSC. IyR_143_4

citur ſeditionis exiſtit cauſa.uel alterius excreſcētia.
cum ſupra ſiue dignitatis proportionem quis in ciui-
tate excreſcit.uel cum vni plura ꝙ alteri impēdūtur.
Timor etiaꝫ futuri mali ac preſens iniurie irrogatio
ſeditioneꝫ facere ſolet.prouidet inſuper ne demago-
gi.i.multitudinis ductores qui ⁊ oratores dicuntur/
adulantes populo contra diuites plebem cōcitent ac
nobiles ⁊ olygarchiam in democrachiam permutēt.
tumultum etenim prudēs polyticus ſedare nouit po
puli.raro ſiquidem ipſum conueniri permittit.nec an
nonā ei deficere communes etiam ciuitatis prouen-
tus mendico diſtribuit vulgo. populiqꝫ negociatio-
nes liberas eſſe ſatagit.Alia inſuper his ſimilia pru
dentia coniectat polytica/⁊ ad ciuitatis complemen-
De alijs pru dētie ꝑtibus
tum in ipſa agricolas ⁊ artifices ac mercatores nec-
non milites ⁊ iudices ac ſacerdotes ordinans ſingu
las leges ſingulis imponit. Leges eni poſitiua eſt ar
chitectorica.quare ⁊ pricipis virtuſ propria ſola eſt
preceptiua ſiquidem eſt. Actus etenim inter ſe or-
dinati ſunt.ſ.recte de agibilibus conſiliati de his que
ad finem ſunt/videlicet ad humane anime bonuꝫ qđ
eſt ſm rationem eſſe:⁊ hic eubulie eſt/⁊ de inuentis
conſilio iudicare recte inter agibilia per hominē ſm
communes regulas qui actus ſineſiſ eſt.aut preter re
gulas cōeſ:ſed ſm priuatas:puta depoſitū gladiū im
pugnatori patrie nō reddēdum eſſe.qui ꝗdem actus
ad gnomin ꝑtinet que iudicij perſpicacitatem ſonat.
Principalis aūt prudētie actus ad quem ꝯſilium ⁊ iu
diciuꝫ ordinant̄ eſt ꝑcipere de ꝯſilio inuētis ⁊ iudica
tis ut oꝑe fiant.Uñ ⁊ ꝓceptiua dicta eſt:⁊ eidē leges
ponere ſeu ꝯdere ꝯceſſuꝫ intelligas:ac de his que ad
De corruptione prudētie
finē ſunt diſponere.D. De prudētia ſubtilia edidiſti.
de corruptione ipſius breui explices ſermone.P. In
temꝑantie dilectio extimationis prudētie corruptio
eſt.extimationē prudentie non ipſam accipias prudē
tiam ſed prudētie dictamen ad operandum. Eſt aūt
dictamen hiꝰ primo ꝗdem in ꝓpoſitiōe maiori:puta
fornicādum nō eſſe/qđ eſt in uli ſcire:deinde in mino-
ri qđ eſt in ꝑticulari ſcire:puta mulieri huic cōmiſce-
ri eſt fornicari:⁊ ultimo in ꝯcluſione qđ in agere ſcire
eſt qñ videlicet de faciendo uel nō de faciendo ſniat̄.
Intemꝑantie igitur delectatio prudētie quideꝫ habi
tum nō corrūpit:ſed dictamen ipſiꝰ nō in maiori qui
dem ꝓpoſitione. Scit eniꝫ in uli hoc non faciendum
eſſe. In minori ex parte corrumpit.ꝓponit enim par
ticulare ſimplr nō ſm ꝙ ſub uli ꝯcluditur:puta ꝙ mu
lier pulchra eſt.⁊ ideo totaliter dictamen hiꝰ in ꝯclu-
ſione corrūpitur.⁊ cecat̄ ratio practica ex minori ſim
pliciter ꝓpoſita. Uirtus enim ulis ꝓpoſitionis in cō
cluſionem nō uenit in minori ex ꝑte corrupta. Unde
intemꝑatuſ ſentētiat in ꝯtrariuꝫ.puta cū muliere pul
chra fornicāduꝫ eſſe.Delectatiōes eni ſm tactum cir-
ca quas tēperantia eſt ſimplr delectationes ſunt.iōqꝫ
An euſtochia ⁊ ſolertia ⁊ deinotica ſpectent ad prudentiam.
maxime extimationem corrūpunt prudentie.D. Ut
de prudētia finem facias hoc ſolū aperi ſi ad eam ſpe
ctat euſtochia ac ſolertia ⁊ deinotica.per haſ eniꝫ ap
prehēſio aliqua fieri videtur.P. Euſtochia ꝯiectura
tio eſt ſine ratione ⁊ cita de quibuſcūqꝫ ſiue ꝯtempla
bilia ſint ſiue agibilia.ꝗre ab eubulia differt que tm̄
circa agibilia verſatur cuꝫ inquiſitione conſilij quod
tarditatem annexam habet. iuxta prouerbium anti-
quum.conſiliata cito operari oportet/conſiliari autē
tarde. Solertia ſub euſtochia continetur.eo ꝙ faci-
lis ⁊ cita inuentio medij eſt in demōſtrabilibus.Eu-
ſtochia autem ad operabilia etiam ſe extendit. acce-
ptio enim uelox eſt ſignorum quoruncunqꝫ ad conie
cturandum. Si autem ſumatur pro euſtochia/ſic ſo-
lertia habitus dicitur cito inueniens qđ cōuenit.ſicqꝫ
prudentie cognata eſt.deinotica habilitas naturalis
quedam eſt ad prudentiam que ⁊ naturalis induſtria
dici poteſt.deinos enim induſtrios dicimus:per hanc
quidem deinoticus vias inuenire poteſt ad fineꝫ ſiue
in bonis aut etiam in malis conſequendum.⁊ in bo-
nis quidem perficiens prudētie habitus eſt:in malis
vō prudentie corruptio eſt aſtutia dicta. D. Ut ad-
uerto euſtochia quoddā ſuperius eſt.Euſtochia enī
coniecturatio quedam eſt circa contemplabilia ⁊ agi
bilia:eubulia vō circa agibilia ſolum. Solertia autē
circa inuentionem medij in demōſtrabilibus tm̄. dei
notica circa operabilia ſoluꝫ humana. Euſtochia ad
omnia que per cōiecturas haberi poſſunt ſe extēdit.
P. Si proprie ſumantur recte intelligis ambitū tum
euſtochie quantum ad materiam circa quam eſt eſſe
perpendas. Prudentie enim partes integrales euſto
chiam ⁊ ſolertiam eſſe conſtat.cuꝫ ad prudentie actū
perfectum neceſſe ſit illas concurrere. Eubuliam vō
⁊ gnomin eiuſdem potentiales parteſ. Adiuncte enī
ſunt prudentie non habētes totam ipſius ut puta ꝑn
cipaliſ virtutis potētiā ad aliquoſ ſcđarios ordinate
actus. Ad ꝑcipere enim tanꝙ actum ꝑncipaliorē ꝯſi
liari ⁊ iudicare uelut actꝰ ſcđarios ordinati ſunt. Dei-
notica vō ad prudētiam nālis eſt diſpoſitio in bonis
in malis aūt ad prudētie corruptioneꝫ. ꝑncipalis eſt
virtus quelibet ut tēperātia ⁊ fortitudo hitatē hēt
nālem ad ipſam ſm hitum ꝑfectam quēadmodū ad
prudētiā deinoticā. D. Iā ad alium ꝓgrediariſ hituꝫ
De arte ⁊ eꝰ diffinitione.
apprehenſiuum. P. Reſtat de arte aliꝗd dicē.que ſicut
hitꝰ ſpeclatiui circa ſcibilia ⁊ prudētia circa agibilia/
ſic eſt ipa circa factibilia. Scire eni qđdā pati eſt.age
re aūt eſt ꝑncipiorꝫ ſeꝑatorꝫ que ſub ſui trāſmutatio
ne oꝑant̄.facere aūt cum motu oꝑantiſ eſt.iōqꝫ actio
in oꝑibꝰ que aīe ſūt tm̄:factio in oꝑibus artis que cir
ca mām ſunt extrinſecā ꝯſiſtit. Eſt itaqꝫ ars rō recta
factibiliū ſicut agibilium prudētia.⁊ ſcibiliū hituſ cō
templatiui:intells videlicet ⁊ ſcia ⁊ ſapia.mēſura ſūt
enim ſcibiliū ⁊ regula:puta matheca docēs ꝓpria ſci
bilia ſm rōnem abſtracta eē nō ſm eē.qui aūt ſm eē
abſtraxit ſuꝑabūdat a recta recedēs rōne:⁊ ꝗ ſm rō
nem nō abſtraxerit deficit. Geometer etiā ſuadēs de
ficit.⁊ rhetor demōſtrās abūdat. Ars eni hituſ facti
uus eſt cū rōne.uel ut meliꝰ inꝗt Tullius. ꝑncipiorꝫ
collectio ad vnum finē tēdētium. Edificator eni ꝑna
directiua oꝑis hēt penes ſe.per que ad opus ꝓcedit
artis in mā exteriori exꝑſſum.⁊ vide ꝙ diffinitio ar-
tis magis ꝑficit in oꝑis rōne ꝙ in oꝑe ipſo.iōqꝫ artē
dixit collectionē ꝑncipiorꝫ eē. ꝑna eni hiꝰ rōnes ſunt
oꝑum.⁊ oꝑis rō eēntialior arti eſt ꝙ opus ipm qđ an
cillarit̄ arti deſeruit.ſicut artis medicine practicuꝫ in
oꝑe nō ꝯſiſtit exteriori.ſed in rōniſ oꝑis notitia. ꝑne
eni ſeu rōnes oꝑabiliū accipit practicus.ſm ꝙ reſpe-
ctu oꝑum accipiunt̄ ule ad ꝑticulare applicando.que
Quō principia ꝑma ad intellm ⁊ ſciaꝫ ⁊ artē ꝑtineāt diuerſimode.
ꝗdem ꝑna ſeu rōnes oꝑabiliū ſpeclatiuus in uli ſolū
accipit. D. Putabā ꝑna ad intellm ſolū nō ad artem
ſpectare. P. Principia per ſe accepta in ſimplicitate
ſua ad intellꝫ ꝑtinēt que ad ꝯnē ordinata iā ꝓpōnes
ſillisunt ad ſcientiaꝫ pertinētia:ſed ad opus ordinata
rōnē hñt regule ⁊ ſpectāt ad artem. Ulterius potes
Quō ars imitat̄ nām.
aduertē qualr antiquorꝫ dictum ſit uerū ꝙ ars imita
tur nām.ſicut eniꝫ nā per determinata ꝓcedit media
ſeu ꝑna ad finē determinatum.ſic ⁊ ars.iōqꝫ ars ma-
nualis que ad modum ignis cōburētis oꝑat̄ quoniaꝫ
ſine ratione eſt oꝑis aut medijs ſeu principijs ꝓfatis.

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſm artis perfectam artiſ rōnem ars nō eſt:ſed id qđ
ancillariter arti deſeruit.ꝙ ars eſt circa cōtingentia.
⁊ quō opus artis ⁊ op⁹ nāe cōmiſcent. In noſtro in
ſuper rōnatiuo cōſiſtit circa ea que contingentia ſunt
exiſtens.artificiatoꝝ enim principiuʒ in faciente eſt.
nō in factis queadmodum nālia.hoꝝ enim ꝑncipiuʒ
intereſt. Artificialium ꝟo extra.uerū in aliquo cōtin
git ope artis actus ⁊ nāe cōcurrere/ſed act⁹ artis ꝑn
cipalis eſt cui nature actus ut inſtrm̄ adiungitur.cuʒ
eniʒ ſm artem clibanariam paniſ fit:panis poſitio in
caloris loco actus eſt actus artis pricipalis ⁊ aliꝫ hic
actus ſimiles.cōmixtio autem farine ⁊ aque ad com
maſſationem q̄dam ⁊ calefactio actus ſunt nāe iſtru
mentales/ad artis clinabarie opus.in omni enim ar-
tis ope artiſ actus principalis eſt ac regulariſ. In nāe
ꝟo ope nāe actus ꝑncipalis ac regularis eſt:lʒ aliqn̄
artis actus ut coadiuuās ei annectat:puta in agricul
tura ubi nāe opus principale eſt.lʒ ad fructum terre
aratio ⁊ hī⁹ coadiuuet. Unde ⁊ aſtrologuſ inquit.ar
tem iuuare effectum celeſtē:queadmodum arationē
terram ad fructificandum. Ars enim cum corpus ad
cōtrarium diſponit ipedit.cum ꝟo ad idem coadiu-
uat. Eſt aūt habitus arti cōtrarius factiuus cum rō-
ne falſa. Ponit enim ꝑncipia falſa ex q̄bus inordina
tum ſequit opus:eſtq; cum ignorātia diſpōniſ dicta.
dictuſq; eſt habitus talis a rechina.i.ſine arte.eſt eni
grece rechina latine dictum ars. Eſt inſuper ars com
muniter dicta ſcia ōis ad opus artans ꝓprium. ſiue
ſpeculationis ſit ut ſpeculatiui hitus ſunt.ſiue actio-
nis ut prudētia/ſiue factionis ut ars ꝓprie dicta que
eſt ratio dirigēſ in ope qđ circa factibilia eſt.ſicqʒ ac
cepta de ſolis mechanicis dicta eſt.que ⁊ ſeptimem-
brem recipit ſectionem. Alia enim uocata eſt lanifici
um ſiue ueſtitiua.que ōia continet que ex lana ⁊ lino
pelle ⁊ pilis ⁊ aliꝫs hī⁹ fiunt. Alia ꝟo armatura que
inſtrā facit bellica ⁊ nautica. Ad hāc autem ꝑtinet la
pidum lignoꝝ ⁊ metalloruʒ mā.ſed hec in duas ſecta
tur partes in artertonicam.ſ.cuiuſ ꝑtes ſunt cementa
ria ⁊ carpentaria.⁊ fabrileʒ:cuius partes ſunt malea
toria/fuſoria ⁊ ſculptoria ⁊ hī⁹. Alia autē nauigatio
uel mercatura/⁊ hec tam in emendis mercibus ꝙ uē
dendis negociationem oēm cōtinet. Treſ aūt he ad
corporale bonum extrinſecum ſpectant. Alia ꝟo eſt
agricultura que in colēdis agriſ nemoribus paſcuis
⁊ hortis cōſiſtit. Alia ꝟo uenatio ſeu cibatiua eſt.cu-
ius eſt ciboꝝ apparatus ac potuum/piſtoꝝ officium/
⁊ carnificuʒ coquoꝝ ⁊ cauponū. Alia medicina que
infirmitatis ac ſanitatis cauſaſ conſiderat:puta aeris
diſpōneʒ:motum uel quietem ⁊ hī⁹ oꝑatiōes etiā in
ſpicit puta potiones emplaſtra vnguēta cyrurgica ⁊
talia queqʒ. Alia aūt theatrica eſt que ſcia eſt ludoꝝ
ſm eutrapeliam a theatro ſic dicta.ubi populus con-
ueniebat ad ludos. He aūt quatuor ad bonum corpo
rale intriſecū ordinate ſunt.hec aūt de arte tibi dicta
ſufficiāt. ¶ D. Hec luculent̄ diſerta ſunt.queſo ut ad
apprehēſionem que per habitus fit infuſos tranſeaſ.
P. Placet ⁊ a fide exordiū ſumam⁹.ſed hoc accipe
preambulum/⁊ gradus quoſdā per quos ad fidē cō-
ſcēditur. Eſt eni dubitatio que eſt rōnis motus inde
terminatus ſup utrāq; partem ꝯdictionis. Eſt ⁊ am-
biguitaſ eiuſdem rōnis motus ambiens utranq; par
tem ꝯdictionis per eq̄lia media. Eſt ⁊ ſuſpitio acce-
ptio vnius partis ex aliquo leui ſigno. Eſt opio que
acceptio eſt vnius partis nō ex ſigno leui ſed rōne ꝓ-
babili cum formidine alterius:ita tn̄ ꝙ ad illā quam
formidat nō hētur ratio expreſſa.formidat tn̄ ꝓpter

Q ars ē cir ca ꝯtingētia. ⁊ quō op⁹ ar tis ⁊ op⁹ nāe cōmiſcentur.

Debitū ꝯtra rio arti ⁊ de ꝑtibus artis.

Octaua ps ⁊ ē de apphēſi one que fit ꝑ hit⁹ infuſos. De fide ⁊ pri mo de q̄buſ dā actib⁹ aīe.

debilitatem rōnis alterius ꝑtis quam accipit ſeu cui
adheret. Eſt aūt fides ꝑfecta ſuaſio vni⁹ ꝑtis ꝑ mlta
probabilia.nō aūt hec fides eſt illa quā nō querim⁹.
Hec enim fideſ ꝓbabilibus ⁊ humano itellectui a pa
rentibus innitit.quā aūt querimus prime ueritati il-
la acquirit.ſed hic infundit a diuina luce/que ⁊ ſcien
tia certior eſt/que humane innitit rōni ſed fides diui
ne. Eſt aūt altera fides infra ſciam qm̄ ſcia eoruʒ eſt
que per cām cognoſcimus.⁊ qm̄ ipoſē eſt aliter ſe ha
bere.fides aūt hec coꝝ eſt que ꝓbabile eſt tm̄ nō ali
ter ſe hēe. Hec itaq; fides humana eſt que infra ſciam
eſt.illa aūt que ſupra ſciam eſt de qua ad pn̄s intendi
mus diuina eſt. D. Uellem ut premiſſos gradus lati⁹
explicares/⁊ qualiter fides hec infuſa de qua intendi
mus certior ſit ſcia. P. Ad hoc ꝑintelligas ꝙ in oꝑa
tione intellectus humani/qua ſimplices rerum cōpre
hendit q̄ditates/que quideʒ formatio ſeu ſimplex uo
catur intelligētia.cui uox rn̄det incōplexa talē ſignifi
cans cōceptionem.nec enunciatio eſt nec ueritas uel
falſitas nec cōſenſus per ꝯn̄s/ nec diſſenſus ipſius in
tellectus:⁊ ideo fides in hac prima intellectus oꝑa-
tione nō inuenit.cuius eſt aſſentire. In ſcđa itaq; itel-
lectus oꝑatione ſm quā intellectus enunciādo cōpo
nit ſbm̄ cum predicato.aut diuidit alterum ab altero
ueritas inuenit ⁊ falſitas ⁊ per ꝯn̄s aſſenſus ⁊ diſſen
ſus.⁊ qm̄ in oꝑatione hac ſcđa intellectus aſſentit cū
enunciatio cōceditur cum negat uel diſſentit/ in ea fi
des inuenit que creditis aſſentit. Unde etiam hic in
tellectus ſcđa oꝑatio a q̄buſdam fides dicta eſt. In fi
de igitur aſſenſum quēdam auertis intellectus.auer
te etiam alterū.ſ.ipſius intellectus determinationeʒ.
Qui aliqn̄ ex ſola intelligibilis rei pn̄tia determinat
queadmodum ex forme pn̄tia mā.⁊ ex rei ſenſibilis
preſentia iudicium ſenſus.ut in ꝑncipijs patet per ſe
notis que ſtatim lumine intellectus agētis intelligibi
lia fiunt quoꝝ principioꝝ notitia viſio dr̄. Aliqn̄ ꝟo
idem intellectus ex rōne determinat que ad ipm̄ ter
minat intellectum.dū ꝯcluſiones in ꝑncipia reſoluit
per ſe nota.⁊ earum efficit certitudinem.⁊ hic eſt ſci-
entie aſſenſus. Aliqn̄ aūt idem intellectus ex uolūta
te determinat que intellectum mouet ad aliq̄d q̄dem
qđ nec per ſeipſum notū eſt.nec ad per ſe notū reſol-
uit pōt.ſed ex hoc ſolo ipſa determinat intellectum.
qr dignum putat illi adherēdum fore ꝓpter rōnem
aliquam qua bonū ei videt illi adherere rei.lʒ rō illa
nō ſufficiēter intellectū determinet ꝓpter ipſius intel
lectus ibecillitatē cui per ſe notū non eſt id cui adhe-
ret ex ſolo uolūtatis impio/ nec ad per ſe notuʒ reſol
uere pōt.ratio aūt illa intellectuʒ inſufficienter deter
minans ꝑma ueritas eſt/ſiue deus per ſcripturas ſeu
per inſpirationem intellectū inſtruens:determinabit
aūt ſufficienter cum ad aptam ꝑme ueritatis eleuabi
tur apprehenſionem dictus intellectus ſeparat⁹ a car
ne.prefate aūt ueritati interim aſſentire:lʒ inſufficien
ter ex vnione ad corpus credere dr̄. Unde ⁊ cōſequē
ter videre potes qualiter fides intellectum captiuet
dum ipſe intellectus determinatur ad id quod credē
dum eſt.non ſm modum proprium ex inſpectiōe per
ſe noti uel eius quod ad per ſe notum reſoluitur: ſed
ſm ſolum uoluntatis imperium.quare in credēte ra-
tio intellectum nō determinat niſi uoluntate medīa-
te.his itaq; prelibatis iam ꝑpendere potes predicto
rum graduum diam. Actus enim credentis aſſenſuʒ
habet ſeu adheſionem firmam ad credita propter ue
ritatem primam ⁊ cogitationem ſimul ſiue inquiſitio
nem rationis non demonſtrātis quidem id qđ credit

Explicatio [...] actu intell[...] multiplici.

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſed ad credendum inducentis:puta quoniā hoc deus
dixit ꝛ miraculis confirmauit.opinans autem habet
aſſenſum ſed imperfectū.plus enim vni adheret par
ti:lꝫ imperfecte ei aſſentiat ꝙ alteri/non enim intelle
ctus determinatur opinantis ex per ſe noto/uel alio
qͦ ad tale reſoluatur.ſed ex probabilibus tm̄.ad al-
teram contradictionis partem cogitationem inſuper
habet ſeu inquiſitionem rationis. Suſpicans autem
qui in alteram partez aliquo leui ſigno declinat ꝛ am
bigens qui per equalia media utranqꝫ ambit partem
ac dubitans rationis habens motum indeterminatū
ad partez utranqꝫ/ aſſenſu carent/ſola cogitatione cō
tenti/ꝛ ſic ꝛc̄.ut ſic ex dubitatione quis ad ambiguita
tem:ex ambiguitate vͦ ad ſuſpitionez/ex ſuſpitione
ad opionem/ex opinione autem ad fidem perueniat.
Sed auerte ulterius ꝙ intelligens habet aſſenſum.
cum intellectus ſit principiorū que quiſqꝫ probat au
dita/ſed cogitatione caret cum diſcurſum nō habeat
rationis.Sciens vͦ cogitationem habet inquiſitiuā
ꝛ conſequentem aſſenſum.ratio enim ad principiorū
intellectum reſoluendo perducit/ut ſic concluſioni aſ
ſentiat.ꝛ ex his committere potes ꝙ credens perfe-
ctam cognitionem non habet.cum ipſius intellectus
per aliquid per ſe notum uel per aliquid quod ad ta
le perducatur.non determinetur in quo tn̄ dubitante
ambigente ſuſpicante opinante conuenit.ſed aſſenſuz
habet perfectum ſeu adheſionem firmam ad partem
vnam ꝛ in hoc cum intelligente ꝛ ſciente habet con-
uenientiam.D.Primam meam dubitationem clare
An fides ipſa ſit certior ꝙ̄ ſcientia. reſeraſti.ſecundam queſo diſſoluas. nam ſcientis co-
gnitio certior eſſe videtur:cum perfectiorem eam fo
re conſtet.credentis enim notitiam imperfectaꝫ eſſe
pauloante dixiſti.P.Certitudinem nihil aliud eſſe ꝙ̄
intellectus determinationem ad vnum intelligas. tā
toqꝫ maiorem certitudinem fore quāto fortius eſt id
quod talem certitudinem facit.In principiorum au-
tem habitu hec determinatio ex agentis intellectus
lumine cauſatur ex eo ꝙ aliq̄d per ipſum lumen ſuffi-
cienter inſpicitur.nam lꝫ ex ſenſu principia prima di-
ſtinctionez accipiant.ex ſolo tamen predicto lumine
cognoſcuntur.At in ſcientie habitu predicta deter-
minatio ex concluſione efficitur ex hoc ꝙ ipſa in p̄n
cipia per ſe viſa rationis actu reſoluitur. In fide vͦ
ex eo ꝙ intellectui imperat uoluntas, ut ipſe firmi-
ter ipſi inhereat:qͦ creditur.Voluntas itaqꝫ intelle
ctū determinat/ credēdis faciens firmiter inherere.
at deus ſeu ueritas p̄ria in ſcripturis loquens/aut cor
da mouēs uoluntatem inclinat ut humane imperet
menti credendis firmiter adherere. Attende igitur
cum ueritatem primam certiorem eſſe conſtet/qua in
heretur credendis ꝙ̄ lumen intellectus agentis.quo
prima inſpiciuntur principia ꝛ ꝙ̄ rationem humanā
qua concluſiones in principia reſoluuntur.perſpicuū
eſt fidem maiorem habere certitudinem aut firmita
tem ꝙ̄ principiorum habitum uel ſcientiam.lꝫ horuꝫ
certitudo ex eorꝫ que circa rem ſunt ſit euidentia. fi-
dei autem certitudo ex ipſa ſola adheſione ad ea que
creduntur conſtet.maiorem enim firmitatem ueritas
prima habet cui fides innititur ꝙ̄ intellectus agentis
lumen cui innititur principiorum habitus aut ipſa ra
tio humana per quā in p̄ncipia concluſiones reducū
tur:ſuper quam concluſionum fundatur ſcientia. Ni-
hilominus ulterius attende ex his que audiſti quoni
am ea que fidei ſunt imperfecte tamen cognoſcūtur.
lꝫ non ignorentur omnino.ꝛ ſi maiorem habeāt cer-
titudinem.nam ut perfecta ſit intellectualis cognitio
oportet ut cognitum intellectui proponatur.ꝛ ut ipſi
cognito adhereat intellectus.ꝛ tandeꝫ ut intellectus
cognitum videat.que igitur fidei ſunt intellectu qui
dem proponuntur humano.non autem in ſeipſis ſic
enim in patria videntur:ſed ſub quibuſdam uerbis
quorum ſigno ad credendoruꝫ ſiue eorum que fidei
ſubſunt expreſſionem non ſufficit. Unde ꝛ apoſtoli-
ca theoria docet hominem in carne exiſtentē per ſpe
culum ꝛ in enigmate videre.carne autem poſita facie
ad faciem a viatore itaqꝫ credenda non videntur eis
tamē intellectus aſſentit ꝛ firmiter adheret ut ſupra
dixi ex imperio uoluntatis a ueritate prima inclinan
te.Unde ex dictis liquet ꝛ imperfectio cognitiōis in
fide ꝛ firmitas adheſionis.D.In fide quatuor ex di Quatuor in fide ſūt q̄tuor ꝛ ex q̄-tuor dicit eē.
ctis a te auerto.illud videlicet qͦ creditur/ꝛ ueritatē
primam inducentem uoluntatem hominis ad creden
dum:ꝛ uoluntatem ipſam imperantem intellectui:ꝛ
ipſum intellectum exequentem uoluntatis imperiuꝫ.
P.Recte collegiſti:ac ulterius inſpice quoniā fides
lꝫ habitus ſit infuſus:tamen ꝙ̄tum ad ipſius actū qui
in homine eſt ex quatuor dicitur eſſe.ꝙ̄tum enim ad
ipſum qͦ creditur ex auditu dicitur eſſe:credendorꝫ
enim determinatio in homine eſt per locutionem in
teriorem qua deus menti loquitur uel per exteriorē
qua predicator erudit.ꝙ̄tum vͦ ad primam ueritatē
que uoluntatem hominis ad credendum inducit.ex
viſione alicuius qͦ oſtendit deum eſſe in eo loquen-
tem qui fidem annūciat eſſe dicitur.ſed ꝙ̄tum ad uo-
luntatis imperium ex uolūtate fides eſt.ꝙ̄tum vͦ ad
intellectus executionē actum fidei in intellectu eē cō
ſtat.D.Quomodo qͦ creditur ex auditu poteſt eſſe
cum diuus dionyſius dicat fidem circa ſimplicem ꝛ 7º liº de diuinis noībus
ſemper exiſtentem ueritatem fore:P.Fidei ꝛ cuiuſli
bet cognoſcitiui habitus obiectum id qͦ formale eſt
continere ꝛ id qͦ materiale intelligas.ꝛ id qͦ mate-
riale eſt:eſt id qͦ cognoſcitur.id auteꝫ quod formale
quo cognoſcitur ſicut in obiecto viſus videre potes.
in colore enim quod materiale eſt in ſuperficie exn̄s
color eſt:idqꝫ eſt qͦ videtur.formale autem lumē eſt
idqꝫ quo videtur color.ſic ꝛ in habitu principiorum
diſticta acceptio terminorꝫ que ſenſu accipitur eſt id
qͦ materiale eſt:ꝛ qͦ intelligitur.intellectus vͦ agē
tis lumen id eſt qͦ formale eſt.ꝛ quo principia intelli
guntur.ſic etiam ꝛ in ſcientie habitu id qͦ materiale
eſt:eſt ipſa concluſio ꝛ eſt id qͦ cognoſcitur.qͦ auteꝫ
formale eſt:eſt ipſum medium quo concluſio intelligi
tur.ſic etiam ꝛ in fide id qͦ materiale eſt:eſt ip̄m cre
ditum ſiue quid creatum ſit ſiue quid increatuꝫ qͦ a
fidelibus creditur ꝛ ei adheret ſine aduerſe formidi
ne partis.quod auteꝫ in fidei obiecto formale eſt:eſt
ipſa prima ueritas que medium eſt quo credēdis aſ-
ſentitur.qͦ igitur in fidei obiecto formale eſt:eſt ipſa
prima ſimplex ꝛ ſemper exn̄s ueritas.qͦ aūt mālē eſt
cōplexum eſt ꝛ eſt id qͦ auditur.humani enim intel-
lectus ꝓprium eſt cōponendo ꝛ diuidēdo ueritatem
accipere.ꝛ ideo ea que ſimplicia ſunt ſm̄ cōplexionē
quādam accipit.ſicut diuinus intell's que cōplexa ſūt
incōplexe accipit.id etiaꝫ qͦ mālē eſt in fidei obiecto
ſm̄ ſe ꝯſideratum eſt incōplexum.res enim ipſa eſt de
qua fides hētur.ꝯſideratū aūt ſm̄ ꝙ a credēte accipi
tur ſic enim audit.cōplexum eſt ꝯtinens ſb̄m ꝛ p̄dica
tum qͦ ꝛ articulus dr̄.D.Videt̄ ex his ꝯſequi articu An articulus ſit q̄d enūciabile.
lum q̄d enunciabile fore.cum complexuꝫ q̄d ſit ſb̄m
hn̄s ꝛ p̄dicatum.P.Fateor articulum quid comple-
xum fore:ut pauloante dixi ſb̄m continens ꝛ predi-
catum ordinatum q̄dem ad oē tempus. qͦ quidem

UVA. BHSC. IyR_143_4

complexuꝫ qđ articulum dico cum ab homine ſigñr
actus anime ſignificantis ipſi complexo accidentale
quoddam: notam videlicet compōnis apponit. cuius
quidem cōpoſitionis eſſentialiter eſt certa temporis
dĩa. Illud ergo cōplexuꝫ prout ab hoie ſignificatum
eſt de eius eſſentia tpis eſt dĩa enunciabile dĩ. Ideoq̄
cōplexum non ut ab hoie ſignificatuꝫ ſine nota. vide
licet compōnis ac temporis dĩa eſſentialiter articu-
lus eſt enūciabile itaq̄ articulus nō eſt, nec temporis
dĩa de eſſentia eſt articuli. lꝫ de enunciabil. ſit eſſen-
tia. dicta tñ tpis dĩa q̄uis articulo accidētalis de ne-
ceſſitate ſalutis, poſtq̄ ex predicatione ipſam conſtat
determinatam eſſe. Ideoq̄ paſſio ⁊ alia hiꝰ ut prete
rita ſunt credenda. D. Que tam alta q̄ obſcura ſunt
mihi plana feciſti. ſed de ipſis articulis qui obta ſunt
fidei doctrinā a te expecto pleniorem. P. Ut de arti
culis notitiam hēas, attēde ꝙ ſicut in ſcia que per ra
tionem hētur nālē ſe hñt pncipia per ſe nota. ſic qui-
dem in fidei doctrina ſe hñt fidei articuli. ⁊ in princi-
pijs quidem per ſe notis quidam inuenit ordo ut pn
cipia quedam in alijs pncipijs contineant implicite.
quēadmodum ⁊ in cōclonibus cōtingit quaruꝫ prior
in ſequenti includit ⁊ cōclo poſterior ad priorem ac
principium poſterius ad prius reducit. nam ſicut ad
primum pncipia oia reducunt ad hoc videlicet ipoſ
ſibile eſt ſimul affirmare ⁊ negare. ſic ⁊ oēs articuli in
primis duobus credibilibꝰ iplicite ꝯtinent. puta. ſ. ꝙ
credatur deus eſſe ⁊ ꝓuidentiam hīe circa hoium ſa
lutem. ut diuinus teſtat apoſtolus. Accedētē inqt ad
deum opꝫ credere qꝛ eſt. ⁊ ꝙ inquirētibus ſe remune
rator ſit. In eſſe aūt diuino includunt oia que eterna
liter in deo exiſtere credimus in quibus nr̃a conſiſtit
beatitudo. at in ꝓuidentie fide oia includuntur que a
deo temporaliter ad hoium ſalutem diſpenſant. que
ad beatitudinem ipſam viaꝫ eē noſcunt. ſic etiā ⁊ alio
rum ſubſequentiū articuloꝝ quidā in alijs cōtinent.
nam in redēptionis humane fide incarnatio dei paſſi
ua cōceptio ac etiam paſſio. ⁊ alia hiꝰ implicite conti
netur. ut ad pmam itaq̄ articuloꝝ reuertar radiceꝫ
illa ad fidei articulos pertinere dico, quoꝝ viſione in
eterna vita ꝑfruemur, que in eſſe diuino incluſa eē di
xi. ⁊ per que in eandem ducemur vitā, que ad dei pro
uidentiā reducta fore oſtēdi. duo igit ſunt de quibus
articuli expſſi ſunt deitatis chriſti. ſ. myſteriū ⁊ huma
nitatis eius ſacr̃m. in quoꝝ cōtemplatione vita conſi
ſtit beata. ſit enim theologie fons. hec eſt vita eterna
ut cognoſcāt te ſolum uerum deuꝫ ⁊ quē miſiſti ieſuꝫ
chriſtuꝫ. Articuloꝝ itaq̄ alij ad diuinitatis myſteri
um. alij ad humanitatis ſacr̃m ſpectant. ſed circa diui
nitatis myſterium credenda occurrūt eſſentie diuine
vnitas ⁊ ꝑſonarū trinitas. deitatiſq̄ opa propria. cir
ca que diſtinguunt diuinitatis articuli. circa humani-
tatis ſacramentum, ſic etiam alij ſunt expreſſi articuli.
D. Hec utilia ſunt ⁊ ideo ea clarius aperi. P. Articu
los tibi ⁊ errores qui elidunt circa eos exiſtentes ex
plicabo. alij articulos duodecim, alij quatuordeci eē
dicunt. Qui duodecim eos eſſe putāt. Primuꝫ de di
uine eſſentie vnitate ponunt. credenduꝫ eſt enim deū
vnū eſſe iuxta illud. Audi iſrael dñs deus tuus vnuſ
eſt. quēlibet aūt articulū exprimendo a quolibet pro
prios elidam errores. ut breuiori expediant ſermo-
ne. Hic auteꝫ articulus errorem gentiliū excludit qui
plures poſuerūt deos. ⁊ aliuꝫ manicheoꝝ duo fingē
tium principia. vnum boni. alterumq̄ mali. quos dā-
nat dei ſententia per prophetaꝫ expreſſa. Ego inquit
dominus. ⁊ non eſt alter deus formans lucem ⁊ cre-
ans tenebras. faciens pacem ⁊ creans malum. maluſ
autem dicitur pene que ordinat culpe malum. Item
alium atropomorphitarum qui lꝫ vnum credant de-
um ipſum tamen corporeum. ⁊ ad humani corporis
modum formatum. quos theologus impugnat euan
geliſta. Spiritus inquit eſt deus. ſic ⁊ aliū epicuroruꝫ
negantium deum de humanis rebus ſcientiā aut pro
uidentiam habere. hos autem diuinus elidit petrus.
Oēm inquit ſollicitudinem ueſtrā ꝓijcientes in eum.
quoniam ipſi cura eſt de uobis. Sic etiā alium philo
ſophorum qui dei omnipotentiam inficiantur. dū ſo-
lum ea que nāliter fiūt ipſum poſſe credunt, quos ſen
tētia damnat prophetica. Omnia inquit quecūq̄ uo
luit deus fecit. Predicti autē oēs errores uel diuine
eſſentie uel eius derogant perfectioni. ideoq̄ ſancta
canit eccleſia. Credo in vnum deum patrem oipoten
tem. ¶ D. De ſecūdo proſequere articulo. P. Scđs
ſymboli articulus eſt de ꝑſonarum trinitate ſm theo
logum. tres inquit ſunt qui teſtimonium dant in celo.
pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus. ⁊ hi tres vnum ſunt.
hūc autem articulum impugnauit ſabelliuſ. eſſentiaꝫ
ponens in diuinis vnā trinitatem negans ꝑſonarum.
perſonam inquiens vnam, qñq̄ patrem, quandoq̄ fi
lium, quandoq̄ ſpiritum ſanctum dici. Arrius etiam
eidem contradixit. tres ponens ꝑſonas vnitatem eſ-
ſentie inficians. filium enim alterius eſſe ſubſtātie di
xit a patre ⁊ creaturam fore. patreq̄ minoreꝫ nō coe
qualem nec coeternū eſſe incipientem poſtq̄ nō fuit.
hos autem ambos diuina ꝯfutat ſapientia inquiens.
Ego ⁊ pr̄ vnū ſumuſ. Uñ egregius doctor dixit Au-
guſtinus. qđ dicit vnū. liberat te ab arrio. qđ dicit. ſu
mus. pluraliter liberat te a ſabellio. Eunomiꝰ hoſtis
fuit eiuſdem articuli, filium ponens patri diſſimilem,
cui diuinus obuiat aplus de filio inquiens. Qui eſt
imago inuiſibilis dei. Sic ⁊ macedonius ſpiritū ſan-
ctum creaturam eſſe aſſerens. contra queꝫ apoſtoluſ
inſtruit dicens. Dñs autem ſpirituſ eſt. greci etiā hūc
impugnant articulum dicentes ſpiritum ſanctuꝫ a pa
tre non a filio procedere, quos eorum magiſter con-
fundit euangeliſta dicens. Paraclitus autem ſpirituſ
ſanctus quem mittet pater in nomine meo. i. quē mit
tit pater tanq̄ ſpiritum filij ⁊ a filio procedentem. ⁊ fi
lius dixit ille me clarificabit qꝛ de meo accipiet. con-
tra hos omnes errores dicitur in ſymbolo. Credo in
deum patrem. ⁊ in filium eius. Genitum non factum
conſubſtantiale patri. ⁊ in ſpiritum ſanctum dñm vi-
uificantem, qui ex patre filioq̄ procedit. D. Ad con-
textū tue doctrine ſuſpēſus ſum. ¶ P. Tertius ⁊ qr
tus quintus ⁊ ſextus articuli de effectu diuine datur
virtutis. Tertius itaq̄ de rerum exiſtit creatione. ſꝫ
illud. Dixit ⁊ facta ſunt. huic articulo primo ꝯtrariꝰ
fuit Democritus ac epicurus dicentes ꝙ nec mundi
mā a deo fuerit nec ipſa mundi cōpoſitio. ſed ꝙ mun
dus ipſe caſu ſit factus per indiuiſibiliū corporuꝫ cō
curſum que rerum pncipia extimabant. contra quos
ſcriptum eſt. Uerbo dñi celi firmati ſunt. Uerbo in-
quit. i. ſm rationem eternam non a caſu. Eidem con-
tradixerunt articulo Plato ⁊ Anaxagoras. mūdum
a deo factum ponentes, ſed ex materia quidem preia
centi. qbꝰ obuiat illud dauid. Mādauit ⁊ creata ſūt. i.
ex nullo ꝓducta. Alius ariſtotelis error eſt circa idē
ponentis mundum a deo factum ſed ab eterno. queꝫ
diuina elidit auctas dicēs. In pncipio creauit deꝰ ce-
lum ⁊ terram. Alius autem manicheoꝝ qui deum vi
ſibilium creatorem aiunt. Uiſibilium auteꝫ diabolū
fuiſſe factorem, quos diuinus cōfutat apoſtolus. fide

Marginal notes:

De articulis fidei ⁊ errori hꝰ circa eos.

Scđs arti... pertinēs ... chꝛi diui...

De 4

Primꝰ ... dicēs ... de rerū ... tione ...

UVA. BHSC. IyR_143_4

inquit intelligimus. apta eſſe ſecula v̄bo dei: ut ex in-
uiſibilib⁹ viſibilia fierent. Alius v̄o ſimonis magi ac
menādri eius diſcipuli ⁊ eos ſequentium qui mundi
creationem nō deo: ſed angelis tribuerūt. hos autez
idez impugnat apoſtolus inquiēs. Deus qui fecit mū
dum ⁊ oīa que in eo ſunt hic celi ⁊ terre cum ſit dn̄s.
Aliȷ̄ etiā heretici p̄fato nō ꝯſentiūt articulo putātes
deū nō per ſeip̄m: ſed p q̄ſdā ptātes mundū guberna
re ſibi ſubiectas. hos aūt elidit antiquus dierū defen
ſor prouidentie ſanctus Job dicens. Quem cōſtituit
aliū ſup terrā aut quē poſuit ſup orbē quē fabricatus
eſt? nō enim uerū ꝯſonat platonis doctrina. qui pre-
dicti patriarcha fuit erroris. tres ſiquidē diſtinxit ꝓ-
uidentias. primā quidē dei ſūmi qui primo ⁊ p̄n̄r reb⁹
ꝓuidet ſpūalib⁹. ac toti ꝯn̄ter mundo quātuz ad ſpēs
⁊ cās uľes rerum. alteram aūt ſb̄az ſeparataꝝ celos
mouentiū quas ſingularib⁹ gn̄abilium ⁊ corruptibi-
lium ꝓuidere docuit. aliam v̄o demonū quos poſuit
plato medios inter ſb̄as ſeparatas quas deos uoca-
uit. ⁊ hoīes illoſq; dixit reb⁹ ꝓuidere humanis. Ua-
na itaq; platonis ſpeculatione excluſa tenendum eſt
deuz per ſeip̄m mundū regere qui per ſeip̄m ꝯdidit.
ꝓuiſaruz enim rerū ordinis in finem debitū rōnē pe
nes ſe retinuit. ⁊ nulli cōmiſit creature. lz dicti ordi-
nis executionē que gubernatio nuncupat̄ ſupioribus
crediderit creaturis. inferiora eni per ſupiora guber
nat deus. hos aūt oēs uocauit errores ſymbolus di-
cens. Factorē uel creatorē celi ⁊ terre viſibiliū oīum
⁊ inuiſibiliū. D. Queſtionib⁹ cedo ſalubri intētus do
ctrine. de reliquis ꝓſequere articulis. ¶ P. Quartū
accipe arti[m] ad effectuz ptinentē grē: p quē a deo vi
uificat̄ hō iuxta illō. Juſtificati gratis per grām. ſ. dei
ſub quo quidē articulo oīa cōprehēde eccľie ſacrā. ⁊
quecūq; ad eiuſdē eccľie vnitatē ſpectant. dona etiaz
ſpūs ſci ac hoīum iuſtitiā ſeu que ad hoīs ptinēt iuſti
ficationē. Hūc aūt p̄mo ipugnauerūt articulū cherin
thus ebion ac naçarei qui oēs putauerūt chri grāz ad
ſalutē nō ſufficere gn̄is humani. niſi circunciſio ⁊ alia
legis cuſtodiant̄ mādata. quos diuinus elidit paulus
inquiens. Arbitramur iuſtificari hoīem ſine opib⁹ le
gis. Deinde donatiſte qui chri grām in affrica ſolū re
manſiſſe dixerūt. nam tot⁹ ali⁹ mūdus celiano carta
ginēſi cōmunicabat ep̄o quē ipſi dānauerāt donatiſte
in hoc eccľie vnitatem negātes. ⁊ hos idem cōfundit
apľus inquiens. Jn chro ieſu nō eſt gētilis ⁊ iude⁹ cir
cunciſio ⁊ preputiuz barbarus ⁊ ſcita ſeruus ⁊ liber.
ſed oīa in oībus chriſtus. Eidem aduerſant̄ articulo
pelagiani qui primo originale peccatū in paruulis eē
negauerūt apľo ꝯtradicentes. qui ait ꝓpter vnuz ho
minem peccatū in mundū intrauit / deinde p̄n[m] boni
opis homini a ſemetipſo ineſſe ꝯſumationē v̄o a deo
dicunt ꝯtra apľi doctrinā qui ait. Deus eſt qui operat̄
in nobis uelle ⁊ perficere pro bona uolūtate grām q;
inſup hoībus ſm̄ merita ipſoꝝ dari affirmāt. contra
eiuſdez theologiā apľi. qui ait. Si aūt grā iaz non ex
operib⁹. alioquin grā iam nō eſt grā. Origenes etiam
prefato inimicat̄ articulo. oēs aīas ſimul cum angelis
creatas eē docēs. ac pro diuerſitate eoꝝ que ibi ege-
runt quoſdā hoīes a deo uocari per grām. quoſdaz in
errore relinqui. ab apľo ꝯuictus dicēte. Cuz nōdū na
ti eſſent aut aliquid boni uel mali egiſſent dictuz eſt.
q2 maior ſeruiet minori. Articulo eidem catafrige in
feſti ſunt mōtanus videlz ⁊ priſca ac maximilla / dicē-
tes ꝓph̄as quaſi areptitios nō per ſpūm ſcm̄ locutos
fuiſſe. ſed hos reprobat apľoꝝ uertex. ſic eni ait. Nō
enim uolūtate humana allata eſt aliqn̄ ꝓphia. ſed ſpū
ſancto locuti ſunt ſancti dei hoīes. Cōtra eundē inſur
rexerunt Cerdoniani a cerdone dicti. qui dixit deum
legis ⁊ ꝓph̄aꝝ patrē chri nō eſſe nec bonū deuz: ſed
iuſtū. prem v̄o chri bonum. quos manichei ſecuti ſūt
reprobātes legez: ac duo ponētes principia. ꝯtra hos
ſcriptum eſt. Lex quidē ſancta eſt ⁊ mādatum iuſtum
⁊ bonum. Sic eidem detrahūt articulo qui ea que p-
fectionis ſunt de ſalutis neceſſitate aſſerūt eſſe. horū
enim quidā impudēter apľos ſe uocant dānātes eos
qui ꝯiugibus utuntur ac poſſident ꝓpria. quidaz v̄o
taciani dicti carnes abominant̄ ꝓmiſſionemq; de ſan
cti ſpūs aduētu in ipſis nō in apľis cōpletā fore aiūt.
Hoīeſq; ſaluādos cōtinue orare oportere euāgelice
nō bene intellecte innitētes ſn̄ie. Quidā v̄o paſſaloni
cite ſic uocati eo q̄ paſſalas grecuz in latinū uerſum
palus dicit̄. ⁊ nichos naſus: ſilētio tm̄ ſtudent ut na-
rib⁹ ſuis ac labijs digitum apponāt. Quidā inſup di
xerunt hoīem ſaluari nō poſſe niſi nudis ſemp ambu
let pedibus: nō intelligētes multa licita eſſe: nō tamē
expedientia. multaq; expediētia fore: nec tamen eoꝝ
contraria illicita eſſe viris ſanctis cenſenda. Sunt ⁊
horum cōtrarij dicētes perfectionis opera nō prefe-
renda eſſe cōmuni fidelium vite. Jouinianus eniz vir
ginitatem cōnubio nō pretulit. ⁊ vigilātius. diuitiaꝝ
ſtatum ſtatui paupertatis ꝓpter chriſtū aſſumpto eq̄
uit. ⁊ tales etiam predictū impugnant articulum. Si
cut ⁊ alij qui liberum negāt arbitrium ut dogmatiçā
tes que ſunt male creationis animas non peccare nō
poſſe. Et ſicut priſcilianiſte ac manichei hoīes fatali-
bus ſtellis ſupponētes adeo ut eoꝝ opera aſtroꝝ ne
ceſſitati ſubiecta eē docuerint. quos ꝓphetica redar
guēs ſentētia dicit. A ſignis celi nolite timere que gē
tes timent. Alij etiam circa idem errant dicētes. ho-
mines dei grām habētes ⁊ charitatē peccare nō poſ
ſe: aſſerentes eos qui aliquādo peccauerūt nunq̄ cha
ritatem habuiſſe. nō attendētes illud qd̄ cuidam di-
ctum eſt. Charitatē tuaz primā reliquiſti memor eſto
vnde excideris. Poſtremi qui rebelles p̄fato ſunt ar
ticulo eccľie contēnunt ſtatuta. ueluti arriani dicēteſ
ieiunia nō fore ſolēniter celebrāda. ſed pro libito ie-
iunandum: ne ſub lege ieiunans eſſe videatur. ⁊ ſicut
q̄rto decumani docentes decimaquarta luna paſcha
celebrādum fore quacūq; occurrerit die. contra hos
aūt omnes errores in ſymbolo dicit̄ apoſtolico. Sā
ctam eccľiam catholicam. Sanctoꝝ cōmunionē pec
catorum remiſſionē. ſed in patrū ſymbolo. Qui locu
tus eſt per ꝓphetas. ⁊ vnam ſanctā catholicā ⁊ apo-
ſtolicam eccleſiā. Confiteor vnum baptiſma in remiſ
ſionē pctōꝝ. ¶ D. Jaz de quinto ediſſere. P. Quin
tus articulus reſurrectionē continet mortuoꝝ iuxta
apoſtoli ſentētiaz. Oēs inquit reſurgemus. cōtra hūc
primus inſurrexit Ualētinus carnis inficiās reſurre
ctionem. qui erroris ſui multos habuit ſectatores ab
apľo conuictos. Si chriſtus inquit predicat̄ q̄ reſur-
rexit a mortuis quomō quidaz dicūt in uobis qm̄ re
ſurrectio mortuoꝝ nō eſt? Sic ⁊ imeneus ⁊ philetus
ab apoſtolo redarguti a ueritate inquit exciderūt di
centes reſurrectionem iam factā. hoc eſt uel reſurre-
ctionem nō fatebant̄ niſi ſpūalem. uel nō alios reſur-
recturos niſi eos qui cum chriſto reſurrexerūt. Alij
etiaz eidem rebellāt articulo nouiſſimi heretici reſur
rectionem futuram dicētes. nō tamē corpoꝝ corūdē
ſed celeſtium ab animab⁹ reſumptoꝝ: quos apľica cō
uincit ueritas. Oportet inquit corruptibile hoc indu
ere incorruptelā. Accedit ad hos hoſtis Eutic⁹ pri-
archa ꝯſtātinopolitanus ponēs hūana corpa aeri ul

De 4° artic[lo]

De 5° artic[o] q̄ ē mortuoꝝ reſurrectio

UVA. BHSC. IyR_143_4

uento futura ſimilia in reſurrectione.quez ueritas re probat ꝑma inquiens diſcipulis palpate ⁊ videte.reformabit eni corpus humilitatis humane ↄfiguratuz corpori ſue claritatiſ:prefatiſ applicatur errantibus. Alij corpora humana in reſurrectione in ſpirituz uertētes quos eadē ꝑma conuicit ueritas inquiēs.ſpūs carnē ⁊ oſſa nō habet. Cherinthus ꝑdictis annumeratur annos fabulās mille futuroſ poſt reſurrectionē in regno terreno in quibus hoies uentris ⁊ libidinis carnales habebūt uoluptates.cum tñ ſcriptum ſit in reſurrectione.neq̧ nubent neq̧ nubent.dixerunt etiam quidam qm̃ poſt reſurrectionem in eodem ſtatu manebit mundus in quo nūc cum cōtradicētes theologo/qui ait.Uidi celum nouum ⁊ terram nouam. ⁊ alius inq̄t.ipſa creatura liberat a ſeruitute corruptionis.cōtra hoſ itaq̧ dicit errores ſymbolum inquieſ. Carnis reſurrectionē.⁊ in alio dicit ſymbolo. Expecto reſurrectionē mortuoꝝ. ¶ Sext⁹ aūt articulus ad ultimum ꝑtinet deitatis effectuz.qui remuneratio eſt bonoꝝ ac maloꝝ punitio.hunc aūt primus impugnauit arabs.putans aiam cuz corpore mori.uel poſt modicum interuallum.ut çeno dixit.ſed hi apoſtolica ↄuincunt ſnia.que ait.deſiderium habens diſſolui ⁊ cum chriſto eſſe.⁊ alibi ſcriptum eſt.Uidi ſub altare dei aias interfectoꝝ. Sic ⁊ origenes ponēs demones ⁊ hoies dānatos iterum purgari poſſe ⁊ ad gloriam redire.ac angelos ⁊ hoies beatos iteruz ad mala deduci poſſe.cōtra illud qđ ſcriptuz eſt.ibunt hi in ſupplicium eternum.hi vō in vitam eternam. Eidem rebelles fuerūt articulo dicentes.oia bonoꝝ premia ⁊ oēs maloꝝ penas equales eſſe futuras.cōtra apoſtolum qui ait. Stella differt a ſtella in claritate.ſic erit ⁊ reſurrectio mortuorum.ac contra illud qđ ſcriptū eſt. Tyro ⁊ ſydoni remiſſius erit in die iudicij q̄ꝫ uobis. Sic ⁊ alij dicentes.malorum aias non ſtatim poſt mortem ad inferna deſcendere.nec ſanctoꝝ animas ante iudicij diem paradiſum intrare.cum tñ ſcriptū ſit. Mortuus eſt diues ⁊ ſepultus eſt in inferno. ⁊ alibi etiā dicat. Si terreſtris domus noſtra hi⁹ habitationis diſſoluat domum habemus non manufactam eternam in celis. Sic ⁊ alij qui docent purgatorium aiarum nō eſſe poſt mortē/earum videlicet que in charitate decedūt quid hñt purgabile.quorum remouet opinionem apoſtolus inquiens. Siquis edificauit ſuper fundamentum videlicet fidei per dilectionem operātis lignum fenum ⁊ ſtipulā detrimentum patietur.ipſe tñ ſaluus erit.ſic tñ quaſi per ignez.ↄtra hos itaq̧ ſenſiz ſymbolo dictū eſt. Uitā eternā amē.

De ſexto articulo qui ē de remuneratione bonorū ⁊ punitiōe malorum.

D. Luculent ſex diſtixiſti deitatis articuloſ ⁊ erroreſ qui circa eos cōtingunt. Uerū qꝛ ſupra innuiſti/ſꝫ aliquos ipſos per ſeptēnarium diſtingui nūm ⁊ hoc aperias. P. Qui ſeptem eſſe dicūt articulos circa deitatis fidem primū de eſſentie ponunt vnitate.de perſona vō patris 2m.de ꝑſona filij tertium.de ꝑſona ſpiritus ſancti quartum.de effectu aūt creationis q̄ntum.de effectu iuſtificationis ſextum.ſeptimum vō de remunerationis effectu.in quo mortuorum reſurrectio ac vita cōprehenditur eterna. Et ſic dum predictorū ſex articuloꝝ ſcōs in tres diuiditur.q̄ntus vō ⁊ ſext⁹ in vnū cōiungunt. Septez fiūt articuli circa deitatis exꝑſſi fidē. D. Queſo ut articulos ad chriſti humanitatem ꝑtinentes diſtinguas.ut de tam utili mā plena habeat doctrina. P. Ut de precedentibus dictum eſt articulis.quidā ſex alij ſeptem eſſe ponunt articulos. Qui igitur ſex. Primū ponūt circa chriſti conceptionem ac natiuitatez articulum iuxta illud. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium. Hunc aūt impugnant articulum qui chriſtum poſuere hoiem purum nō exiſtētez ſemper ſed a mā exordium ſumpſiſſe.hic autē carpocratis ⁊ cherinthi ebionis ⁊ pauli canoçetani ac fotini error eſſe cōuincit.quos apoſtolica ↄuincit doctrina inquiens.ex quibus chriſte ſm carnem ſuꝑ omnia deus benedictus amen.ſic ⁊ manichei eūdē ipugnāt. qui chriſtum nō uerum corpus ſed fantaſticū habuiſſe aſſerūt.quibus ↄdicit ueritas ipſa diſcipulos redarguenſ qui conturbati ⁊ perterriti exiſtimabāt ſe ſpiritum videre.⁊ alibi eundem vidētes ipſuz ſupra mare ambulantem turbati ſunt dicētes.qꝛ fantaſma eſt. ſed opinionem hāc falſam remouit ueritas dicēs.habete fiduciam.ego ſum nolite timere. Ab eodem ualentinus diſſentit articulo docēs chriſtum corpus attuliſſe celeſte nihilq̧ aſſumpſiſſe de virgie. ſed tanq̄ꝫ per riuum ſeu fiſtulā per illam tranſiſſe nulla aſſumpta carne ex ea.hūc apoſtolus cōuincit inquiēs. Miſit deus filium ſuuz factū ex muliere. Acceſſit ⁊ apollinaris eidem rebellis articulo dicēs aliq̄d. Uerbi in carnem cōuerſum aut tranſmutatum.nō aūt carnem de marie carne ſuſceptaz.ei qđ ſcriptum eſt innitens. Uerbum caro factum eſt.ſed ab eadem proſternitur ſcriptura dicēte.⁊ habitauit in nobis.nō enim in humana integre habitaſſet nā ſi in carnem uerbū fuiſſet conuerſum. Ideoq̧ accipe uerbum factum carnez.i. hoiem.ut caro pro hoie ponatur.ſicut ⁊ illud ꝓpheticum. Uidebit oīs caro pariter qđ os dn̄i nominauit. Acceſſit ⁊ arrius hi⁹ inimicus ſymboli. chriſtum humanā aiam nō habuiſſe dogmatiçās ſed loco anime fuiſſe uerbū.contra quē uerbū ipꝫ ꝓteſtatur. Nemo inquit tollit aiam meam a me. Acceſſit iterum ⁊ apollinaris.aiaz in chriſto ponēs predicto ↄuictus teſtimonio.ſed nō intellectū humanū.cuiuſ loco uerbū eſſe putauit diuinū. cōuictus ⁊ in hoc errore ab ipſo uerbo dicēte.queritis me interficere hoiem.nō enim ſine aīa rōnali que intellectus humanus eſt homo eē pōt. Exinde eutices ueritatis hoſtis ſurrexit.nām in chriſto ponens vnā.ſed ex diuina ⁊ humana cōpoſitam quē apoſtolus duas in chriſto diſtinguēs nās cōfutat loquens de chriſto. Qui cū in forma dei eēt formam ſerui aſſumpſit.formā enim nām dixit. Deinde monetelicarū error inualuit in chriſto vnā oꝑationez ſciam ⁊ uolūtatem ponentium.cum alia uoluntas ſit diuina cois patri ⁊ filio ⁊ alia humana.non ſicut ego inquit ueritas uolo ſed ſicut tu. Necnon ⁊ neſtorius hūc ipugnat articulum.qui chriſtum ponēs deuz ꝑfectum ac hoiem ꝑfectum.tñ aliam ꝑſonam dei dixit.⁊ aliam hois.nec vnionem dei ⁊ hois factā eſſe in vna chriſti ꝑſona ſed ſolum in hitationem grē.hincq̧ negat virginē beatam matrē eē dei ſed hois chriſti tm̃. qđ ſanctum cōfutat euāgelium dicēs.qđ ex te naſcet ſanctū uocabit filius dei. Error carpocratis eidē inimicatur articulo dicētis hoiem chriſtuz ex utroq̧ natum parēte.cōtra id qđ ſcriptū eſt. Anteq̄ꝫ cōuenirēt inuēta eſt in utero habēs. Sic ⁊ eluidius in prefatuz ſurrexit articulum dicēs beatam virginē poſt chriſti partum plures ex ioſeph filios ſuſcepiſſe ſnie contradicens ꝓphetice dicēti.porta hec clauſa erit nō aperietur ⁊ vir nō trāſibit per eam.qm̄ dn̄s deuſ iſrael ingreſſus eſt.cōtra oēs aūt hos errores ſymbolum dicit aplicum. Qui cōceptuſ eſt de ſpū ſancto.natus eſt ex maria virgie.⁊ aliud patrū. Qui ꝓpter nos hoies ⁊ ꝓpter nr̄am ſalutem deſcendit de celis.⁊ incarnatus eſt de ſpiritu ſancto ex maria virgine ⁊ homo factus eſt. D. In hac re magis op⁹ eſt cū textu doctri

De articulis ꝑtinētib⁹ ad chriſti humanitatem.

UVA. BHSC. IyR_143_4

ne ꝙ obuiatiōe qōnis ut incepiſti ꝓſequē. P. ¶ Se
cundum articulū accipe de paſſione xpī ac morte: cui
manichei detrahūt. nam ſic corpus xpī fantaſticū eē
aſſerunt. ſic ⁊ chri paſſionē nō ueram eē: ſed fantaſti-
cam arbitrant. cōtra ꝓphe doctrinā dicētis. Uere lā
gores nr̄os ipſe tulit. Eidē etiā galani detrahit error
in chrō vnam ponēs nām incorporalē q̄dē ⁊ imorta
lez. ſed hūc petrus remouet errorē dicens. Chriſtus
ſemel pro pctis nr̄is mortuus eſt. ꝯtra hos aūt erro-
res dicit ſymbolū. Crucifixus mortuus eſt ⁊ ſepult⁹.

Scds ar^{ti}ꝑ-tinēs ad chri humanitatē.

¶ Tertiū deinde hēs articulū de chri reſurrectiōe.
ſicut ipſe de ſe loquēs de filio hois dicit. 3ª die reſur-
get. hūc autē nō ſuſcepit Cherinthus arti^m chriſtum
aſſerens nō reſurrexiſſe: ſed eē reſurrecturū. ꝯ aplm
loquēs qui ait. Reſurrexit 3ª die ſm ſcripturas. Nec
origenes ut ei iponit qui chriſtū putauit pro demonū
ſalute iterū paſſurū ꝯtra p̄fatuz ſentiēs aplm qui ait
Chriſtus reſurgēs a mortuis iam nō morit. ꝯtra hos
aūt errores docet ſymboluz. Tertia die reſurrexit a
mortuis. ¶ Quartū v̄o de deſcēſu ad iferos hēs ar
ticulū. corpore eni chri in ſepulchro latēte credēduz
eſt eius aiam ad inferos deſcēdiſſe ut diuinus docet
apl's. Deſcēdit inquit p̄^m in iferiores ꝑtes terre. Hūc
aūt quidā oppugnauerūt arti^m ponētes chrm non ꝑ
ſeipm ad inferos deſcēdiſſe. ꝯtra petrū ſentiētes qui
ait chrm nō derelictū in iferno eē. ꝯtra hos itaqꝫ dic
ſymbolū. Deſcēdit ad iferos. ¶ Quintū aūt de chri
in celū aſcēſione accipe: ut ip̄e de ſeipſo dicit. Aſcēdo
ad p̄rem meū ⁊ p̄rez ur̄m. Sed hūc ſelētiani ipugnāt
negantes ſaluatorē in carne ſedere ad dexterā dei pa
tris. carnēqꝫ exutā in ſole poſuiſſe chrz autumantes.
ſed hos ꝯfutat euāgeliū dicēs. Dn̄s q̄dez ieſus poſtꝗ̄
locutus eſt eis aſſūpt⁹ eſt in celū. Ideoqꝫ in ſymbolo
dictū eſt. Aſcendit in celū ſedet ad dexteraz dei p̄ris.
¶ Sext⁹ v̄o articulus de aduētu ē ad iudiciū: ut ipſe
dn̄s de ſe ait. Cū uenerit fili⁹ hois i maieſtate ſua. ⁊ de
eodē petr⁹ dicit. Hic eſt qui ꝯſtitutus eſt a deo iudex
viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. bonoꝝ videlz ⁊ maloꝝ. aut eoꝝ
qui iam mortu ſunt. ⁊ eoꝝ qui in chri aduētu reperiē
tur viui. Impugnant aūt hūc illi de quib⁹ petrus di-
cit. Uenient in nouiſſimis diebus in deceptionē illuſo
res iuxta ꝓprias ꝯcupiſcētias ambulantes ⁊ dicētes
ubi eſt nūc ꝓmiſſio aut aduētus eius. hos v̄o ſcriptu
ra ꝯuicit dicēs. Fugite a facie gladij. qm̄ ultor iniq̄ta-
tis eſt gladius. ⁊ ſcitote eē iudiciū. ⁊ ex hoc in ſymbo
lo di. Inde uēturus iudicare viuos ⁊ mortuos. Qui
aūt. 7. de chri humanitate credūt eſſe articulos: vnū
ex dictis in duos diuidūt. ꝯceptionē eni dicunt ⁊ nati
uitatem chri duos eē articulos. D. Cur alij. 6. alij. 7.
poſuerūt articulos? P. Obiectum fidei nō viſuz eſſe
cōſtat. de nō apparentib⁹ enim fides eſt. q̄bus ex ſola
uolūtatis electiōe a ueritate increata iclinate intell's
aſſentit ut ſupra tactū eſt. nō nota aūt ab eo qd̄ per ſe
ip̄m cognitū eſt. ut in primis patet principijs. quoꝝ i-
tell's eſt uel per aliud ut in ꝯnibus notū eſt quaruz eſt
ſcia. Ubi ergo aliq̄d non viſuz ſpāli rōne occurrit ibi
ſpālis eſt articulus. Ubi v̄o ſm rōnem eandē plura
cognita ſunt uł incognita ibi articuli diſtinguēdi non
ſunt. aliā ſiquidē hēt difficultatē ad vidēdū ꝙ paſſus
ſit deus. ⁊ aliam ꝙ mortuus reſurrexit. ideoqꝫ ⁊ arti
culi ſunt diuerſi. ꝙ aūt paſſus mortuus ⁊ ſepult⁹ ean-
dem difficultatē hēt. altero enim hoꝝ ſuſcepto diffi-
cile nō eſt alia ſuſcipere. Ideoqꝫ oia hec ad vnuz ſpe-
ctant articulū. ſic ergo vnomō conceptio ⁊ natiuitas
ſub vno cōprehendunt articulo. ut videlz illa duo or
dinant ad vnum. Alio v̄o mō ſub diuerſis cuz ibi di-

3ᵘˢ arᵗⁱ ꝑtinēs ad chriſti humanitatem.

4ᵘˢ arᵗⁱ ꝑtinēs ad chriſti humanitatem.

5ᵘˢ articulꝰ ⁊c.

6ᵘˢ articulꝰ ⁊c.

uerſe difficultates occurrāt. incarnatio enim uel cōce
ptio difficultatē hēt in hoc ꝙ deus fact⁹ hō eſt. ⁊ ꝙ ſi
ne ſemine viri factus eſt. Natiuitas v̄o in hoc ꝙ pe-
perit virgo. ꝯſecratio aūt ſiłis eſt de reſurrectiōe ⁊ vi
ta eterna. ſic etiaz ſicut p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpūs ſci cognitio
qua in nr̄am uenerūt notitiā vna eſt ꝗ̄tuz ad eſſentie
vnitatē ad p̄^m ſpectās articulū. ſic ꝗ̄tum ad ꝑſonarū
diſtinctionē que per reł'ones eſt originis / in cognitiōe
p̄ris cognitio includit filij. nō enim p̄r eſſet ſi filiū nō
hr̄et: quoꝝ nexus eſt ſpūs ſcūs. Hacqꝫ cōſideratione
recte vn⁹ trium ꝑſonaꝝ ponit articulus. Uerū q̄z cir
ca ꝑſonas ſingulas aliq̄ ſunt attēdēda circa que ꝯtin-
git errorē eſſe. ſic de trib⁹ ꝑſonis potuerūt tres eē ar
ticuli. ſupra enim aperui quō ꝯdicentes ꝓprios cuili-
bet ꝑſone fingētes errores ſingule ſuſceperūt ꝑſone.
D. Aduerto apprehēſionē nō ſolū tam per potētias
exteriores ſenſuū quinqꝫ ꝗ̄ per interiores ſenſibiles
fieri aut per habitus nāles p̄n^{os} ⁊ acquiſitos ut ſcie ⁊
alioꝝ qui dicti ſunt. ſed etiā per habit⁹ infuſos ut per
fidem que mō ſuo nō viſa apprehēdit. niſi eni aliquo
modo nō viſa apprehēderet in ipſis tanꝗ̄ credendis
nō aſſentiret. aſſentit aūt eis. apprehēdit itaqꝫ nō vi
ſa ſub cōi rōne credibilis. nō aūt ſub ſpāli ſm quā nō
vident. eiſqꝫ aſſentit nō ex euidētia eoꝝ que credunt
ſed ex iperio uolūtatis ut ſupi⁹ ꝓlixi⁹ declaraſti. nūc
aūt quero an per alios hit⁹ fide excellētiores in hac
vita p̄nti apprehēſio fiat? P. Habitus quidā ſunt qui
dona ſpūs ſci dicunt: per quos nobilior fit apprehen
ſio. ⁊ per eos apprehēdētes / mentes dinas faciunt. ⁊
hoc q̄de ſic accipe. In hoie dup^x mouēs ē p̄n^m. Unū
quidē interi⁹ qd̄ eſt rō. aliud v̄o exterius qd̄ de⁹ eſt. ⁊
hoc etiā Ariſ. docuit. Omne inſup qd̄ mouet ab aliq̄
opz ꝓportionatum eſſe ſuo motori. hec aūt ꝓportio
mobilis inꝗ̄tuz mobile eſt: diſpoſitio eſt qua mobile
diſponit ad hoc ut bn̄ ⁊ ꝓmpte moueat a ſuo moto-
re. ꝗ̄to igit motor altior eſt tāto opz mobile ꝑfectio-
re diſpōne motori ſuo ꝓportionatū fore. Uides di-
ſcipulū oportē diſpoſitū eē diſpōne ꝑfectiori ut altio
rez capiat doctrinā a ꝑitiore doctore. Ulteri⁹ attēde
qm̄ virtutes humane hoiez ꝑficiūt ſm ꝙ hō nat⁹ eſt
moueri per rōnē in his que interi⁹ uel exterius agit.
erūt igit ꝑfectiones altiores ſm q̄s idem ſit diſpoſit⁹
hō / ut moueat a deo qui altior eius motor eſt. ꝑfectio
nes aūt iſte dona uocant: q̄z ſm ea diſponit hō ut ef-
ficiat ꝓmpte mobilis ab inſpiratiōe dina ad hoc infu
ſa a deo. Hinc ait ꝓpha. Dn̄s aperuit mihi aurez. ego
aūt nō ꝯdico. retrorſuz nō abij. ⁊ Ariſ. etiā dixit. qm̄
his qui mouent per inſtinctū diuinū nō expedit cōſi-
liari ſz rōnē humanā. ſed qd̄ ſequunt iſtinctū interio
rem qm̄ a meliori mouent p̄n^o ꝗ̄ hūana ſit rō. hocqꝫ
mō dona ꝑficiunt ad act⁹ altiores ꝗ̄ act⁹ ſint virtutū
hoiem ip̄m. ſicut ⁊ virt⁹ heroyca uel dina in hoie exi
ſtens a meliori mota p̄n^o ꝗ̄ ipſa ſit rō: ad virtutē mo
uens cōem / ad nobiliores ꝑficit act⁹ ꝗ̄ virt⁹ coiter di
cta. ſm enim heroycā virtutē / aliqui dicti ſunt diuini.
In his itaqꝫ in q̄b⁹ inſtinct⁹ nō ſufficit rōnis: ſed neceſ
ſarius eſt ſpūs ſci inſtinct⁹ ꝯn̄ter necīuz donū eſt. Ra
tio āt hois a deo dup^x ꝑfecta eſt. nāli. ſ. ꝑfectiōe ſz nā
le rōnis lumē. ⁊ ſupernāli ſm virtutem theologicaz.
lz ꝑfectio ſcda que per fidem eſt / maior ſit. p̄ª tn̄ que
per lumē eſt rōnis ꝑfectiori habet mō. p̄ª eni habet
ab hoie q̄ſi plena poſſeſſio. 2ª v̄o ut impfecta habet.
impfecte eni deū cog̃ſcim⁹ ſic̄ ⁊ imperfecte diligim⁹.
Unūqdqꝫ ꝑfecte nām hn̄s uł formā aliquā aut virtu
tez pōt per ſe ſm illā opari. nō tn̄ dei opatione exclu
ſa qui in oi nā ⁊ uolūtate interi⁹ opat. impfecte autē

De donis ſpiritus ſancti.

UVA. BHSC. IyR_143_4

hn̄s nām uel formā aliquā aut virtutez ꝑ ſe opari nō
pōt niſi motū ab altero. Uides eni ſolē qꝛ ꝑfecte luci
dum poſſe per ſe illuminare. lunā v̄o in qua iperfecte
nā lucis eſt nō illuminare poſſe niſi illuminata. ⁊ me-
dicū ꝑfecte inſtructū poſſe per ſe opari. diſcipulū aūt
iperfecte inſtructū nō poſſe opari per ſe niſi a magr̄o
inſtruat. ſic ēt ꝙtū ad v̄tutes morales ſeu ea que hūa
ne ſubſunt rōni in ordine ad finē boni ꝯnālez pōt hō
opari per rōnis iudiciū. Si tn̄ in hoc ēt hō a deo iu-
uet per ſpālē iſtinctū. hoc erit ſupabundātis bonita
tis. ut in hn̄tib⁹ virtutes ꝯtingit heroycas uel dinas.
nō enim q̄cūqꝫ virtutes hn̄t morales acq̄ſitas virtu-
tes hn̄t heroycas uel dinas. Sed in ordine ad finez
ultimū. i. ſupnālem ad quē mouet rō ſm ꝙ eſt aliq̄lit̄
⁊ iperfecte formata fidei hītu ⁊ aliȷ̄s theologicis vir
tutib⁹ nō ſufficit ipſa rōnis motio niſi deſup aſſit iſtin
ctus ⁊ motio ſpūs ſci per quē eleuat hō in finē illum
ſupnālē. Juxta illō Spūs tuus bon⁹ deducet me i trā
rectā. terrā. ſ. btōꝝ q̄ recti ſūt. Jōqꝫ ad hūc ꝯn̄dū finē
dona hoī ſunt nec̄ia. per virtutes eni morales uł theo
logicas nunq̄ ſic hō ꝑficit in ordie ad p̄fatū ſupnālez
finē: quin ſemp idigeat moueri ſupiori quodā inſtin-
ctu ſpūs ſci rōne p̄dita. nihilomin⁹ virtutes theolo-
gicas ⁊ ſi nō alias donis p̄fero. Cū eniz q̄tuor ſint ha
bituū gn̄a morales hīt⁹ appetitiuas ꝑficiūt vires: ⁊
diſponūt ad obediēdū rōni cui⁹ regunt iperio. Intel
lectuales v̄o hīt⁹ de q̄b⁹ ſupra diſertū eſt/ ipſaz ꝑficiūt
rōnē inferiorib⁹ iperātē virib⁹ ſenſitiuis: ⁊ ex hoc mo
ralib⁹ hītib⁹ p̄ferunt. donoꝝ autē hīt⁹ oēs aie vires
tam rōnales ꝙ appetitiuas ꝑficiūt ac diſponūt ut ꝓm
pte deo mouēti obediāt. hīt⁹ āt theologici ipſam rō-
nem vires regulātē iferiores deo motori ſupnāli ꝯiū
gunt. Jōqꝫ neceſſe eſt queādmodū moralib⁹ hītib⁹ i
tellūales. ſic ⁊ donis theologicos hīt⁹ p̄ferri. nō eniz
ad ꝑfectionē denarȷ̄ ꝑueniūt. 7. filȷ̄ Job. i. ſeptē dona
niſi i fide ⁊ ſpe ⁊ charitate fuerit oē qō agūt. morali-
bus tn̄ ⁊ intellūalib⁹ opꝫ dona p̄ferri. que oēs aie vi-
res ꝑficiūt in cōparatione ad ſci ſpūs motionē. p̄fate
aūt virtutes morales q̄dē ſenſitiuas ꝑficiūt vires ad
rōnē iperātē. Intellūales v̄o rōnē ipſam. ad altiorez
aūt motorē opꝫ nobiliori ꝑfectione mobile eē diſpo
ſituz. ꝑfectiora ſunt itaqꝫ dona p̄dictaꝝ utroqꝫ virtu
tum gn̄e. Sed nō ſolū p̄dictas virtutes morales ⁊ i-
tellūales quin ēt theologicas excellūt i alio dona. ad
act⁹ eni ꝓprios virtutes oēs p̄fate aliquo mō hūano
ꝑficiūt mō. dona nō aūt hūano ſed diuo poti⁹ mō ꝑfi
ciunt. Uirt⁹ eni hūana dī eo ꝙ ad opationē ꝑficit hu
manā. hūana aūt opatio ex obto q̄nqꝫ dī ut que cir-
ca paſſiōes ſiue opationes hūanas exiſtit. hocqꝫ mō
ſole morales dicunt virtutes humane. Q̄nqꝫ v̄o ex
ſbto ut que in rōne eliciēte aut iperāte opationes: ſi-
ue in po⁹ rōne obediēte ꝯſiſtit. ⁊ ſic oēs hīt⁹ ꝑficiētes
ad opationes aliq̄s in q̄b⁹ cū brutis nō coicat hō hu
mani dici pn̄t. Q̄nqꝫ aūt ex mō hūana dī opatio/ ut
cum q̄s ea que hois ſunt ſm modū exequit̄ hūanuz.
Si āt ſupra modū humanū iā nō humana dī opatio/
ut in virtute ēt pꝫ heroyca que ꝓpt̄ ſui excellētiam in
operāte nō hūana: ſed diua dicta eſt. Uides eni ēt in
fide que theologica eſt virt⁹ modū humanū nō diuū
dum ꝑ ſpeculū creaturaꝝ ⁊ enigmata ſilitudinū diua
participat. Intell̄s v̄o donū de auditis per fidē illu-
ſtrat mētē. ut in hac ēt vita ꝑlibationē future accipiat
manifeſtatiōis. ſic ⁊ in alijs ꝯtingit donis. D. Queſo
ut explices per ſingula. P. Dona q̄tuor que potētiaz
ꝑficiūt cogſcitiuā ad ſupnālē ordinant cognitionem
que in hoie per fide fundat. fides autē ex auditu eſt.
Jōqꝫ hoī aliq̄ opꝫ credēda ꝓponi ſic̄ audita. nō autē
ſic̄ viſa. q̄b⁹ per fidē aſſentiat hō p̄me initēs ueritati.
Ad primā itaqꝫ v̄itatē p⁹ ſe fides hēt. Deide ad que-
dam circa creaturas ꝯſiderāda que ēt credēda ſunt.
Ultimo aūt ad operū directionē humanoꝝ. per dile
ctionē eni opat fides. illa igit̄ que credēda fidei ꝓpo
nunt intell̄s dono penetrant. ſꝫ de eiſdē rectū habet
iudiciū ut inhereat eis: ⁊ ab eoꝝ recedat oppoſitis.
⁊ ſi res q̄dē diuie fuerint ſapie erit officiū. ſi v̄o crea
te fuerint res. hoc ad ſcie ſpectabit donū. Ad ſingula
ria aūt opera applicatio ad donū ꝯſilij ꝑtinebit. ut āt
clarius liqueat qō dico ſingulo imorādum eſt dono.
Intell̄s itaqꝫ ꝙdā iportat cognitionē itimā. penetrat De dono [in]tellectus.
enim uſqꝫ ad rei eēntiā. obm ſiquidez ei⁹ ꝙ q̄d eſt: eſt.
ſenſus āt tm̄ circa q̄litates ſenſibiles exteriores occu
pat. nā intrinſecus latēt multa ad que intell̄s q̄ſi itus
legēs igredit̄. ſub accn̄tib⁹ nāqꝫ rei latet nā. ⁊ ſub uer
bis ipſoꝝ ſignificata ſub ſilitudinib⁹ ueritas figurata
in cauſis ēt effect⁹ ⁊ i effectib⁹ cāe latēt. ⁊ ad hec oia
penetrat intell̄s ſuo lumine ⁊ nāli q̄dez lumine ad ea
que nāe nō excedunt metas. ad excedētia v̄o nō niſi
lumine ſupnāli qō donū intell̄s uocat. hō eni ad ſup-
nālē ordinat⁹ btitudinē ueritatē circa finē ultimum
apprehēdē hēt intell̄s dono: ⁊ niſi uſqꝫ ad hoc a ſpū
ſcō moueat hois intell̄s ut de fine illo rectā hēat exti
mationē eidē charitatis vinculo ꝯnectēdum. nondū
intell̄s donū aſſecut⁹ eſt: lꝫ citra finē illū optimū plu
ra attingat preambula. extimatio aūt recta intell̄s do
no de fine obtēta cogit frui optimo firmiter inherere
qō ſine gratificāte nō ꝯtingit gr̄a. ⁊ ad hoc ulteri⁹ in
ſpice ꝙ intell̄s donū eſt circa nec̄ia ⁊ etn̄a uerſet. illa
etiā ſm ꝙ hūanoꝝ ſunt regule actuum ꝯſiderat. ⁊ iō
prefatū donū ēt ad opabilia ſe extēdit: nō q̄dē ut cir-
ca ea p̄nr̄ exiſtat. ſed ſolū inꝙtū p̄fata opabilia rōnib⁹
regulant̄ eternis: q̄b⁹ inſpiciēdis ⁊ ꝯſulēdis ſupior in
heret rō que intell̄s ꝑficit dono. hūanoꝝ nāqꝫ actuū
regula ⁊ rō exiſtit humana: ac ēt lex etn̄a. at lex eter-
na humanā excedit rōnē. ⁊ iō humanoꝝ actuū cogni
tio: ſm ꝙ a lege regulant̄ eterna rōnē nālez excedit.
quare ipſa rō ſupnāli indiget lumine qō donū intell̄s
iam dictū eſt. Ex his collige intell̄s donū ad finē ulti
muz ꝑtingē gratificāte etiā informari gr̄a. ⁊ ēt ad hu
manos deflecti act⁹ regulādos. ¶ Cōſequenter de De dono [sci]entie.
ſcie inſpice dono ꝙ ſic̄ intell̄s donū ad fidei certitudi
nē ordinat. ſicut aūt humana mens alicui aſſentit ue-
ritati in cognitione nāli ipſam videlꝫ capiēdo uerita-
tez: ⁊ de eadē certū hn̄do iudiciū. ſic ⁊ in gratuita ſeu
ſupnāli ꝯtingit notitia fidei. ut eni ꝑfecte aſſentiat ue-
ritati fidei: opꝫ ipſam hois mētē que ꝓponunt credē
da ſane capere. qō ad intell̄s doni ſpectat officiū. ⁊ de
eiſdē certū hr̄e iudiciū. credēda. ſ. a nō credendis di-
ſcernēdo qō ad ſcie ꝑtinet donū. fidē aūt manifeſtare
⁊ ꝯ̄dicētes ꝯuincere alterius ſcie officiū eſt. que q̄dē
nō oium eſt fideliū. ⁊ hoc nō inter gratuita: ſed inter
data gratis ꝯnūant dona. hanc aūt diſcurſiuā eſſe cō-
tingit ſciam. ſcie v̄o donū minime. aſſimilat enim ſcie
diuine que ſimplici intuitu nō diſcurſu aliquo certuz
hēt de omni ueritate iudiciū. uerū cū iudiciū certū ex
cā accipiat rei que iudiciū patit̄: ſcie donū nō per cāz
primā iudicat. Hoc enim ſapie eſt doni. ſed per ſcōas
cās ſeu per res creatas/ de reb⁹ iudicat diuis: res ita-
qꝫ creatas ſcie donū pro medio accipit. ſicut ſapie do
num res icreatas. in ſcie itaqꝫ dono id qō formale eſt
ſiue mediuz quo cognoſcit res ſunt create. Id aūt qō
māle ſiue id qō cognoſcit res diuine eē pn̄t. ut ipſius
notitia dei. in ſapientie v̄o dono econuerſo eſt. id eni

UVA. BHSC. IyR_143_4

qd̄ formale eſt:res ſunt diuine.qd̄ mãle res create eē
pñt ut actus humani cū ſm regulas dirigunt etnas.
ſcie igit pars rōnis iferior deputat ſapie v̄o ſupior.
hoc etiã ſcie donū ſoli hñt iuſti qui ex gr̃e infuſiōe cer
tuz circa credēda hñt iudiciū ⁊ agēda. ¶ Ulteri⁹ de
ſapie accipe dono.hi⁹ aūt doni eſt cāz ꝯſiderare altiſ
ſimã ⁊ ſm eam de alijs iudicare certiſſime ⁊ ordiare
oia quēadmodū ⁊ in quolibet rerꝫ gn̄e nuncupat ſa-
piens.qui ſm cām in illo gn̄e altiorē de oib⁹ in eodē
ꝯtentis gn̄e recte iudicare pōt.puta in medicina pfe-
ctus de medicinalib⁹ rectū hēt iudiciū.hãc itaqꝫ cāz
deuz dico quem cognoſcēs:ſapiēs quis eſt potēs ſm
diuinas regulas oia iudicare ⁊ ordinare.⁊ diuia qdē
ꝯtēplās ipa ſm eternas iudicare regulas ⁊ humana
tam de diuinis q̄ꝫ de humanis per diuina certuz hñs
iudiciū in ꝯtēplatione etenim rerū diuinarꝫ ⁊ huma-
narꝫ rerū ordinatione q̄tum ad ſalutē nec̃ium eē ꝯſti
terit.p dinas regulas ifallibile hēt iudiciū gr̃e dicta
mine gratificātis. Un̄ ſcriptū eſt.vnctio docebit uos
de oib⁹.qui v̄o altiori gradu dina ꝯtēplās altiora co
gnoſcit miniſteria aut humana dirigens nō ſeipm tm̄
ſed alios etiã ordinare pōt ſm regulas eaſdē.alteri⁹
gr̃e gratis date dono ſapiēs eſt.de q̄ diuin⁹ ait aplus.
alij inquit datur per ſpm̄ ſermo ſapie. D. De certitu-
dine iudicij hi⁹ doni lati⁹ audire vellē. P. Cum ois ef
fectus in ſuaz poſſit reſolui cām ex ipſa cā de effectu
certū dependet iudiciū.cuz in cām reſoluit.ſicut ⁊ de
ꝯnibus iudicare potes in earꝫ ipſas ꝓpria reſoluēdo
principia ⁊ ad ſenſuz quodã mō oia reſoluere opꝫ.de
quib⁹ ſm nālē iudicamus cognitionē.cognitionis eni
humane p̄nm ſenſus eſt:ſenſus eni extremi ſunt ſic in
tell's p̄n̄orꝫ ad quos reſolutio faciēda eſt recte iudican
tis.ſic ⁊ in ſupnāli ꝯtingit notitia que a p̄a infundit cā
ut cognitū diuinitus reſoluat ad ſuã cām ut rectū ac-
cipiat iudiciū. Unde ſm ordinē cārū opꝫ eſſe ordinē
iudiciorꝫ.ſic enim cā p̄a eſt cā ſcđe.ita per cām p̄maz
iudicat de cā 2a.de p̄a aūt cā iudicari per aliã cām nō
pōt.⁊ ideo iudiciū qd̄ per primã fit cām p̄m eſt ⁊ p-
fectiſſimū ⁊ certiſſimū.⁊ hoc qdē iudiciū ad ſapie p-
tinet donū que ſm rōnē iudicat eterna. D. Dictis ac-
quieſco.ſed de dono iam ꝓſequere ꝯſilij per qd̄ ꝯſtat
aliquã apprehēſionē fieri. P. Conſiliū nihil aliud eſt
q̄ꝫ rōnis inquiſitio circa agēda.cum igit hois ꝓprius
ſit hi⁹ inquiſitione ad agenda moueri.ut hois mens
bene mobilis ſi a ſpū ſcō ad agendū opꝫ ipſaz dono
ꝯſilij diſponi.quin etiã lꝫ prudētia uel eubulia ſiue ac-
quiſita ſit aut infuſa hoiem dirigat ſm ea que rō com
prehēdere pōt.nō tn̄ ſingularia ⁊ ꝯtingentia que oc-
currere poſſunt cōprehēdere pōt rō p̄dictis hitibus
informata. Ideoqꝫ dono indiget ꝯſilij ut a deo diriga
tur qui oia cōprehēdit.ſic etiã in reb⁹ ꝯtingit hūanis.
ut qui ꝯſilij inqſitione ſibi nō ſufficiūt a prudētiorib⁹
ꝯſilium reqrūt. In oib⁹ igit que ad ſalutē nec̃ia ſunt:
donū ꝯſilij dirigit a deo acceptum. Hocqꝫ ꝯſilio oēs
polent ſci. Eſt ⁊ ꝯſiliū gr̃e gratis date quo pleriqꝫ vi
gent in plurib⁹ que de neceſſitate nō ſunt ſalutis.qui
⁊ alijs ꝯſilium p̄bere pñt.ſic enim ſimeon vir conſilij
fuit mathathie filius. D. Plene que uolebam expli-
cuiſti.ſed explicationē aliam adhuc expecto maiorē
circa modū illum diuinū.ad quē dona diſponūt ⁊ ſm
quē ſuos exercēt actus cum virtutes oēs tam mora-
les q̄ꝫ intell'uales q̄ꝫ etiã theologice ſm modū opent
humanū. Hoc eni oibus his cōe eſt.donis v̄o ſingula
re eſt.oēs aie vires eleuate ad opationes ſupra modū
humanū exiſtētes. P. Dilucidationē hãc ſic intuere.
humana opatio ad quã virtus humano pficit modo

De dono ſapientie

De dono cōſilij

Declaratio quō dona elevāt ſupra modū humanū

ut ſm q̄ꝫdam loquar principalitatē.uel ad ꝯtēplatio-
nem ptinet ſm quã nec̃ia aſpiciunt ⁊ etna.ul' ad actio
nem ſm quã ꝯtingētia diſponunt libero ſubiecta arbi
trio. In ꝯtēplatione aūt humana duplex via eſt. Una
quidē ſm quã ꝓcedit ad neceſſariorꝫ ⁊ eternorꝫ co-
gnitionē que ad inuētionez ptinet. Alia ſm q̄ ex pre
miſſis principijs alia ordinant que ad iudiciū ſpectat.
In via itaqꝫ p̄a que ſm inuētionē eſt:humano ꝓcedit
modo ex ſenſu in memoriã.ex memoria in experimē
tum.ex experimēto in p̄na p̄a que ſtatim notis termi-
nis cognoſcunt.huc aūt ꝓceſſum intell's pficit qui ha
bitus eſt p̄n̄orꝫ.exinde in eadē via que dicta eſt ꝓcedi
tur inqrēdo ex principijs in ꝯnes.huc aūt ꝓceſſuz p-
ficit ſcia que virt⁹ intell'ualis eſt.hoc aūt dico q̄tū ad
ea que rōni ſubiacēt. In his aūt que ſupra rōnē ſūt fi-
des pficit que dina iſpicit in ſpeculo ⁊ enigmate. Sed
q̄ ſpūalia q̄ſi nuda ueritate capiant ſupra humanum
modū eſt.⁊ hoc qdē facit intell's donū qd̄ de auditis
per fidē mentē illuſtrat. In alia aūt via ꝯtēplationis
que ad iudiciū ſpectat modus humanus eſt ut ex ſim
plici primorꝫ p̄n̄orꝫ inſpectione ac cauſarū altiſſimarꝫ
mens humana de iferiorib⁹ iudicet ac ordinet.⁊ hoc
quidē per ſapiam facit ex intell'ualib⁹ vnã exñtez vir
tutib⁹.ſapiētis eni ordinare eſt.ſed q̄ humana mens
illis altiſſimis vniat cauſis in earꝫ transformat⁹ ſilitu
dinē per modū quo qui adheret deo vn⁹ ſpūs eſt ut
ſic quaſi ex intimo ſui de alijs iudicet ac ordinet non
ſolū cognoſcibilia:ſed etiã actiones humanas ac paſ
ſiones ſupra humanū qdem hoc modū eſt qui per ſa-
pientie donū in mēte efficiat humana. Ex parte autē
actionis duo inueniunt.ſ.dirigē qd̄ ad cognitionē pti
net practicã.⁊ exequi qd̄ ad affectionē ſpectat. In co-
gnitione autē practica que in opib⁹ dirigit moralib⁹,
duplex inuenit via.ſicut ⁊ in ꝯtēplatiōis gn̄e. Una.ſ.
que ſm inuentionē eſt.⁊ alia que ſm iudiciū. In inuē
tione human⁹ modus eſt inqrendo ⁊ ꝯiecturādo ꝓ-
cedere in his que in plurib⁹ accidē ſolēt.ex talib⁹ eni
⁊ circa talia moralis eſt ꝯſideratio.⁊ hec qdē inuētio
ſm huc modū per eubuliã pficit.i.ꝯſiliationē bonaz.
q̄ aūt hō accipiat qd̄ agēdū eſt q̄ſi p certitudinē a ſpū
ſcō edoct⁹ ſupra humanū eſt modū.⁊ ad hoc qdē cō-
ſilij pficit donū. In via aūt iudicij human⁹ modus eſt
q̄ ex his que frequēter accidē ſolēt de inuētis per cō
ſiliuz. Iudicet hō probabil'r qd̄ per ſineſim fit ⁊ gno-
min ut ſupra patuit.⁊ ulteri⁹ ordinē ꝯſilij hui⁹ in ife-
riorib⁹ ponit qd̄ per prudentiã fit que p̄ceptiua eſt.q̄
aūt hō certitudinal'r ſentētiet de his que agenda oc-
currūt ſupra humanū eſt modū.⁊ hoc p donū fit ſcie
que ꝯuerſari docet in medio nationis praue. Execu-
tio aūt ei⁹ ad qd̄ fit directio in duob⁹ ꝯſiſtit in opatio
nib⁹.ſ.⁊ paſſionib⁹.opationes aūt qb⁹ fit coicatio ad
alterū ſm humanū modum regulant. Uel ex eo quo
ad aliquē eſt coicatio debita.ſic cū aliqd alicui exhi-
betur qd̄ ei debet qd̄ iuſtitia facit.uel ex eo q̄ ad alte
rum ſua coicat gratis inq̄tū bonum ei⁹ relucet in tali
coicatiōe.que qdē coicatio. Uel eſt in hoc q̄ ſua dat
qd̄ facit liberalitas in mediocrib⁹ magnificētia i ma
gnis donis uel ſumptib⁹. Uel ex eo q̄ ſeipm exhibet
alteri⁹ cognitioni.ut.ſ.cognoſcat talis q̄lis eſt per di-
cta ⁊ facta.⁊ hoc facit virt⁹ quedã ueritas dicta ul' al
terius affectioni inq̄tum ſe delectabilē exhibet in lu
dis qd̄ eutrapelia facit. Uel in cōi vita qd̄ facit amici
tia ſm quid virt⁹ dicta per quã hō decēter ſe ad alte-
rum hēt in dictis ⁊ in factis.ſed q̄ rō coicatiōis q̄tū
ad oia p̄dicta nō attēdat ex bono coicātis ul' ei⁹ ad
quē eſt coicatio ut his includat terminis.⁊ hō alteri

ſtatuꝫ tribuat q̃tuꝫ debet uel q̃tũ ei expedit ꝗ tribuit
ſed inq̃tũ deo acceptũ diuinũ bonũ qꝺ in ſe uel in ꝓ
ximo relucet rõnẽ faciat coicationis:hoc ſupra hũa-
nuꝫ modũ eſt.⁊ hoc per pietatis fit donũ. Paſſiones

De paſſiõib⁹ iraſcibilis ⁊ ↄcupiſcibilis

aũt ptinẽt uel ad iraſcibilẽ uł ↄcupiſcibilẽ. In paſſio-
nibus aũt iraſcibilis dirigẽdis ſm humanũ modũ ac
cipit pro mẽſura uel regula rõnis bonũ.paſſiões eñi
iraſcibilis ad tria reducunt. Quoꝝ pmũ ſpes eſt que
reſpectu boni ardui ↄñdi exiſtit.que ꝗdeꝫ dirigit per
hoc ꝙ hõ pẽſatis virib⁹ ꝓpꝛijs ſm eaꝝ mẽſuram ad
ardua virtutis opa ſe extẽdit.⁊ hoc facit magnanimi
tas que eſt circa honores magnos.⁊ alia virt⁹ innoia
ta que circa mediocres exiſtit.honoꝛ enim virtuti de
betur. Scõm aũt timoꝛ eſt ⁊ audacia que ſunt reſpe-
ctu mali difficilis iminẽtis ⁊ in his paſſionib⁹ hõ di-
rigit ut ſm q̃titatẽ ſuaꝝ viriũ quis hi⁹ aggrediat uel
fugiat qꝺ ad foꝛtitudinis ptinet virtutẽ. Tertium vͦ
eſt ira que ↄſurgit ex leſione p̃cedente in q̃ directio fit
ut hõ nõ inſurgat in vindictã ultra offenſe q̃titatẽ ⁊
iuris oꝛdinẽ qꝺ manſuetudo facit.ſed ꝙ in oĩbus his
pro menſura accipiat virt⁹ dina ut videlꝫ ad ardua
virtutis opera hõ tẽdat ad que ſcit ſe virib⁹ ſuis non
ſufficere.ac picula que vires excedũt ꝓpas nõ foꝛmi-
det dino inixus auxilio.⁊ de iniurijs illatis vindictã
nõ reqrat.ſed ẽt gl'iam hẽat remunerationẽ intẽdẽs
ſupra humanũ eſt modũ.⁊ hoc totũ per donũ efficit
foꝛtitudinis. In paſſionib⁹ deniq; cõcupiſcibilis que
ſunt ↄcupiſcẽtia amoꝛ ⁊ delectatio ſm hũanũ modũ
dirigit hõ ad rõnis bonũ ut ad tpalia tm̃ afficiat bo
na q̃tũ indiget qꝺ tẽperãtie op⁹ eſt que circa maxias
eſt delectatiões ⁊ ↄcupias.ſed qꝺ ex maieſtatis dine
reuerẽtia oĩa hec ut ſtercora arbitret ſupra humanuꝫ
eſt modũ.⁊ per hoc donũ pficit timoris. D. Ex abũ-
danti ſed nõ ſupflue ſufficiẽtiã explicãdo donoꝝ.de
alijs etiã donis tetigiſti que ab apphẽſione ſũt ſemo
ta.⁊ aliud ẽt attẽdi ꝙ dona oium viriũ aie diſpoſiti-
ua oium virtutũ ſe imiſcẽt actib⁹.opationes eni oiuꝫ
virtutũ ad modũ eleuãt diuinũ.lꝫ dubitari poſſit cur
ſingulis virtutibus ſingula non rñdeant dona. P. In
vnoquoq; gñe in quo multa ↄtinent ↄtigit vnũ ſũmũ
eẽ. Iõq; reſpectu multaꝝ virtutũ que vni⁹ ſunt cooꝛ
dinationis põt vnũ donũ excellẽtiã iportare:ſic vir-
tutes multe:que ẽt circa diuerſas exiſtũt mãs.aſſignã
tur ptes vni⁹alicui⁹ virtutis ſm ꝙ in mã ei⁹ coicant.
Uñ nõ opꝫ tot eſſe dona quot repiunt virtutes. D.

Dona po pn cipalis huius optimi opis ⁊ ẽ de ꝓphe tia infuſa.

De apprehẽſiõe que tã p fidẽ eſt q̃ per ſci ſpũs dona
declaraſti:nũc ſi qua eis altioꝛ eſt aperi. P. Scia vł ap
prehẽſio ꝓphetica eſt que ẽt a ſcõ ſpũ ifundit qua cõ
tingẽtia indetinata apprehẽdunt que ⁊ ſi nõ ſemper
ſcõs faciat:ſic dona de ꝗb⁹ actũ eſt:ſemp tñ ſapiẽtes
reddit.nec hãc ſciam dico hituꝫ eẽ ſic dona eẽ ↄſtat:
ſed poti⁹ paſſionẽ aut per modũ paſſionis. D. Cõſtat
ſciam hitũ intellꝰualẽ ex intellꝰs agẽtis lumie ⁊ ſpecie
p ſenſuꝫ accepta cõfici. In ſcia itaq; ꝓphica cũ lumẽ
occurrat diuinuꝫ ⁊ ſpẽs in virtute imaginatiua acce-
pta hit⁹ utiq; eẽ videbit. P. Sciam virtutẽ itellꝰualẽ
fateoꝛ hitũ eẽ.in hũano eni intellꝰu lumẽ eſt a deo in-
ditũ intellꝰuale intellꝰs.ſ.agẽs q̃ſi q̃litas quedã aut foꝛ
ma quedã pmanẽs ipſi qdẽ intellꝰui eẽntiale. Uñ ⁊ ab
hi⁹ lumine intellꝰs hois dr intellꝰualis ac q̃lis nũcupat
Uerũ p̃fatũ lumẽ eẽntiale ↄfuſum qdẽ in ſe eſt ⁊ indi
ſtinctũ.terminoꝝ vͦ qditas ſenſu accepta ipm diſtin
guit lumẽ ac ſm terminoꝝ exigẽtiã acceptoꝝ i diuer
ſas redigit ſciaꝝ radices que p̃ᵃ dicunt ſciaꝝ p̃nᵃ.⁊
ut aduertere potuiſti in dictis pꝛincipijs id qꝺ foꝛale
eſt lumẽ eſt.id vͦ qꝺ mãle terminoꝝ qditas a rebus
ſumpta mãlib⁹ ſic ⁊ in ſcia ↄnũ per demr̃ationẽ acce
pta id qꝺ foꝛale eſt p̃nᵐ eſt ſeu ſbti diffinitio que me-
dium eſt demr̃atiõis.id ãt qꝺ mãle ipm eſt ſbm ⁊ paſ
ſio de ſbto ↄcluſa minoꝛ ⁊ maioꝛ extremitas dicta.lu
men aũt cũ q̃ſi foꝛma ſit pmanẽs. Iõq; difficile mobi
lis ad hit⁹ reducit rõnẽ.cui⁹ ẽt ſignũ eſt qm̃ itelligẽs
in p̃fato itellꝰuali lumie aliquã firmã hꝫ de eis notitiã
eo ꝙ illa iſpiciat in pꝛincipijs cõnãlib⁹ ⁊ pmanẽtib⁹
per modũ hit⁹ dum cognita in ipſa reſoluit p̃nᵃ que
etiã p̃nᵃ ab ipſo lumine certitudinis hñt firmitatem.
quẽadmodũ ⁊ ipm lumẽ a pꝛe luminũ recipit firmita
tẽ certitudinis. q̃diu vͦ nõ fit reſolutio cognitoꝝ in
ſua p̃nᵃ nõ firmat cognitio in vno.ſed apphẽdit ea i-
tellꝰs que cogſcit q̃ſi ꝓbabilitatẽ q̃dã utpote ab alijs
dicta. Uñ opoꝛtet ut de ſingulis ab alijs hẽat.ueluti
ſiqs neſciret geometrie ↄnes ex p̃ncipijs deducẽ hi-
tũ geometrie nõ hñet:ſed quecunq; de ↄnib⁹ geome
trie ſciret apprehẽderet q̃ſi credẽs docẽri ⁊ ſic opoꝛ-
teret ipm de ſingulis inſtrui eo ꝙ neqret ex qbuſdaꝫ
in alia deuenire,firmit̃ facta reſolõne in p̃nᵃ p̃ᵃ. p̃nᵐ
aũt in quo cogſci pñt ↄtingẽtia futura.⁊ hi⁹ que nãlẽ
excedũt cognitionẽ de ꝗb⁹ ꝓphiam eẽ cõſtat ipe de⁹
eſt lumẽ inacceſſibile. Iõq; cũ ꝓpha dei eẽntiã nõ vi
deat nõ põt ea que ꝓphetice videt cogſcere lumine
aliquo qꝺ q̃ſi foꝛma ſit hitualis mẽti ei⁹ inherẽs.ſed
opꝫ ꝓpham de ſingulis ſigillatim iſtrui. Uñ ⁊ lumen
ꝓpheticũ hit⁹ nõ eſt.ſed in aia fit ꝓphe potius p mo
duꝫ paſſiõis cuiuſdã.quẽadmodũ lumẽ ſolis in aere
qꝺ qdẽ in aere nõ remanet niſi apud ſolis irradiatio
nẽ.ſic nec lumẽ ꝓphicũ in mente remanet ꝓphe niſi
qñ diuinit⁹ inſpirat actualit̃. In ſtellis aũt idẽ lumen
eſt ut q̃litas aut ut foꝛma quedaꝫ in eis pmanens.ſm
quem modũ lumẽ in intellꝰu exiſtit humano ut p̃dixi.
Iam g̊ vidẽ potes quõ ſpẽs per ſenſum accepta ſi lu
mini intellꝰs agẽtis qꝺ per modũ eſt hit⁹ iungat hitũ
ↄſtituit.nõ aũt ſi ꝓphetico lũini qꝺ per modũ exiſtit
paſſiõis ſolũ ⁊ nõ hit⁹. In vnaquaq; eni re id qꝺ mã
le eſt ad cõditionẽ ei⁹ qꝺ in ipſa re foꝛmale eſt aſſumi
tur. Liquet etiã in ipſo ſolo lumine ꝓphetico qꝺ per
modũ exiſtit paſſiõis aliqñ ſciam cõſtare ꝓpheticaꝫ
oi ſpecie remota.nõ igit hit⁹ erit.lꝫ habilitas quedã
dici poſſit.inſpiratione eni dina abeunte qua aliqd in
mẽte ipꝛimebat ꝓphe ipſa mens hilioꝛ remanet ad re
cipiendũ iterato dini luminis ipꝛeſſionẽ.ſic etiam fin
xerũt qdã ſcie hitũ ſolã hilitatẽ fore hũane mẽtis ad
recipiẽdũ illuminationẽ itelligẽtie agẽtis ⁊ ſpẽs itel
ligibiles ab ipſa effluẽtes.ſic ⁊ in reb⁹ coꝛpalib⁹ vide
ri põt qm̃ aq̃ pri⁹ calefacta poſt ifrigidationem hilioꝛ
exiſtit ad iteratã calefaciẽtẽ.ſic lꝫ ꝓphia ut dixi hili-
tas quedã ſit.tñ preuiſio ipſa ꝓphe act⁹ eſt lꝫ impfe-
ctus.ac iõ ex hitu ipꝫ ꝓcedẽ nõ opꝫ.lumẽ aũt diuinũ
qꝺ ⁊ a ꝓpha raptim recipit:ſile poti⁹ paſſiõi eſt.put
intelligẽ qꝺdã pati eſt. D. Grata ſunt hec que diſſeruiſti ⁊ ſuauitate plena ⁊ aduerto quõ differre ꝓphia di
catur tam hilitas q̃ ẽt act⁹.aut paſſio.ſed hec me mo
uent ꝙ ꝓpham dixiſti nõ vidẽ eſſentiã dinã.cũ in ſpe
culo eternitatis inſpiciat qꝺ deũ eſſe videt.⁊ ꝙ etiaꝫ
ipm ꝓpham dixiſti ſine ſpẽb⁹ lumẽ ſuſcipe ꝓpheticũ
hec etiã explicari clarius exopto. P. Fateoꝛ ꝓphas
nõ videre dinã eẽntiã:nec inq̃tũ btitudinis obm eſt.
nec inq̃tũ in ea ſũt rõnes futuroꝝ euẽtuũ:ut qdã ir-
rõnabilr putauerũt.nõ eni ꝓpha in dina eẽntia rões
creatoꝝ aliquoꝝ videre põt.⁊ ipſam dinã nõ videat
eſſentiã:cũ rõ idealis ſupra diuinã nihil addat eſſen
tiã niſi ad creata reſpectũ ſolũ.videt tñ in ſpeculo et-
nitatis. Spẽs eni oiuꝫ rerũ in deo p̃exiſtũt anteq̃ cõ

UVA. BHSC. IyR_143_4

tingāt ⁊ ſūt qdē dīne. ⁊ idē qȯ deꝰ. poſtꝙ āt euenerit
res eaꝝ ſpēs a diuinis exēplate: create ſunt uł cōcrea
te. ⁊ nāles qdē ſūt, ſeu miraculoſe ad eē reale detina
te. Sed in mēte ꝓphe reꝝ ſpēs a dinis originate ſūt:
⁊ exēplate ac detinate ad eē intellꝰuale ſm modū co
gnitionis ꝓphetice. Ut igit ſpeculi trāſumptio uera
fiat nō ipſe deꝰ ſpeculū dicet ſed poſt exēplar: cū ſpēs
in eo ſint ad res: ſed creatura dicet ſpeculū in q̄ ſpēs
reſultāt ab ipſo exēplari etno ut dinꝰ ait apl's. Uide
mus inqt ꝑ ſpeculū. ſ. creaturaꝝ. ſed obſcure qdē ꝑꝑ
debilitatē lumis nālis ipſiꝰ itell's q̄ agēs dī. q̄ ad ma
nifeſtiſſima nāe ſe hēt ut noctue oculus. ideoqꝫ forte
ſubiūxit in enigmate. ſic ⁊ mens ꝓphe ſpeculū dicta
eſt: in q̄ ſpēs ſeu reꝝ ſilitudines a dinis reſultāt rebꝰ
ſm diuini illuſtrationē lūinis. idqꝫ minꝰ in enigmate
ꝓpha videret: ꝙ qui ſm nālis tm̄ ꝑtātē luminis rōes
intuet creaturaꝝ nālia inqrēs phs. recte igit ꝓphete
mens ſpeculū. dī in q̄ vitatis ꝑc ſilitudo reſultat. ſic ⁊
dei filiꝰ in quo deitatis ſpēs recipit a pr̄e ſpeculū nun
cupat ſine macula. D. Ex luculēta tua doctrina ultra
expectationē meā tripx ſpeculū aduerti. ſ. dinū qȯ eſt
dei filiꝰ in quo rei nā ⁊ creatū in q̄ rei nā ⁊ itell'uale. ſ.
mēs ꝓphe in quo rei notitia pn̄tat. ſꝫ qre hiꝰ ſpeculū
etnitatis dicat audire cupio. P. Mens ꝓphe dī ſpe
culū etnitatis. nō qꝛ deū videat etnū: ſꝫ qꝛ ſpēs ſeu re
rum ſilitudines in eiꝰ mente a dina veritate reſultans
in qbꝰ qdē ſpēbꝰ repn̄tat eternitas que tota ſil' eſt: fu
tura ut pn̄tia cōprehēdēs qua dei intuitus menſurat.
oīa eniꝫ dino ſubiacēt aſpectui tēpora ut pn̄tia ⁊ que
in tp̄e gerunt. inq̄tū igit per lumē ꝓpheticū ⁊ ꝑ ſpēs
in qbus videt ꝓpha: ab ipſo dino aſpectu reſultat in
mente ꝓphe futuroꝝ ſciaut pn̄tiū. ipſe inꝙ ſpēs cuꝫ
lumine ꝓphetico ſil' dicunt ſpeculū eternitatis eo ꝙ
diuinū intuitū eternitate mēſuratū repn̄tāt ꝑut in et
nitate futuroꝝ eueniet ut pn̄tes inſpicit. ⁊ in hoc qdē
priuilegiata eſt ꝓphetica cognitio. lꝫ enim oīs cogni
tio a dina deriuet preſcia ut diuinꝰ ait Dionyſiꝰ. non
tn̄ preſciam dei repn̄tat ut rōne eternitatis: futura ut
pn̄tia itueat. Sic ꝑdicta cōprehēde ut ſpeculū etnita
tis intelligas dici: rerū ipſas ſpēs uel ſilitudies ſil' cū
lumine dino per qȯ iudiciū ꝓphe roborat ut futuro
rum euētus in eternitate videat ut pn̄tes. Sic etiā in
telligere potes ꝓphas legē in libro preſcie dei: eo ꝙ
ex ipſa dei preſcia in ipſoꝝ mētibꝰ reruꝫ reſultat veri
tas. D. Primā dilucide qōnē ſoluiſti. iaꝫ 2am declara.
P. Cōſtat ꝓphas qn̄qꝫ lumē ꝓpheticū ſine ſpēbꝰ ſu
ſcipere. ⁊ ut clariꝰ tibi liqueat noueris ꝓpheticam co
gnitionē ad mentē maxime ꝑtinere. ut doctori placet
Aug. In mētis aūt humane cognitione duo ꝯſiderā
da occurrūt. Acceptio. ſ. rerū. ⁊ de rebꝰ acceptis iudi
cium. Accipit aūt mens hūana res aliquas ſm ſpēs
ſuas. ꝑo a ſenſu inde ab imaginatiua virtute iādē in i
tell'u poſt imutato a ſpēbꝰ fantaſmatū ſm illuſtratio
nem intell's agētis ſuſceptas. Uerū virtꝰ imaginatiua
nō ſolū ſpēs recipit a rebꝰ mediāte ſenſu. ſꝫ etiā in di
uerſa receptas trāſmutat idola ſiue ex corporali aliq̄
trāſmutatione ſic in dormiētibꝰ ⁊ furioſis ꝯtingit. ſi
ue ex impio rōnis diſponētis ipſa idola ſeu fantaſma
ta ad aliqd intelligēdū. nā ſic ex diuerſa earūdē lraꝝ
ordinatione diuerſi accipiunt intell's. ſic ex diuerſa fā
taſmatū diſpōne reſultāt diuerſe in itell'u itelligibiliū
ſpēs. Exinde mens hūana de acceptis iudicat ſpēbꝰ:
accepta reſoluēdo ad aliqȯ pnm magis notū. ⁊ tādē
ad ſenſuꝫ: qui cognitiōis hūane pnm eſt in quo ſiſtit ta
lis reſolutio aut examiatio que lūine itell's agētis ꝑfi
cit. iudiciū eni hūane mētis ſꝫ vtutē lūinis itell'ualis

Quō ꝓphe te qn̄qꝫ lumē ſine ſpēbꝰ ſu ſcipiūt ꝓphe ticum.

fieri hēt. Accidit itaqꝫ qn̄qꝫ acceptionē ſolā ſupnālē
eſſe: aut ſm ſilitudinē corꝑalē: ſic balthaſar ſupnālit
oculis vidit manū ſcribētis in pariete. aut ſm ſilitudi
nem imaginariā: ſic pharao future fertilitatis ac ſteri
litatis indicium ſupnālit accepit ſub bouꝫ ac ſpicaruꝫ
figuris. ⁊ nabuchodonoſor ſub figura ſtatue deſtru
ctionē regnoꝝ. Aut ſm viſionē intell'ualē ut que ſuꝑ
nālis exiſtit. cū eni intell's hūanꝰ in nāli poaſit ad oēs
ſpēs itelligibiles rerū ſenſibiliū nō erit ſupnālis qrū
cūqꝫ ſpērū itelligibiliū acceptio. ſed illa ſola qn̄ videt
ipſas ſbas itelligibiles per eēntiam ſuā puta deū: aut
angelos. ad hoc eni vidēda ſm ſue nāe virtutē itell's
hūanꝰ ꝑtingē nō pōt. Prima igit acceptio ſm corꝑa
lem ſilitudinē. ⁊ 2a ſm imaginariā exn̄s infra ꝓphete
acceptionem exiſtit. ſpēm eni diuinitꝰ formatā aut in
ſenſu aut in imaginatiōe oēs eq̄lit tam ꝓphe ꝙ nō ꝓ
phete vidē pn̄t. impfectū igit qddā ē utraqꝫ hiꝰ ape
ritio in gn̄e ꝓphie. qre qdā ipſam ꝓphie caſuꝫ uoca
uerūt. queādmodū ⁊ ſonioꝝ diuinationē. Tertia vo
acceptio que ſm intell'ualē ſupnālē exiſtit viſionē ꝓ
phie excedit modū. btis eni ꝯuenit aut his qui rapiū
tur ad dina vita fungētes. Accidit iterū qn̄qꝫ iudiciū
ſolū ſupnāle eē. Judiciū eni ſupnāle datur ꝓphe ſm
lumē ei infuſum creatū qdē: ex quo itell's ꝓphe ad iu
dicādū roborat. ex hoc aūt iudicio ſolo ꝑ ꝓpheticuꝫ
lumē accepto ꝓpha qs uocat ⁊ exiſtit. Judicare eniꝫ
pōt etiā ea que ab aliis viſa ſūt ſiue corꝑalr utpote da
niel que balthaſar oculis vidit corꝑalibꝰ diuinitꝰ. ſiue
imaginarie ut ioſeph que pharao diuinitꝰ imagiarie
accepit. ſiue etiā illa que curſu nāli itell'ualr apphēdē
pōt ualet ad vitatē ꝑmā indicare. ſiue ēt illa que agē
da ſunt pōt efficacit ⁊ veracit iudicare. itell's eniꝫ ꝓ
phe lumine roboratꝰ ꝓphetico ad ꝑmā vitatē euētꝰ
reſoluit ⁊ examinat ex q̄ in mēte reſultāt ꝓphe rerū
euētus ſm aliqs ſilitudies ipſaꝝ rerū. Accidit ⁊ acce
ptionē ⁊ iudiciū ſil' ſupnāles exiſtē in ipſiꝰ mēte ꝓphe
ſic eni Augꝰ dicit mens maxie ꝓpha eſt q̄ utroqꝫ ꝓ
cellit ut videat in ſpū corꝑaliū rerū ſignificatiuas ſili
tudines ⁊ eas viuacitate mētis itelligat. Cōtingit āt
ꝓpham qn̄qꝫ qdē accipe ſenſibiles ſpēs, ut ſcripturā
parietis danielē. aut imaginarias ſiue dino diuinitꝰ i
preſſas. ut ſi cecinati in imagiatiua vtute coloꝝ ſili
tudines iprimerent ſiue diuinitꝰ ordiatas. ex his que
ex ſenſibꝰ excepte ſūt ſpēbꝰ. queādmodū i hieremie
ꝓphe imaginatiue olle ſuccēſe idolū aut fantaſma i
ꝑſſuꝫ fuit. q̄ in ꝫacharie vo mōtiū ⁊ equoꝝ. Aut itel
ligibiles i itell'u ipreſſas ꝓphe dinitꝰ. utpote ſalomo
nē ⁊ apl'os ⁊ alios ſciam uł ſapiam ifuſaꝫ accipiētes.
nō qdē ſm ſpēs aut ſilitudies aliqs corꝑales uł idiui
duales. ſed itelligibiles tm̄. hꝫ eni aius ſeu itell'us nō
nullā ſpēi note ſilitudinē ut augꝰ docuit que itelligibi
lis ſilitudo i reuel'one ꝓphetica aliqn̄ imediate a deo
imprimit. aliqn̄ ex imaginaris reſultat idolis: ſm pro
phetici lumis auxiliū. ex eiſdē eni imaginatis formis
ſubtilior ꝯſpicit ueritas ſm altioris illuſtrationē lu
minis. ꝓphe inſuꝑ hi de oi ſpē accepta uł repn̄tata ſi
ue in ſe ſiue in aliis: taꝫ ſenſibili ꝙ imaginaria. ꝙ ēt in
telligibili ex prophetico lumie iudicare ſufficiūt. D.
Me mouet an hoc ꝓpheticū lumē tm̄ a deo deſcen
dat in ꝓphe mētē. an etiā ab angelis. cū ꝑ eos lex or
dinata dicat ⁊ dinas viſiōes glioſi pr̄es adepti ſint ꝑ
medias celeſtes vtutes ut diuinꝰ aſſerit dionyſiꝰ. P.
Cōſtat lumē ꝓpheticū a deo originalr ꝓcedere quo
mens ꝓphe illuſtrat. tn̄ ad tāti luminis ſuſceptioneꝫ
ꝯgruā. ipſa mens ꝓphe āgelico ꝯfortat lumine. quin
etiā a tali diuinū lumē ſimpliciſſimū ſit ⁊ uliſſimuꝫ in

Qꝛ lumē ꝓ pheticū non tm̄ a deo ſed ēt ab angelis dī deſcēdere.

virtute. nō enim humane mēti ꝓportionatū: ut ab ea in ſtatu vie ꝑcipiatꝛ: niſi quodāmō ꝯhatꝛ ⁊ ſpecificetꝛ ꝑ ꝯiunctionē ad angelicū lumen. qḋ magis ꝯctuz eſt ac mēti humane magis ꝓportionatū. fiūt itaq̃ꝫ dine reuelationes per medios angelos ad hoīes ab ipſo deo. mediȷ̄ eñi inter deū ⁊ hoīeſ exiſtūt angeli. ſpēꝝ tñ formatio in imaginatiua vtute attribuēda eſt angelis. tota eñi corpalis creatura per ſpūalē adminiſtratꝛ creaturā: ut Aug̊ placet. ⁊ vis imaginatiua organo utitur corpali eo itaq̃ꝫ ipſo ꝙ angelus ſuo lumine hūani cōfortat intellᷓs lumē hoīem illūinare dꝛ. ⁊ eo ipſo ꝙ organū fantaſie cōmouere pōt: pōt viſionē imaginariā formare put ꝓphe cōpetit. D. Hec lꝫ alta ſint humili coaptaſti intellᷓui doctrina. ſed dubitatio ſuborta ē. parū ſupra dixiſti acceptionē ſilᷓ ⁊ iudiciū q̄nq̃ꝫ ſupnā ies eſſe ⁊ ꝓphiaꝫ ꝯſtituere. q̄nq̃ꝫ v̊o ſolū iudiciū ſupnāle per diuinū lumē acceptū facē ꝓphaꝫ qḋ rōni cōſonuꝫ nō videtꝛ. cum hi⁹ lumē detinatā cognitionem nō videatꝛ facere: niſi ſit aliq̄ꝝ reꝝ acceptio de qḃ⁹ iudicium fiat. P. Dubitatio tua rōnalis eſt. ſed aduerte q̄m in illa ꝓphia in qua ꝑficitꝛ itellᷓuale lumē ſolūmō ad iudicādū ipm q̄dē lumē nō facit alicui⁹ rei detminatā cognitionē quouſq̃ꝫ aliq̄ apponantꝛ de qḃ⁹ iudicandū ſit. ⁊ hoc dico ſiue illa accepta ſint ab ipſo ꝓpha ſiue ab alio. ⁊ ſic intellᷓualis viſio ad imaginariaꝫ ꝑficitꝛ. ſic̄ eñi cōe detinatꝛ per ſpēm: ſic ⁊ lumē diuinuꝫ per ſpēm aliquā determinari opꝫ. Uñ ⁊ ſupra dixi. ſpēſ cū lumine ꝓphetico ſpeculū dici eternitatis. taliſq̃ꝫ viſio ad imaginariā terminata ꝓprie ꝓphaꝫ ꝯſtituit. nā ꝓphia obſcuritatē dicitꝛ quādā queādmodū ⁊ fides. ⁊ ab itelligibili trinitate remotionē. reuelᷓo tñ aut viſio itelligibilis ueritatis ſupra nālē facultatē exñtis nobilior ꝙ̄ ꝓphia exiſtit ꝓprie dicta. ſed infra ꝓphiā reuelatio illa eſt in qua lumē itellectuale datur dnit⁹ nō ad cognoſcendū ea que facultatē excedūt hūanā. ſed ad iudicādū poti⁹ ſ̄m ueritatis dine certitudineꝫ ea que rōne hūana cognoſci pñt. ꝓphia itaq̃ꝫ media eſt inter illā ſupiorē: ⁊ hāc inferiorē itellectualē reuelationē. ⁊ a ꝓphetia in qua ſupnālis ueritas ꝯſpicitur ſub ſilitudine corporaliū rerū ſꝫ imaginariā viſionē oēſ ꝓphete ſic uocati ſūt. ab utraq̃ꝫ v̊o itellectuali reuelᷓone agiographi ſuū nomē acceperūt. ſcā eñiꝫ ꝯſcripſerūt eoꝝ infuſa mētib⁹. ⁊ ſupra ꝓphetiā q̄dē dauid dina myſteria. Salomon v̊o moralia infra ꝓphetiaꝫ tam hec ꝙ̄ illa ſ̄m ꝯtēplationē nudā intelligibilis ueritatis accepta ſine imaginationis officio aut alicui⁹ ſilitudinis corpalis. Ex hac inſup triplicis reuelᷓoniſ dīa tuum erige obtutū ad intelligentiā graduū reuelationis īfuſe. Reuelatio eñi que īfra ꝓphetiā exiſtit duos hēt gradus. quoꝝ prim⁹ eſt cū quis ex influxu dino aut inſtinctu qui eo ꝙ ſupnālis eſt ad reuelᷓoneꝫ reduci pōt ad aliq̄ exteri⁹ fatiſcēda mouetꝛ ut ſanſon ī quē ſpūs dini dꝛ irruiſſe ut vicula diſſolueret. Scōs eſt cū quis ex lumine dino illuſtratꝛ ad cog̊ſcēda aliq̄ que nālis cognitionis limites nō excedūt. ueluti ſalomon qui locut⁹ eſt parabolas ⁊ diſputauit ſup lignis a cedro que eſt in libano uſq̃ꝫ ad iſopū que egreditur de ꝑiete. ⁊ diſſeruit de iumētis ⁊ uolucrib⁹ ⁊ reptilibus ⁊ piſcib⁹. hi aūt gradus ad ſupnālē ueritatē non attingūt. lꝫ ex ſupnāli ꝓcedantꝛ īfluxu. ¶ Reuelᷓo que ꝓphia ipſa eſt plures hēt gradus ꝑdictis altiores quoꝝ ꝑm⁹ eſt ſōniū quo aīa a ſenſibilibus abſtracta dormiēdo ex ſupnāli lumine ad ſupnālē eleuatꝛ ueritatē ſꝫ imagiariā viſionē. ¶ Scōs v̊o viſio eſt quo vigilādo ſilimō eleuatꝛ. hic aūt ꝑdicto altior eſt gradus q̄ꝛ maior ꝓphetici lūinis virt⁹ eē videtꝛ. que aīam cīrca ſenſibilia vigilādo occupatam ad ſupnālia rapit. ¶ Terti⁹ āt ꝯſiſtit in exꝑſſiōe alicui⁹ ſigni imaginabilis puta rei que videtꝛ ſignificatiue itelligibilis v̊itatiſ ⁊ hoc ſiue in dormiēdo ſiue vigilādo ꝯtingat ut ſpicarū plenaꝝ fertilitatis ānos ſignificātiuꝫ viſio. ⁊ iter hec rerū ſigna aliḋ ēt altero exꝑſſi⁹ eſt. vñ ⁊ ꝓphia altior ēt exiſtit. ut olle ſuccēſio quā hieremie vidit ciuitatis icēdiȷ̄ exꝑſſi⁹ ſignificatiua. ¶ Quart⁹ v̊o ꝯſiſtit g̃dus in exꝑſſiōe ſigni imagiabilis puta v̊bi. v̊ba eñi maxie exꝑſſiua ſūt itelligibilis v̊itatiſ ſigna. magis āt ꝙ̄ res. Ideoq̃ꝫ altior ꝓphie gradus eſt cū ꝓpha v̊ba audit exprimētia itelligibilē v̊itatē ſiue dormiendo ſiue vigilādo hoc accidat. ꝙ̄ ſi res videat ſignificatiuaſ ueritatis ut in ꝑcedēti ꝯtigit gradu. ¶ Quint⁹ āt altior gradus eſt q̄ñ videt ꝓpha nō ſolū ſigna v̊boꝝ aut factoꝝ. ſed ēt ipſaꝫ ꝑſonā colloquentē ſibi uᷓl aliq̄d ſibi demr̄antē. oñditꝛ eñi ex hoc q̄m ꝓphe mēs ad eū q̄ reuelat appropinq̄t. ¶ Sext⁹ aūt adhuc altior gradus eſt ſi loquēs uᷓl demr̄ans videatꝛ ſiue dormiendo aut vigilādo in ſpē āgeli ꝙ̄ ſi in ſpē hoīs. Septim⁹ iteruꝫ altior eſt q̄ñ ſiue vigilādo ſiue dormiēdo: in ſpē dei videatꝛ queādmodū iſaias. Uidit dñm ſedētē ſup ſoliū excelſuꝫ. ſūt āt hȷ̄ gradus ſeptē: ſꝫ itellᷓualē ⁊ imaginariā viſionē que ꝓphetā ꝯſtituit. Sup oēſ āt hos g̃duſ 3m igitꝛ reuelᷓonis eſt ꝓphetiā excedēs in quo itelligibilis v̊itas ⁊ ſupnālis imagiaria viſiōe oñditꝛ. ⁊ i hac q̄dē reuelᷓone gradus nō diſtinguuntꝛ. diſcretio eñi lūinis itelligibilis ab hoīe nequit cog̊ſci: nō ſ̄m ꝙ ꝑ aliq̄ ſigna imaginaria uᷓl ſenſibilia idicatꝛ. ideoq̃ꝫ ex diuerſitate imagiatoꝝ diuerſitas itelligibilis lūinis ꝑpēditꝛ ab hoīe. ut ſic ualeat gradus diſtinguē. ⁊ ſi itelligibiliſ ac ſupnālis v̊itas nō in ſe a quoq̄ꝫ ēt in hoc altiſſimo reuelᷓonis g̃ñe exñte. ſꝫ in ſuis itelligibilib⁹ effectib⁹ accipiatꝛ. tales ēt effect⁹ gradus nō diſtiguūt niſi dcā ueritas figuris corpaliū reꝝ applicetꝛ. cognita eñi hoīe ē per ſenſibiliū gradus ueritatis acceptio. Et ex dictis intuere moyſi excellētiā. ⁊ ꝑ̊ q̄dē q̄tū ad imaginariā viſionē quā q̄ſi ad nutū habuit. nō ſolū videns res ſignificatiuas nec ſolū audiēs v̊ba. ſꝫ ēt loquētē videſ in ſpē in quā ipſi⁹ dei. nō āt dormiēdo ſꝫ vigilādo loquebatꝛ eñi ei⁹ dñs facie ad faciē. ſicut ſolet hō loqui cū amico ſuo. exinde ēt q̄tū ad viſionē itellectualē ueritatē eñi itelligibilē ꝯſpexit nō ſolū ſic̄ dauid. in effectib⁹ q̄buſdā itelligibilib⁹: ſꝫ i ipā dei eēntia ad quā ſine medio ituēdā rapt⁹ fuit. palā eñi nō per enigmata deū vidit. D. Hec oīa amenitate plena ſunt. ſꝫ ſic̄ de ꝓphie gradib⁹ luculēter diſſeruiſti. ſic ⁊ de ei⁹ ſpēb⁹ intelligē deſidero. alia eñi ꝑdeſtinatiōis alia ꝑſcie alia cōminatiōis ꝓphia eē dꝛ. P. Prophetia a dina ꝑſcia deriuatꝛ. de⁹ āt aliomō ꝑſcit futura ꝙ̄ qui futura ꝑcog̊ſcuntꝛ. nā circa futuroꝝ ꝑcognitionē occurrit ꝯſiderare ordinē cāꝝ ad ſuos effect⁹. ⁊ ſic v̊t⁹ creata cognitionē hr̄e pōt. de futuris medicus futurā dꝛ ꝑcog̊ſcē mortē. ⁊ aſtrologus pluuiā futurā in q̄tum ſciūt nālia ꝑn̊ ad tales ordiata eē effect⁹. Uñ ſi tales ſint cāe q̊rū effect⁹ īpediri poſſint: nō ſꝑ euenit qḋ ſic ꝑſcit eſſe futurū. de⁹ āt nō ſolū ꝑcog̊ſcit futura rōne ordis cāꝝ ſꝫ ēt q̄tū ad ipm exitū uᷓl executionē ordis. ⁊ hoc q̄ꝛ ei⁹ intuit⁹ eſnitate mēſuratꝛ que oīa tpa cōprehēdit: i nūc vno indiuiſibili. ⁊ iō vno ſimplici ituitu videt ad q̄d cāe ordinate ſint: ⁊ q̄liter ordo ille ipleatꝛ. qḋ q̄dē creature impoᷓe eſt cui⁹ ituitus ad aliqḋ determiatū tp̄s limitatꝛ. Uñ que in illo tp̄e ſūt cog̊ſcit. ſed futura i tp̄e quo adhuc futura ſunt: nō ſunt niſi in ordie cāruꝫ ſuaꝝ. Uñ ſic ſolummō ab hoīe precognoſci poſſunt. Unde etiaꝫ cum hō dꝛ precognoſcere futura: magis

An ſoluꝫ lumē ꝓpheticū abſq̃ꝫ ſpēb⁹ corpalib⁹ cōſtituat ꝓphetiā. Et ḋ triplici dīa reuelationis ꝓphetice: ⁊ q̊ gradib⁹ duplicis prime reuelationis.

Explicatio graduuꝫ duplicis prime reuelationis. ⁊ de excellentia reuelationis moyſi.

De triplici ſpē ꝓphetie. ſ. cōminationis: ꝑdeſtinationis ⁊ ꝑſcie.

UVA. BHSC. IyR_143_4

pñtiū ꝙ futuroꝝ ſciam hēre dicet. in ordine enim cā ruꝫ ſuarū ſicut pñtia pexiſtūt: que poſtea futura ſunt. ſoli⁹ igit dei ꝓpriū eē relinquit uere ſcire futura: cui nihil pteritū aut futurū: ſed oia ſunt pñtia ⁊ quātum ad cāꝝ ordinē: ⁊ quātū ad hi⁹ ordinis executionem ituitu ſimplici vno: ac in vno idiuiſibili nūc cōprehē ſa: ut parū an̄ dixi. Qñqꝫ igit ꝓphia deriuat a pſcia diuina rōne ordinis cāꝝ: ſic eſt ꝓphetia cōminationis. tūc eni nihil aliud ꝓphe reuelat niſi ꝙ ſꝫ ea que nūc ſunt in cāis ſuis hoc ad hoc uel ad illud ordiatū eſt. vñ ꝓphia lꝫ nō ſemꝑ iplet. per eā enim tm̄ ꝓnun ciat ordo cāe ad effectū ſuū: qui tñ qñqꝫ alijs ſupueniētib⁹ impedit. Qñqꝫ vō ꝓphia deriuat a diuina p ſcientia rōne executionis ſiue ipletionis hi⁹ ordinis. que qdē ipletio ſi ex ſoli⁹ diuine vtutis opatione fiat ꝓphia pdeſtinationis erit. tale quidē fuit laçari ſuſcitatio. virginis cōceptio ⁊ hi⁹. ea enim deus pdeſtinat que in nobis nō ſunt ut ex nr̄is dñs dixit. ideoqꝫ pdeſtinatio q̄ſi quedā dei pparatio dicta eſt. hoc eni ds pparat qd̄ facturus eſt ipſe: nō qd̄ alius. Si autem impletio fiat opatione ēt aliarū cāꝝ ſiue nāliū ſiue volūtariarū puta li. ar. ſic ꝓphia pſcie erit. talia enim inquātū per alias cās implent pdeſtinata nō ſunt. qꝛ pdeſtinata per ſeipm ſolū facit deus: pſcita tamē ſūt. Verū qꝛ ꝓphia ꝓpter hoies fit: ideo ꝓphia pſcie p cipue circa ea que per hoies libero fuerint arbitrio: cōſiſtit ꝓphia. hoc tā bonoꝝ ꝙ maloꝝ eſt: cū pdeſtinationis tm̄ exiſtat bonoꝝ. deus eniꝫ nō niſi bona facit. hō vō ⁊ bona ⁊ mala. D. De ꝓphie ſpēbus ambiguitatē ſuccidiſti: ſed alia pullulauit ex tua rñſiōe dubitatio. qm̄ ſi ꝓphia aliq̄ nō implet aliqñ: puta cōminationis ut paululum ſupra dixiſti. iā ergo aliqñ continget talē de falſo eē ꝓphiam. qd̄ etiam ſcripture declarat exēplū. Predixit enim yſaias ezechiā morituꝝ fore: cui anni tñ. xv. ſupadditi ſunt. ⁊ Jonas niniue ſubuertēdū qd̄ tñ poſtea nō euenit. P. Cuꝫ in ꝓphetia imobilis ſit vitas: ei ſubeē falſum nō pōt. prophetia enim quedā cognitio eſt in mēte impſſa ꝓphe ex diuina reuelatione per cuiuſdā doctrine modum. eadē aūt eſt cognitionis vitas in diſcipulo ⁊ docēte. cognitio enim adiſcētis ſilitudo eſt cognitionis docētis. ſicut ēt in reb⁹ nālibus forma gñati eſt ſilitudo quedā forme gñantis: ⁊ forma artificiati forme que in mēte eſt artificis: ſic ⁊ ꝓphia quedā ſilitudo eſt diuine pſcie. eadē igit eſt vitas ꝓphetice cognitiōis ⁊ enūciationis: que eſt diuine cognitionis cui falſū ſub eē impole eſt. q̄re nec ꝓphie falſum ſuberit. ⁊ ut aptius intelligas que obijcis de ſcripturis que obuiare vident attēde ꝙ diuina pſcia futura reſpicit vno mō ſm ꝙ ſunt in ſeipſis. inquātū. ſ. ipſa pñtialiter intuet. alio mō ſꝫ ꝙ ſunt in ſuis cāis. inquātū. ſ. videt ordinē cāꝝ ad effect⁹. ⁊ lꝫ cōtingētia futura ꝓut ſunt in ſeipſis determinata ſint ad vnū: tñ ꝓut ſunt in ſuis cauſis nō ſunt determinata qn poſſint alr̄ euenire. Quis etiam hec duplex cognitio pſcie diuine ſemꝑ in diuino ꝯiūgat itellu. nō tñ ſemꝑ in ꝓphica reuelatione ꝯiūgit: eo ꝙ agētis impſſio nō ſemꝑ ipſi⁹ adeq̄t virtutē agētis. vñ reuelatio ꝓphica qñqꝫ eſt quedā ipreſſa ſimilitudo pſcie diuine ꝓut reſpicit ipſa futura ꝯtingētia in ſeipſis. ⁊ talia qdē ſic eueniūt utpote illō yſaie. Ecce vgo cōcipiet. qñqꝫ vō ipſa ꝓphica reuelatio ſimilitudo eſt impſſa eiuſdē pſcie diuie: ꝓut reſpicit ordinē cāꝝ ad effect⁹ tm̄: ⁊ tūc qdē qñqꝫ aliter euenit ꝙ ꝓphet. nec tñ ꝓphie ſubeſt falſuꝫ. ſenſus eni ꝓphetie eſt: qm̄ iferioꝝ aut nāliū cāꝝ diſpō ſiue humanorū actuū hoc hēt ut talis ſequat effect⁹. ſicqꝫ itelligi dꝫ illō yſa. Morieris tu ⁊ non viues. i. diſpō corꝑis

cui ad mortē ordinat. ⁊ illud Jone. Adhuc. xlᵃ dies ⁊ niniue ſubuertet. i. merita niniue hoc exigūt ut ſubuertat. ⁊ ſꝫ hoc qdē ſenſu dꝫ de⁹ ſniaꝫ mutare nō ꝯſiliū. hec aūt ſupra tacta ſūt. D. Aduerto qꝛ ſicut fidei falſuꝫ ſubeē nō pōt ſub qua nihil cadē pōt niſi inq̄tuꝫ ſtat ſub pma vtute ſub qua falſuꝫ ſtare nō pōt. ſicut nec nō ens ſub ente: nec malū ſub bonitate. ſic nec ꝓphie falſuꝫ ſubeē aliq̄ mō pōt ſub qua nihil cadē pōt niſi i quātū ſtat ſub diuino lumine ſub quo falſū ſtare neq̄t. i fide eni formalis rō obti ei⁹ vitas pma eſt quēadmodū in demr̄atiōe mediū. ⁊ in poꝝ pncipioꝝ notitia: lumē itell'ſ agētis: ⁊ in viſiōe corꝑali lux corꝑalis: ſic ⁊ in reuelatiōe ꝓphetica lumē diuinū. P. Recte collegiſti ⁊ ulteri⁹ attēde hi⁹ diuini lumis ptātē: ſm quaꝫ ꝓphetice reuelatiōis latitudinē aduerte. eoꝝ enim eſt que ꝓcul ſūt ſm gradus. Quedā eni eſt eoꝝ que procul ſūt a cognitiōe nō oiuꝫ hoiuꝫ dico: ſed hi⁹: ſeu ſꝫ ſenſum ut heliſeus qui abſentia ſm corꝑeum ſenſum: ꝓphice vidit que famulus egit ipſi⁹. ſed ſm itellm̄ ut cū cogitatio cordis vni⁹ ꝓphice alteri reuelat: ꝑ quē modū qd̄ vn⁹ demr̄atiue nouit alteri ꝓphice manifeſtat: idēqꝫ ſcitū erit. ſed per diuerſa media cōprehenſum. Alia aūt ꝓphia eſt eoꝝ que ab oium hoium cognitione ꝓcul ſunt ꝑꝑ hūc itell'e defectū. lꝫ hec in ſe ipſis ſint itelligibilia maxie myſteriū puta trinitatis: qd̄ per ſeraphin clamātia trinis almificis uocib⁹ yſaie reuelatū fuit. Sed alia eoꝝ eſt que ab oium hoiuꝫ notitia ꝓcul ſunt: eo ꝙ in ſeipſis ēt cognoſcibilia non ſunt. puta futura ꝯtingētia: quoꝝ vitas determinata nō eſt. horūqꝫ maxie ꝓphia eſt. D. Hec oia pclariſſima ſunt: ⁊ multo amplectēda deſiderio. ſꝫ credis ne cognoſcāt ꝓphete ea que ꝓphetāt ſeu qd per ſpūm ꝓpꝛium dicāt ⁊ qd per ꝓphetichū diſcernāt? P. Mēs ꝓphete qñqꝫ per expſſaꝫ iſtruit reuelationē: qñqꝫ vō per ſolū qdā iſtinctū qui eſt impfectū qdā in genē ꝓphetie. cū igit expſſa fuerit reuelatio que ꝓphetāt cognoſcūt ac diſcernūt qd per ꝓpꝛium ⁊ qd per ꝓpheticū dicāt ſpūm. Si aūt ꝓphete mēs ſolo moueat inſtinctu qñqꝫ reuelatā qdē itell'it rē nō aūt diuinit⁹ reuelatā eē: ſicut hieř. ꝑcepit i vitate inq̄t. Miſit me dñs ad uos ut loquerer in aures vr̄as oia vba hec. Qñqꝫ vō mouet mēs ut aliq̄ exprimat vba: ſed nō itell'it qd ſpūs ſcūs per illa expſſa vba itēdat. ſicut cayphas ꝓphetauit qdē neſciēs tñ qd diceret. Qñqꝫ vō ut aliqua faciat mouet mēs qd tñ id qd̄ factū eſt ſignificet ignorat. milites eni chꝛi diuidētes ueſtes qd per hoc ſignificatū fuerit neſciet. at hieř. in eufrate lūbare abſcōdēs qd fecit itellexit. ſic cū ſolo mēs mouet inſtinctu: an diuino uel ꝓpꝛio ducat ſpū: frequēter ignorat. talē enim iſtinctū iterdū ut aūt dicit ⁊ neſciētes hūane mētes. expſſa aūt reuelatio in mēte ꝓphete fac̄ certitudinē: ex qua fidei gñat certitudo que dictis initit ꝓphaꝝ: ex certitudie eni ꝓphie fidei depēdet certitudo. D. Cū ꝓphe mēs ꝑ hāc expſſā reuel'onē eleuata fuerit ad diuina iſpiciēda / putas ne eā ſēſib⁹ uti corꝑeis aut extiorib⁹ ipaꝫ itēdē reb⁹? P. Ut clari⁹ qd̄ petis liqueat i pfata reuel'one ꝓphica: aduerte ꝓphaliū reꝝ acceptionē: ⁊ de acceptis iudiciū ⁊ reuelatoꝝ denunciationē qñqꝫ ꝯcurrē. ⁊ ut ab ultio mēbro icipiamus cū denūciatio ꝑ ſigna fiat ſēſibilia opꝫ denūciātē ꝓpheta ſēſib⁹ utiat ei⁹ denūciatio ꝑfecta ſit. al's q̄ſi arreptiti⁹ denūciaret. cū vō iſpirat reuelatio ut ei⁹ tm̄ iudictū ſit ſupnāle ⁊ nō acceptio: talis qdē iſpiratio nō req̄rit a ſēſib⁹ abſtractionē. iudiciū eni itell'ſ i utēte ſēſib⁹ ꝑfectius cōſiſtit ꝙ in nō utēte: eo ꝙ iudicium tale habet per cōuerſionē ad ſenſibilia que ſunt pma nr̄e cognitionis principia. acceptio aūt ſupnālis ꝓpe eſt ſꝫ

Oꝫ ꝓphetie ſubeē falſum non poteſt.

De trib⁹ gradib⁹ ꝓphetie ſm ptātē diuini luminis

An prophete diſcernant qd per ſpūꝫ ꝓpꝛiū qd ꝑ propheticuꝫ dicant.

An propheta utat corꝑeis ſenſib⁹ aut exteriorib⁹ intēdat reb⁹ qñ eſt reuelatio expreſſa.

UVA. BHSC. IyR_143_4

ımaginariā viſionē:ad quā q̄dē viſionē inſpiciendam
rapit vis humana ab aliquo ſpū ⁊ a ſenſibꝰ abſtrahit
ut etiā Augꝰ docuit.duꝫ eni q̄s utit ſenſibꝰ:vis imagi
natiua p̄nr eſt intēta his qui ꝑ ſenſus accipiunt. Uñ eē
nō pōt ꝙ eius itētio p̄nr trāſferat ad ea que aliunde
accipiunt.niſi qñ a ſēſibꝰ abſtractꝰ eſt hō.ıōqꝫ qñcūqꝫ
talis reuelo aut ꝓphia ꝭm imaginariā fit viſionē opꝫ
ꝓphaꝫ a ſēſibꝰ abſtractū eē.⁊ hoc q̄dē ſiue ex cā aiali
ut cum ex maxima attētiōe ad itelligibilia uel imagi
nabilia oīno ab uſu ſenſuū exterioꝝ abſtrahit ut acci
dit in viſiōe. Siue ex cā nāli ordinata q̄dem ut cū ua
poꝛ ſōni ad cerebꝛū aſcēdit:organū tactꝰ imobilitās
ut in ſōnio ꝯtingit.ex cā aūt nāli inordinata ꝑ egritu-
dinē nō abſtrahit ꝓpha a ſenſibꝰ.ſic̄ furioſis ⁊ epilen
ticis accidit. Siue ēt ex virtute dīna ſic̄ de ꝓpha eze
chiele dictū eſt.facta eſt ſuꝑ eū manus dñī. D. Sunt
ne oēs qui a ſenſibꝰ abſtrahunt exterioribꝰ.nō tñ ex
cā inordiata ꝑ egritudinē cēſendi ꝓphe: P. Propha
ſiue in ſōnio ſiue in viſione a ſenſibꝰ abſtractꝰ diſſilis ē
aliȷ̄s qui a ſenſibꝰ abſtrahunt q̄ ꝓphe minime ſūt.qm̄
mens ꝓphe illuſtrat de his que in viſione imagiaria
vident.cogſcit eni nō eē res ſed rerū ſilitudies q̄s vi-
det.de q̄bꝰ certū ēt hēt iudiciū ꝑ lumē diuinitꝰ menti
ipſiꝰ ifuſuꝫ. Et ulteriꝰ attēde qm̄ ꝓpha qñqꝫ rapit a
ſenſibꝰ ad imaginariā viſionē/ut petro accidit.⁊ ioāni
euāgeliſte. Qñqꝫ vō a ſenſibꝰ ⁊ imagiaria viſione ad
intellualē.que eſt ꝭm intelligibiles quoſdā effectꝰ aut
ſpēs que q̄dē angelis ⁊ ade in ſtatu inocentie ꝯuenit.
Qñqꝫ vō ulteriꝰ uſqꝫ ad dīne intuitū eēntie.ut paulo
accidit ⁊ moyſi. Eſt itaqꝫ hec abſtractio ab uſu ſēſuū
exterioꝝ que dicta eſt. Alia aūt eſt nō q̄dē ab uſu ſen
ſuuꝫ aut rerū ſenſibiliū:ſed ꝭm intētionē ſolaꝫ dīnis
inſpiciēdis ⁊ amādis uacat.hec aūt ꝯtēplatori dino-
ruꝫ potiꝰ ꝯuenit ꝙ ꝓphe. D. Circa mām hāc multam
de corde ambiguitatē recidiſti queſo ad appḣēſionē
quā adam in ſtatu inocētie habuit de qua mō mētio-
nem feciſti ꝓcedas. Hec in aliquo ꝙ ꝓphetica altioꝛ
mihi videt. P. Status ade ante pctm̄ medius fuit in
ter ſtatū hoīs poſt pctm̄ ⁊ ſtatū eiuſdē in pꝛia.ſic q̄dē
⁊ eiꝰ appḣēſio uel cognitio iter cognitionē hoīs poſt
pctm̄.⁊ cognitionē eiꝰ in pꝛia exñtis.fecit eni deꝰ ho
minē rectum.ut.ſ.iferiora ſuperioribꝰ ſubdant.⁊ ſu-
periora ab inferioribꝰ nō impediant.hō eni poſt la-
pſum in dei cognitionē ꝯſcēdit per ſenſibiles ⁊ corpo
reos effectꝰ.a q̄bꝰ mediū demrationis ſumit in dei no
titiā priꝰ ignoti deueniēs.qō q̄dē mediū obſcurū ēt ē
ex occupatiōe circa ſenſibilia ex pctō cāta.corpꝰ eniꝫ
qō corrūpit aggrauat aiam.at idē añ lapſum per itel
ligibiles q̄dē effectꝰ aut ſpēs in ſtatu inocētie ex irra
diatione p̄c ueritatis ꝑceptas ſiue nāli cognitiōe ſiue
gratuita deū videt.qui q̄dē effectꝰ ꝙto altiores ſunt:
⁊ deo ſiliores ꝙ ſenſibiles ⁊ corꝑei.tāto in eis clariꝰ
deꝰ ꝯſpicit.nā ⁊ in ſpeculo clariꝰ ꝙ in aq̄ hoīs videt
facies. Nec ꝑ hoc iterū effectꝰ/primꝰ hō in aliq̄d ꝓ-
ceſſit ignotū q̄ſi pro medio demratiōis aſſumptos.ſꝫ
in ipſis effectibus tanꝙ in medio tam ipſos ꝙ deum
intuitus ſilr eſt.quēadmodū hō ſpeculū ⁊ eiꝰ vultum.
Nec iterū dicti itelligibiles effectꝰ obſcuritatem que
nūc dicta eſt hn̄t annexā:ut primꝰ hō ab itelligibiliū
ꝯſideratione ex occupatiōe circa ſenſibilia ipediret.
ſꝫ idē eo ꝙ q̄d ſunt creatū alteriꝰ hēat obſcuritatē rō
nis.oīs eni creatura ad claritatis dīne imēſitatē com
parata obſcuritatē hꝫ aliquā.primꝰ itaqꝫ hō a plena
ac lucida ꝯſideratione itelligibiliū effectuū ꝑ hāc ob-
ſcuritatē nō ex pctō inductā.ſed ex ſolo creature de-
fectu nō ipediebat.eo ꝙ a ſenſibilibꝰ nō diſtrahebat

An ꝓpheta diſſilr aliȷ̄s rapiat a ſenſibꝰ ⁊ de diuerſis modis raptꝰ prophetici.

De appḣēſione ade i ſtatu inocētie ꝑ effectꝰ itelligibiles.⁊ de cōditionibꝰ horū effectuum

aut circa ea occupabat/mole corꝑis corruptibilis ꝑ-
grauatus. Idē tñ hō añ lapſum ꝭm cōem ipſiꝰ ſtatuꝫ
deū per eēntiā nō videbat.niſi forte dicat ipm̄ ꝑ ex-
taſim ſiue ſoporē raptū fuiſſe ad dīne intuitū nāe qō
ſi nō credit credat ſaltē ad nobiliores ⁊ magis itelli-
gibiles tūc raptū fuiſſe effectꝰ ſeu aliq̄ dīna myſteria:
ut q̄ſi angeloꝝ:tūc eiꝰ parificata fuerit appḣēſio.ad
hoc eni extaſis recte itelligit immiſſa ut mens eiꝰ ꝑti
ceps angelice curie ⁊ intrās ſcūariū dei nouiſſima in
telligeret. Ex his igit vidē potes:qm̄ p̄mi hoīs appꝛ-
hēſio inter cognitionē hoīs bti ⁊ eiuſdē poſt lapſum
media exiſtit.ac ꝓphetica in aliq̄ excellit. D. Cū ange
los ꝯſtet ꝑ itelligibiles appḣēdere ſpēs ul effectꝰ.ut
nūc parū añ ſupponis.⁊ ꝓphas ēt ut ſupꝛa declara-
ſti ⁊ hoīem p̄m in ſtatu inocētie:ut mō aſſeris:ſi dif-
ferre eoꝝ appḣēſio intelligēda eſt queſo aperias. P.
Angeloꝝ apprehēſio tam ꝓphaꝝ ꝙ hoīs primi ino
cētis apprehēſionē excedit in aliquo. Cū enim ꝓphe
aīa ac hoīs in innocētie etiā ſtatu acceptio data ſit ad
corporis ꝑfectionē ⁊ gubernationē ꝭm aialeꝫ vitaꝫ.
quare ſcriptura memorat p̄m hoīem factum fuiſſe in
aīam viuētē.ı.vitā aialē corpori dantē:ideo modus
hūane aīe intelligēdi etiā in ſtatu innocētie eſt ꝑ con
uerſionē ad fantaſmata. Uñ lꝫ p̄fati itelligibiles effe-
ctus a rebꝰ nō ſumant ſenſibilibꝰ.eo mō tñ ꝓpt dictū
intelligēdi modū qui aīe cōpetit ex ſue ꝯditione nāe
figuris corporaliū rerū applicant.nā ꝓpter humani
intellꝰs nām ſic intelligēs imagines formare pōt q̄bꝰ
utat. Intelligendi vō modus qui āgelis cōpetit lōge
eminētioꝛ eſt:qm̄ nō per ꝯuerſionē eſt ad fantaſmata.
Sic etiā apprehēſio p̄dicta ꝓphaꝝ in aliquo excedit
primi hoīs notitiā. Primus enim hō oīum eoꝝ ſciaꝫ
habuit que in primis principȷ̄s per ſe notis virtualr
exiſtūt ⁊ etiā aliquoꝝ que nālē excedūt cognitioneꝫ
que ad vite gubernationē ſpectabāt ꝭm ſtatū in quo
conditus fuit.vita eni hoīs ad quēdā ſupnālem fineꝫ
ordinata eſt.ſic̄ ⁊ hō ea que fidei ſunt necīum eſt cog
ſcere ad gubernationē talis vite. Alia igit que nālr
ſciri nequeunt:nec ad gubernationē vite humane ſūt
neceſſaria.primꝰ hō nō cognouit:puta hoīum cogita
tiones ac futura ꝯtingentia.⁊ quedā etiā ſingularia.
ut quot iaceāt in flumine lapilli ⁊ huiꝰ alia at ꝓphetica
apprehēſio ad hoīuꝫ cogitationes attingit at futura
ꝯtingētia ꝙplurima. Uerū primi hoīs apprehēſio ꝓ
phetica excedit etiā in aliquo.nā ſicut primi hoīs ap
prehēſio ꝓphetica q̄dē libera nō eſt ab enigmate ſeu
obſcuritate que ex pctō ꝯtingit:ut a ſenſibilibꝰ diſtra
hatur ꝓpha.⁊ circa ea occupet corporis mole corru
ptibilis grauatꝰ eiꝰ aīe qō nō totalr ſubditū eſt.p̄di-
ctis aūt hoꝝ triū appḣēſionibꝰ hoc cōe eſt ꝭꝫ nouas
quotidie poſſe ꝑficere reuelōnes in his que ſupnālia
exiſtunt.nāliuꝫ vō oīum angeli innatas primꝰ hō in-
fuſas:ſed quorūdā ꝓpha acquiſitas acceperūt ſpēs.
D. De raptu etiā ſupꝛa meminiſti/tuā expecto doctri
nā. ¶ P. Pōt hō itelligi multiplr rapi. Primo q̄dē
mō cum ab eo quis auertit circa qō eiꝰ ferebat inten
tio.ſic̄ eni rapit qui mentis euagationeꝫ patit.lꝫ talis
nō ꝓprie raptus dicat. Alio aūt mō quis rapi dicit.
cum a termino uel fine ad quē nāliter inclinat remo-
uetur quēadmodū lapis ſurſuꝫ iactus rapi dicit.ſic ⁊
hoīs aīa in penas que preter eius ſunt nāꝫ rapi dicta
eſt. Alio etiā ⁊ ꝓprie magis rapi quis dictus eſt cum
preter modū ꝯnālem ſibi agit.modus hoī ꝯnālis ē ut
per ſenſibilia itelligat diuina inuiſibilia eniꝫ dei ꝑ ea
que facta ſunt itellecta ꝯſpiciunt:ut diuinꝰ ait Aplus
⁊ hic q̄dē modus hoīs ē ingtū hō eſt cuiꝰ opatio ꝑ-

Quō dīnter angelus ꝓpheta ⁊ p̄mꝰ hō in ſtatu inocētie itellexit ꝑ itelligibiles effectꝰ

Decima ꝑ ē de appḣēſione que dr raptū.⁊ p̄mo de tribꝰ modis raptꝰ.⁊ ꝗ triplicis ꝗ dr triplex ei dīa.⁊ de appḣēſione beatitudinis ꝑ raptū actua ra.

UVA. BHSC. IyR_143_4

pꝛĩa eſt mediãte imaginatione ⁊ ſenſu itelligẽ.ac ima
ginatione ⁊ ſenſu ptermiſſis itelligẽ.opatio hoĩs in
quãtũ eſt hõ nõ eſt:ſed inquãtũ aliq̃d in eo exiſtit di
uinũ.talis utiq̃ melioꝛ erit vita cõtẽplatiua q̃ ſꝫ ho
minẽ.nõ enim ſm q̃ hõ eſt viuet ſic:ſed ſm q̃ aliq̃d
diuinũ in ipſo exiſtit:ut in ſuis moralibꝰ Ar.ſcripſit
cũ quis igit ſine imaginationis ⁊ ſenſus adminiculo
aliq̃d intelligit rapi dicit.talis aũt abſtractio qñq̃ fit
ex cã coꝛpali ut in patiẽtibꝰ cõtigit/aut freneticis/aut
furioſis.Qñq̃ ex demonũ v̓tute ut in arrepticijs ac
cidit.Qñq̃ v̓o ex diuina:ut cũ q̃s diuino ſpũ ad aliq̃
ituẽda eleuat.⁊ talis ꝓpꝛie rapi dictꝰ eſt.queadmo
dũ ezechiel qui ait.Spũs eleuauit me iter terrã ⁊ ce
lũ:⁊ adduxit me in hierl̃m in viſionibꝰ dei.Verũ hu
mana mẽs diuinitꝰ rapit ad cõtẽplãdã ueritatẽ diui
nã.Qñq̃ per ſilitudines imaginarias:⁊ talis fuit mẽ
tis exceſſus qui ſup petrũ cecidit.Qñq̃ v̓o per itel
ligibiles effectꝰ:⁊ hic ꝓphe dauid exceſſus fuit.Qñ
q̃ aũt per diuinã ipſam eẽntiã:⁊ hic fuit pauli ⁊ moy
ſi raptꝰ.lꝫ q̃dã minus recte putauerint paulũ in raptu
vidiſſe deũ per reſultationẽ itelligibilis alicuiꝰ lumi
nis in ipſius mẽte:nõ per diuine eẽntie ituitũ:qđ bea
toꝝ eſt.nec per ſenſibiliũ enigma/qđ viatoꝝ eſſe cõ
ſtat.ſed media iter has cognitione q̃dam q̃lis angeli
exiſtit cognitio nãlis qui deũ vidit nõ per eẽntiã:ſed
per aliq̃s intelligibiles ſpẽs.cõſiderãdo enim ſuã eſ
ſentiã itelligibilis eẽntie icreate:ſilitudinẽ exiſtẽtẽ di
uinã intellexit.ſicut eni ſcriptũ eſt.q̃m itelligibilia ſcit
qđ eſt ſupꝛa ſe inquãtũ eſt creata ab eo.ſed hec cogni
tio nõ placet Aug.qui paulũ vidiſſe dei eẽntiã affir
mat:D.Quid igit videt paulũ beatũ fuiſſe ſi deũ vi
dit.P.Lumẽ glie mẽti aplice ifuſum fuit per moduꝫ

Quo raptꝰ fu
it p modum
paſſiõis i quo
paulus vidit
diuinã eẽntiã

cuiuſdã paſſionis traſeũtis:ſicut ſolis lux in aere reci
pit ſicut ſupꝛa dictũ eſt lumẽ ꝓpheticũ per hunc mo
dũ recipi in mẽte ꝓphe.ideoq̃ paulũ ſm q̃d nõ ſim
pliciter beatũ fecit:nec dotẽ habuit glie:nec in coꝛpꝰ
eius talis redũdauit glie lumẽ.cũq̃ in ipſo fuerit dei
viſio ſm actũ ſolũ:nõ aũt ſm hitũ:ſic ⁊ fides ⁊ ſpes
in eo tũc fuit ſm habitũ ſolũ:nõ aũt ſm actũ.ſic ẽt lꝫ
tũc paulus in ſtatu fuerit merẽdi:q̃ꝛ talis viſio non ei
reddita tanq̃ pmiũ fuit.nõ tñ in merẽdi extitit actu.
tã viſionis eni q̃ charitatis pñte actũ qui meriti actui
nõ cõpetit habuit.Beatoꝝ v̓o mẽtibꝰ idẽ glie lumẽ
ifuſum eſt per modũ hitꝰ aut foꝛme:q̃ſi cõnãlis effe
cte ac pmanẽtis:ut in ſtellis lux ſolis.hocq̃ mõ btũs
ſimplr facit:dotẽq̃ cõfert glie ac in coꝛpꝰ redũdabit
ſtatũq̃ auferet merẽdi nõ actũ ſolũ.iſtoq̃ mõ aplus
nequaq̃ lumẽ recepit glie aut beatꝰ fuit:ſed pꝛimo ut
egregius ſenſit Aug.inquiẽs.Cur nõ credamꝰ q̃ tãto
aplo doctori gẽtiũ rapto uſq̃ ad ipſam excellentiſſi
mã viſionẽ voluerit deꝰ demõſtrare vitã in qua poſt
hãc vitã viuẽdũ eſt in eternũ.Idẽq̃ alibi aſſerit q̃ ip
ſa dei ſubã a q̃buſdã videri potuit in hac vita poſitis
ſicut a moyſe ⁊ paulo/qui raptꝰ audiuit ieffabilia que
nõ licet hoi loq̃.D.Difficile videt itelligẽ id qđ Au
gu.ſupponit hoiem moꝛtali vita ſil ⁊ etña viuẽ poſſe
qui eni moꝛtali degit vita ſenſibꝰ utit coꝛpeis q̃bꝰ uti

Qualis ex
tractio fuit
paulo necia i
raptu.

nõ poſſe videt mẽs diuina cernẽtis ſubam.P.Viſio
nẽ diuine ſube actũ itell's ꝯſtat eẽ pfectiſſimũ:⁊ i ma
iori qua põt itẽſione ꝯſiſtẽ.Ideoq̃ opꝫ itell'm in tali
exñtẽ actu ab oĩbꝰ extractũ fore/que eiꝰ uehemẽtiã i
pedire pñt.Vnio aũt aie cũ coꝛpe cui ut foꝛma ꝯiũgi
tur:cũ talis vnio ex nã potiꝰ ⁊ nõ ex volũtate depen
deat:⁊ iõ attẽtionẽ req̃rat pdictã nõ ipedit uehemẽ
tiã:in qua maxima eſt itellus attẽtio.nec ẽt ex vniõe
hiꝰ puritas inq̃nat itellus:que ad pdictã exigit viſio

nẽ.Virtꝰ ſiq̃dẽ itellectiua ab eẽntia nõ ꝓcedit aie ea
pte qua coꝛpi vnit.ſed ea qua a coꝛpe liba remanet.
talis eni foꝛa nõ totalr ſue imergit mãe.ac iõ aie ad
coꝛpꝰ vnio ad itell's nõ ptingit opationẽ ut ipſiꝰ ipe
diat puritatẽ/cũ mediãtibꝰ potẽtijs ſuis que ab ea ꝓ
cedũt ea pte qua coꝛpi iũcta eſt rõnalis aia ut foꝛma
ſue nõ iũgat mãe.nullo eni iter foꝛmã ⁊ mãm exñte
medio aia per ſuã vnit eẽntiã.poſe eſt itaq̃ moꝛtali
degẽtẽ vita:aie ⁊ coꝛpis exñte vnione diuinã videre
ſbam ſeu eterna vita viuẽ:cũ ex tali vnione alia q̃ in
tellus requirat attẽtio:nec itell's ipſiꝰ puritas ificiat.
Verũ cũ opatiões uegetabilis aie ad pdicta iſepabi
les ſint vnione/ipſis eni vniẽs necio utit.nec hiꝰ opa
tiones pfatã itell'iui actꝰ uehemẽtiã aut itẽſionẽ ipe
diũt.nõ eni in talibꝰ opationibꝰ req̃rit attẽtio aliqua
q̃ſi eni nãles ſunt cũ calidi ⁊ ſicci frigidi ac humidi cõ
pleant v̓tute:nec eiſdẽ actionibꝰ itell'iua admiſcetur
opatio:cũ ab eis itellus nihil accipiat a ſolis ſenſiti
uis accipit potẽtijs.per actiones igit uegetabilis aie
nihil itell's piudicat puritati:cuꝫ in uegetatiuis itaq̃
opationibꝰ attẽtio locũ nõ hẽat:nec per eaſdẽ itell's
inq̃net puritas.ſicut nec vnio aie ad coꝛpꝰ:ſic nec acti
ones uegetabiles intẽſionẽ illã ſũmã actꝰ itell'iui quo
deus videt ipediunt.cõpatiunt itaq̃ ſe actꝰ pmꝰ quo
aia coꝛpi ut foꝛma iũgit ⁊ actꝰ ſcdi uegetabilis aie cũ
iſto nobiliſſimo actu:quo per eẽntiã cernit deꝰ:q̃ di
ctꝰ eſt raptꝰ.Opatio aũt ſenſitiua tã exterioꝛ q̃ iteri
oꝛ/⁊ itellualis iuicẽ ſe ipediũt.In cuiuſlibet eni potẽ
tie cognoſcitiue tã ſenſitiue q̃ itellectiue actu attẽtio
actualis exigit.Cũ igit aia ad actũ vnius potẽtie to
talr intẽdit ab actu alteriꝰ potẽtie abſtrahit.nõ enim
põt ſil ad multa intẽdere niſi illa multa adiuicẽ oꝛdi
nent ⁊ accipiant ut vnũ.ſicut opatiõis aut motꝰ vniꝰ
duo ẗmini eẽ nõ pñt nõ adinuicẽ oꝛdinati.qñ igit ra
pit ad intuitũ diuine ſube itell's:totã eiꝰ itẽtionẽ aut
attẽtionẽ in hiꝰ opoꝛtet viſionẽ colligi.cũ intelligibi
le uehemẽtiſſimũ ſit:in qđ intellectꝰ fert:⁊ ad qđ per
tingere neq̃t/niſi conamine toto in illđ tẽdat.ideoq̃
neceſſe eſt tũc ab oĩbus coꝛpis ſenſibꝰ fieri abſtracti
onem:ut ſicut ſm attẽtionẽ eleuatꝰ eſt intellus:ſic ẽt
ab uſu oĩuꝫ ſenſuũ aut potẽtie ſenſitiue tã exterioris
q̃ interioris ſit abſtractꝰ.in moꝛtali itaq̃ cõſtitutus
coꝛpe deũ per eẽntiã videre nõ põt niſi a coꝛpeis ali
enet ſenſibꝰ.Rurſus cum intellus humanus ſpẽs in
telligibiles recipiat a fantaſmatibꝰ ſenſibilibꝰ admi
ſcet opatiõibꝰ.ideoq̃ ex eiꝰ inq̃nat puritas.talis aũt
ifectio itell's humani ſinceritati viſionis diuine ſube
nõ ꝯgruit.q̃re ſaltẽ in actu illo altiſſimo ultra moduꝫ
cõeꝫ exñti:opꝫ ipm ab oĩuꝫ mãliũ ituitu fantaſmatũ
abſtrahi itell'm.in quo ẽt cernas ad hiꝰ abſtractioneꝫ
aptitudinẽ.lꝫ eni ut dictũ eſt ex ſua ad fantaſmata cõ
nãlitate eiꝰ ificiat puritas:nõ tñ obſcurat oĩno:quem
admodũ ſenſus coꝛpeo alligatꝰ oꝛgano.cuiꝰ cognitio
ultra mẽbꝛa nullo mõ ferri põt:ex hoc itaq̃ q̃ i itel
lectu de puritate remanet:ineſt ei facultas ad ea que
pure immãlia ſũt ituẽda.ſicut eni facultas ieſt ex hoc
q̃ eſt fantaſmatibꝰ colligatꝰ:ex quo eiꝰ minorata eſt
ſinceritas ad iſpiciẽda nãlia ab ipſis eoꝝ itelligibiles
abſtrahẽdo ſpẽs.D.Videt q̃ nõ ſolũ ab uſu ſẽſitiue
potẽtie abſtractio fiat:ſed necio ẽt nutritiue.ꝑ actus
enim nutritiue potẽtie oꝛgana fouent in quibus fan
taſmata ſeruant:ad que humanus reſpicit intellectꝰ.
ex nutritiue igit actibus diſpõ depẽdet oꝛganoꝝ:
⁊ ex diſpõne oꝛganoꝝ diſpoſitio fantaſmatũ/ex quo
rum diſpõne inepta opatio ipedit intell's.poſt cibi et
enim ſũptionẽ inhers eſt intell's/ſicut etiã econuerſo.

UVA. BHSC. IyR_143_4

intell'ſ oꝑatio īpedire pōt nutritiue potentie actus.
oꝑatio enim intell'ſ reqrit imaginationis actū, qui in
ſua exñs uehemētia caloris ꝛ ſpirituum ꝯcurſum fac:
qui ad nutritiuā ſpectat potētiā. P. Tue rōnis ꝯñtia
uera eſt. nō per ſe loquendo ſed ꝑ accñs: ꝛ hoc in nāli
intelligēdi mō. in ſupnāli aūt locum nō hēt obuiatio
tua. in ꝯtēplatiōe enim qua dei cernit ſb̄a intellectus
ad fantaſmata ad que nālē hēt ordinē nō reſpicit nec
potētie ſenſitiue eget actu aut imaginatiue. nullo igit
mō diuine ītuitus ſb̄e abſtractiōe īdiget nutritiue po
tentie. rerū v̄o nālium cōtēplatiōi per accñs neceſſa-
ria qñqꝫ eē ꝯtigit. abſtractio v̄o utriuſqꝫ ſenſitiue po-
tētie a ſuis actib' oīno eſt neceſſaria. D. Si apl'ſ me-
mor eoꝝ fuit que vidit in raptu ut teſtat inquiens au
diſſe ſe archana. in actu fuit memoratiue potētie, niſi
igit ab ipſa abſtractus fuit. P. Aplum eoꝝ que vidit
memorē fuiſſe ītellige per aliquas ſpēs in eius intel-
lectu remanētes, quaſi reliquias q̈ſdā viſiōis ꝑterite:
lꝫ eni ipm dei verbū per eēntiā viderit: ꝛ ex ipſo viſo
multa cognouerit. ꝛ ſic illa viſio nec q̄tū ad ipm uer
bū: nec q̄tū ad viſa in uerbo ꝑ ſpēs aliq̄s fuerit: ſed ꝑ
ſolā uerbi eēntiā. tñ ex ipſa uerbi inſpectione īprime
bant in ītellectu quedā viſarū rerum ſilitudines qb'
poſtmodū cognoſcē poterat ea que prius ꝑ eēntiam
uerbi viderat. ꝛ ex ipſis ſpēbus ītelligibilib' ꝑ q̄daꝫ
applicationē ad ꝑticulares foīas in mēoria uł in īma
ginatiōe ꝯſeruatas, poſtmodū poterat ꝯſuari memo
rari eoꝝ que pri' viderat: ēt ꝑꝫ actū memorie lꝫ in ra
ptu nihil fuerit in ei' mēoria ſenſitiua īpreſſum ſed ſo
lum in mēte. D. Si apl'ſ ut aſſeris in diuine ꝯtempla
tione ſb̄e a virium ſenſitiuaruꝫ actib' abſtractus fuit:
ſil'e de ſanctis poſt reſurrectionem ꝛ de chriſto qui in
hac mortali degēs vita deū videbat ꝑ eēntiā te opor
tet ꝓcedē. P. In reſurrectione corpus oīno ſpūi ſub-
ditum erit, adeo ut ex ipſo ſpiritu ꝓprietates glie in
corp' redūdēt, ꝛ ex hoc corꝑa ſpūalia dicant. ꝛ ideo
ex ꝯiunctiōe ad hi' corpus nulla erit intell'ſ īpuritas
nec in aliquo intell'ſ virtus debilitat. ꝛ iō ſine abſtra
ctione a corꝑis ſenſibus diuine eēntie ꝯtēplationi in
tendet. nūc aūt corpus corruptibile q̇deꝫ eſt eo ꝙ ſpi
ritui nō plene ſubdat. ideoqꝫ de tali corꝑe nō ſil'e erit
iudicium. Chriſtus v̄o qꝛ deus ꝛ hō erat poteſtatem
hēbat plenā ſuꝑ oēs aie ꝑtes, ꝛ corpus ipꝫ. Un̄ ex di
uinitatis virtute ꝑmittebat vnicuiqꝫ potētiarū aie id
agere qd̄ eſt ei ꝓpriū ſm ꝙ humane cōpetebat repa-
tioni, ꝛ ſic neceſſarium nō erat ut ex vna po' in aliam
redundātia fieret. neqꝫ ꝙ po' vna a ſuo abſtraheret
actu ꝓpter uehemētiā act' alterius po'. ꝛ ideo ꝑ hoc
ꝙ eius intell'ſ per eēntiā deū videbat nō oportebat a
ſenſibus corꝑeis abſtractionē aliquā fieri. in ceteris
aūt hoībus in q̄bus colligātia eſt potētiarū aie adin-
uicem neceſſario redūdātia uel īpedimētū cōtingit.
D. Lꝫ hec altiſſima ſint ꝛ occulta, ſermone tamē pla
no ībecillitati mei coaptaſti ītell'ſ. Sed reſtat adhuc
de viſiōe qua de' in pr̄ia apꝑhēdit ut aliq̄d ediſſeras.
P. De raptu agēſ aliq̄ que ad qōnē hāc ualent ſupra
tetigi. ut aūt tuo annuā deſiderio qd̄ petis diffuſi' ꝓ-
ſequar. Recollige igit te ſupra doctū eē diuinū lumē
in mēte deſcēdere ꝓphete per modū paſſionis trāſe
untis ꝛ ipſam eleuās mentē ad diuinā ueritatem ſub
ſenſibilibus aut intelligibilib' ſpēbus intuēdā ꝛ in ra
pti mētem ꝑ paſſiōis modū ſilr deſcēdit. ſed ipaꝫ effi
catius cōfortās ꝛ eleuās mētē ad diuinā ſine medio
intuēda eēntiā. In bti v̄o mentē nobiliori adhuc mō
deſcēdit per modū. ſ. hit' aut ꝑmanētis forme in cor
pus redūdātis ſenſuſqꝫ corꝑeoſ. Hoc itaqꝫ lumē glie
hituale hūanū intellm ꝯfortat ꝛ ꝑficit. ac ſupra hūa-
ne nāe facultatē eleuat ad intuēdū deū per eēntiā. nā
ipm lumē diſpoſitio ultima eſt. ad formā que eſt dina
eēntia. intellui eni hūano dina vnit eēntia ꝑdicti me-
diāte luminis diſpōne. D. Si tali diſpōne mediāte di
uina videbit eēntia. iā nō imediate videbit. P. Unū
mediū eſt i q̇ aliq̄d videbit ꝛ hoc id ꝑ qd̄ vidēſ i aliā
reꝫ ducitur. ſic̄ pꝫ in ſpeculo in quo iſpiciēs imagineꝫ
in imaginatū ducit. ſic̄ etiā per cognitionē effect' q̇s i
cognitionē ducit cāe ꝛ ecōuerſo. Aliō v̄o eſt quo ali
q̄d videt. ꝛ hec eſt forma viſibilis q̄ aſpect' ad ſpāle
termiat obm. per formā eni lapidis ipſe lapis cog̊ſcit
ꝛ ꝑ intētionē coloris exñtis in oculo ipē color. Ter
tiū āt eſt ſub quo videt aliq̄d. ꝑficit āt hoc ad vidēdū
in gñali. nō tñ ad ſpāle obm detinat ipm viſum. ſic ſe
hēt lux corꝑalis ad viſum ꝛ intell'ſ agens ad poſ'em.
In viſione itaqꝫ vie p̄m mediū eſt qm̄ hō videt nō in
ſpeculo creaturaꝝ ut in effectib' in deuꝫ ducētib'. ſic
ꝛ 2m qm̄ per ſenſibiles uł imaginarias aut ītelligibi-
les ſpēs hō in deū ducit. Sed 3m mediū i patria erit.
lumē eni glie hoīs intellm leuabit ut dine vniat eēn-
tie q̄ſi forme ītelligibili. hoc aūt mediū iter cog̊ſcēteꝫ
ꝛ rem cognitā nō cadit: ſed cog̊ſcēti cog̊ſcēdi tribuit
virtutē. D. Abſonū ualde videt ꝙ ītell'ſ hūan' dine
eēntie q̄ſi forme iungat. iam eni de' a ſua caderet ſim
plicitate ſi cōponi condeſcēderet. ut ex ipſo ꝛ intellu
hūano vnū ſimpr efficiat ei' nā exñs forma. P. Pro-
fundā mouiſti qōnē. ꝛ ut ad hāc igrediaris q̈rūdā at-
tēde dictū peritoꝝ in q̈libet. ſ. cognitione formā ali-
quā neciam eē qua res noſcat. foīa āt hec qua ꝑficit
intell'ſ ad ſb̄as vidēdas ſeꝑatas nō eſt q̇ditas a reb'
cōpoſitis abſtracta. ut falſo auempece finxit. eo enim
ꝙ q̇ditatis rei ſenſibilis nō eſt alia q̇ditas ne in īfini-
tum ſit ꝓceſſus: ſic̄ nec q̇ditatis ſb̄e ſeꝑate alia eſt q̇-
ditas. putauit ꝑ q̇ditatē ſenſibilis rei poſſe ſb̄e ſeꝑate
q̇ditatē ītelligi. qd̄ tñ īpoſ'e eē ꝯſtat. qm̄ hec ꝛ illa al-
teri' ꝛ alteri' eſt rōnis. ut nequeat q̇s ꝑ vni' in alteri'
poſſe deuenire notitiā. nec iterū dicta forma aliq̄ eſt i
tentio uł ſilitudo a ſb̄a ſeꝑata in hūano relicta intellu
ut placuit Auic̄. ponēti intētionē ſb̄e ſeꝑate q̇ditatis
que eſt quedā ipſi' ſilitudo nō abſtracta q̇dē ab hi' q̇
ditate ſeu ſb̄a ſeꝑata. qꝛ ꝛ hec imālis exiſtit: ſꝫ ab ipa
in intellu īpreſſa hūano. ſilitudo eni in ītellu recepta
creato ſm modū eſt recipiētis. erit g̊ deficiēs multuꝫ
a repn̄tatione pelagi dine ſb̄e. qd̄ q̇dā ꝯcedētes ſuſpi
cati ſūt. nō dinā videri poſſe ſb̄aꝫ. ſed fulgorē quēdā
ſolū q̄ſi ipſi' radiū exn̄tē ſb̄e. Erit igit ꝑfata foīa ſb̄a
ipſa ſeꝑata que hūano intellui iūgit ut forma quedā
intelligibilis ut ipſa ſit ꝛ id qd̄ ītelligit ꝛ id quo ītelli
gitur: ſic̄ lux in oculo eſt id qd̄ videt. ꝛ id quo videt.
omiſſis aūt ſeꝑatis ſubſtātijs alijs in viſiōe dei ꝑ eēn
tiā modū hūc nos accipe opꝫ. q̈cūqꝫ enim alia ītellus
creat' forma īformaret neq̄ret ꝑ eā in dinā duci eēn
tiā. ꝑ ſolā ſiq̇dē dinā eēntiā nō ꝑ aliquā ſilitudinē ab
ipſa effluxā in dinā pōt intell'ſ creat' imediate attol-
li eēntiā. nō tñ ex dictis accipias eēntiā dinā uerā fo-
re ītell'ſ formā ut ex eis vnū ſimpr fiat. ut ex foīa i nā
lib' fit ꝛ mā. fit āt aliq̄ mō vnū. ſic̄ eni ex foīa q̄ ītelli-
git ītell'ſ ꝛ ipſo ītellu fit vnū nō ſimpr: ſed ītelligēdo
ſolū ſic ex dina eēntia ꝛ ītellu. D. Forma que in ītell'ſ
eſt vnū cū eo ītelligēdo effici pōt. qꝛ ſubſiſtens nō eſt
diuinā aūt ſb̄am ſubſiſtentē eſſe ꝯſtat. nō igit ſicut for
ma intellectui applicari poſſe videtur. P. Subſtātia
ſubſiſtens partem hñs ſui mām forme locum tenere
non pōt. nō enim mā alicui' forma fieri pōt. ſi aūt mā
careat, poſ'e eſt hi' ſb̄am lꝫ ſubſiſtētē fieri alicui' for-

Q, non fuit paulo nēcia abſtractio ab uſu nutritiue potentie.

Quō paulus memor fuit eoꝝ que vidit

Quare i ſcīs poſt reſurrectionē ꝛ i chrō non eſt nēcia abſtractio ab actib' potētie ſenſitiue.

De viſiōe patrie.

Quō lumen diuinū diuerſimode i mēte ꝓphete: ꝛ rapti: ꝛ beati deſcendit.

De triplici dīa medij, ſub quo q̇d videtur.

An ītell'ſ hūman' iungat diuine eēntie quaſi forme.

UVA. BHSC. IyR_143_4

mā mãe: quēadmodū in aīa liquet que mā carēs forma corpis eſt. ſic ⁊ diuinā ſbām lʒ ſub ſiſtētē cōtingit in pfectione ītell's ſe per modū hēre forme in diuine viſionis actu. ſicut enī ītell's in potētia locū tenē mãe. ſpēs v̄o actu ītelligibilis locū forme: ſic in p̄dicta ſit viſione: ut ītell's creat' locū mãe teneat. ⁊ diuina ſub ſiſtēs ſba nihil in ſe hn̄s p̄ter id qȯ ītelligibile eſt in ipſa: cū purus ſit act' ꝑm quē res oīs ītelligibilis eſt nō ꝑm ꝙ de potētia hēt: poterit inq̄ locū tenē forme ut ipſa diuina ſba forma fiat ītellus felicis qua ītelligat. Intellige itaq̄ꝫ diuinā ſubām nō uere formaʒ exiſtere btē mētis ut ſimpl'r vnū efficiat ex his. ſed ꝫ ꝑporcionē aut ſīlitudinē quandā: hoc dictū accipe. que enim ꝑportio eſt forme ad mām hoc ⁊ diuine ſbe ad felicitatis intell'm. qn̄ enim aliq̄ duo in aliquo ſunt ꝑportio magiſ pfecti ad min' pfectū eſt ſicut forme ad mām ꝑportio: puta lux ⁊ color uel coloris ſpēs ī oculo recepta ſe hn̄t adinuicē. lux enim ad colorē ſe hēt ut forma ad mām: ita in ipſa aīa cū diuina eēntia ⁊ vis ītellectiua recipiat diuina eēntia ſe ad ītell'm hēbit ut forma ad mām: lʒ forma hi' ſubſiſtēs exiſtat. D. Ex ſupradictis colligo diuinā eēntiā adminiculo hitualis luminis gl'ie humano iūgi ītell'ui imediate q̄ſi formā ſub ſiſtētē que id eſt quo ītelligit ⁊ qȯ intelligitur.

Aliomō dīr quō diuina eēntia ē forma hūani in ītellect' beati.

P. Plene dicta collegiſti: ſed hoc idē aliter īſpice: ſicut in actione que in aliq̄d trāſit interi': obʒ in quod actio trāſit ſepatū ab agēte eſt: ut edificatū ab edificatore. ſic in actione que in agēte manet opʒ obm immediate agēti vnitū fore: ut ſenſibile ſenſui: ut actu ſētiat: ⁊ ītelligibile ītell'ui ut actu ītelligat. ⁊ obm vnitum potētie ita ſe hēt ad hi' actionē: ſicut forma que eſt p̄ncipiū actionis in aliis agētib'. ſicut enīʒ calor eſt p̄ncipiū formale calefactionis in igne: ſic ſpēs rei intelligibilis p̄ncipiū formale eſt cognitionis in intell'u nec refert ad hoc ꝙ hi' forma ſit actionis p̄ncipiū: ſiue ſit q̄d accn̄tale ut ſpēs ſunt oēs: ſiue inate: ſiue acq̄ſite: ſiue infuſe q̄b' aliq̄d intelligit. ſiue ſit q̄d ſbſiſtēs ut ſepata ſuba eſt que īmālis ꝑm eē exiſtit. ⁊ maxime diuina que purus eſt actus oī carēs potētialitate. ⁊ iō ſeipſa maxime intelligibilis. D. Lʒ antedicta ſufficerēt: declarationē hāc additā accepto. P. Ulteri' etiā colligere potes ipſum dei uerbū idē qȯ diuina eēntia eſt: cū in eo q̄ſi in ſpeculo oīum tam ſpūaliū ꝙ corpalium rōnes exiſtāt dici poſſe mediū in quo btē vidēt mētes. obiectū enim eſt ab eis app̄hēſum ⁊ medium quo vidēt. p̄ncipiū enim eſt formale oīs cognitionis beate: ſicut ⁊ lumē habituale gl'ie qȯ creatū eſt. medium eſt ſub quo vidēt.

Q̄ɫ viſione bti vel vbus eſt medius ⁊ obiectū. ⁊ ꝙ theophania dicat quatuor modis.

Un̄ ex his etiā intuere q̄d theophania dicat que diuā ſonat manifeſtationeʒ. Uno enim mō dicta eſt qn̄ ſub lumine diuino qȯ deus nō eſt: ſed q̄d habituale creatū videt lumē qȯ deus eſt. talē q̄dem habituale eſt gl'ie lumē deſcēdēs ab increato ⁊ actuali lumine in mētē vidētis cōfortās ipſam ⁊ ſupra nām eleuās mētis eiuſdē ⁊ eam ꝑportionatā faciēs ad deū vidēdū. Hec igit theophania ⁊ pticipatione videri eſt ꝑm ꝙ diuerſe mētes diuerſimode cōfortate eleuant ad dei app̄hēſionē imediatā. Altero v̄o mō theoª dicta eſt qn̄ lumine qȯ deus eſt videt obiectū qȯ deus eſt: ut lumē quo videt ⁊ obiectū qȯ videt idē oīno ſit. Dicit ⁊ aliomō qui ad ꝑphetiā ptinet qn̄ diuino lumine qȯ deus nō eſt: id qȯ de' nō eſt videt. ollā enim ſuccēſam hieremias vidit lumine diuino deſtructionis hieruſalē ſignificatiuā. Ultimo dicta eſt mō qui his etiā qui ꝑphete nō fuerūt ꝯtigit qn̄ nullo diuino exn̄te lumine per corpales q̄s in deum ducebat formas. ſic enim balthaſar ſcribentis vidēs manū ducebāt ad deum. hi aūt ultimi duo modi ad p̄n̄tē nō ſpectāt mām. ¶ Ulteri' ēt tuū dirige aſpectū ad p̄mū harū theophaniarū modū qui ꝑm habituale gl'ie lumē eſt: ⁊ dotes accipe aīe qui hit' q̄daʒ ſunt mētis aut q̄litates quecūq̄ꝫ ad opationē pfectaʒ ordinate que in apta dei app̄hēſione: aut ad ipʒ iocūdiſſima cōiūctione tanq̄ ſpōſum cōſiſtit que btitudo uocat. dotes aūt non btitudo ſed btitudinis p̄ncipia exiſtūt: quēadmodū hit' opationū. habituale itaq̄ꝫ lumē gl'ie ītell'ui felicis pficiēs dotē reddit que hitualiſ dicit viſio. pficiēs v̄o eiuſdē felicis affectū ſeu uoluntatē. aliā facit dotē que habitualiſ dilectio uocat. ⁊ ēt ꝑm aliquos fruitio: ꝑm ꝙ ad effectū ptinet. dos autē que cōprehēſio nūcupat nō aliū iportat hitū a p̄dcis duob'. nō enim niſi ītellus ⁊ uolūtas illo hituali ſunt pfectibiles lumine. iportat aūt īpedimētoꝝ remotionem ex q̄bus efficiebat ut mēs deo p̄n̄tial'r cōiungi nō poſſet. hoc itaq̄ꝫ fit per hoc ꝙ hit' gl'ie aīaʒ ab oī liberat defectu. facit enī eā ad cognoſcēdū ſufficiēteʒ ſine fantaſmatib': ⁊ ut corpi dn̄et oīno. aliaq̄ꝫ hi' fac per que impedimēta excludunt q̄bus cogit aīa peregrinari a dn̄o. btitudo enim quedā eſt ad finē hitū cōprehēſio. que ideo rei p̄n̄tial'r hite tētio eſt dicta: hec a quibuſdā etiā dicta eſt fruitio ꝑm ꝙ fruitio non ſpei ſed rei eē dicit.

Beate dotibus ⁊ caruʒ ſufficientia.

¶ Scōs aūt theoᵉ modus quo lumine qȯ deus eſt videt de' in opatione cōſiſtit pfectiſſima que btitudo ipſa eſt. ex p̄fato elicita gl'ie hitu. taliſq̄ꝫ opatio mētis q̄d creatū eſt quēadmodū ⁊ hit': ex quo ꝑceſſit. uſus enim aut adeptio ſiue poſſeſſio: ſeu fruitio finis ultimi eſt qui nō ꝑm pticipationē ſed per ſe ⁊ ꝑm ul'em bonitatis rōnē eſſential'r exiſtit bonus: qui ſolus ītellectiuū appetitū q̄etare pōt. Ideq̄ꝫ finis qui ul'e bonū eſt ad qȯ adipiſcēdū humanū fert deſideriū. btitudo increata eſt ſola potēs appetitum cōplere. btitudinis itaq̄ꝫ obiectū intellige īcreatum eiuſdēq̄ꝫ fore btitudinis creatam eēntiā. ipſam dico opationē luminis hitualis ītellectū diſponētis ⁊ eleuātis ad opationē talē. D. Btitudo videt aliq̄d eſſe in beato exiſtēs. opatio aūt in aliud extēſa a beato ꝑcedēs. nō igit btitudo erit opatio.

Q̄ɫ btitudo ē opatio que ꝫ gradus diuerſos ptici pat a diuerſis

P. Cū btitudo ſit ultima mētis pfectio: eo aūt qȯlibet pfectum eſt quo actu eſt. potētia enim ſine actu impfecta eſt btitudo ī ultimo cōſiſtet actu. Ultimus aūt act' opatio eſt. vn̄ ⁊ actus ſcōus dicta eſt: quēadmodum cōſiderare. ad hūc enim tanq̄ ad finē ultimū ordinē hēt act' p̄mus ſicut ad hūc tanq̄ finē nō ultimū potētia nuda ab oī forma. Nec hec quidē opatio ultima in exteriorē extēdit mām ut ſecare ⁊ urere patiētis eſt poti' pfectio hec ⁊ nō agētis. que aūt btitudo eſt opatio in agēte manet: agētiſq̄ꝫ pfectio eſt ut ītelligē ⁊ uelle in intellectu ſicut in ſenſu ſētire. opatio igit hec ultīa pfectio eſt btitudo dicta. Et in btis q̄dē opatio hec cōtinua ⁊ vnica eſt. In pegrināntib' v̄o ꝯtinua nō eſt: ⁊ iō nec vnica. ītercīſione enī multiplicat opatio talis: ⁊ ī ꝯtēplatiuis q̄dē min' q̄ circa vnū v̄ſant v̄itatis. ſ. ꝯtēplationē. qui ⁊ ſi aliq̄n a tali ceſſent opatiōe. dormiūt enī ac nālib' uacāt necītatib' p̄n̄tis vite: in ꝑmptu tn̄ hn̄t eā opari ad opationē ēt p̄fatā ipſaʒ ordināt occupationē. In actis aūt magiſ ītercidit opatio p̄dicta. circa multa enī diffūdunt tales. Ideoq̄ꝫ a ꝯtinuitate ac vnitate opationis talis magis deficiūt. oēs tn̄ ꝫ gradus pticipāt eā: accipiētes aliq̄d de btitudinis pfectione.

An btitudo ſit opatio intellus apph̄e ſui uel appetitiui.

In ſolo aūt deo per eēntiam eſt beatitudo qui ſeipſo nō alio fruit. eius enim eſſe eſt operatio. D. Ex luculenta ratione tua accepi beatitudinem operationem eſſe: non autem ſenſus ut liquet. qm̄ btitudo in ꝯiun-

UVA. BHSC. IyR_143_4

ctione mētis ad īcreatū bonū qꝺ ultimus finis eſt ex
terioꝛ. queadmodū opatio finiſ eſt īterioꝛ eēntialr cō
ſiſtit. tñ excellēti aūt bono mens nequit ſenſus opa-
tione iungi. erit igit btitudo opatio intellꝰs aut apphē
ſiui aut appetitiui. Et appetitiui itellꝰs ſiue uolūtatis
videt eē: ſūmū eni bonū videt btitudo eē. hocqꝫ bo-
num uolūtatis eſt obm. btitudo igit in opatiōe exiſtit
uolūtatis. P. Btitudinē ꝯſecutionē eē finis ultimi ne
mo abigit. finis āt dupr ē. Unꝰ qdē in ipo q ē rei opa
tio. oīs eni res pp ſuā opationē eſt. aliꝰ aūt ex ipꝫ ad
quē res p ſuā ptingit opationē. non erit itaqꝫ opatio
quelibet finis ītra. nō ſola illa que rē exteriori ꝯiūgit
fini. p opationē igit que finis eſt intra rē: que rē ipſaꝫ
exteriori iungit fini / res eadē finē ꝯſequit q ex eſt. ꝙ
bonū eſt īcreatū. erit igit btitudo ꝯſecutio boni īcrea
ti p opationē que ītra rem eſt finis. īcreato rem eādē
ꝯnectēs bono. qꝺ finiſ eſt exterioꝛ. opatio aūt hec uo
luntatis eē nō pōt. Si eni uolūtas in abſens bonū fe
rat deſideriū qꝺ abſentis rei eſt. eiꝰ eſt actꝰ. q qm nō
ꝯiungit fini exteriori nō eſt opatio quā mō q̄rimus /
quā finē dixi q intra rē eſt. erit itaqꝫ deſideriuꝫ motꝰ
ad finē nō ꝯſecutio finis. Si aūt ferat uolūtas in bo-
num pñs eiꝰ actꝰ delectatio erit. In ipo eni pñti bono
uolūtas requieſcēs delectat. delectatio igit pñtiā co-
mitat boni. actꝰ igit q bonū facit pñs eē nā p̄cedit de
lectationē. actuſqꝫ itellꝰs eſt q dr apphēſio. apphenſio
igit p̄cedit delectationē que uolūtatis eſt actꝰ. Sic g
bonū abſens fit pñs per actū itellꝰs. actū dico q itellꝫ
ſuo exteriori iungit fini qui deꝰ eſt. ꝛ ī fine p talē actū
adepto uolūtas q̄ſcēs delectat. qm eni bonū cogni-
tum eſt cogſcēti pñs efficit ut in ipſo ens p apphēſio
nem. iō uolūtas delectat in eo. nō aūt qꝛ uolūtas de-
lectat in bono. iō bonū efficit pñs. In pecunia eni ad
huc nō hita delectat auarus. nō aūt iō eā apphendit.
in apphēſa aūt delectat. btitudinis igit eēntia tn actu
intellꝰs ꝯſiſtit q apphēſio dr quē delectatio uolūtatis
actus comitat. ut hinc dicat btitudo gaudiū de ueri-
tate. Uolūtatis āt obm fateoꝛ btitudinē eē. ſūmū eni
bonū eſt. Iōqꝫ īficiari neceſſe eſt btitudinē uolūtatis
eē actū. queadmodū ſi viſibile eſt viſus obm / nō g vi
ſibile erit actꝰ q viſio dr. ſic ſi ſūmū bonū eſt uolunta
tis obm nō erit uolūtatis actꝰ. Uiſio igit ſiue boni in
telligibilis exñs actꝰ intellꝰs btitudo per eēntiā ē. Ui
ſio eni eſt tota merces fidei ſic ueritas dixit. hec ē vi-
ta eterna ut cogſcāt te ſolū uerū deū. delectatio āt in
tellectiua viſionē comitās ſuā pficit ac auget opatio
nē. D. Si btitudo eſt intellꝰs opatio ut oñdiſti ultima
pfectio erit. opatio hec: nō igit delectatio hāc pficiet
opationē. ꝛ ſi opatio hec eſt cā delectationis opatio
augebit potiꝰ delectationē ꝙ opationē delectatio. cā
eni ſuū augere ſolet cātū. nō cātū cāꝫ. P. Ut p eēntiā
delectatio diffiniat. floritio qdā eſt aīe ul diffuſio in
bono ꝓpo. ꝛ ut expreſſiꝰ itelligas delectatio eſt q̄eta-
tio uolūtatis in aliquo bono. ꝛ itellualis qdē delecta
tio q̄etatio eſt appetitꝰ intellectiui ī aliq apphēſo. qꝺ
eſt apprehēdēti ꝯueniēs ꝛ bonū inq̄tū apphēſuꝫ eſt.
Intelligibilis eni ſpēs aut nā ſpūalis apprehēſa ꝯriū
nō hēt quare nec opatio q talis ſpēs aut nā apphēdit
iōqꝫ ſemp delectabilis opatio hec. delectatio vō hāc
ꝯñs opationē motꝰ qdā ſimplex ē uolūtatis. cū appe
titus ſenſitiui delectatio cū q̄dā fiat trāſmutatiōe coꝛ
porali. Hec etiā delectatio intellualis noīe ſpāli gau
dium dicta eſt: aut letitia ul exultatio: ſiue iocūditas.
quoꝝ noīum differētē rōnē facile eſt iuenire. delecta
tio itaqꝫ p̄fata opationē pficit. q̄ſi finis qdā opationi
ſupueniēs. ſup bonū eni qꝺ eſt opatio ſupuenit aliud

An opatio ꝑpter delectatiōnē ſit: uel delectatio ꝑpter opōneꝫ.

bonū qꝺ eſt delectatio. que quietatio q̄dā eſt in p̄ſup-
poſito bono. bonum g ꝯtēplatiue ſupueniēs finis di-
cat. nō āt id pp qꝺ aliqd eſt. nō eni pp delectationeꝫ
opatio hec. ſed pp opationē eſt potiꝰ delectatio. opa
tionē igit hāc dupr ꝯſidera. aut qdē in ſe. ꝛ ſic ultimꝰ
actꝰ ē nāe. hocqꝫ mō pp opationē delectatio eſt. iōqꝫ
qd optimū eſt ꝛ a nullo pficit. nec delectatio ſic eā p
ficit. nobiliſſime eni poē opatio hec. ſ. intellꝰs q ulr bo
ni appetibilis rōnē accipit. Uolūtas eni in ipm fert
appetibile bonū. qꝺ minus ſimpr obm eſt ꝙ talis bo
ni rō quā itellꝰs apphēdit. opationē ēt eandē ꝯſiderat
ꝓut in operāte eſt. ſic āt delectatio eā pficit. pp dele-
ctationē eni opationi adiūctā inſiſtit aliqs magis p-
pꝛijs opibꝰ. pficiet aūt ut dixi ut ſupueniēs qdā finis
nō opationis qdē: ſed operātis. opatio eni cū optimū
qd ſit aliū finē hīe nō pōt. operāſ vō ſic. delectationē
eni hēt finē que ſil eſt cū opatione ipſa eo ꝙ delecta-
tio hec mētis diffuſio eſt operātis in opatione hac. ꝛ
talis qdē diffuſio ſemp opationi ſupuenit ſic pulchꝛi
tudo iuuētuti. ſic eni pulchꝛitudo qdā flos eſt iuuētu
tis faciēs ipſam appetibilē magis. ſic delectatio qdā
flos nāe eſt: qui ſup opationē ꝓpam refloret. ut queād
modū ſimitas ꝓpum ꝯcernit ſbm. ſ. naſum cuiꝰ eſt paſ-
ſio ꝓpꝛia. ſic delectatio opationē ſic acceptā: eſt enim
refloritio uel diffuſio. ſ. uolūtatis aut effectꝰ ſup opa
tionē optimā ꝛ inſepabilis ab ea ſicut a naſo ſimitaſ.
ut ſm modū hūc in btitudine q̄ſi māle ſit ipſa opatio
ꝓpꝛia. foꝛmale vō ipa delectatio. delectatio itaqꝫ ad
opationē per ſe uel ſm ſe acceptā oꝛdinat que eſt op-
tima in nā ꝛ finis ultimus ac pfectio. q̄re ꝛ nā etiā de-
lectationē opationibꝰ adiungit. pp opationes ipſas
ut optimū exñtes ne itermittant. ſic ꝛ ītellectiua opa
tio delectationē hēt annexā quietationeꝫ. ſ. uolūtatis
in bonitate ſeu pfectione opatiōis talis. appetitqꝫ uo
luntas in opatione hiꝰ quietari ꝓpt opationis boni-
tatē pꝛincipaliꝰ itaqꝫ bonū eſt opatio ipſa in qua uo-
luntas quietat ꝙ delectatio ſeu quietatio uoluntatis
in opatione p̄dicta. Si vō opatio ſꝫ ꝙ in operāte eſt
accipiat eꝯrio eſt. operās enim oꝛdinat opus ad de-
lectationē quā hēt in opatione. ꝛ opatiōes hūane ad
felicitatē oꝛdinē hñt in qua delectatio foꝛale eſt. hoc
iterū mō opationē acceptā delectatio auget. ꝓpt de-
lectationē eni operās magiſ opationi iſiſtit ꝛ opatio
nes multiplicat: auget tñ eēntialr ſic cā cātuꝫ opatio
ſm ſe accepta delectationē. opationi enim ut cāe iun-
cta eſt delectatio. D. Ex ꝯiunctione ꝯueniētis cū ꝯue
niēti delectatio fit. talis aūt ꝯiunctio cū receptio que
dam ſit paſſio eſſe videt. ex paſſione g erit magis. P.
Id qꝺ per ſui ꝯiunctionē delectationē facit ſi in mo-
tu eēt nōdū ꝯueniēs foret: ſed ex pte ꝯriuꝫ. q̄re reci
piens in fieri pfectū exiſteret recipiēdo. nec delecta-
tio inerit. Si aūt in termino motus fuerit iam ꝛ ꝯtra
rijs deputatū erit. ꝛ pfectio fiet ꝯueniēs in recipiēte.
ſm quā ꝓpꝛia fiet opatio delectabilis exñs imediate
igit opatio cā erit delectationis. cūqꝫ iam pfecte aſſi
milatū fuerit qꝺ ꝯiungit in cōiunctū eē erit nō in cō
iunctū fieri. iōqꝫ nāe paſſio cōiunctio talis cōuenien-
tis videbit eē ſed pfectio. multoqꝫ magis continget
hoc ſi qꝺ cōiungit intellꝰale aut diuinū per nāꝫ fuerit
omnifariā ab oī relegatū motu. D. Erit ne delecta-
tio in tpe. delectatio eni motus eſt. ut Ar. ſcripſit ꝛ
plato eā gñatiōeꝫ dixit. P. Fateri opꝫ aliquā delecta
tionē in tēpore eē per ſe. aliquā vō per accñs. aliquā
aūt nullomō. ꝛ hec erit ſm exigētiā opationis a qua
cātur. motus enim iuxta terminū a quo eſt opatio eē
nō pōt ꝓpter ꝯrij victoriā. quare nec delectatio ſed

An delectatio ſit paſſio uel perfectio.

An delectatio ſit in tpe.

UVA. BHSC. IyR_143_4

laſſitudo ibi erit magis. iuxta terminum vo ad quem eſt acceptus. iā3 aliqua opatio l3 iperfecta exiſtit forma eni ad quā eſt mot' in vincēdo eſt quā ſequit opatio. iōq3 ⁊ delectatio erit l3 iperfecta queadmodum in motu ſit ⁊ in tpe exn̄s. l3 delectatio talis rōne aliquā deſiderij hēat. q2 nō ſolū p̄ntis boni aliqlis adeptio ē. l3 futuri ēt expectatio. queadmodū audiēs primā uerſus ptē ⁊ in hoc delectat. deſiderat aliā ptem uerſus audire. ⁊ ſicut in ambor delectatiōibus ptingit. ſucceſſiua eni talis eſt delectatio / ⁊ iō in tpe eſt. qō ſucceſſiuor mēſura eſt ſm ſe: ea eni de quor rōne ſucceſſio eſt / uel aliqd ad ſucceſſiōes ptinēs ut motus ⁊ quies ⁊ locutio ⁊ hi': alia ſm ſe in tpe ſūt. ea autē de quor rōne ſucceſſio nō eſt: ſucceſſiuo tn̄ alicui ſubiacent. ut hoiem eē qō de ſui rōne ſucceſſionem nō hēt. terminus eni mot' uel mutatiōis ſeu gn̄ationis ipſius eſt ⁊ nō mot' uel gn̄atio. hec inq̄ ſm ſe in tpe nō ſūt. uerū q2 hois eē trāſmutabilibus ſubiacet cauſis iam per aliud. per cās. ſ. ſm trāſmutatiōis ſucceſſionē exiſtentes. hois eēntia in tpe erit. ſic ⁊ delectatio in ſolo bono pſiſtēs adepto: qō terminus mot' eſt ſm ſe in tēpore nō eſt. Si aūt tale bonū trāſmutatiōi ſubiaceat iā delectatio p accn̄s i tpe erit. Si vo hoc bonū oīno itrāſmutabile ſit nec p ſe nec per accn̄s delectatio erit in tpe. talis aūt ē delectatio itellualis: que in adeptione increati boni oīno itrāſmutabilis pſiſtit. delectatio igit priomō dicta iproprie gn̄atio quedā ē aut mot', qui act' impfect' eſt exn̄tis in poª ⁊ via iperfectiōe3. Scdō vo mō dicta terminus gn̄ationis eſt ⁊ motus. qui act' eſt pfecti exn̄tis in actu. nā finis mot' eſt ſicut in quo motus deſcit. Ultimū eni eſt p̄ns formā ⁊ operationem. queadmodū ergo intelligere ⁊ uelle ſic ⁊ delectari actus eſt pfecti aut opatio delectabilis quidē ex ſui hitus nā. Tertio aūt mō dicta: nec termin' eſt mot', ſed ſimplex ac delectabiliſſima opatio. aut delectatio pcomitās opationē. D. Iā ex dcis mihi liquet btitudinē opationē intell's eē nō uoluntatis. ⁊ de delectatiōe opationē hāc pſequere plura diſſeruiſti qſi bono ipſius btitudinis cōpletiuo. ſed an ſpeculatiui uel practici intell's pfatā opationē intelligas api. P. Ope rōne intell's ſpeculatiui non practici eē op3 beatitudinem. Optia eni opatio beatitudo eſt. illa autē opatio optima eſt. que optime eſt potētie reſpectu obti optimi. Optia aūt poª intell's eſt. ⁊ inter oīa intelligibilia diuini rō boni obm eſt optimū. qō practici intellect' obm nō eſt. qre opatio ſpeculatiui intell's beatitudo erit. Eſt ⁊ beatitudo ſtabilis qre opatio cōtinua magis beatitudo erit. Speculatiui aūt intell's magis diuturna eſt q̄ practici opatio. diuinor eni cōtēplatio totum in ſe appetitu3 rapit altitudinis ſue cā abſq3 ois experientia faſtidij. Semp eni in ptēplatiōes inueniuntur noue. potēſq3 intellectus ad diuturnitatē redditur ex theophanijs diuinis a fonte luminis in ipm deſcēdētibus intellm ac pfortātibus eūdē. diuina ſiqdem eē p̄ns ⁊ ſupeminēs bonū ſimplex ⁊ totū ſimul mētem rapit beatā. ac pfecte totā replet ac ſatiat. ea deq3 eēntia infinitū ac incōprehēſibile mediū illius viſiōis beate exiſtit. iōq3 in cōtēplationū inuētiōe nouarū faſtidiū oē includit. Taliſq3 faſtidij excluſio nō appetit' rei nō bite beatarū mētiu3 deſideriū eſt. practici vo intell's opatio corpeis idiget inſtrīs. ad mām eni terminat exteriorē. Inſtror aūt debilitas laſſitudinē inducit. ⁊ iō in opatione tali diuturnitas eē non pōt. Beatitudo etiā delectabiliſſima eſt. talis aūt eſt ⁊ opatio ſpeculatiui intell's. Ammirabiles eni ⁊ firmas ac puras delectatiōes hēt opatio hi'. nullumq3

An btitudo ſit opatio intell's practici uel ſpeculatiui

trium aut penitudinē hēt. nullus eni de ptēplatiōe ⁊ maxie dei penitet. Ciuilis aūt opatio ꝑpter circūſtātiarū defectū ut frequēter penitudinē hēt. que intell's practici eſt opatio. Nihilominus cōtemplatiua delectatio ammirabilis eſt eo q ſciam q2 hn̄s ⁊ non eam que eſt ꝑpter qd ammirat. Firma vo eo q hn̄s ſcia3 propter qd de ea que eſt. q2 nō ambigit. Pura autem qm̄ ſcia ꝑpter qd in ſimplici rei qditate accipit beatitudo inſup ſufficietiſſima per ſe eſt. talis ⁊ opatio ſpeculatiua. ſpeculatiuus eni pter vite neceſſaria p ſe ſufficiēs eſt. Ubiq3 eni ſpeculari pōt. cū nā ſup qua3 eſt ſpeculatio ſemper ei p̄ns exiſtat. Opatio vo practica multis indiget auxilijs exteriorib'. prudēs eni3 pter vite neceſſaria ꝑpter mām m̄ moralē ſup quā itēdit circa multa idigētia patiēſſic ⁊ iuſtus. Eſt ⁊ beatitudo p ſe diligibilis. hi' aūt eſt ptēplatiua opatio. in ſpeculatione eni ⁊ ipſi' pcipue dei nihil aliud q̄ ipm ſpeculari querit. Finis eni eſt hec humane vite. ⁊ iō hoc maxime diligibile eſt. quare ⁊ ſpeculari hoc diligibile maxime eſt. In opatione vo practici intell's querit aliud qō per opus acqrit. qre beatitudo in ſpeculatiua operatione poti' q̄ practica cōſiſtet. ut itelligas qō dico attēde qō ſupra dixi. qm̄ per operationē itell's ſpeculatiui pma pūnctio mētis eſt ad ſuū finē exteriore3 qui de' eſt. cui mens pungit inq̄tū ip3 cognoſcit. per intellm aūt practicū cognitū nō pōt hi' ultim' finis eē. cognitio eni intell's practici ad cognitū ſuū ordinatur ſicut cā ad effectū. Effectus aūt alicu' nō pōt eē ultimus eius finis. perfectio eni cāe ab effectu nō depēdet ſ3 ecōuerſo. ⁊ iō beatitudo in actu intell's practici nullomō erit. ſ3 ſpeculatiui ſolū. Hinc eni3 eſt q cognitio practica ſemper ꝑpter aliud appetibilis eſt. ſpeculatiua vo ꝑpter ſeipſam diligibilis. ut in ea beatitudo cōſiſtat potius q̄ in practica operatiōe ut ſup dixi. qre etiā ex hoc liquet qm̄ beatitudo ꝑpter ſe diligibilis eſt cum uacatiōe exiſtit. Nō eni in ulteriorē ordinē hēt aut trāſit actū. ⁊ cū uacatiōe eſt operatio ſpeculatiui intell's nō ocioſa aūt / ſ3 nō ad ulteriorē ordinata actū. qre ⁊ ꝑpter ſe diligibilis erit opatio hec. quare magis beatitudo erit opatio ſpeculatiua q̄ practica. D. Opatio hec itell's que ſpeculari eſt per ſe diligibilis nō eē videt. Dilectio eni in uoluntate eſt. Uoluntatis ergo opatio poti' per ſe diligibilis eſſe videt q̄ intell's. P. Opatio intell's pcipue dei cōteplatio finis ultimus eſt. ⁊ bonū humane vite. ⁊ ſ3 ualde deſideratū. Queſtio eni maxie ſcire deſiderata eſt qō de diuino itellu. i. ut ſciat diuin' intell's. ut ſcripſit Auer. ⁊ qm̄ obiectum tale ualde eſt deſideratū ⁊ diligibile ualde eſt. iō ⁊ opatio qua apphendit eſt ualde diligibilis. Obm eni qlificat operationē que circa ipm eſt. ⁊ in ſpēm trahit. qre ſi finis ultimus uel obm tale ꝑpter ſe diligit. ⁊ apphēſio talis finis ſilis erit. Uoluntas eni que nālis motor eſt oium aie potentiarum ad actus ꝑprios. circa ꝑpria obta intellm mouet ad apprehēdēdū finē ultimū. qre ex actu uoluntatis idē hēt intell's ut finis ille tanq̄ bonū ipſius intell's ꝑpter ſe diligat. Un̄ ⁊ apphēſio hec per ſe diligibilis reddit ac laudabilis. ex uoluntatis actu operationi intell's immixto. ois eni ſpeculatiuus hitus rōnū virtutis ⁊ ei' actus laudis pconiū ex uoluntatis ſortit iperio. ut clarius liqueat qō dico / accipe diſtictionē paſſionum in ſenſitiua pte ſm diuerſam obti rōnē. Bonū enim ſm ſenſum delectabile. eo q appetitū ſenſitiuū ſibi adaptat ifomās ipm cāt amorē. Idē vo bonū ut abſens cōſideratū pcupiſcētiā inducit. ſ3 ut p̄ns acceptū efficit delectationē. Sic ⁊ bonu3 ſm intellm delectabile

An opatio itellus ſit per ſe diligibilis.

e

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſm p̄dicte rōnis diuerſitatē dilectionē deſiderium ⁊ gaudiū p̄ducit. ſ; que in ſenſitiuo ſūt appetitu/paſſiones q̄dē ſūt. que aūt in itellectiuo ſimplices volūtatis mot' vel act'. Ultim' igit finis exterior q̄ de' eſt ex volūtatis actu imixto opatiōi itell's ut bonū eiuſdem itell's accept' per ſe diligibile circa talē finē exn̄tē/deſiderabile ac letificatiuū exiſtit. ⁊ talē reddit idē finis ipa; itell's opatiōe; bonū. D. Meini te ſup̄ docuiſſe volūtatis actū q̄ eſt delectatio p̄ſupponē intell's actū q̄ apph̄ēſio eſt. delectat eni volūtas i bono apph̄ēſo. nunc aūt ɔ̄riū doces. aſſeris eni actū itell's p̄ſupponē volūtatis actū: eo q̄ itell's a volūtate mot' ſuū apph̄ēdit ob̄m. P. Fateor actū volūtatis p̄ſupponē ſeu in ſe includē itell's actū/⁊ ecōuerſo ut obijcis. ſ; hoc alia ⁊ alia ɔtigit rōne. Bonū eni apph̄ēſum vel itell'm ut finis mouet ipſa; volūtatē eiuſdē volūtatis ob; exn̄s. hoc itaq; mō intell's volūtatē mouet. ⁊ act' intell's p̄ſupponit ⁊ icludit in volūtatis actu. Volūtas ēt mouet intell'm ſic agēs aut motor vl'is. In potētijs enim ordinatis aut v̄tutib' po^a aut virt' reſpiciēs vl'e; finē po^as mouet reſpiciētes fines p̄ticulares. Celū eni ad gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū ɔſeruationē vl'em agēs/oia inferiora mouet corpa quo; vnūq̄dq; ad p̄pe ſpē; vel indiuidui ɔſeruationē agit. Et rex toti' regni cōe bonū intēdēs ciuitatū ſingulariū p̄poſitos p̄ ſuū mouet impium ut ſingulis ciuitatib' curā regiminis ipēdāt. ſic ⁊ volūtas/cui' ob̄m ⁊ finis eſt bonū cōe: oib' iperat potētijs: q̄rū vnaqueq; ad bonū aliq̄d p̄priū ſibi cōueniens cōparat: ut viſus ad coloris iſpectionē: ⁊ itell's ad cognitionē veri. hoc igit mō volūtas ut motor vl'is oēs p̄ticulares mouet po^as. ⁊ cuiuſlibet po^e act' p̄ſuppōit ⁊ icludit in ſe volūtatis actū. D. Si volūtas mouet intell'm ad itelligēdū aliq̄d nō video q̄n etiā iſto mō illud aliq̄d iā aliquo mō apph̄ēſu; ſit ut ad ip̄m apph̄ēdēdū volūtas mouē poſſit itell';. ut ſic hoc etiā mō volūtatis act' in ſe icludat actū intell's.

Quō actus volūtatis p̄ſuppōit actū itell's ⁊ quō econuerſo.

P. Hec diſcuſſio inutilis nō eſt ut pleni' videat in quo p̄ncipalr̄ act' ɔſiſtat glie: i actu. ſ. itell's: an volūtatis. Attēde igit q̄m tā intell's q̄ volūtas cōſiderationem duplicē h̄nt. Uno eni mō intell's ɔſiderat ſm q̄ apph̄ēſiu' eſt entis ⁊ veri vl'is. Alio v̄o mō ſm q̄ res quedā eſt: ⁊ po^a p̄ticularis p̄ticularē h̄ns actū. Sil'r volūtas vno mō cōſiderat p̄ut eſt appetitiua cois boni. Alio v̄o mō ſm q̄ quedā eſt po^a determinata h̄ns actū determinatū. ob; ergo itell's ē cois boni rō quā verū vl'e dico. Bonū v̄o ip̄m cōe cui' rō in itell'u eſt: ob̄m eſt volūtatis q̄d in re exiſtit. Bonū eni ⁊ malum volūtatis ob̄ta in reb' ſūt. Verū ⁊ falſu; itell's ob̄ta in ipſo intell'u: cū igit ob̄m intell's ſimplici' ſit q̄ volūtatis: ob̄m nobili' ⁊ pri' erit ſm nām. q̄re ⁊ itell's volūtate. p̄pria eni po^e rō ſm ordinē ad ob̄m eſt. ſ; coitatē igit ob̄to; intell'u ⁊ volūtate adiuicē cōparatis: intell's volūtate nobilior ac p̄or inuenit. Sic etiā ſi intellect' ſm coitatem ſui ob̄ti ɔſideret: volūtas aūt nō ſed ſm q̄ determinata po^a eſt ſub rōne eſt entis ⁊ veri quā intell's apph̄ēdit. ɔtinet ipſa volūtas ac act' ⁊ ob̄m ipſi' queadmodū alia intellecta ſp̄alia ut lapidē aut lignū. Si aūt volūtas ſm ſui ob̄ti coitatem ɔſideretur q̄d cōe bonū eſt. Intell's v̄o ſm q̄ po^a quedam eſt ſp̄alis. ſic ſub coi bono velut q̄dā ſp̄ale bonū itellect' ipſe ⁊ ei' act' ac ob̄m q̄d eſt verū ɔtinet. Horu; eni q̄dlibet ſp̄ale bonū eſt. hoc aūt ultimo mō voluntas nobilior intell'u exiſtit: ⁊ intell'ui imperare pōt: ⁊ ip̄m mouere. Ecce videre potes qual'r intell's ⁊ volūtas ſuis actib' diuerſimode ſe icludūt iuicē: nā intell's intelligit volūtatē velle ea rōne qua nobilior ⁊ prior

In quo p̄ncipalr̄ cōſiſtit actus glorie

volūtate iuenit/⁊ volūtas etiā vult itell'm itelligē ea rōne qua volūtas iuenit itell'u nobilior ⁊ p̄or. Sic ēt cōe bonū ſub vero ɔtinet. hi' eni bonū ē q̄dā verū intell';. Verū ſil'r ſub cōi bono ɔtinet. eſt eni hi' verū q̄dā deſideratū bonū. ſimpl'r tn̄ itell's volūtate nobilior ⁊ prior eſt. tanq̄ eni in p̄^o in intell'u ſtabit. Volūtatis eni motū oē; op; q̄ apph̄ēſio p̄cedat. nō āt oē; apph̄ēſionē p̄cedit volūtatis mot'. p̄cedit tn̄ apph̄ēſionē oēm. Alterū p̄n^m nobili' ac pri' intell'u humano. hoc aūt de' eſt intelligēdi ac ɔſiliādi oi intellectui p̄n^m exn̄s. D. Iā ois deciſa eſt ambiguitas ⁊ tua ɔfirmata doctrina quā p̄miſiſti ut itell's tanq̄ p̄ncipalioris po^e. nō aūt in volūtatis aut practici intell's ſ; ſpeculatiui actu delectabiliſſimo beatitudo cōſiſtat. diuinā apph̄ēditis eēntiam. ſ; dubitatio adhuc reſtat an hi' beatitudo que in ɔiunctiōe mētis ad deū cōſiſtit ad corp' aliquo mō diffundatur. P. Mēs q̄r imago dei ē beatitudinis eſt p̄ticeps. imago aūt dei p̄ncipaliter in mēte inuenit. Deriuat aūt ēt ⁊ ad corp' imaginis dignitas ut in corpe ſit quedā imaginis rep̄ntatio. Erecte eni ſtature corp' humanū eſt menti ɔgruens humane que in deū erigitur eo q̄ dei eſt imago. Idq; mētis humane beatitudo in corp' redūdat humanū. ut beatitudo corpis dicat ſm quā corpus aie deo p̄ viuiſionē aptā cōiūcte ſubditū totaliter efficit eiuſdē beate aie/influētiā ſuſcipiēs ac p̄fecte exequēs ei' impiū. neceſſaria eni erit talis corpis glia aut p̄fectio. nālē eni h̄ēt aia ad corp' inclinationē. ⁊ iō p̄fectius eē h̄ēt corpi iūcta q̄ a corpe ſepata. ⁊ ſic ɔ̄ñter ei' erit p̄fectior opatio qua deo iūgat. ex hac etiā plena corpis ſubiectiōe nō iā retrahit corpeis ipedimētis aut corruptiōis grauamie ab inheſiōe diuina. Spirituale eni; corp' total'r effectū eſt ſp̄ūi total'r ſb̄m. hic egregi' dicit Auguſtin'. tā potēti nā de' fecit aia; ut ex ei' pleniſſima beatitudine redūdet in inferiorem nām incorruptiōis vigor. Sicut igit diſpōnes que in aia ſūt beata ad p̄fectā opationē qua deo ɔiungit dotes ſūt aie. ſic diſpōnes que in corpe ſūt glioſo ex quibus corp' p̄fecte efficit aie ſb̄m ac obediēs corpis dicunt dotes. Ut hec rōne ſpeciali magis r^a pateant. Vide q̄m aia corpis forma eſt ac motor. cum igit ad hoc ſint corpis dotes ut aie corp' p̄fecte ſubijciatur. hoc erit ut ſubijciat ei ut forme ⁊ ut motori. A foia aūt cauſant in mā eē ſb̄ale ac accn̄tia ⁊ ambo; ho; cōſeruatio. Corp' ergo glioſum inq̄tū p̄fecte ſubdit aie q̄tū ad eē ſb̄ale dos erit ſubtilitatis. Ex hoc eni; corp' glioſum di ſubtile: q̄r p̄fecte informat ab aia. ⁊ ei aia p̄fecte dn̄at glificata. Inq̄tu; v̄o aie ſubijcit ut forme q̄tū ad accn̄tales formas que in corpe ſunt ab aia: ſic dos ē claritatis. Claritas aūt que i mēte beata eſt ut ſp̄ūalis in corpe ab aia glificata ut corpalis recipiet: q̄re in corpis claritate claritas mētis p̄pendet. queadmodū in vitro color viui. Inq̄tū v̄o corp' glioſu; ab aia p̄fecte ɔſeruat: ut ei' forma ſic dos erit ipaſſibilitatis. ex hoc eni ipaſſibile di. q̄m ex vi aie imune ab oi leſiōe ſeruat. Inq̄tū v̄o corp' aie ut motori ſubijcit: ſic dos eſt agilitatis. Corp' eni ſm hoc agile di q̄d ad oēs aie act' expeditū ⁊ p̄atum eſt. D. Ex dictis colligo q̄ delectatio ſeu magis gaudiū cōcomitās apph̄ēſionē mētis qua de' per ſuā videbit eēntiā in ɔiūctiōe mētis ad deū ɔſiſtit. ⁊ in redūdantia btitudinis in corpus ut felix aia de deo gaudeat ⁊ ſui corpis claritate. queſo aūt an aliud gaudiū ad beatā ſpectet vitā. P. Eſt gaudiū de deo q̄d p̄miū eſſentiale eſt/⁊ aurea di. oib' cōe ſaluādis q̄d charitati debet. eſt ⁊ gaudiū de corpis glia eēntiali ſupadditum

Quō b[...] do mētis a[...] corp' diffū[...] tur: ⁊ de do[...] bus corpis.

De multipli[...] gaudio glie

UVA. BHSC. IyR_143_4

p̄mio oīb⁹ q̄dē cōe ſaluādis qō ex glīa redundat aīe.
Eſt ꝛ gaudiū de ſpūalitate ꝑ receſſum a carnis deſi-
derijs qō fruct⁹ dr̄. ex ſemie eni fruct⁹ ꝓcedit. ſic ex di
uini ſemie v̓bi fruct⁹ pullulat ſpūalitatis. ſm gradus
diuerſos mr̄imonialis .ſ. ꝯtinētie: vidualis: ac v̓ginalis
fruct⁹ videlicet triceſim⁹ ſexageſim⁹ ꝛ centeſimus. ꝛ
hoc q̄dē gaudiū eēntiali ſuꝑadditū p̄mio nō oīb⁹ qui
dē cōe ſaluādis his videlicet qui in fine vite penitēt
ſue icōtinētē dū viuerēt ducerēt vitā. Eſt ꝛ gaudiuʒ
de quorūdā opuʒ ꝑfectiōe que excellētis rōnē hn̄t vi
ctorie qō aureola dr̄. qō eēntiali ſilr̄ ſuꝑadditū eſt p̄-
mio. q̄re v̓ginib⁹ q̄ ꝯ̄ venereas ꝓualēt ꝯcupiſcētias in
natas ꝓpoſitū nō nubēdi ſʒ iterruptū hn̄tib⁹ ac car-
nis itegritatē abſqꝫ ꝓpoſiti iterruptiōe ſeruātibus. ꝛ
martyrib⁹ q̄ ꝯ̄ paſſiōes illatas morti ꝯtinuatas / for-
tes extiterūt. ac doctorib⁹ ſeu ſacre ſcripture expoſito
rib⁹: q̄ diabolū de auditoꝝ expellūt cordib⁹: aureo-
la debet. tales eni act⁹ v̓tutū excellētie tēperātie. ſ. ac
fortitudis ꝛ miſericordie p̄miū ꝓrogatiuā merent. qō
nō oīb⁹ ſʒ paucis reſeruāt ſaluādis. D. Uideo ꝑ te cō
cluſū eē btitudinē creatā i appꝓhēſiōe dine eēntie ꝯſi
ſtere. quā delectatio ſpūalis que dcā ē gaudiū de deo
ꝛ corꝑis glīa q̄tū ad oēs: gaudiū ēt de aīe ſpūalitate
q̄tū ad aliq̄s: de q̄rūdā v̓o opuʒ ꝑfectiōe q̄tū ad pau
cos comitat. ſʒ hoc meū pulſat aiuʒ: quō mēs hūana
dinā poſſit appꝓhēdē eēntiā: que ei⁹ eſt q̄ditas que per
diffōnē ſignificatur. dina aūt nā cū ifinita ſit ab itellu
creato nō pōt accipi q̄d eſt aut diffiniri: cū ipa ēt eēn
tia dina ſimpr̄ ſit. ſi g̊ q̄d de ipa capit / totuʒ capit ab
itellu qō ipo videt: ne itellm maiorē ipa fateri nece
ſit. p̄terea cū ipſa eadē lumē ſit ulīſſimū detiatā nō vi
det facē notitiā. P. Aggreſſus es alte q̄ōnis arcē at-
tētiōe nō modica idigētis. ac ꝗ̄nē nr̄aʒ breuit̄ collegi
ſti. Sed ut obiectiōi tue ſatiſfaciā: attēde q̄m intells
creat⁹ ad deū attigē ꝑfcē neq̄t: ita ut cognitiōe dei ni
hil ex̄ itellm maneat. ſʒ ſub ꝯfuſiōe poti⁹ q̄dam itells
deo iūgit q̄ſi excedēti. de deo eni q̄d accipi nō p̄t. ter
miationē eni nō hʒ nec ꝑꝑ q̄d: eo ꝙ careat cā. nec ēt
q2 eo ꝙ cām nō hēat remotā: nec effectū ꝯuertibileʒ
ac ſibi ꝓportionatū. Uacāt eni oēs modi nāles i dei
cognitiōe: q̄b⁹ hūana mēs cognitionē accipit. ſuſcipit
aūt eadē mēs lum̄ qōdā dinū ut dictū ē in p̄cedētib⁹
ſuꝑ ꝓpriā ipſi⁹ eleuās nām. ſupraqꝫ oēs nāles cogno
ſcēdi modos. ꝛ ꝑ illud ad dei ꝯſcēdit viſionē: de ipſo
deo cognoſcēs qōdā: q2 lʒ ꝯfuſe ac indeťinate ꝓpter
effectuū iꝓportionabilitatē. q̄re ꝑ nō vidē nāle vi-
det ſuꝑnālit̄ de⁹. hoc itaqꝫ lumē viā hʒ icōfuſam dei
cognitionē. ꝛ ut colligā media que ꝓpoſuiſti: ꝯcludē
videris ꝙ dina eēntia ab hūano itellu accipi nō poſ-
ſit, eo ꝙ ipſa eēntia dina q̄ditas ei⁹ eſt diffōnis carens
terminis. cui⁹ itells creat⁹ capax nō eſt. ꝛ q2 ifinita ē
que nullo capi pōt finito. q2 ēt ſimplex eſt qō nō niſi
totū capit qō dine eēntie ꝯgruere nō videt. quō eniʒ
pōt cōꝑhēdi tota ab itellu. ꝛ ꝙ ſi itells creatus ad
diuinā attigit eēntiā. nihil de ea accipe pōt detinatū.
D. Media breuit̄ collegiſti. queſo ut eoꝝ ſolōnē ap
tius mihi enuclees. P. Placet qō petis. ꝛ p̄⁹ accipe
quō dei accipit q̄ditas uel eēntia. de⁹ ꝑ ſuā eēntiā uel
q̄ditatē accipit ab itellu creato: nō aūt ꝑ ſuā diffōnē
lʒ q̄ditas rei ſit id qō diffinitur. eo ꝙ dei q̄ditates uel
eēntia ab intellu creato nō cōꝑhēdit. ꝛ ſi appꝓhēda
tur: ſolū eſt illud qō cōꝑhēdit: cui⁹ termini circūſpi
ciunt ꝑ diffōnē accipit. de⁹ aūt ab itellu creato nō in
cludit nec circūſpicit aut terminat. nō eni intells ma
ior deo eſt. hic egregi⁹ doctor dixit Aug. Uidē deuʒ
poſſumus / cōprehendē nō poſſumus. Illud eni vide

Undecima ꝙo pncipalis hui⁹ op̄is q̄ pncipalr dn̄ dit quō mēs hūana dinaʒ pōt appꝓhendere eēntiaʒ.

Quid ŏ do mēs hūana cogitare pōt

Quō ab intellu creato accipit dei q̄ditas que ab ipſo appꝓhendi pōt ꝛ non cōpꝛehendi.

mus qō mente attingim⁹. cōꝑhēdim⁹ aūt illud cui⁹
fines circūſpicim⁹. hinc ait Chriſo. Oēs ſcim⁹ deuʒ.
ſubam v̓o nllus nouit q̄d eſt: niſi ſolus q̄ genit⁹ eſt ex
eo. ꝛ itellige nemīnē ſcire de deo q̄d eſt. ſ. ꝑ diffōnem.
intells itaqꝫ creat⁹ de deo itelligē poterit appꝓhēden
do ſeu attigēdo ei⁹ eēntiā uel ei⁹ q̄ditatē. nō āt cōpre
hēdēdo q̄m hoc eēt ꝑ diffōnē deū in itellu includere
creato. Solus aūt de⁹ ſuiipſius cōꝑhēſor eſt. itells
itaqꝫ creat⁹ vidē pōt deū imediate attigēdo ad ipm.
nō aūt vidē pōt ipm ꝑtrāſeūdo. vidē eni dr̄ viſu rē vi
ſam ꝑtrāſire. ꝓbat eni Euclides ꝙ illud qō videt / vi
det ſub angulo cuiuſdā triāguli. cui⁹ angulus ē in ocu
lo ꝛ baſis in re viſa ſiue viſus fiat extra mittēdo ſiue
int⁹ ſuſcipiēdo. Uidet aūt res ꝑ lineā diuidētē trian
gulū. ꝛ ideo nō videt res tota ſil̄. ſed ſub diſcurſu de
vno in aliud, ꝛ q̄n tota res ꝑtranſit dr̄ tota videri. ſic
aūt nō pōt videri de⁹ ꝑtrāſeūdo totū qō eſt. lʒ poſſit
viſu attingi. aliud eni eſt attingē ꝑ intellm ꝛ diffundi
in intelligibili increato. ꝛ aliud eſt cape ſiue cōꝑhē
dere ipm itelligibile. ꝛ hoc tibi liquere pōt exemplo
corꝑali. Uiſus eni corꝑeus q̄ in oculo eſt q̄n eſt in lit
tore maris / litt⁹ terminās mare cōꝑhēdit. remotus
aūt a littore in ipſa maris ſuꝑficie figit. ꝛ in infinitate
ſua diffundit: nihil videns qō pelagi terminet ifinita
tem. ſic eni facit euāgeliſta Joānes dicēs. In p̄ncipio
erat uerbū. cōtēplatiue vndiqꝫ remouēs a creatis. ꝛ
in diuinā imēſitatē inducēs ꝛ ipſaʒ imāli oculo cōtē
plās: ꝛ in ea ſe diffundēs cū dic̄. In p̄ncipio erat uer
bū. ut Chriſo⁹ dicit. nō eni determinat q̄d uel quale
p̄nm / q̄d uel q̄le uerbū / q̄d uel q̄lis de⁹. ꝛ ſic relinquit
cōtēplātes in infinito nō cōꝑhēſo. Dionyſi⁹ v̓o idē
rōne ꝓbat. intells eni creat⁹ deinde nō cognoſcit ni-
ſi ſimbolico mō uel myſtico. Simbolica autē in deo
ſolū cāliter. myſtica v̓o cāliter ꝛ eſſentialiter exiſtere
ꝛ intellige. Simbolico q̄dē mō cognoſcit dei ꝓ̇eta-
tem ꝓportiōe ꝓ̇etatis corꝑee. ꝛ cū in ifinitū emineat
proprietas dina ꝓ̇etatib⁹ cauſatoꝝ ꝓcedēdo ſimbo
lice ſtat intells in infinito ꝛ diffundit in illo nullū cō
ꝑhēdens terminū. Myſtico v̓o mō intells in deuʒ
procedit ꝑ eminētiā. myſtica eni ſūt que ꝑ ſe deo ꝯue
niunt. per aliud v̓o ꝛ ſcd̓ario cātis: puta eēntia vita ꝛ
intellus que nō inoteſcūt itellui creato niſi ſm ꝙ ſūt
gn̄e uel ſpecie uel nūo in creatis: ꝛ ſm hoc q̄deʒ eſſe
deo nō ꝯueniūt. ſʒ eminēter ꝛ excellēter in infinitum
deo ꝯueniūt. ſicut ſi dicat de⁹ eſt eēntia. ꝛ ſtati ideʒ ne
get dicēdo de⁹ nō eſt eēntia. eo ꝙ nō eſt eēntia prout
eēntia intellui creato innotuit gn̄e uel ſpecie uel nūo
ꝛ poſtea inferat eſt eēntia ſuꝑ oēm eēntiā. nec dicere
pōt ipſe intells q̄tū eſt ſuꝑ oēm eſſentiā. eo ꝙ intells
reſoluēdo in aliq̄ō primum ꝑuenire nō pōt qō nō ſit
de reſolutoꝝ eēntia ꝛ eis imixtū. de⁹ aūt nihil cāto-
rum eſt. ſʒ oīb⁹ cātis eminet excellēter in infinituʒ. ꝛ
ideo intells ſic ꝓcedens ſtat in infinito ꝛ diffundit in
illo. ꝛ hoc Ar. ait dicēs. adhibuimus noſipſos ma-
gnificare deū glīoſum eminētē ꝓprietatib⁹ eoꝝ que
ſunt cāta. ꝛ in libro de cauſis hēs. cā p̄ᵃ ſuꝑior eſt oi
narratiōe ꝛ nō deficiūt lingue a narratiōe ei⁹ niſi pro
pter narrationē eē ei⁹: q̄m ipſa eſt ſuꝑ oēm cām / ꝛ nō
narrat niſi ꝑ cās ſcd̓as que illuminant lumine cāe pri
me. ꝛ alibi in eodē dictū ē. Cā p̄ᵃ eſt ſuꝑ oē nomē qō
noiat q̄m nō ꝑtinet ei diminutio. Ex his ergo vidē
potes ꝙ intells cātus ſubam attingit diuinā ꝑ ituitū
ſimplicē ꝛ in ipſa diffundit. ſʒ eā nō capit ꝑ cōꝑhen
ſionē. cōꝑhēſio eni eſt cōtactus itells ſuꝑ terminos
rei. dine aūt imēſitatis terminos ſolus increatus non
creatus attingē pōt intells. Trinitas eni ſibi ſoli no-

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſa eſt. ⁊ hoī aſſumpto eo ꝙ ipſe uerus eſt deus. qui ſolus ſuiipſius comprehēſor eſt ut ſupra dixi. cognitiōe igit certa ⁊ finita que eſt cognitio cōprehēſiōis ſolus deus ſeipm̄ cognoſcit ac cōprehēdit. Uiſiōe vo que per ſimplicē fit ituitum ⁊ diffuſionē intell's in ifinito: intell's creatus deū apphēdit. ⁊ hoc Apulegi' tibi dicit in libro de deo ſocratis. Plato inqt. celeſti facundia pditus. hūc ſolū deum deoꝝ maieſtatis icredibili: qdaꝫ ineffabili nimietate nō poſſe ſermonis humani quauiſ oſone vel modice cōprehēdi. ſꝫ vix a ſapiētibus viris cum ſe vigore ai q̄tū licuit a corpore moueret accipi intell'm hi' dei. quaſi dicat Apulegi'. per ſolū intuitū ſimplicē pōt deus attingi: nō aūt cōprehēdi ab intell'u creato. ⁊ ſi oē qd intelligit ab itelligēte cōprehendat ut Boetio placuit. dicas cōprehēſionē vnā eē ipſiusmotus qui cōprehendit terminū in quo eſt in motū eē. qñ ipm̄ contingit. aliā vo cōprehēſionem eē ipſius vaſis qñ totum qd in vaſe eſt claudit adeo ꝙ nihil ſui extra ipm̄ eſt. Et p° quidem mō intellectus creatus diuinū cōprehēdit itelligibile in qd finaliter tēdit qñ per ſimplicē viſionē ipm̄ ꝯtingit. ⁊ hoc mō uerbum accipe boetij. Alio aūt mō nō cōprehendit qñ deū intelligit: non eni totum capit ⁊ claudit qꝛ finitū capere nequit id qd infinituꝫ eſt. Ad hoc ideꝫ aliud accipe exēplū notabile. ſicut eni lumē qd actus eſt oium viſibilium in oi attingit viſibili qd per viſum accipit: nec tñ ſm immenſitatē quā in rota ſolis hēt aut ſm ſue poteſtatis excellētiā qua oia viſibilia comprehēdere pōt a viſu capi aut comprehēdi pōt. ſic diuinus intell's ſm excellētiā qua in ſeipo excellit ⁊ ſm ptātē qua ſup oia ēt infinita itelligibilia illuſtrare pōt ab intell'u creato capi neqt uel cōprehendi. ſꝫ ſic ab oi creato itell'u sciri deſideratus. eo ꝙ maxime itelligibilis eſt: ⁊ ois intell's ⁊ intelligibilitatis cā in oi itelligibili attigat. D. Primū meū diſſoluiſti mediū rōne luculenta ſꝫ diffuſa. toto tñ auido amplectēda deſiderio. aliud queſo ſolue medium de diuine infinitatis icomprehēſibilitate: ut enim ipſa pauloante dixiſti ꝙ infinitū eſt: id qd infinitum eſt capere nequit. P. Ex dictis huius ſolutionem medij accipere potes. ut enim Ar. ⁊ boetio etiam placuit qd in aliquo eſt ſicut in ſuſcipiēte in eo ſm ſuſcipiētis poſſibilitatem ⁊ nō ſuſcepti. ideoq ſuſceptibile infinitum in ſuſcipiente nō eſt ſm infiniti potentiam. ſed ſm capacitatē potius poſſibilitatis ſuſcipiētis finiti. cognoſcitur itaq diuina eſſentia nō per capacitatē infiniti ſed per rōnē eminentie: qꝛ in infinitum excedit omne qd fecit. ⁊ hoc eſt cognoſcere qꝛ infinitū eſt / ⁊ non capere infinitū inq̄tum infinitum eſt. ⁊ hoc eſt infinitū attingere ⁊ diffundi in ipſo / ⁊ nō cōprehendere. Uidetur itaq infinitū inq̄tum infinitū eſt per ſimplicē mentis intuitū / qꝛ infinitū eſt. nō tñ infinitas infiniti eſt ratio vidēdi infinitum in eo qd finitū eſt / ſeu in intell'u qui finitus eſt: ſed potius id qd infinituꝫ eſt videt per cōparationē eius ad finitū. cognoſcit eni infinitū eē eo ꝙ infinitum excedit oē creatū quod finitum eſt. Unitur itaq mens humana diuine eēntie ſm rōnem qua obm̄ eſt intell's attingētis ad ipſam. nō aūt ſm totum ambitū ſeu rōnem ſue infinitatis. Sic eni intell's eaꝫ cognoſceret ⁊ nihil de ipſa extra intellectū exiſteret / ut ab ipſo cōprehēſa intellectu. Talis igit viſio qua intell's creatus ad id qd infinitum eſt attingit: incipit ab eo qd infinitum eſt in ſe. finitū aūt huic / ⁊ terminatur in infinitū. D. Snia hec altiſſima eſt. ⁊ vellē eandē alijs mihi explicari verbis. ſepe eni p circumlocutionē pfunda magis clareſcūt. P. Recollige que tibi

Quō infinitas dei ab intell'u creato accipitur.

ſupius tetigi. lumē naq glie intell'm creatū eleuat. ut diuina eētia ab ipſo cognoſcat intell'u imediate: ⁊ ēt ut eētie diue tanq̄ forme vniat itell's q̄tenus p ipaꝫ eētiā diuā intelligat intell's: ut ſic diua eētia ſit qd intelligit ⁊ quo intelligit ſeu ſit obm̄ ipſi' itell's ⁊ mediū quo itell's itelligit. qm̄ aūt lumē glie finitū ē p qd intell's iūgit diue eētie tanq̄ forme que mediū eſt ⁊ pn̄m intelligēdi. ſic forma actiōis pn̄m eſt. iō intell's creat' intelligēs p diuā eētiā intelligit p modū finitū qui ex pte eſt itelligētis. ſꝫ diua eētia ſit infinita: per quā de' intelligēs p modū itelligit ifinitū. qm̄ ad talē nō eleuat actū. p aliqd creatū finitū. ſꝫ p naꝫ ſuā que infinita eſt. D. Hec addita declaratio luculētiſſima eſt ⁊ neceſſaria. ſꝫ apti' adhuc videre cupio quō intell's creat' per diuā itelligēs eētiā que ifinita eſt: q̄ſi formā itell's exñtē p modū itelligat finitū. P. Ut qd poſtulas tibi liquidi' clareat pſcito duplicē eē formā. aliā qdē nō p ſe ſubſiſtētē. aliā vo p ſe ſubſiſtentē. actio itaq nō tm̄ forme p ſe nō ſubſiſtēti attribuitur ſed compoſito. calefactio enim nō tm̄ calori attribuit / ſed calido. ⁊ ideo actionē opꝫ menſurare nō ſolum ſm formā que eſt pn̄m actionis. ſed etiā ſm ſbm forme. Forma itaq hec nō per ſe pſiſtens nō hēt modū alium a mō ſbti qꝛ nō hēt ibi eſſe non inq̄tum eſt actus talis ſubti. ideoq menſura forme menſura cōpoſiti eſt. forma aūt alia que eſt per ſe ſubſiſtēſ habet aliquē modū inq̄tū res per ſe ſubſiſtēs eſt quedaꝫ. ⁊ aliquē modū inq̄tum actus eſt talis ſubti. hicq modus accipit ſm menſurā qua pfectibile ptingit ut tali perficiat forma: ⁊ ex hoc mēſuratur actio. eſſentia itaq diuina per ſe ſubſiſtēs eſt: ⁊ ideo actio nobiliſſima que viſio dr̄ que per eā fit in intell'u creato nō mēſuratur ſm modū infinitū qui ipſius eſt eētie ſm ſe. ſed ſm modū quo intell's ptingit ad hoc ꝙ per ipſaꝫ pficiat eſſentiā. Ad hoc aūt ptingit inq̄tū ei ꝯiungit per lumē glorie qd finitū eſt. ac ideo viſionē opꝫ finitam eſſe ex parte vidētis. D. Hi' nodū medij pfecte diſſoluiſti. ſed quō infinitatē que mãe ⁊ q̄titati congruit diuine attribuis eſſentie? Si eni infinita eſt dei natura conſequenter diffinitione caret. ⁊ ſi diffinitione caret nō habebit nomen. rō enim quā ſignificat nomen eſt diffinitio. Uñ idem eſt qd importat in nomine rei ⁊ in diffinitiōe eius. diffinitio enim explicat qd in noīe implicite ꝯtinet. at diuina nominat nã. dicitur enim deus. quare ⁊ finitā eſſe ⁊ diffinitioneꝫ habere videt. P. Infinitum priuatiue dictū nullo mō diuine cōuenit nãe. tale enim impfectū habet eſſe. Eſt enim carens fine natum tñ habere a quo res pfecta eſt. ut in continuoꝝ diuiſione ⁊ diſcretoꝝ additione apparet. hoc aūt modo deus dici non poteſt infinitus nec etiā finitus. Finis eni magis eſt qui nec finitus eſt nec infinitus ut Ar. placuit. Sed infinitum negatiue dictum deo cōuenit. ſic enim deum infinitum dico. i. nō finitū. eo ꝙ nec cōprehenſione intell's creati aut loco aut tpe aut etiā diffinitione finiat. ſicut Joanneſ dixit damaſcenus. nec finē dico deū qui intra eſt qui eo cōprehendit cuius eſt finis. punctus eni a linea cōprehēditur cuius finis eſt. ⁊ linea a ſupficie. nec aliquid puncti extra lineā eſt aut aliquid linee extra ſuperficiem. ſed ipſum dico finē qui extra eſt queādmoduꝫ locus finis rei locate dr̄. ⁊ hic qdem finis id cuius finis eſt excedit ⁊ cōprehendit. quare ſicut finis alicuius determinati entis cōprehēdit ipm̄ ens ⁊ excedit. ſic ⁊ finis vniuerſi entis oia excedit. talis aūt finis de' eſt. ⁊ iō oia excedit. nec aliquo aut loco aut tēpore aut intellectu cōprehendi poteſt. Infinituꝫ igitur negatiue

De duplic mō ifiniti ꝙ deo cōue niat.

UVA. BHSC. IyR_143_4

dictū deus eſt:qui nec diffiniri pōt:nec noīe ſignifica-
ri.qđ qđ eſt ei⁹ qđ diffōne exprimit.⁊ ut alti⁹ rōnē īfi
nitatis dīne aduertas ſcito finitū aliqđ dupˣ eē.aut.ſ.
per terminos ſue eēntie uelut cōpoſita que ꝑ̇e diffini
ri hñt quoꝝ diffinitio īcludit totū ipſoꝝ eē īfra dīaʒ
ultimā ⁊ ꝑ̇ᵐ igit que ſūt actuale ⁊ potētiale in eēntia
rei.q̄re ⁊ diffinitio termin⁹ dicta eſt.aut nō ꝑ termios
q̄dē eēntie ſue aliq̄ finita ſunt eo ꝙ t̄minos nō hēant
cuʒ talia ſolū termini ſint terminos nō hñtia.ueꝝ to
tuʒ ipſoꝝ eē in his quoꝝ termini ſūt īcludit:ita ꝙ de
eis nihil ex̄ terminata exiſtit.q̄re a ſuis t̄minatis quo
quo mō terminant queādmodū a linea pūct⁹ ⁊ a ſpē
dīa.⁊ talia q̄dē lʒ terminis nō circūſcribant.circun-
ſcribunt tñ intellu.ac iō de eis totū id qđ ſunt ītellus
cōprehēdit.⁊ eoꝝ noīa totū id qđ ſunt ſignificant.lʒ
hec eni diffōnē nō habeāt ꝑ̇e.tñ q̄ditatē hñt termia
tam.de⁹ aūt nec t̄minis terminatus eſt.ſimpˣ eni eſt.
nec eē ſuū in aliquo cōprehēſuʒ eſt.act⁹ eni purus eſt
ab oī abſolut⁹ poᵃ nō recept⁹ in aliq̄ ſm eē ſuū.nam
nullus act⁹ finit niſi per potētiā que eſt act⁹ ipſi⁹ rece
ptiua.actus aūt prim⁹ abſq; oī noīe permixtione exi
ſtit.cū nec forma corpis ſit nec virt⁹ in corpe.Jōq; ī-
tell'ſ creat⁹ ipm ſm ꝙ q̄d eſt cōprehendē nequit.nec
nomē eū ſic ſignificare pōt totū id qđ eſt exprimens.
ſicq; nulli ītellūi ſua q̄ditas ꝓportionata eſt.ſed ītell'ſ
ad ſbam ipſi⁹ attingēdo ipm cogſcit aut in ſilitudine
ſua creaturis īpreſſa per ſpeculū ⁊ in enigmate ſic in
via ꝯtingit:ul' imediate ſic in pria btis accidit ſpiriti-
bus.Ad hūc aūt ītellualē imediatū ac felicē ꝯtactū
dīne ſbe intell'ſ creat⁹ per ſuā nām ꝓportionat⁹ non
eſt:ſʒ ꝑ lumē glīe deſcēdēs in ipʒ a pre luminū.ipmq;
ꝯfortās ac ſupra ſuā eleuās nām.hocq; theophania
intell'ſ itelligit ſeipʒ.uerbū p̄dictū ſeu ꝯceptio eiuſdē
ꝓpago eſt.⁊ ſilitudo.ſ.ipſi⁹ intell'ſ ſeipm itelligētis.⁊
hoc ideo ꝯtingit qꝛ effect⁹ aſſilat cāe per ſuā formaʒ.
forma aūt intell'ſ eſt res ītellecta.⁊ iō ꝯceptio ſeu uer
bum qđ exoritur ab intellu eſt ſilitudo rei itellecte ſi
ue res intellecta ſit idem qđ intell'ſ ſiue aliud.hi⁹ aūt
uerbū ſeu ꝯceptio intell'ſ eſt q̄dē extrinſeca ab eē ipſi
us intell'ſ.nō eni eſt de eēntia ei⁹:ſʒ eſt q̄ſi paſſio ipſi⁹:
queādmodū itelligibilis ſpēs rei intellecte q̄ſi q̄litas
eſt eiuſdē intell'ſ ⁊ forma qua itelligit.nō tñ dicta cō-
ceptio extrinſeca ab ipſo actu intelligēdi cum ipm in
telligere cōpleri nequeat ſine ꝯceptiōe p̄dicta aut uer
bo.ut aūt aperti⁹ videas qđ dico aīaduerte ſilitudinē
hui⁹ ꝯceptiōis ad corpalē.dī enim aliqđ corpalr ꝯci
pi qđ in aīalis utero mare agēte ⁊ femina patiēte in q̄
ꝯceptio fit format.ut ꝯceptū ad maris ⁊ femie ꝑ īeat
nām.ſic ēt cum aliqđ in intellu ꝯcipit ul' cōprehendit
format q̄dē ab itelligibili re cui⁹ ſilitudo eſt ⁊ ſpēs ta
le ꝯceptū q̄ſi ab agēte ut ipſa res itelligibilis q̄ſi pr̄ di
cte ꝯceptiōis aut uerbi exiſtat.format aūt in itellu ut
in patiēte ⁊ q̄ſi per modū mr̄is ſe hñt ut ipſa q̄dē ꝯce
ptio aut uerbū ꝯforme q̄dē ſit cū itelligibili mouēte.
cui⁹ quedā eſt ſilitudo:⁊ cū intellu patiēte ſm ꝙ ipſa
ꝯceptio eē hēt itelligibile.Cum aūt id qđ ꝯcipit ul' cō
prehēdit ⁊ id in quo ꝯceptio fit idē ſunt ut cū intell'ſ
ſeipm intelligit.tale q̄dē v̄bū prēʒ hēt nō matreʒ aut
nō a mr̄e diſcretū intell'ſ.ſ.ipſi⁹ potentiā intelligētē ⁊
itell'm ſeu cōprehenſuʒ.Uoces itaq; immediate note
ſunt eaꝝ que in aīa ſunt paſſionū ſeu ꝯceptionū que ī-
telligibiliū rerū intellectaꝝ ſilitudines ſunt itelligibi
les.ſic ſenſibiliū rerū ſenſibiles ſūt ſilitudies:ꝯceptio
nes ſeu paſſiones imaginatiue virtutis.ꝯceptionū āt
p̄dictaꝝ intelligibiliū uoces que ꝑ̇me impōnis noīa
dicunt ſignificatiue ſunt.ſicut noīa que ſcđe dicunt ī-
pōnis intētiones ſignificāt p̄dictaꝝ ꝯceptionū.cōce-
ptio eni ut dictū eſt ſilitudo eſt rei ex̄ aīam exñtis.⁊ ī
mediate fundat in re in qua eſt aliqđ ꝯceptiōi rñdēs
intell'ſ ex qua intell'ſ uerus eſt.Jntētio ꝯceptionis ex
mō intelligēdi rem ꝯſequit.ut cū intell'ſ itelligit aīal:
ut in plurib⁹ ſpē dat ei gñis intentionē que imediate
in intellu fūdat.in re v̄o ipſa mediāte.⁊ rō q̄dē q̄nq;
ipſa ꝯceptio dī.⁊ ſic ꝑ̇me īpōnis noīa ut ſapia ⁊ boni
tas rōne differūt.lʒ ī dīnis eadē ſit res:oīa impfectio
nibus excedēs cāta.cui q̄dē rei ꝓpť ſuā preeminētiaʒ
⁊ incōprehēſibilitatē ꝯceptiones intell'ſ ipſam dinā
attingētis lʒ nō cōprehēdentis rñdent diuerſe ut ea-
dem ſit res itellecta in diuerſis ꝯceptiōibus intelluuʒ
creatoꝝ que per diuerſa attributoꝝ noīa ſignificant.
q̄nq; v̄o rō ꝯceptionis intētio dī.⁊ ſic ſcđe impōnis
noīa differūt rōne:ut gen⁹ ⁊ ſpēs ac diffinitio.D.Re
ſiduū dubitationis mee clare exoluiſti.ad ultimū fe-
ſtina mediū qđ reſtat declarādū.qđ q̄dē eſt qđ lumē
diuinū cum ſit ulīſſimū dētminatā nō videt facere no
titiā.P.Scđm aliđ de⁹ illuminat intell'm vidētis ipʒ
Quō lumen diuinū deter minatā facit notitiam.
ad videndū.⁊ ſm aliud terminat intell'm vidētē.illu
minat q̄dē inq̄tū lux quedā eſt per modū ſepati acce
pta.ul'r enim agens nō mixtū alicui opʒ eē.ſic ēt lux
corpalis ad oēs nō moueret colores ſi de alicui⁹ co-
loris cōpōne exiſteret.ex quo q̄dā lʒ male moti ſunt
intell'm agētē nō aīe ptem ponē.ſed ſepatū q̄d per ſe
exñs.terminat aūt de⁹ vidētis intell'm ⁊ ad dētinatā
pficit cognitionē.ſʒ ꝙ q̄dā dētinatū eſt.nō per mãʒ
ſed per ſuā nām ⁊ per attributa nāe determinatas ex
primētia ꝯceptiōes q̄b⁹ ut dcm̄ eſt dētinata ex ſe:rñ-
det ſimpliciſſima ⁊ ſuperexcedēs res vna dīna ⁊ rurſus
ſm ꝙ ſunt pſone ſuis dētinate ꝓ̇petatib⁹ intell'm ad de
terminatā pficiūt notitiā.D.Sufficiēter tua rō dedu
De theorijs e theophania. ⁊ an de⁹ videatur ꝑ mediū
xit me ut aliq̄liter videā quō intell'ſ creat⁹ in pria ad
diuinā attingat eſſentiā.lʒ ei⁹ incōprehēſibilis ſit q̄di
tas ⁊ nā infinita ac ſimplex ⁊ lux ul'is.quin etiam me
mini te ſupra docuiſſe intell'm nudū nudā apphēdere
eſſentiā diuinā nullo interſtante medio.ſed qđ ſacer
docet dionyſi⁹ me in dubiū reuocat.cognitiōis eni di-
uine ponit media theoroias ⁊ theophanias.theoro-
ias uocās lumina in corporalib⁹ ſilitudinib⁹ accepta
per modū ueſtigij ul' imaginis ul' ſigni que ad dei du-
cunt cognitionē ſic tot⁹ hic mūdus in mō ſpē ⁊ ordi
ne qui mūdana dī thelogia uel theoroia a q̄buſdā.⁊
ſic ſacra in elemētis corpalib⁹:que theroie ſūt dino-
ruʒ.theophanias v̄o uocat a deo miſſa lumina itellua
lia q̄b⁹ aliqđ diuinū cogſcit.ſiue illa ſint gr̄e lumia ul'
glīe ſicut in viſionib⁹ ꝓpheticis:ſeu in angelicis ꝯtin-
git illuminationib⁹.⁊ dionyſij cōmētatores ſup ange
licam hierꝛ.expreſſe dixerunt creatuʒ intell'm nō poſ-
ſe in deū ꝯſcēdere cogſcēdo niſi in theorojs ⁊ theo-
phanijs a deo in angelis deſcēdētib⁹ que in circūſcri
ptū lumē q̄tū poſſe eſt manifeſtēt.P.Ut q̄liter a btis
dīna videat eſſentia aut quo medio ⁊ quo nō clarius
pateat:diſtinctionē medij pleniorē ſubinferā Eſt me
dium multiplex.ſ.oñdēs per hoc ꝙ intētio ei⁹ eſt qđ
oſtēdit queādmodum itelligibiles ſpēs ul' ſenſibiles
media ſunt q̄b⁹ intellui ⁊ ſenſui itelligibile ⁊ ſenſibile
oñdit.⁊ ut obiectionē expediā tuā theoroie ſpēs q̄-
dē ſūt ſenſibiles.theophanie v̄o itelligibiles que oēs
inter vidētem ⁊ rem viſam iterſtant.que ⁊ ſpecula ⁊
enigmata dici pñt.⁊ ſi iter hec duo diſtiguē uelles ſen
ſibiles ſpēs ad deductionē in dīna obſcuriores enig-
mata.itelligibiles v̄o clariores ſpecula dicent.Eſt ⁊
mediū deferēs ut pſpicuū illūinatū in viſu:qđ q̄deʒ
ſub vno defert ſitu.Si āt ſub duob⁹ ul' plurib⁹ deferat

ſitibus ſicut Auic̄. diſtinxit mediū dicet deflectens ut
id qd̄ in ſpeculo videt. Eſt ꝛ mediū ꝓhibēs uelut pa
ries inter vidētē ꝛ rem viſam iterpoſit⁹. Eſt ꝛ mediū
coadiuuās ſeu ad videndū ꝑficiēs ꝛ hoc qn̄qꝫ q̄dē vi
ſibile adiuuat ut lux colorez ut videat actu. qn̄qꝫ v̄o
videntē queadmodū oculi claritas ꝛ recta humoꝝ tu
nicarū ꝛ figure ꝛ iterſecationū poſitio q̄ interſecāt ſe
ſpere ꝛ circuli tunicaꝝ. ꝛ alia hi⁹ q̄bus oculus ꝑficit
ad vidēdū ſine ipedimēto. ſꝫ hi duo ultimi modi nō
tam media q̄ viſibilis rei ꝛ vidētis act⁹ ſeu ꝑfectiōes
dicunt. beate igit mētes ſine intētionali medio ondē
te: aut etiā deferēte ul̄ deflectēte ꝛ ꝓhibente. mole. ſ.
carnis. ꝛ viſibile ēt adiuuāte vident lucē diuā. nō eni
lux itelligibilis ſic̄ nec coꝛpalis alia indiget luce ut vi
deat ne ꝓceſſus in ifinitū fiat. lux eni ois ſeipſa viſibi
lis eſt. Indigēt aūt medio ultio videntē coadiuuāte.
Vidēs eni ois ꝑfecte nō videt niſi ad vidēdū ꝑfect⁹
ſit. nā viſiōe nāli vidēs medijs nālib⁹ ad viſuz ꝑfect⁹
erit ut ꝑfecte videat. ꝛ videns viſiōe artis ul̄ ſcie ſuis
medijs ſilr̄. ſ. hitib⁹ artis ꝛ ſcie: ꝛ vidēs viſiōe gratui-
ta hitib⁹ gr̄e: ꝛ vidēs viſiōe gl̄ie hitib⁹ gl̄ie qui luce ꝑ
ficiunt intelligibili queadmodū ſcie hit⁹ luce agentis
intell̄s. hec tn̄ media vidētē ꝛ rem viſaz diſtare nō fa
ciunt nec tegūt. ſed potētiā viſiuā aut itellectiuā ꝯfoꝛ
tant ꝛ ꝑficiūt ad vidēdū. ꝛ iō ſic ꝑ mediū vidē nō op
ponit ad imediate vidē. ſed ſtat cū ipo. ¶ D. Dubita
tionē meā plene recidit tue diſtinctiōis explicatio. ꝛ
ut epilogū de p̄dictis faciā in q̄b⁹ q̄plurima me do-
cuiſti de app̄hēſione. p̄⁹ declaraſti que per ſēſus fit ex
teriores ac de illa que per ſenſus fit iteriores ſenſiti-
ue ꝑtis exinde itellectiue. ꝛ hui⁹ q̄ multos app̄hēſio
nis modos diſtinxiſti qm̄ per itell̄m p̄n^{oꝝ} hitū fit ap-
pꝛehēſio ꝛ per ſciam que ꝯnū eſt ac ſapiam que altiſſi
maꝝ eſt cārū necnō ꝛ ꝓp̄hiaz nālē ſōniū ac viſionē i-
ſup ꝛ ꝑ pꝛudentiā ſiue monaſticā ac yconomicā ꝛ po
lyticā inde ꝛ per artē. per fidē quoqꝫ ac dona itell̄ua
lia. per ꝓp̄hiaz etiā ifuſam ꝛ hitū p̄mi hois in ſtatu i-
nocētie. per raptū tādem ꝛ hitū gl̄ie quo diua a btis
videt eſſentia ac trinitas ꝑſonaꝝ. Sed ambigo an ſi
ne gl̄ie hitu hi⁹ trinitas ꝑſonaꝝ ſolo lumine cerni ua
leat nāli. P. Nequaq̄ ab intell̄u creato videri pōt tri
nitas ꝑſonaꝝ ſolo nāli lumine cū intell̄s nulli⁹ rei ac-
cipiat ſciam. niſi cui⁹ p̄n^{a} p̄^{a} apud ſe hēt que q̄ſi inſtr̄a
ſunt q̄b⁹ ſeipſam erudit ꝛ a potētia ſciēdi in diſcendi
exit actū. hēt aūt apud ſe intell̄s q̄ vna nā ſimplex ꝛ
indiuiſa ſm̄ vnā eēntiā ꝛ vnū eſſe nō eſt in trib⁹ ſup-
poſitis a ſe inuicē ꝑſonal̄r diſtinctis. ꝛ iō ſupꝛa hoc ul̄
pꝛeter hoc ul̄ ꝯtra hoc. nihil accipit niſi aliq̄ illumina
tione ſuꝑioris ul̄ altioris luminis ſubleuat⁹ ſit itell̄s.
D. Reſiduo mee dubitationis plene ſatiſfeciſti. ꝛ iaz
q̄tum ad negociū p̄ns nihil agēdum reſtat: niſi ut tue
clariſſime ac iocundiſſime doctrine agant gr̄e que me
ex imis in altum ſubuexit per quoſdā appꝛehēſionis
gradus ſeu ꝓceſſus uſqꝫ ad delitiaꝝ paradiſuz ubi ē
vita intell̄ualis ꝛ ꝑfecta ac fons viuus v̄bū dei in cu-
ius ꝯtēplatione ſemꝑ manāt illūinatiōes noue ꝛ gau
dia ineffabilia ſine faſtidio multiplicant. cui cū p̄r̄e ꝛ
ſpū ſcō ſꝑ ſit gl̄ia in ſcl̄a ſcl̄oꝝ. ¶ Verū q꞉ de btitudi
ne que ꝑ ꝑticipationē eſt plene diſſeruiſti que ad crea
tas ac btās intell̄uales ſpectat ſb̄as de ea que ꝑ eēn-
tiam eſt que ſoli⁹ ꝯſtat dei fore a te audire ꝛ edoceri
uehemēter deſidero. ¶ P. Queſtio hec altiſſimi ac
alteri⁹ eſt negocij nec paucis explicāda uerbis. ꝛ ideo
differēda ne duriox cib⁹: cibo nondū digeſto ſupad-
dat ꝛ tue ipediat aie nutrimētū. Audita ergo medi-
tare ut in hitū ꝯuertant ut exinde doctrinā apti⁹ ſuſci
pias altiorē. D. Fiat ut placet dūmō ſuo tp̄e ꝑmiſſa
reddant. ¶ P. Ut q̄ſi altioris negocij exoꝛdiū ſumā
ſtuere. qm̄ ſic̄ btitudo que per ꝑticipationē eſt ꝯſiſtit
in hoc q̄ intell̄ualis ſeu rōnalis ſb̄a ſūmū bonū p̄n^{m}
ꝛ finē ois boni ut btificās ſeu eēntiā uel rōnē ipſaꝫ ſi
ue boni btificātis app̄hēdit ꝛ app̄hēdēdo ipm̄ ſūmū
participat bonū ut finē ipſi⁹ app̄hēdētis ſb̄e exterio
rem exn̄tē. ſic btitudo que per eēntiā eſt ꝯſiſtit in hoc
q̄ ipſum bonuz ſūmum ipm̄ intelligit ꝛ intelligendo
cōpꝛehēdit nihil ꝑticipās exteri⁹. ſed ſeip̄ꝫ ſolū totū
capiēs fontē lucidiſſimū ac pleniſſimū ois boni. D.
Pꝛofundā in hoc tuo exoꝛdio ſniaz p̄miſiſti. ꝛ multa
ruꝫ grauida dubitationū. quis eni eſt ꝑticipatiōis mo
dus an̄ alia aperi queſo. quo mēs btā diuā itelligēdo
eſſentiā ipſam ꝑticipat ꝛ quo de⁹ ſe intelligēdo ſeipo
nō ꝑticipat. P. Ad hui⁹ expꝛeſſionē qōnis de ꝑticipa
tione declarationē p̄mittā. nam multiplex eſt modus
aliq̄d ꝑticipādi. ꝑticipare eni eſt ꝑtem capere. ꝛ iō qn̄
aliq̄d ꝑticulariter recipit id qd̄ ad alteꝝ ul̄r ꝑtinet di
ꝑticipare illud alteꝝ. ſic eni hō participat aial qui nō
hēt rōnē aialis ſꝫ coitatē totā ei⁹. ꝛ ſoꝛtes participat
hoiem eadē rōne. ꝛ ſb̄m accn̄s aut mā foꝛmā. foꝛma
eni tam ſb̄alis q̄ accn̄talis que de ſui rōne cois eſt de-
terminat ad hoc ul̄ illō ſb̄m. ſic etiā effect⁹ participat
ſuā cām ꝛ p̄cipue qn̄ nō adequat virtutē ſue cāe. aer
eni participat lucē ſolis: nō tn̄ recipiēs eā in ea clari
tate qua in ſole eſt. Cōcretū etiā ꝑticipat abſtractuz.
nā id qd̄ eſt qd̄ ſignificat ꝯcrete ꝑticipat eē qd̄ ſignifi
catur abſtractiue. queadmodū album albedinē. ꝛ hō
humanitatē. extractū enim nihil ſignificat admixtuz
ul̄ ex̄neuz qd̄ ſit p̄ter eēntiā ſuā. humanitas eni ſolum
id ſiḡt quo hō eſt hō foꝛmal̄r. ꝛ albedo quo albū eſt
albū foꝛmal̄r. nō eſt aūt hō: hō foꝛmal̄r per aliq̄d ni-
ſi per id qd̄ ꝑtinet ad rōnē ſeu eſſentiā hois. Silr̄ nec
albū albū foꝛmal̄r niſi per id qd̄ ad rōnē ſpectat albe
dinis. Sic etiā eē abſtractiue ſignificatū nihil hꝫ ad-
mixtuꝫ p̄ter eēntiam ſuā. hō aūt ꝯcretiue ſignificatuꝫ
ex̄neuꝫ aliq̄d admittit qd̄ ad rōnē ul̄ eſſentiā hois nō
ꝑtinet. ſiḡt eni nō purā humanitatē ſed ut hn̄s huma
nitatē ꝛ albū ut hn̄s albedinē ꝛ id qd̄ eſt ut hn̄s eſſe.
Vn̄ tam hō q̄ albū ꝛ id qd̄ eſt pōt aliq̄d p̄ter ſuā eēn
tiam hr̄e. ꝛ illō q̄dē ꝑticipat eēntiā ſue nāe. Non igit
putes q̄ mens btā diuā participat eēntiā ut ꝑticula-
re ſuū ul̄e. puta hō aial. ſimplicitas eni diuine nāe in
nulli⁹ rei create cadit rōne. nec ut ſb̄m ꝑticipat accn̄s.
aut mā foꝛmā. detinabilis eni coitas accn̄tis aut foꝛe
per ſb̄m aliqd̄ diue nō pōt applicari nāe. que alicuius
rei create pars ſb̄alis aut accn̄talis eē nequit. nec per
mām uel ſb̄m detinari. participat aūt etiaꝫ nō btā ſic
quelibet res creata ſm̄ ſuū gradū. ſic̄ effect⁹ cām ſuā.
ꝓcedit eni effect⁹ per q̄dā aſſilātionē a ſua cā. que in
ſe pꝛehēt ſilitudinē ſui effect⁹ qui ſilitudinē ſue cāe ꝑ-
ticipat exēplatā. q̄re ois creatura diue eēntie ꝑticipat
ſilitudinē aliqualē ſiue magis expꝛeſſam per modum
imaginis. ſiue ꝑ modū ueſtigij expꝛeſſaꝫ min⁹. ¶ Ut
aūt clarius videas quō quelibet res creata ſilitudinē
ipſi⁹ diuine ꝑticipat eēntie iſpice qm̄ aliq̄d cā eſt alteri
us ſm̄ ſuā ſpēm uel nāꝫ. puta hō ſm̄ ſuā nām gn̄ans
hoiem hois cā exiſtit. tūcqꝫ effect⁹ hō videlꝫ gn̄atus
in ſe hēt cū gn̄ante ſilitudinē in nā. pōt etiaꝫ aliq̄d cā
alteri⁹ eē nō ſm̄ nām: ſed ſm̄ diſpōnē aliquā nāe ſuꝑ-
additā. puta edificās cā eſt domus. nō per nāꝫ huma
nam quā in ſe hēt. ſed per diſpōnē artis ſuꝑaddite. ꝛ
tunc ſilitudo domus que effect⁹ eſt edificantis nō in
nā edificatoris: ſed in ei⁹ arte cōſiſtit. cum aūt de⁹ cā
ſit rerū ſicut artifex videret foꝛſan rex ipſe non in ſe

Epilogatio p̄dictoꝝ. ꝛ an trinitas poſſit videri ex ſolis nālib⁹.

Duodecima ꝑs p̄cipalis hu⁹ opu[illegible] opis ē de ap[illegible] p̄hēſione ſe[illegible] cōpꝛehēſiōe diue eēntie ꝑ ſe ipſa btifica[illegible]

Quot modis aliq̄d partici patur.

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſſitudinē diuine nāe aut eēntie:ſed cuiuſdā potiꝰ di-
uine artis hēre.ioq̄ʒ aduertas qm̄ cāndi rō p̄mū cō-
petit bono.bonū eni rōnē hēt finis:eo ꝙ oia illō ap-
petūt.⁊ finis p̄ma cārū eſt.ſm igiť ꝙ aliq̄d ſe hēt ad
bonū ſm hoc ſe hēt ꝙ ſit cā.deꝰ aūt bonꝰ eſt:non q̄ſi
bonitatē ꝑticipās:ſed ſicut ipſa bonitatis eēntia.vnū-
q̄doq̄ʒ eni bonū eſt ſm ꝙ eſt res actu.deo aūt ꝓ̇uʒ eſt
ꝙ ſit ſuū eē:q̄re ⁊ ipſe eſt ſua bonitas.⁊ iō per eēntiā
ſuā nō per aliquā diſpōnē ſuꝑadditā uel ꝑticipatā eſt
rerū oium cā per intellm̄ ⁊ uolūtatē agēs.itelligē eſt
ipſiꝰ ac uelle eiꝰ eſt eēntia. Ex his aūt tibi parere pōt
qm̄ in ipſa ſua eēntia ꝓ̄hēt deus oium exn̄tiū ſilitudi-
nē:oēſq̄ʒ effectꝰ exēplatis ſui ꝑticipāt ſilitudinē:lʒ re-
rū ſilitudo multo eminētiꝰ nō per eādē rōnē ſeu nō
vniuoce:ſed ſm analogiā quādā in ſua ꝑexiſtat cau-
ſa que diuina eſt eēntia q̄ in effectibꝰ emanātibus ab
ipſa:in q̄bꝰ diminute nō ꝑfecte difformiter nō vnite
cōpoſite nō ſimplr̄ illiꝰ exēplū iuenit.ꝑfectio eni ſim-
pla p̄me cāe oiuʒ ſuoꝝ effectuū ꝑfectionibꝰ ſuꝑemi-
net.nec illi eq̄ri pn̄t:aut ipſam ꝑfecte exprimē uel rep̄-
ſentare.ſed impfecte ⁊ ꝑticularit̄ ſm diūtē gradū re-
rū cātarū.⁊ per hūc modū q̄libet effectꝰ ꝑtē capit il-
lius ſūme ꝑfectiōis.⁊ hoc eſt ꝑticipare inquātū defi-
ciēter deriuant a diuina plenitudine.ab eo eni ꝙ per
eēntiā dr̄ oia que per ꝑticipationem dicunt deriuari
opʒ.de his aūt exēplū ſume.ſicut eni plato poſuit ſpe-
cies ſeꝑatas q̄s ideas uocauit:ut ideā hoīs quam di-
xit hoiem ſeꝑatū:eo ꝙ in mā nō ſit ſenſibili:⁊ ipʒ ho-
minē eo ꝙ nihil hēt niſi id qō eſt humanitatis.⁊ p̄n-
cipalr̄ hoiem:eo ꝙ humanitas ad hoies ſenſibiles de-
riuat ab hoie ſeꝑato per modū ꝑticipationis ut i ho-
mine ſenſibili iueniat aliq̄d qō nō ꝑtinet ad ſpēm hu-
manitatis ut mā idiuidualis ⁊ alia hiꝰ.in hoie aūt ſe-
parato nihil niſi qō ad ſpēm ꝑtinet humanitatis: ut
hinc poſſit dici hō ſeꝑatꝰ ſuꝑ hoies eē:⁊ ꝙ ſit huma-
nitas oium hoium ſenſibiliū ab ipſis ꝑticipata.ſicut
ēt idē plato circa maxime coia que ſunt bonū vnuʒ ⁊
ens abſtractionē ponebat hiꝰ que in ſingulis rerū nā-
liū ſpēbꝰ ab ipſo poſita eſt.poſuit eni bonū p̄muʒ qō
eſt ipſa eēntia bonitatis.⁊ p̄mū vnū qō eſt ipſa eſſen-
tia vnitatis.⁊ ens p̄mū qō eſt ipm̄ eē:ſeu eēntia pu-
ra ⁊ hiꝰ. p̄mū deus dr̄.⁊ ꝙ alia oia bona vna ⁊ entia
dicunt per deriuationē ab ipſo p̄mo. Un̄ illud p̄muʒ
dicebat per ſe bonū:⁊ ipm̄ bonū ⁊ p̄ncipalr̄ bonuʒ ⁊
ſuꝑ bonū ⁊ bonitatē oium bonoꝝ:ſic ⁊ per ſe vnū ⁊
per ſe ens ⁊ ipm̄ vnū ⁊ ipm̄ ens ⁊ p̄ncipale vnū ⁊ p̄n-
cipale ens:⁊ ſuꝑ vnū ⁊ ſuꝑ ens ⁊ vnitatē oiuʒ vnita-
tum:⁊ eēntiā uel ſubām oium cātoꝝ ab ipſis ꝑticipa-
tā:eo mō quo de hoie ſeꝑato eſt dictū.hec aūt plato-
nis opio lʒ v̇itatē nō hēat quātū ad rerū nāliū ſpēs:
quātū tn̄ ad p̄mū rerū p̄ncipiū veriſſimā cōſtat fore
ipſam. Hic ergo ꝑticipationis modus quo effectꝰ ꝑti-
cipat ſuā cām maxime rebꝰ cātis ꝯuenit ſm fluxū ea-
rū ab oium cātoꝝ p̄ncipio:ex quo ēt fluxu oia in eē
ꝓducta bona eēntialr̄ ſunt.ordinē eni hn̄t ad diuinū
⁊ eēntiale bonū. D. Si ſolū p̄mū bonū eſt per eēntiā
bonum quō dicis res cātas eēntialr̄ bonas? P. Qō
per ſe bonū eſt imo ipſa bonitatis eēntia que deus eſt
eſt id ad qō ois res cāta appetitu ſiue itellectiuo ſiue
ſenſitiuo ſiue nāli iclinat.tale igiť nāliter eſt appetēs
q̄le eſt id qō appetit.nō enim niſi ſil'e appetit.naʒ oē
qō eſt ſuā appetit ꝑfectionē que eſt bonū vniuſcuiuſ-
q̄ʒ rei ⁊ eſt ſemꝑ ꝓportionata ꝑfectibili.⁊ ex hoc hēt
talis ꝑfectio ſilitudineʒ ad ipm̄.hec aūt nālis ad bo-
nū iclinatio ſequit eēntiā rei ſicut graue appetit eſſe
deorſuʒ ſm rōnē ſue eēntialis nāe.ſequit ⁊ q̄nq̄ʒ nāʒ

alicuiꝰ forme ſuꝑuenientis.ut cū hn̄s hitū acq̄ſitū ap-
petit qō ei ꝯuenit ſʒ hitū talē:qm̄ igiť eē rei cāte flu-
xit ab eo qō eſt bonū per eēntiā:ſiue ipſa bonitas ſem-
per in hitudine ⁊ depēdētia ad ipſam p̄mā bonitatē
iuenit:q̄re ⁊ tale eē lʒ a p̄mo ꝑticipatū eēntialr̄ iquā-
tū eſt bonū eſt.nec tn̄ eē cāti eodē mō eēntialr̄ bonū
eſt ⁊ eē cāe p̄me.eē eni p̄me cāe ſm rōnē ꝓ̇pe eſſentie
bonū eſt:eo ꝙ nā ⁊ eēntia eiꝰ eſt ipſa bonitas.eē autē
cāti bonū q̄dē eſt:ſed nō ſm rōnē ꝓ̇pe eēntie:eo ꝙ eiꝰ
eēntia nō ipſa bonitas eſt:ſed humanitas vel aliquid
hiꝰ.ſed eē eiꝰ hēt ꝙ ſit bonū ex hitudine ad p̄mū bo-
nū qō eiꝰ exiſtit cā.ad qō q̄dē cōparat ſicut ad p̄muʒ
p̄ncipiū ⁊ ultimū finē:eo mō quo aliq̄d dr̄ medicina-
le:q꜄ eſt a p̄ncipio effectiuo medicine artis.⁊ aliq̄d ſa-
nū:eo ꝙ ordinē hēt ad ſanitatis finē. Sic igiť epilo-
gādo colligē potes ꝙ res cāte fluxerūt a bono per ſe
cuiꝰ eēntia eſt ipſa ſimplex ⁊ pura bonitas:a qua non
potuit fluē niſi ſil'e ei.⁊ ide opʒ ut cātū appetat ſibi ꝑ
ſe bonū ſil'e.eſt aūt id qō ꝓductū eſt:eē cāti.q̄re ipm̄
bonū eſt per eēntiā ex hitudine ad deū:⁊ que hēt rō-
nē cāe finalis que in ſe boni rōnē icludit.tale tn̄ eſſe
eſt ꝑticipatū ab eo cuiꝰ eē eſt eiꝰ eēntia:⁊ eiꝰ eēntia eſt
ipſa ſimplex bonitas nō alia ꝑticipāſ bonitatē. p̄mū
itaq̄ʒ bonū eſt bonū ſm oimodā ſimplicitatē.q꜄ i eo
nihil eſt niſi eēntia bonitatis:cātū bonū nō ſʒ oimo-
dā ſimplicitatē eſt bonū.q꜄ eiꝰ eēnᵃ ut dcm̄ eſt nō ipſa
bonitas ſʒ ē hūanitas uel aliō tale.eē āt eiꝰ hēt ꝙ ſit
bonū ēt eēntialr̄ ex hitudie ⁊ depēdētia ad finē ulti-
mū ꝑ ſe bonū:ad quē q̄dē finē ipʒ eē eēntialr̄ ꝺpēdēs
rōnē finiſ ⁊ ꝑ ꝯn̄ſ boni ut dcm̄ ē ſortit. D. Alta ⁊ ob-
ſcura ſatiſ declaſti.ſʒ aduerto iſuꝑ lʒ hoc nō exp̄ſſeriſ
ꝙ ſi daret ꝑ ipoſe p̄mū rerū p̄nᵐ nō eē bonū:aut bo-
nitatē ipſā:iā eē rerū ab ipſo effluxū nō erit eēntialr̄
bonū:cū a ꝑ ſe bono nō depēdeat:cuiꝰ i ſe hēat ſilitu-
dinē ex q̄ ꝑ eēntiā bonū cēſeri poſſet.potiꝰ tn̄ intellī
bonū eē itellu ꝯſideratū ꝑ ſe ſine hitudie aliq̄ ul' depē-
dentia ad ſui bonitatē p̄ncipij:cū datū ſit p̄nᵐ boni-
tate carē:eritq̄ʒ talis bonitas cāti abſoluta ſine reſpe-
ctu ad ſui p̄ncipij bonū:⁊ accn̄talis nō in eē cāti cōſi-
ſtēs ſed in aliquo ſuꝑaddito qō eſt v̇tꝰ uel hitꝰ.ſicut
graue dici poſſet uel aliud hiꝰ qō p̄maʒ ēt reſpicit bo-
nitatē.magiſq̄ʒ per ꝑticipationē bonitatis ſupra ipm̄
eē addite dicet bonū q̄ per eēntiā. P. Iſtā ꝯn̄tiā ſub-
tilr̄ deꝑhēdiſti.⁊ ulteriꝰ collige qm̄ p̄mū bonum pōt
oimodā ꝑfectionē in ipſo ſuo eē nō per additioneʒ.⁊
iō diuinū eē eſt ſm ſe ⁊ abſolute bonū:ut ſic bonitas
eēntialis ⁊ abſoluta ſit in p̄mo bono.ſed bonitaſ eēn-
tialis nō abſoluta per relōnē ad p̄mū bonū in bono
cāto.bonitas v̇o accn̄talis ⁊ abſoluta in cāto ꝯſidera-
to qō a primo non fluxerit bono. D. Tua additio lʒ
breuis ſit multū apit dicta.iā tue ꝓſequē ſeriē rōnis.
P. Ultimū iſpice ꝑticipationis modū quo videlicet
ꝯcretū ꝑticipat abſtractū:ut inde tibi magis liqueat
quō mēs btā diuinā ꝑticipet eēntiā.nomē eni abſtra-
ctū ut ſupra accepiſti ſolā ſpēī nām ſicut rei rōnē ſig̃t
nihil admittēs alienū.ꝯcretū v̇o alienū aliq̄d recipit
ad eēntiā rei nō ꝑtinēs.abſtractū ſiq̄dē formā q̄ res
ē i rerū nā.ꝯcretū v̇o id qō recipit formā talē dic.id
āt qō formā recipit formā q̄ ꝯſtituit eēntiā hn̄tis hiꝰ
formā ꝑticipat ⁊ eē eiꝰ ſimpʳ.q̄re ſbʒ recipiēs formā
ꝑticipat ipʒ eē qō ꝯfert forā ſuſcepta.ſbm itaq̄ʒ cōpo-
ſitū ē ex aliq̄ potētiali qō formā recipit ⁊ eē:⁊ ipm̄ q̄-
dē potentiale ex ſe ifinitū eſt.⁊ ex aliquo actuali ipſo
videlicet eē qō finitū eſt:⁊ ipʒ q̄dē potētiale ab actu-
ali in cōpoſitis realiter differt.ipm̄ enim eē ꝑticipat
ut dixi ⁊ nō ꝑticipat aliq̄d ut eiꝰ rō ꝯſtituat ex multis

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſicut enim dicẽ nõ eſt ut ipm currẽ currat pticipando
curſum.ut ſit ſbm curſui ſubijciat.ſic nãe ut ipm eẽ ſit
pticipãdo aliqd dici põt.ſed id qȯ eſt ut ſbm eẽndi ſi
gnificatũ velut id qȯ currit ſbm curſus recte dicet ut
ſit pticipãdo actũ eẽndi.cũ igit cõpoſitũ ſit ipm ptici
pãdo eẽ res cõpoſita nõ erit ſuũ eẽ qȯ nihil pticipat.
In oĩ itaqꝫ cõpoſito aliud eſt realit eẽ ens qȯ nõ ptici
pat aliqd.ꝛ aliȯ ipm cõpoſitũ qȯ ipꝫ videlꝫ pticipat
eſſe. At in ſimplicibꝰ id qȯ potẽtiale eſt de re ꝛ quod
actuale realr nõ differũt.vnũ eni ſũt ꝛ idẽ.ſi eni realr
aliud eẽt in eis id qȯ eſt.ꝛ ipm eẽ iã nõ ſimpx res eẽt
ſed cõpoſita.oẽ tñ creatũ aliquã hẽt cõpõnẽ qcunqꝫ
ſimpx ſit.ignis eni ſuo mõ ſimplex dr qȯ caret ex ɔrijs
cõpõne que i mixtis repit.q tñ corpꝰ cõpoſitũ ex for
ma eſt ꝛ mã ꝛ qtitatiuiſ ptibꝰ.ſic ꝛ foꝛa nõ i mã exñs
ex hoc ſiqdẽ ſimplex eſt qꝛ mãꝫ nõ hẽt.nec qtitatem
mãe diſpõnẽ.eo tñ q forma quelibet eſt ipſiꝰ detinati
ua eẽ.nulla eaꝝ eſt ipm eſſe.ſed eſt hñs eſſe:ut qd ſit
ɔcretũ nõ aũt abſtractũ talis forma.ut ſi ponat ſꝫ pla
tonẽ forma hois per ſe ſubſiſtẽs imãlis idea ꝛ rõ ſen
ſibiliũ hoiuꝫ.ꝛ alia ſili mõ bonis ipſa immãlis forma
ſubſiſtẽs cũ ſit qd ad ſpẽm detinatũ.nõ eſt ipm cõe eẽ
ſed pticipat illud. Unaqueqꝫ eni formaꝝ illaꝝ ab al
tera diſtinguit.ꝛ ex hoc quedã ſpãlis foꝛa eſt ipm eẽ
pticipãs ſicqꝫ eaꝝ nulla erit nã ſimplex nec refert ſi
ſm Ar.pdicte forme altioris ponant gradus.q ut
hoꝝ ſenſibiliũ ſint rõnes. Id aũt ſolũ nã erit ſimplex
qȯ nõ pticipat eẽ nõ qdẽ iherẽs ſed ſubſiſtẽs.hoc ãt
niſi vnũ eẽ nõ põt.qm ſi ipm eſſe nihil aliud hꝫ ãmix
tum qȯ pter id eſt eſſe ſit.abſtractũ eni eſt.impoĺe eſt
illȯ qȯ eſt ipm eſſe multiplicari per aliqd diuerſificãſ
ꝛ qꝛ nihil aliȯ pter ſe hꝫ adiunctũ ɔñs eſt q nulliꝰ ac
cidẽtis ſit ſuſceptiuũ.hoc aũt vnũ ſimplex ꝛ ſublime
eſt ipſe deꝰ gĺioſus cuiꝰ eſſe idetinatũ eſt id qȯ eſt ſim
pliciſſimũ.ſolaqꝫ abſtractionis ꝛ ɔcretionis intẽtiõe
ſeu ſolo ſignificãdi mȯ differũt nõ realr.hocqꝫ diuinꝫ
eſſe purus actꝰ exñs intra ſe nihil potentiale icludit.
ab oiqꝫ alicuiꝰ admixtione ſegregatũ ad iſtar ſe hꝫ ab
ſtracti.q cuncta cãta pticipãt in eoꝝ ꝓceſſu in eẽ ad
inſtar ɔcretoꝝ ſe hñtia.cũ i eis id qȯ eſt qſi ſbm actui
ſubijciat eſſendi.ipm vȯ pm eẽ ab oibꝰ pticipatũ ni
hilo participare põt.eſt eni ipſa boni rõ ſeu ipſa boni
tatis eſſentia oium cã.eaqꝫ in ſuo ꝓceſſu bonitatẽ ɔ
hunt ex eoꝝ btitudine ad ipſam cãtiuã bonitatẽ.quaꝫ
oia qſi ɔcreta pticipãt ac bona cẽſent ex eoꝝ ab ipſa
emanatione.at ipſa aliud nõ pticipat bonũ ad inſtar
ſe hñs abſtracti.cũ ipſa ſit ipſa bonitatis rõ nihil ad
mittẽs alienũ. Sicut itaqꝫ ab hoc ſupeminẽti pnᵒ eẽ
ac bonitate cãta pticipãt.ſic in ſuã orſginaleꝫ tẽdẽtia
cãm tanq finẽ ɔſumatiuũ btitudinẽ pticipãt ab ipſa.
ex vnione ad ipſam.ut ſit ex ꝓceſſu ex ipſa bona ſũt:
ſic ex acceſſu ad ipſaꝫ btã ſint.cãtoꝝ aũt ad ſuã origi
nem acceſſus eoꝝ aſſilationes ad illã intellige cũ ipꝫ
rerũ pnm purus:ut tactũ eſt ſit actꝰ.aſſilatio hec i acti
one ɔſiſtit nõ qdẽ corporea aut uegetatiua:aut ſenſi
tiua:qꝛ nec quaſi nã corpea corpalr aut qſi virtꝰ alli
gata corpori uegetatiue aut ſenſitiue opat deꝰ:ſed in
tellectiua.qm idẽ deꝰ intellś eſt nihil in ſe poĺe inclu
dẽs purus actꝰ exñs. ¶ Et vide in rebꝰ differẽtẽ ad

De differenti rerũ gradu.

hũc diuinũ actũ aſſilationẽ ſm diuerſuꝫ ipaꝝ gradũ re
rum.ois eni nã exprimi actualis eẽ pticipatiõe eẽ de
ſiderat appetitu quodã nãli qui iclinatio quedã eſt ꝛ
ordo ad eẽ tale actũ exñtẽ rei. Et que viuũt eodẽ fe
runt impetu.cuꝫ eni in idiuiduali eſſe corrũpant ꝛ de
ficiãt in ſuo eẽ ſpecifico ſui ipſoꝝ ꝓpagatiõe pmanẽ
tiã appetũt. Sic ꝛ que ſentiũt ſenſitiuo appetitu quẽ
preit apphẽſio in ſue nãe aut ſpẽi eẽ ſaluari deſiderãt
que in rõne vigẽt corpea ac intellualia expria corpis
intellectiuo deſiderio qȯ uolũtas dr ad ſuũ tendũt eẽ
in nã pfcm.qȯ nõ corrũpit qȯ ex pticipatione pmi ꝛ
diuini eẽ.tale ẽt cõe eſſe cãtoꝝ cenſet diuĩ.differens
aũt eorũdẽ cãtoꝝ eẽ ex dĩa pẽdet forme.forma eni
pnm eſt eẽndi.Forma aũt mixti minꝰ nobilis eſt.tota
eni mãe imerſa eſt.nec ſupra mãm e iꝰ eleuat opatio.
qre ꝛ mixtoꝝ eẽ minꝰ exiſtit nobile. Uiuẽtiũ vȯ foꝛa
in nobilitate 2m tenet gradũ.cuiꝰ opatio ex foꝛa ma
gis q ex mã pẽdet.nã ꝓpagatio ex vi ſementina nu
trire ac augẽ.actiua ſunt nõ paſſiua.hoc tñ nõ niſi in
mã explent qre ꝛ eoꝝ eẽ eũdẽ nobilitatis hẽbit gra
dum. Sẽtientiũ ãt forma 3m poſſidet gradũ.hoꝝ eni
opatio que eſt apphẽſio ꝛ appetitꝰ ex mãm ptẽdit ꝛ
aliq inuenit mã abſente lꝫ a mãlibꝰ nõ ſit nudata apẽ
ditijs quoꝝ eẽ 3ᵒ gradu nobiliꝰ exiſtit. Intelligẽtium
forma ſupmũ in reꝝ nã tenet locũ.ipſiꝰ eni eſt opatio
nobiliſſima.que eſt ſine mã ꝛ mãlibꝰ oibꝰ apẽditijs cã
toꝝ intelligẽ nãſ:ac corruptibili ſepata mã hec forma
imortaliſ exiſtit.qre ꝛ intellectiuoꝝ eſſe nobiliſſimũ
tenet locũ.ad pm ab oibꝰ pticipatuꝫ appropinquans
eſſe diuinꝫ:ꝛ ſilitudinẽ gerẽs.ad ipm expſſiorẽ:aſſila
tio itaqꝫ hec in cãtoꝝ eẽ ɔſiſtit.ut res ipa eẽntialr bo
na ſit a bono effluxa pnᵒ ut pdictuꝫ eſt ſm diuerſum
eẽntie ꝛ bõitatis gradũ in cãtis.ɔſiſtit ẽt in eoꝝ actu
nobiliſſimo qui eſt intelligẽ ut accñtalr btã ſit intelle
ctiua ſba.cũ in tali pfecta fuerit actu diuam ſupaddi
to lumine immediate apphendẽs eẽntiã cuiꝰ apphen
ſione fit aſſilatio maxia iter mentẽ btãm ꝛ deificãteꝫ
bonitatẽ apphẽſam.ex qua ẽt aſſilatiõe itelligẽtis ꝛ
diue itellecte nãe ɔdeſcẽſio quedã fit ut fas eſt dicere
ipſiꝰ eſſentie ꝛ inacceſſibilis itelligibilis rei ꝛ coapta
tio ad apphẽdentẽ intellm.ꝛ ut poĺe eſt ad eũdẽ ade
quatio que eſt ueritas ſuauiſſima diuoꝝ itelligibiliuꝫ
cognitio ppetua tedio cadẽs ſempqꝫ nouas gignens
delectationes.hec igit btitudo eſt pticipata ab itellu
creato diuã apphẽdente bonitatẽ:in quã etiã uolun
tas ois necio fert. Cunqꝫ ois creatura ad modũ ma
gis ſit ɔcreti.nõ enim ipſa nã eſt ſed hñs nãꝫ.nec ipſa
bonitas eſt:ſed hñs bonitatẽ:nec ipꝫ eẽ.ſed id qȯ eſt
hñs eſſe.deꝰ aũt ſit ipſa nã ſua.ipſa ſua bonitas.ipſuꝫ
ſuũ eſſe.hec pticipatio itelligi põt.ſm modũ quo cõ
cretũ pticipat abſtractũ ſiue intelligas de pticipatiõe
qua deꝰ pticipat uelut exẽplar oium ab ipſa re creata
ſeu de pticipatione qua ut obiectũ btificãs:a btis pti
cipat mẽtibꝰ.nihilominꝰ ad modũ effectꝰ cãm ſuã pti
cipãtis ois nã ſm ſuũ eſſe acceptũ.pticipat diuinꝫ exẽ
plar ut efficiẽtis cãe.oiſqꝫ mens btã diuã bonitatem
ut obm beatificãs ac finẽ ɔſumatiuũ in modũ finaliſ
cauſe mouẽtis participat.hoc aũt mõ impoĺe eſt deũ
ſeipm pticipare.ois enim nã creata ex participatione
extranee ſibi rei que deus eſt beatificat.deus aũt ex
nullo extraneo:ſed ex ſeipſo beatꝰ eſt.itelligẽdo eni
ſe beatus eſt ſba vȯ intellualis intelligẽdo aliud q.ſ.
deus eſt beata efficit. D. Hec tam necia q altiſſima
ac ſuauiſſima ſunt que de pticipationis modis ac re
rum differẽti gradu diſſeruiſti. Sed cũ uolũtas libe
ra ſit quõ necio fert in tam excellẽs bonũ:ꝛ nunquid
nãlis ꝛ ſenſitiuus appetitꝰ ad ideꝫ attingit aut in idẽ
tendit bonũ. P. Ad id qȯ ultimo queris pᵒ rñſioneꝫ
accipe.ꝛ deinde ſolo pᵗ qõnis tibi magis eluceſcet in
re appetibili ipſam rem ɔſidera.ꝛ etiã appetibilitatiſ
rõnẽ puta delectationẽ aut utilitatẽ uel honeſtatem
aut aliqd biꝰ. Nãlis itaqꝫ appetitꝰ in appetibilẽ tẽdit
rem ipſam.ſine apprehẽſione rõnis appetibilitatiſ.ni

De dĩa ītel licis appet

UVA. BHSC. IyR_143_4

hil enim aliud est talis appetitꝰ ꝙ inclinatio quedam
ad rē ɔueniētē sibi ut lapidis ad locū deorſum.qꝛ vō
hiꝰres nālis detinata est in ſuo nāli eē:vna est eiꝰ icli-
natio ad rē aliq̄ꝫ detinatā.Un̄ nlla pexigit apphēſio
p quā ſʒ rōnē appetibilitatis res appetibilis a nō ap
petibili diſtiguat.pexigit āt hiꝰ apphēſio in iſtituēte
nām.q̄ vnicuiq̄ꝫ nāe dedit iclinationē ꝓpriā ad rē ſibi
ɔueniētē.Appetitꝰ vō itellectiuꝰ q̄ uolūtas dictꝰ est i
ipaʒ tēdit rōnē appetibilitatis abſolute.Uolūtas eni
ipaʒ appetit bonitatē pᵒ ⁊ pncipalr.aut utilitatē aut
aliq̄d hiꝰ.hāc vō rē uel illā appetit ſcd̄ario.inq̄tū ap
petibilitatis p̄dicte rōnē pticipat.hoc aūt iō ɔtingit
qm̄ nā rationalis tāte extitit capacitatis ꝙ inclinatio
ad rē vnā detinatā ei nō ſufficēt.ſʒ rebꝰ pluribꝰ ⁊ di-
uerſis idiget.ac iō iclinatio eiꝰ in aliq̄d est cōe qd̄ iue
niat in pluribꝰ.⁊ ſic p apphenſionē illiꝰ cōis in rē ap
petibilē in q̄ hiꝰ rōnē appetibilitatis eē cog̃ſcit tēdit.
Appetitꝰ aūt ſenſitiuꝰ q̄ ſenſualitas dr̄:in ipam rē ap-
petibilē tēdit ꝓut in ea iuenit id qd̄ est appetibilita-
tis rō.appetitꝰ eni hic ipaʒ bonitatē aut utilitatē ſeu
delectationē nō appetit.ſʒ utile uel hoc bonū aut illō
delectabile:⁊ in hoc hic appetitꝰ ifra rōnalē exiſtit.
Et qꝛ nō tm̄ in hāc rē tēdit uel tm̄ in illā ſed in oē id
qd̄ utile efficit ul' delectabile iō ſup̄ nālē exiſtit appe
titū.⁊ iō ēt apphēſiōe idiget p quā delectabile a non
delectabili diſtiguat.D.Aduerto ex tua doctrina ꝙ
obm̄ itellectiui appetitꝰ q̄ uolūtas dr̄ est ipſa bonitas
ſeu bonitatis rō:uel q̄ditas.cōe q̄dē oibꝰ bonis cuius
etiā pticipatiōe oia ſingularia bona ſūt bona.ſic dele
ctatio uel utilitas aut aliq̄d hiꝰ qd̄ i ſe appetibilitatis
cōem rōnē icludit uolūtatis ē obʒ in qd̄ ipſa fert qd̄
⁊ abſtracte magis ſignificat. Appetitus vō ſenſitiui
obm̄ in qd̄ tēdit nō est cōis rō bonitatis aut delecta-
tiōis uel utilitatis ſʒ res ipſa ſingulis bona aut dele-
ctabilis ul' utilis cōeʒ pticipās rōnē appetibilitatis q̄
ɔcrete magis ſignificata est.Et ulteriꝰ ut mihi videt
ſic̄ ſenſus ⁊ itell's differt:ſic ⁊ hi duo appetitꝰ.ſenſus
eni apphēdit hoc coloratū.itell's vō nām coloris.⁊
ſenſitiuꝰ appetitꝰ in hoc tēdit bonū.itellectiuꝰ vō i bo
nū abſolute.Appetitꝰ vō nālis obm̄ in qd̄ tendit res
ipſa est appetēti ɔueniēs.nec appetibilitatis rōnē ap
p̄hēdit ſic̄ abſtracte ſiue ɔcrete ſignificatā.inclinatio
eni ſola ē ⁊ ordo in rē ſibi ɔueniētē appetitꝰ iſte nō di
ſtiguēs rē appetibilē a nō appetibili q̄re apphēſio nō
pexigit.P.Plene collegiſti que digeſta ſunt.aduerte
igit ɔn̄ter cuiuſlibet appetitꝰ necītatē.hec eni pᵃ fuit
dubitatio tua.Appetitꝰ q̄dē nālis necītatē hʒ ipſiꝰ rei
in quā tēdit reſpectu.graue eni necīo appetit locū de
orſum ⁊ leue locū ſurſū.Appetitꝰ āt ſenſitiuꝰ in rē nō
hʒ necītatē an̄ꝙ apphēdat ſub delectabilis uel utilis
rōne.at poſtq̄ꝫ ut delectabilis uel utilis apphēſa ē res
talis necīo appetitꝰ in rē fert apphēſā.nō eni pōt aiāl
brutū delectabile apphēſū nō appetē.agit ⁊ nō agit.
Appetitꝰ vō itellectiuꝰ reſpectu ipſiꝰ bōitatis que pti-
cipat necītatē hʒ.de necītate eni vult hō bonū.reſpe
ctu āt hiꝰ rei uel illiꝰ ꝙtūcūq̄ꝫ ut bōa uel utilis aut de
lectabilis apphēdat necītatē nō hʒ.quelibet eni poᵃ
neciaʒ ꝙdā hitudinē ad ſuū ꝓpriū hʒ obʒ.Uolūtas
igit ꝙtū ad aliqd̄ bonū liba est.pōt eni ipm̄ eligere ſi
vult.ꝙtū vō ad bonitatē ipſaʒ quā necīo appetit libe
ra nō ē.D.Dubitatiōis mee reſiduū tā breui ꝙ apta
p̄cidiſti rōe.ſʒ de actu illo nobiliſſimo q̄ est itelligē q̄
deꝰ beatꝰ est ſeipm̄ itelligēdo:iā ediſſere:ut de btitu-
dine nō pticipata ſeu que nihil pticipat extneū aliq̄d
pcipiā.P.Intelligē est actꝰ nobiliſſimꝰ pficiēs intelli
gētē:⁊ beatū faciēs q̄ deo ⁊ ſubſtātijs ſepatis ac hoi

De diuino ⁊ nobili actu q̄ est itelligere ⁊ de actione duplici.

bus ɔuenit.ſʒ in deo ſupemīnēter iueniat.D.Intelli-
gere est actꝰ:in alterū trāſire videt:⁊ ipʒ pficere poti
us ꝙ itelligētē.P.Ut in ſuis docuit Ariſ.methaphi
ſicis dupˣ est opatio.vna trāſiēs i alterū extriſecū ab
ipſo opante.Calefactio eni ab igne in lignū tranſit.⁊
hec q̄dē opatio nō opantis ſʒ opati pfectio ē.nō eni
igni aliq̄d ex hoc ꝙ calefaciens est.ſʒ calefacto calor
acq̄rit.Altera est nō trāſiēs in aliq̄d extriſecū ſed in
ipſo manēs opante ut itelligē uelle ac ſentire ⁊ hiꝰ.⁊
opationes tales opantis ſūt pfectiōes.itell's eni pfe-
ctus nō est.niſi p hoc ꝙ itelligēs est.nec ſenſus niſi p
hoc ꝙ ſentit actu.ſic ēt itelligē ⁊ ſentire methaphori
ce dicunt motꝰ q̄dā.ſm̄ ꝙ motꝰ dr̄ actꝰ pfecti.nō aūt
ſm̄ ꝙ actꝰ dr̄ impfci in poᵃ exn̄tis.Intelligē igit actio
quedā est itelligibilitatis pfectio ut dixi.quā q̄dē deo
attribuimꝰ actionē pfectiuā.eo ꝙ ipm̄ dicimꝰ itelligē
tē ⁊ uolētē actu.niſi eni itelligēs ac uolēs eēt actu:im
pfectꝰ eēt.ſic ⁊ ſb̄a itellectiua ⁊ rōnalis.nihilominꝰ ēt
primū opatiōis genꝰ deo attribuimꝰ.dicimꝰ eni ꝙ cre
at ⁊ ɔſeruat ⁊ gubnat oia.ex q̄ q̄dē opatiōe nl'a acq̄-
rit deo pfectio ſʒ creature.ex diua eni pfcōne creatu
re pfectio ꝓuēit.D.Queſo reliquū d̄clara qd̄ dixiſti.
an vniformit uel different ɔuēiat deo ⁊ ſb̄antijs ſepa
tis ⁊ hoibꝰ itelligē.ut eodē mō ul' diuerſo tali pficiāt
actu.nā ex tua ad altiora rn̄ſiōe ſubleuatꝰ ſb̄limiora
adhuc petit diſcēdi ardor.P.Int actꝰ triū p̄dictarū
ſb̄aʒ q̄ in ipſo ɔſiſtūt itelligē magna ē dr̄ia.Deꝰ eni ē
ſua eēntia uel nā qd̄ hoi nō ɔuenit.in cōpoſitis eni ex
mā ⁊ forā differre opʒ eēntiā ⁊ ſuppoſitū.eēntia eniʒ
ſolū illa cōprehēdit que in rei diffōne cadūt.mā vō i
diuidualis tn̄ accn̄tibꝰ ipſaʒ ididuātibꝰ in diffōne rei
nō cadūt.diffōni eni hois he carnes ⁊ hec oſſa nō in
trāt aut albedo uel nigredo uel hiꝰ alia que ad ſuppo
ſitū ſpectāt rei.q̄re id qd̄ hō est in ſe aliq̄d hʒ qd̄ non
hēt hūanitas.deꝰ aūt ex mā ⁊ forā cōpoſitꝰ nō est.q̄re
opʒ ꝙ ipſe ſit ſua eēntia uel nā.qd̄ de q̄libet ēt itelle-
ctuali ſb̄a q̄ hiꝰ cōpōnē nō hʒ ɔcedēnecē est.q̄ditas
eni ſimplicis ē ipʒ ſimpˣ ſeu ſimplicis ſuppoſitū.Est ⁊
diua eēntia ēt ſuū eē.eē eni ē actualitas oīs forē ul' nāe
nō eni bōitas aut hūanitas ſig̃tur i actu.niſi ꝓut ſigni
ficamꝰ eā eē.eē igr̄ cōpat ad oē id qd̄ ē aliō ab ipō.ſic
actꝰ ad poᵃᵐ.i deo āt nihil ē potētiale.q̄re opʒ ꝙ ieo
nō ſit aliō eēntia ⁊ ſuū eē.dei igit eēntia ē ſuū eē.hoc
aūt itellectuali ſb̄e nō ɔuēit.itelligētia eni hʒ eēntiaʒ
⁊ eē qd̄ q̄ſi p accn̄s ſe hʒ.queadmodū cuiuſlibet ſb̄e
uel nāe actualitas.In oi eni eo qd̄ ē citra pᵐ aliō ē eē
⁊ qd̄ ē.ſic̄ ꝓpō boetij dic̄.p̄dicat eni eē de oi creatura
p pticipationē ſic̄ de corpe illūinato lux.de ſolo aūt
deo eēntialr ut lux d̄ luce aliq̄ ſepata data p itell'ʒ.ſeu
ſi ɔtigēt talē eē.Et qn̄cūq̄ꝫ aliq̄d de alīo p̄dicat p p-
ticipationē.opʒ eni eſſe aliq̄d pter id qd̄ pticipat.In
corpe eni illūinato pter lucē corpꝰ ē.ſic ⁊ i oi re crea
ta q̄ hʒ eē pter ipʒ eē:ē aliq̄d qd̄ pticipat eē uel ens.
qd̄ q̄dē ens cū nec genꝰ ſit nec dr̄ia nō cadit i diffōne
rei.de ſb̄a eiꝰ eni nō est.Un̄ ad q̄ōnē an ē tanꝙ accn̄s
ſpectat.qd̄ vō ad q̄ōnē q̄d ē de ſub̄a exiſtit rei.Si tn̄
eē uel ens dicat rē cui cōpetit hiꝰ eē uel ens eēntiā di
cit rei diſam in gn̄a decē nō aūt vniuoce.nō eni eadē
rōne oibꝰ rebꝰ cōpetit eē.ſʒ ſub̄e ɔuenit p ſe.alijs vō
aliter.Intelligētia igit cōpoſitio est nō māe ⁊ forme.
ſʒ eēntie ⁊ eē ſeu ſub̄e ⁊ eius qd̄ ſub̄e adhēt.Est iſup
diuū eē ſua opatio que est itelligere ⁊ uelle.nulliꝰ aūt
nāe ɔuēit cāte ut ſua ſb̄a uel eē:ſic eiꝰ actio.actualitas
eni potētiali repugnat.i oi nā creata aliq̄dē admixtū
poᵉ.q̄re nō pōt actualitas ſua eē.ſua aūt actualitas ē.
Solus ille q̄ purꝰ est actꝰ.ſic̄ aūt eē actualitas est nāe

Quod in deo idē ſit eēntia ⁊ ſuppoſituʒ. ⁊ eſſe ⁊ actio que est itelligere:⁊ hec nō ſunt idem in creatura.

UVA. BHSC. IyR_143_4

uel ſbẽ:ſic actio.actualitas exiſtit v̄tutis potẽtiale igi
tur qȯ in oi re ẽ creata tã ſbã ꝙ v̄t⁹ rei eſt.actuale v̄o
eẽ ⁊ actio itelligẽ igit̃ dei cũ ipſe pur⁹ act⁹ ſit nihil hñs
potẽtialitatis admixtũ eſt ei⁹ ſbã.Si eniꝫ itelligẽ dei
aliud eẽt ꝙ ei⁹ ſbã:cũ ip̃m itelligẽ act⁹ ſit ⁊ ꝑfectio in
telligẽtis.Jn itelligẽte eni manet nõ ex̃ ꝓgrediẽs in
mãm aliquã iã ſbã dei que a tali ꝑfectibilis eẽt actu:
in po͡a eẽt ad ip̃m qȯ oino nã reſpuit dina:ut in ea ſit
aliq̈d potẽtiale ꝑfectiõis addite receptiuũ. Uidẽ iaꝫ
potes ex iueſtigatis:qm̃ de⁹ ⁊ ei⁹ eẽntia ac eẽ ipſi⁹ ⁊
illi⁹ actio nobiliſſima que eſt itelligẽ oino vnũ ſunt ⁊
idẽ.Jn nulla aũt nã creata hoꝝ idẽptitas ſeu vnitas
repiri põt.q̄re itelligẽ dei ab illo q̇ eſt itelligentie uel
aie multũ dĩt.itelligẽ eni nãe create:nec eẽntia eſt nec
ſuppoſitũ aut eẽ.D.Jntelligo que epilogãdo uera eẽ
cõcluſiſti.⁊ colligo etiã ex tuis dictis ꝙ ſbã rei crea-
te icludit in ſe ſola eẽntialia que ipſi⁹ diffõnẽ igrediũ
tur ꝑ gen⁹ ⁊ dĩaꝫ expſſa.Suppoſitũ v̄o eiuſdem rei
eẽntialia in cõpoſitis ex mã ⁊ foꝛa.⁊ mãꝫ ẽt ididuale
cũ accñtib⁹ idiuiduãtib⁹ ipſaꝫ.Jn ſimplicib⁹ aũt ſolã
includit ſbãꝫ que a ſuppoſito ipſo nõ diſtiguit ĩ nãli i
tellectuali.niſi forte ſꝫ modũ ſignificãdi q̇ ſbe magis
ſm abſtractionẽ:ſuppoſito v̄o ſm cõcretionẽ ꝯuenit.
Eſſe aũt rei ad eẽntialia nõ attigit ſbe.cũ actualitas
quedã ſit accñtalis magis ipaꝫ ꝯñs ſbam. Actio aũt
adhuc min⁹ ad ſbãꝫ attigit:cum actualitas accñtalis
alia ſit ſbe ꝯñs v̄tuteꝫ.P.Breui ac oꝛdiato adunaſti
ſermõe que diffuſi⁹ tractata ſũt.Ad ꝯtextum aũt nr̃e
narratiõis reuertamur.reſume igit̃ ꝙ mõ eſt ultio cõ
cluſum.qm̃ itelligẽ dei ſoli⁹ ſua eẽntia eſt ⁊ ſuũ ſuppo
ſitũ ac ſuũ eẽ qȯ dici neq̈t de aliquo creato itelligẽdi
actu.Ad hec addas qm̃ ſic opꝫ ꝯñter ꝯcedẽ:qm̃ ſolus
de⁹ ſe ꝑ ſeip̃m itelligit.Jntelligẽ eniꝫ eius ut tactũ eſt
opatio eſt:que in ipſo manet agẽte.cui⁹ obm̃ opatio-
nis ꝙ ut eiuſdẽ ſignificat opatiõis termin⁹ in ipſo exi
ſtit agẽte.⁊ ſm ꝙ obm̃ in opante eſt:ſic eſt i actu opa
tio:ſenſibile eni in actu eſt ſenſus in actu.⁊ itelligibi-
le in actu ẽ itell̃s in actu.Ex hoc eni aliq̈d in actu ſen
tit ⁊ itelligit ꝙ itell̃s foꝛat ꝑ ſpẽꝫ rei itelligibilis ⁊ ꝑ
ſpẽm rei ſenſibilis ſenſus.⁊ ex hoc tm̃ ſenſus ẽ aliud
a ſenſibili ⁊ ab itelligibili itell̃s.qꝛ utrũqꝫ in po͡a eſt.
de⁹ igit cũ nihil potẽtialitatis hẽat pur⁹ act⁹ exñs in
tellect⁹ in eo ⁊ itell̃m oino idẽ erũt.ita nec careat ſpe
itelligibili ſic hũan⁹ itell̃s cũ in po͡a itelligit.nec ſpẽs
itelligibilis ſit aliud a ſbã itell̃s dini.ſic in itell̃u acci
dit aĩe intelligẽtis actu.D.Tres aduerto gradus.
quoꝝ p̃m⁹ eſt excellẽtiſſim⁹ q̇ in deo eſt.Jntell̃s eniꝫ
din⁹ ſpẽꝫ hẽt itelligibilẽ ⁊ ipſa ſpẽs eſt ei⁹ ſbã.At in-
tell̃s ſbe ſepate ſpẽm hẽt intelligibilẽ.plen⁹ eni foꝛis
eſt.ſꝫ ſpẽs talis nõ ei⁹ eſt ſbã. Jntell̃s v̄o hũan⁹ cũ in
po͡a eſt nec ſpẽꝫ hẽt itelligibilẽ ⁊ cũ hẽt actu itelligẽs.
nec ſpẽs hi⁹ ei⁹ eſt ſbã.P.Exclude igit ex his que col
legiſti:qm̃ ſi in deo ipſa ſpẽs intelligibilis ẽ dina ſbã.
de⁹ ſeip̃ꝫ ꝑ ſeip̃ꝫ itelligit ut itelligẽs ⁊ actio ei⁹ ⁊ ſpẽs
⁊ ip̃ꝫ itell̃ꝫ vnũ ⁊ idẽ oino ſint.aia aũt ſeipãꝫ itelligit
nõ ꝑ ſe ſꝫ ꝑ ſpẽꝫ itelligibilẽ que nõ ẽ ipſa.ꝑ ſpẽꝫ enim
rei ſenſibilis:de po͡a fit actu itelligẽs.ac ꝑ hi⁹ ſpẽm rẽ
a qua ſpẽs elicit̃ ꝑfata itelligit.quã itelligẽdo itelligit
actũ itelligẽdi quẽ itelligẽdo ſeipãꝫ itelligit. itelligit
eni p̃o rẽ aliã a ſe.Deide ex hoc itelligit ſe itelligere.
tãdẽ ex hoc itelligit ſe eẽ.Ulteri⁹ aũt q̇d ipa ſit itelli
git aut nãꝫ ſuã.eo eni ꝙ ul̃es rerũ nãs itelligit:ꝑcipit
ꝙ ſpẽs qua itelligit imãlis eſt.al̃s ꝓdicta ſpẽs eẽt idi
uiduata ⁊ in cognitionẽ nõ ducẽt ul̃is.ex hoc eniꝫ ꝙ
ſpẽs itelligibilis eſt imãlis:ꝑcipit ꝙ hoĩs itell̃s ẽ res
quedã a mã nõ depẽdẽs.⁊ ex hoc ulteri⁹ ad alias itel
lectiue po͡e ꝓpetates cogſcẽdas ꝓcedit.ut ſic ex ſpẽb⁹
rerũ ſẽſibiliũ imãlib⁹ ⁊ imãlit̃ acceptis ad ſue nãe de
ueniat notitiã aia.ſic ẽt Ar.docuit dicẽs ꝙ intell̃s
hũan⁹ itelligibilis eſt ſic alia itelligibilia: q̄ſi dicat ꝙ
itell̃s itelligit ſe ꝑ itẽtionẽ ſeu ꝑ ſpẽꝫ itelligibilẽ que
in eo eſt:ſic alia itelligit itelligibilia. Differt tñ i hoc
qꝛ itelligibilis ſpẽs in intell̃u hoĩs eſt ut intelligibilis
actu.in reb⁹ aũt aliȷ̃s ut itelligibilis tm̃ po͡a.D.De ſpe
qua aia ſeipãꝫ itelligit diſſeruiſti que alia ẽ ab ipa aia.
in deo aũt nõ alia eſt ab ei⁹ ſbã.ſꝫ de ſpe q̃ intell̃s ſbe
ſepate ſeipãꝫ itelligit q̇d dicem⁹:nũq̇d alia eſt ſuba i
telligẽtie ipſi⁹ que ãgelus dĩ:ſic dictũ eſt de aie ſpe.an
eadẽ ſic in deo ꝯtigit eẽ.ſi eni idẽ eẽt ſpẽs q̃ angelus
ſe itelligit ⁊ ei⁹ ſuba ſic illa q̃ ſe de⁹ itelligit ⁊ ei⁹ ſuba.
iã in hoc angelus deo eq̇ri videbit.P.Jn deo nõ eſt
accipe ſpẽꝫ niſi ipãꝫ dinã ſubãꝫ.i ſbã aũt ſepata ⁊ aia
ſpẽs dici põt tã ipa ſpũalis eẽntia ſeu foꝛa itellectua
lis ꝙ ipa foꝛa rei extriſece.que q̇dẽ itelligẽtȷ̃s a crea
tore idita ẽ.in aia v̄o ex tꝑe acquirit̃.⁊ in itelligẽtȷ̃s
ſpẽs rerũ ſꝑ actu itelligibiles ſũt.Jn aia ãt nõ ſꝑ actu.
q̄nqꝫ po͡a tm̃:nõ ab itell̃u accepte i reb⁹ exñtes.Spẽs
igit q̃ itelligẽtia ſeipãꝫ itelligit que ẽ ipſa itelligẽtia.
intelligibilis eni actu ſuba ſibi pñs ẽ.ut ipa eadẽ ſpẽs
ſit q̃ itelligit ſe.⁊ id qȯ ipſa intelligit:ſpẽi que dina eſt
ſuba eq̇ri nõ põt.Spẽs eni que dina ſuba ẽ ad oia ſe
extẽdit:ut de⁹ ꝑ eã oia ẽt a ſe alia itelligat.hoc auteꝫ
ſpẽi que itelligẽtia creata eſt nõ ꝯuenit.ſꝫ eni ſeipãꝫ ꝑ
ſuã eẽntiã itelligat.nõ tñ alia a ſe.ſꝫ ipam ſpẽb⁹ q̇buſ-
dã ꝑfici opꝫ:ut alias a ſe res itelligat.D. Quid cauſe
putas eẽ ut de⁹ ⁊ nõ itelligẽtia ꝑ ſuã eẽntiã oia etiaꝫ
alia a ſe itelligat:Jntelligẽtia ꝑ ſpẽs rerũ res ipſas in
telligat nõ ꝑ ſuã eẽntiã:P.Jd q̇ itell̃s itelligit ad in-
tell̃m cõparat̃ itelligẽtẽ ut ei⁹ foꝛa. Forma eni eſt quo
agens agit.ut aũt po͡a ꝑ foꝛmã ꝑfecte cõpleat̃:oia ad
que po͡a ſe extẽdit opꝫ ſub foꝛa ꝯtineri.hic ẽ ꝙ i coꝛru
ptibilib⁹ reb⁹ po͡am mãe foꝛa non ꝑfecte cõplet.eo ꝙ
ipſa ad plura ſe extẽdit po͡a mãe ꝙ hec foꝛe uel illius
ſit ꝯtinẽtia.po͡a itaqꝫ itellectiua ad itelligendũ oia ſe
extẽdit.Obm̃ eni itell̃s ens uel uerũ cõe eſt.ipſa autẽ
itelligẽtie eẽntia hi⁹ ens uel uerũ nõ ꝑfecte cõpꝛehen
dit.ſꝫ hoc ſoli ꝯgruit deo.q̄re ſolus de⁹ oia ẽt a ſe alia
ꝑ ſuã itelligit eẽntiã nõ aũt itelligẽtia.ipſe q̇dẽ deus
ſcit alia a ſe ꝑ eẽntiã ſuã inq̈tũ ipſa eẽntia eſt rerũ ſili-
tudo uelut earũ actiuũ p̃n͡m.q̄re eadẽ opꝫ eẽntiã ſuf
ficiẽs p̃n͡m eẽ eaſdẽ res cogſcẽdi que ꝑ ipſaꝫ fiũt.nõ
tm̃ in ul̃i uerũ ẽt in ſingl̃i:nõ eni ꝑ ſuã ſciaꝫ ſolã foꝛaꝫ
produc̃ a q̃ rõ accipit ul̃is.ſꝫ ẽt mãm ex q̃ ſingularia
ſumunt.Jndiduatiõis eni p̃n͡m eſt mã.ſic ẽt artificis
ſcia ſi toti⁹ rei ꝓductiua eẽt nõ tm̃ forme:totã rẽ art i
fex ꝑ ſciaꝫ ſuã ꝑfecte cõpꝛehẽdẽt.Attẽde igit qȯ ex
his ſequit̃.Uidet eni de⁹ ſeip̃ꝫ ꝑ eẽntiã ſuã.qȯ ſbe ẽt
cõcedit ſepate que itelligẽtia dĩ.Uidet ẽt oia alia a
ſe ſm ambitũ entis:nõ in ipſis q̇dẽ reb⁹ eas itelligẽs.
ſꝫ in ſeipſo aut in eẽntia ſua inq̈tũ ipſa rerũ aliarũ ab
ipſa ſilitudinẽ cõtinet.⁊ hoc ſube non ꝯcedit ſepate.
D.Diuine videt̃ repugnare ſimplicitati ſi de⁹ i ſeip̃o
tãtã rerũ diuerſitatẽ ꝯcipiẽdo itelligat.multas enim
rerũ rões i ſeip̃o colligẽ videt̃.P.Uniuerſi oꝛdo ẽ a
deo ꝑ ſe creat⁹ ⁊ ab ip̃o itẽt⁹.nõ eni ꝑ accñs ꝓceſſit i
eẽ ſꝫ agẽtiũ diuerſoꝝ ſucceſſionẽ:ut uane putauerũt
quidã.ut aliq̇ p̃o creato a deo inde tanta reꝝ ꝓceſſit
m̃ltitudo nõ imediate a deo ꝓducta.ut ſic ſoli⁹ p̃mi
creati idea i deo ꝑexiſteret.opꝫ igit ut oꝛdo vniuerſi
q̇d optimũ in rebus exñs a nobiliſſimo intẽtuꝫ agẽti
qui de⁹ eſt ideã in ipſo hẽat uel rõnẽ.Toti⁹ aũt idea
uel rõ nõ hẽtur niſi rõnes eoꝝ ꝑ ex q̇bus totũ ꝯſti-

Quõ ſubſtã
tia ⁊ ſuppoſi
tũ ⁊ eẽ ⁊ ac
tio dĩnt i cre
atura.

Quõ i deo
⁊ itelligẽtȷ̃s
⁊ ho̅ b⁹ dĩnt
intelligere.

Quõ aĩa ſe i
telligit per
ſpẽs ſẽſibiliũ

Q itellige
tia nõ itell
alia a ſe ꝑ
ſentiã ſuã
cut de⁹ itell

An diuie
pugnet ſim
plicitati itel
ligere cetera
ſeipſo.

UVA. BHSC. IyR_143_4

tuit hēant. Niſi eni ꝓpria cuiuſlibet ꝑtiū domus rō penes edificatorez eēt: nec ipſi' ſpēm uel rōnē dom' cōcipet: ſingularū igit rerū rōnes oēs que idee dicūtur in mēte opȝ eſſe diuina. ut eni Aug' docuit idee ſūt ꝑncipales quedam forme uel rōnes reꝝ ſtabiles atqꝫ icōmutabiles que ipſe formate nō ſūt. ac ꝑ hoc eterne ac ſemꝑ eodē mō ſeſe hñtes que diuina itelligētia ꝯtinent. ⁊ cū ipſe nec oriant nec itereāt. ſm eas tm̄ formari dr̄ oē qd̄ oriri ⁊ iterire pōt: ⁊ oē qd̄ orit ⁊ interit. Idee tn̄ hi' ſiue exēplaria dicte eoꝝ que in eē ꝓducta ſūt ſiue rōnes eoꝝ. ſ. que in eē nō ꝓdierūt nec ꝓdibūt multe qdez ſunt in mēte latentes diuina tanq̄ id qd̄ intelligit. nō quo itelligit. qd̄ ſpēs ē itellꝫ in actu faciēs. Forma eni dom' in edificatoris mente aliqd eſt ab ipſo intellm̄. ad cui' ſilitudinē māȝ in domū format. Mlta itaqꝫ itelligē ſimplicitati nō obuiat intell's diuini. obuiaret aūt ſi per ſpēs plures eius formaret itell's qb' intelligeēt. queadmodū in intellu cōtingit creato qui ꝑ ſpēs nō per eēntiā ſuā itelligit alia a ſe. Deus aūt ꝑ eēntiā ſuā ſimpliciſſimā vno ac ſimplici ituitu nō diſcurſiuo aut ſm ſucceſſionē tꝑis aut ſꝫ deductionē ꝯnis a ſuis ꝑncipijs ul' ſꝫ effectuū in ſuas cās reſolutionē: formas oium in ſeipſo intellectas tā exñtiū actu in nā ꝓpria ꝙ nō exñtiuȝ niſi in actiua dei/uel creature paſſiua/ſeu actiua poᵃ penes ſe hēt. ⁊ eaȝ iſpicit mālia. ſ. immāliter cōpoſita ſimplr enūc abilia ſimplici itelligētia itelligēdo eēntiā vniuſcuiuſqꝫ rei: itelligēdo eni eēntiā ſuā/eēntias oium rerum itelligit. ⁊ quecūqꝫ eis accidē pñt: ut nō opus ſit ei de ſbto enūciare ꝑdicatū. Idee igit ſunt id qd̄ itelligit ut in deo plures eē poſſint ut dixi dine nō derogātes ſimplicitati. Sapia vo ⁊ ars id ſūt quo de' intelligit. q̄re nec plures ſapias aut artes plures i deo dices eē. D. Clari' videre cupio ſi idea diuina eſt eēntia/quō in deo plures dixeris eē ideas. ⁊ ſi per ideas de' res cognoſcit erunt ne id qd̄ cogſcit. uel a deo ut aſſeris itellecte. P. Idea rei create: eēntia diuina eſt nō in eo qd̄ eēntia ſimplr: ſꝫ in eo ꝙ diuina eēntia ſilitudo uel rō hui' rei eſt uel illi'. ſꝫ hoc igit qd̄ diuin' intell's ſuā eēntiā que eſt ipſe intelligit ſilitudinez uel rōnē rerū multarū eē: multi ſunt ab ipſo intellecti ad res reſpect' ac rōnes que idee uocant rerū. ex hoc videre potes qꝛ reſpect' ideas multiplicāt nō a rebus cauſati: ſꝫ a diuino itellu ſuā eēntiā ad res cōparāte. dictiqꝫ reſpect' nō in reb' ſūt ſꝫ in deo. nec tn̄ reales ſūt. ſic qb' ꝑſone diſtiguunt dine. ſꝫ reſpect' ſūt a deo itellecti. Ex his iſpice ſcōe ſolōnē qōnis. Cū eni de' ſuā ꝑfecte cognoſcat eēntiā: eā ſm oēm quo cognoſcibilis eſt modū itelligit. De' aūt nō tm̄ in ſe: ſꝫ ſꝫ ꝙ a creaturis/ſꝫ aliquē ſilitudis modū ꝑticipabilis eſt cognoſci pōt. creatura eni quelibet ꝓpriā hēt ſpēȝ ſꝫ ꝙ aliquo mō diuie eēntie ſilitudinē ꝑticipat eēntia ē dei cū in ſe hēat qcqd in reb' eſt ꝑfectiōis hēt eēntiā cuiuſcūqꝫ rei alteri'. ⁊ adhuc ampli' de' in ſeipſo pōt oia cognitiōe ꝓpa cognoſcē. ꝓpa eni nā vniuſcuiqꝫ cōſiſtit ſm ꝙ ꝑ aliquē modū diuinā ꝑfectionez ꝑticipat. De' igit inq̄ꝓtū ſuā cognoſcit eēntiā ut ſic imitabilez a creatura tali eēntiā ſuā ut rōnē ꝓpriā ac ideā creature hui' itelligit rē qualibet in ꝓpa ꝯſiderās rōne ſꝫ ꝙ ab alijs diſtiguit. ſicqꝫ de oib' ituere creaturiȝ. hoc igit mō pluriū rerū rōnes ꝓpas que ples ſunt idee intelligit de'. Uide ulteri' qd̄ dico. itelligit de' ꝑ eēntiā ſuā multas res ⁊ itelligit etiā ſe multa itelligē ꝑ ſuaȝ eēntiā. hoc aūt eſt itelligē ples reruȝ rōneȝ uel ideas eē in itellu ſuo itellectas. ut ſic de' res itelligat ⁊ rōeȝ rerū uel ideas in itellu ſuo intellectas eē ꝯſpiciat. ſūt

An ē ꝙ idee ſūt plres in deo. ⁊ an ſint a deo itellecte

igit idee ut id qd̄ cognoſcit itellecte. D. Videris dicere ꝙ de' cognoſcit res ſm eē itellectuale qd̄ in ipſo hñt. oia eni in ſeipſo itelligit ſiue in eēntia ſua. cui' cōtrariū in oculo apꝑet. oclus eni lapidē nō cognoſcit ſm eē itētionale qd̄ lapis hēt in oculo. ſꝫ ꝑ hi' eē ſeu per ſpēm lapidis quā in ſe hēt lapidez cognoſcat ſm eē qd̄ hēt ex̄ oculū. P. De oculo recte obuias qui organo alligat' eſt corꝑali. De itellu aūt qui a corꝑe abſolut' eſt: nulli' eni ꝑtis corꝑee act' eſt/nō tenet obuiatio. Intell's eni cognoſcit rē cognitā ſm eē itellectuale qd̄ in ipſo hēt itellu. nihilomin' eādē rē intelligēs ſm eē ſuū ꝓpriū qd̄ ex̄ itellm̄ hēt. intell's eni lapidē cogſcit ſꝫ eē itelligibile qd̄ in itellu hꝫ in eo qd̄ ſe intelligē cognoſcit. ⁊ etiā in ꝓpa nā lapidē intelligit. ⁊ etiā ulteri' attēde qm̄ ex hoc ꝙ de actu ſuo facit obꝫ intelligēs ſe itelligē fabricat ſcōa itellecta: que itētiones dicunt logice ut gñis ⁊ ſpēi ac dr̄ie. D. Aduerto ꝙ ſpēs itētionalis eſt id quo poᵃ ſenſitiua ſuū accipit obm̄. nō aūt ipſam itētionē poᵃ ſentit. nō eni oculus videt niſi ſuū obꝫ ꝓpriū qd̄ ex̄ oculū eſt. ſpēȝ aūt videre nō dr̄ itētionalē/qua ſuū ꝑcipit obm̄. nō eni oclus videt ſe videre. Spēs aūt itelligibilis eſt id quo poᵃ itellectiua itelligit qd̄ qd eſt ꝓpriū intell's obm̄. eſt ⁊ id qd̄ eadē poᵃ intelligit: dū itelligit ſe intelligē. ſpēm eni tūc itell's itelligē dr̄. P. Que diffuſi' diſſerta ſunt quodā ꝯſtrinxiſti cōpēdio. ſꝫ iā imoremur circa illuȝ nobiliſſimū actū quo de' ſeipm̄ itelligit in quo eſſentialis ꝯſiſtit beatitudo nihil ꝑticipās alienū. D. Poſt diuerſam multoꝝ collationē hec ardēti expecto deſiderio. P. Supra oſtēſum eſt qm̄ beatitudo in actu cōſiſtit itellectiuo. Ubi etiā duo attendas. videlicet ipſi' act' itellectiui eēntiā/ac eiuſdē act' obm̄ qd̄ dina eſt eēntia. Obꝫ aūt ſemꝑ qd icreatū eſt/in oi btitudie act' aūt itelligēdi nō ſemꝑ. in btitudine eni que ꝑ participationē eſt: qd creatū act' eſt itelligēdi. hoc enim aie eſt ac itelligētie. at in btitudine que ꝑ eēntiam eſt que ſoli ꝯuenit deo utrūqꝫ qd icreatuȝ eſt. intelligere eni dei diuina eſt eēntia. Si hi' obꝫ qd̄ icreatū eſt tā magnā beatitudinis ſuauitatē que bonū ꝑfectū eſt intellectualis nāe in itellm̄ exñtē in actu ipſo exñeū refundit: q̄ꝓta erit in ipſo itellu diuino q̄ idē eſt qd̄ obm̄ ipm̄: fons ⁊ origo ois ſuauitatis qui ꝑ eēntiaȝ id hēt qd̄ alij per ꝑticipationē obtinēt itell's creati. qui etiā ipꝫ ꝑfectū bonū apphēdūt ſolū ut tactū eſt ſupra. Intellect' aūt diuin' ſeipm̄ itelligēdo idē plene cōprehēdit bonū in quo btitudo ꝯſiſtit. D. Quō qd̄ dicis pōt eē: qd̄ cōprehēdit cōprehendēte icludi opꝫ. minuſqꝫ eē fateri neceſſe eſt: maiuſqꝫ fore cōphēdēs. deuȝ aūt ſeipſo nec minor nec maior eſt. P. Cū qd a deo ꝑfecē cognoſcit ut cognoſcibile eſt/cōprehēdi ꝓpe dr̄. ꝓpoſitio eni demōſtrabilis ꝑ demrationē cognita cōprehēdit. ꝑ rōnē vo ꝓbabilē tm̄ ſcita icōprehēſa remanet. De' itaqꝫ ꝑfecte ſeipm̄ cogſcit: ut ꝑfecte cognoſcibilis eſt. q̄re ſeipm̄ cōprehēdit. D. Api quō de' ꝑfecte cognoſcibilis ſit. P. Scōꝫ ſui act' modū vnūqdqꝫ cognoſcibile eſt. nihil eſt ſm ꝙ in poᵃ eſt cognoſcit. ſꝫ ſꝫ ꝙ in actu eſt ut phia ꝓbauit ꝑᵃ. deus aūt pur' act' eſt nihil hñs potētialitatis. q̄re maxie cognoſcibilis exiſtit. ſꝫ aſpectui creato nō ꝑuiuȝ. D. Qd̄ reſtat explica quō ꝑfecte ſeipm̄ cognoſcat. P. Dei eē ac ei' itelligē oino idē fore ꝯſtat. tāta igit erit vtus eius in itelligēdo q̄ꝓta actualitas eiuſdē eſt in eēndo. ꝑ hoc eni deus cognoſcitiuus eſt ꝙ actu eſt. ⁊ ab oi mā ac poᵃ ſeꝑat'. ſm eni modū imālitatis eſt cognitiōis modus. deus aūt in ſūmo eſt imālitatis. q̄re in ſūmo hēt cognoſcendi virtutez. ꝓpter ſuam autem mālitatem plante non

In quo dēt btitudo creata ⁊ icreata. ⁊ quō deus ſeipm̄ cōprehēdit uel ꝑfecte cognoſcit

UVA. BHSC. IyR_143_4

cognoſcũt. Ex his igit̃ collige qm̃ deus tãtũ ſe itelli
git ac cognoſcit q̃tũ ipſe cognoſcibilis eſt. q2 eniʒ in
ſũmo purus act⁹ eſt. in ſũmo cognoſcitiu⁹ eſt. ac in ſũ
mo eſt cognoſcibilis. ꝑpter hoc ſeipm̃ cõprehendit.
nõ q̃ſi q̃d maius ſeipſo. ſed ipm̃ icludẽs uel capiẽs ſic
q̃d finitũ. Nõ eni dei itell's aliud a ſeipſo eſt. ut ſeipm̃
finiat ⁊ icludat. negatiue igit̃ poti⁹ intellige cũ de⁹ dr̃
ſeipm̃ cõprehẽdẽ: ut nihil ei⁹ ſit qđ ipm̃ lateat. totum
eni cõprehẽdit̃ vidẽdo qđ ita videt̃: ut nihil ei⁹ lateat
vidẽtẽ. ut auguſtin⁹ ait. Nihilomin⁹ deus ſeipʒ cõpre
hẽdens ſibi finit⁹ nõ incõgrue nũciat̃. non q̃ſi q̃d fini
tũ eẽ ſe intelligat. ſed qm̃ ſic ſe hẽt ipſe infinit⁹ in nõ
excedẽdo intell'm ſuũ infinitũ: queãdmodũ ſe hẽt fi-
nitũ aliqđ in nõ excedẽdo intell'm finitũ ſm̃ q̃dã ſili
tudinẽ ꝓportionis. D. Luculẽter accepi ſolũ deuʒ ſe
ipm̃ cõprehẽdẽ ac ꝑfecte cognoſcere. ac per hoc eius
beatitudinem oẽm aliã ualde excellere beatitudine.
Sed ex his noua ſuborta eſt ambiguitas. Cum eni di
cis deũ ſeipm̃ ꝑfecte cognoſcere intelligere aliq̃d ex
eius noticia ꝓcedẽ videt̃ qđ diuerſum ⁊ extraneũ eẽ
ab eo a quo ꝓcedit forte q̃s putabit. qđ diuine nullo
mõ cõgruit ſimplicitati ut in ea q̃d diuerſum ponat̃.

De pceſſiõe que ē in deo ⁊ pceptiõe ſi ne uerbo.

P. Nomẽ pceſſiõis p⁹ inuẽtũ fuit ut motũ ſignifi
caret localẽ. ſic eni aliq̃d ꝓcedẽ dr̃ cũ de loco per me
dium ad aliũ ordinate trãſit locũ. Indeq3 trãſumptũ
eſt ut ſignificet id oẽ in quo vni⁹ ex alio uel poſt aliud
appet ordo/ ut in oĩ ꝯtingit motu. Corp⁹ eni ab albe-
dine in nigredinẽ ⁊ a ꝑua q̃titate in magnã/ ⁊ de non
eſſe ad eẽ ⁊ ecõuerſo ꝓcedere dr̃. ſicq3 in cã ꝯtingit ⁊
effectu. Effectus eni a cã ꝓcedẽ dr̃. ⁊ ſic arrius falſo
dixit. Filiũ a p̄re ꝓcedẽ ſicut purã eius creaturã. ſpiri
tũq3 ſanctũ ut purã ſilr̃ creaturã ꝓcedẽ ab utroq3. Et
cã etiã dr̃ ꝓcedẽ in effectũ inq̃tũ ipm̃ mouet uel ipſi
ſuã iprimit ſilitudinẽ. ⁊ ſic Sabellius in diuinis pro-
ceſſionẽ accepit dogmatiʒãs deũ p̄rem dici filiũ: ſm̃
q̃ ex virgine carnẽ aſſumpſit. eũdẽq3 dixit ſpiritũ ſan
ctũ ſm̃ q̃ creaturã ſanctificat rõnalem ⁊ ad vitã mo
uet. hoꝝ uterq3 errauit ꝓceſſionẽ ad aliq̃d extra deũ
extẽdẽs. Ois inſuꝑ emanatio ab aliquo dr̃ ꝓceſſio ut
radij a ſole: ⁊ oꝑatio omnis aut oꝑatum ab oꝑante/
ut artificiatũ ab artifice: ac a gñante gñatũ. ois itaq3
hi⁹ ordo vnius ab altero ꝓceſſio dr̃. oꝑatio dr̃ aũt ut
ſuꝑ memini. alia q̃dẽ ad extra terminat̃. calefactio eni
ab igne in mãm ꝓcedit extra ipm̃ exñtẽ. Alia v̊o iux
ta cõſiſtit ut in oꝑatione intellectualis appet nãe. In
telligere eni ac uelle extra nõ ꝓcedit. ſʒ intelligẽtem
ac uolẽtẽ ꝑficiũt. Talis tñ actio intra ꝯſiſtẽs aliqua
proceſſio eſt. qui eni intelligit eoipſo q̃ itelligit ꝓce-
dit intra ipm̃ aliq̃d qđ intellecte rei ꝯceptio eſt quam
uox ſignificat ac uerbũ cordis dicta. Scđʒ ſilitudinẽ
igit̃ nãe intellectualis in deo accipitur ꝓceſſio in qua
etiã diuinoꝝ deficit repñtatio nõ ad iſtã corꝑalis ꝓ-
ceſſionis que extra ꝓtẽdit̃. Nec opʒ id qđ intelligibi
li ꝓceſſu emanat diuerſum eẽ ab illo a quo fit ꝓceſſus
imo q̃to ꝑfecti⁹ ꝓcedit: tãto magis vnũ cũ ipſo eſt a
quo ꝓcedit. q̃to eni aliq̃d magis itellr̃ tãto itell'ualis
ꝯceptio magis intima ē ac magis vnũ. nõne vides qm̃
itell's ſʒ hoc q̃ actu itell'it ſʒ hoc fit vnũ cũ itellecto.
q̃re cũ diuin⁹ intell's in fine exiſtat ꝑfectiõis/ opʒ ipm̃
uerbũ qđ diuina ꝯceptio eſt vnũ eẽ cũ eo a quo ꝓce-
dit. lʒ eni ꝯceptio intellectualis que uerbũ cordis di-
cta eſt nãe create extriſeca ab eẽntia intell's exiſtat. de
cui⁹ eẽntia nõ eſt. ſed eſt poti⁹ q̃ſi ipſius paſſio. non tñ
ab ipſi⁹ intell's actu extranea eſt. intelligẽ eni cõplemẽ
tum nõ hẽt ſine ꝯceptiõe tali. cũ itellectualis ꝯceptio
nis ſit finis qui itra eſt vel termin⁹. ꝯceptio tñ increa-
ti intell's que uerbũ dei dr̃/ nõ extrinſeca eſt ab eẽntia
diuini intell's/ ſic nec ab itelligẽdi actu. Intelligẽ eni
dei eius eẽntia eſt. nõ igit̃ uerbũ dei extra eẽntiã ei⁹
eſt. ſed vnũ maxie cũ eo a quo ꝓcedit. D. Mirũ imo
dum alta ad ima deducis. ⁊ mẽtem meã ad ſublimia
tollis. intelligo in hac diuina ꝓceſſione quã ꝯceptio-
nẽ ac uerbũ appellaſti. id qđ procedit coẽntiale eſſe
ei a quo ꝓcedit ⁊ nihilominus ab eo diſtinctũ. ⁊ p⁹
q̃re ꝓceſſionẽ ipſam cõceptionem dicas ediſſere. ꝓ-
lem eni q̃dã eẽ ipſam eẽ innuis. nunq̃d in diuinis eſſe
gñationẽ aſſeris? P. In deo accipiẽda eſt gñatio

Quõ pceſſio que ē i diuinis gñatio dr̃.

ſʒ q̃ intell'uali ꝯuenit nãe. lʒ eni creat⁹ intell's a diuio
deficiat intell'u. de ipſo tñ aliter loquendũ nõ eſt niſi
ad inſtar eoꝝ que in creato inueniunt̃ intell'u. Intell's
itaq3 humanus qñq3 in po⁹ intelligẽs eſt/ qñq3 v̊o in
actu. qñ aũt actu intelligit qđdã format intelligibile.
qđ quedã eſt ipſi⁹ ꝓles que ⁊ mẽtis dr̃ ꝯceptus uoce
extiori ſignificat⁹. ⁊ uerbũ etiã dr̃ mẽtis. Idẽ aũt ꝯce
pt⁹ mẽtis nõ ipſa eſt mẽtis eẽntia: ſʒ qđdã ei accñs: nõ
eni ipm̃ intelligẽ cui⁹ finis itra talis eſt ꝯcept⁹/ ipʒ eſt
itell's eẽ/ alioq̃n nunq̃ intell's eẽt niſi actu itelligeret.
Uerbũ igit̃ intell's ſm̃ ſilitudinẽ q̃dã dici intell's uel
proles põt ⁊ p̄cipue cũ ſeipm̃ intelligit inq̃tũ quedã
ſilitudo eſt intell's/ ab eius intellectuali virtute proce
dẽs. ſicut ⁊ fili⁹ ſilitudinẽ hẽt p̄ris ab ei⁹ gñatiua ꝓce
dẽs v̊tute. Uerbũ tñ intell's creati nõ ꝓ̇e ꝓles uel fi
lius dr̃. nõ eni eiuſdẽ nãe eſt cui⁹ intell's creat⁹ eſt. Nã
nõ qđ ꝓcedit ab aliquo ſi ſile eſt ei a quo ꝓcedit fili⁹
dr̃. alioq̃n imago ſui quã piget ali⁹ ꝓ̇e diceret̃ fili⁹. ſʒ
ad hoc q̃ fili⁹ ſit opʒ ut procedẽs ſilitudinẽ ei⁹ a quo
procedit hẽat. ⁊ eiuſdẽ etiã cũ eo ſit nãe. Quia v̊o in
deo aliud nõ eſt intelligẽ ⁊ ſuũ eẽ: ꝯñter nec uerbũ qđ
in ei⁹ cõcipit̃ intell'u eſt accñs aliqđ. aut aliqđ ab eius
nã alienũ. ſʒ eoipſo q̃ uerbũ eſt rõnẽ hẽt ꝓcedẽtis ab
altero. ⁊ ut ſilitudo ei⁹ ſit cui⁹ uerbũ eſt. hoc eteniʒ in
uerbo etiã reꝑit̃ humano/ ac dei uerbũ. Ulterius hẽt
q̃ accñs nõ ſit nec dei qui ſimpx̃ eſt: ꝑs aliq̃: nec alie-
nũ aliq̃d a diuina nã: ſʒ q̃ddã cõpletũ ſubſiſtens in nã
diuina rõnẽ hñs ꝓcedẽtis ab altero: ſine hoc eni uer
bo intelligi nõ põt. hoc aũt ſm̃ locutiõis humane cõ
ſuetudinẽ fili⁹ noiat̃ qđ ab altero ꝓcedit in ſilitudinẽ
eius ſubſiſtẽs in eadẽ cũ ipſo nã. Ut ex dictis igit̃ col
ligere potes/ ſm̃ q̃ diuina humanis uerbis nominari
pñt/ diuini intell's uerbũ filiũ dei dicas. deũ v̊o cuius
uerbũ eſt p̄rem noiabis/ ꝓceſſionẽ uerbi filij gñatio-
nem nõ mãlem q̃dẽ ſʒ intellectualẽ eẽs dices. D. Ex
humanis ad diuina intell'm meũ ſubleuaſti: ut ex hu-
mani ꝓceſſione uerbi: illã ineffabilẽ diuini uerbi que
gñatio dr̃ aliqualr̃ mẽte attigaʒ. at queſo ut humane
ac diuine ꝓceſſiõis dñiam quã in hac luculenta rõne
tua tetigiſti lati⁹ explices. ut tue amminiculo doctrie
ingenioli mei conat⁹ ad tã excedẽtẽ oĩa ueritatẽ faci

De dñia diuine pceſſionis ⁊ humane

lius aſſurgat. P. Aſſentio tuo flagranti deſiderio.
Uide igit̃ p⁹ qm̃ humanũ uerbũ pri⁹ foꝛ̃ale ē q̃ for
matũ. Cũ eni q̃s rõnẽ ꝯcipit lapidis ad ipſaʒ rõcinã
do neceſſario ꝯuenit. ſicut ⁊ in alijs oĩb⁹ iſpicẽ potes
niſi in p̄ncipijs primis: que ſine rõnis diſcurſu nãliter
nota ſunt. Indeq3 eſt qm̃ in aĩa humana eſt ⁊ cogita-
tio per quã inq̃ſitiõis diſcurſus ſignificat̃. ⁊ uerbũ qđ
iam formatũ eſt ſm̃ ueritatis ꝯtẽplationẽ. ſic igit̃ uer
bum humanũ in po⁹ pri⁹ eſt q̃ in actu. at diuinũ uer-
bum in actu ſemꝑ exiſtit. idq3 diuino uerbo cogitatio
nis nomẽ ꝓ̇e nõ ꝯuenit. iuxta auguſtini ſñiaʒ qui ait.
Ita dr̃ illud uerbũ dei ut cogitatio nõ dicat̃ ne aliq̃d
q̃ſi uolubile credat̃ in deo. idq3 qđ Anſel. dicit ꝓ-
prie dictũ ſumat̃ dicere inq̃t. ſũmo ſpiritui nihil aliđ

UVA. BHSC. IyR_143_4

eſt ꝙ cogitãdo intueri. Uerbũ etiã humanũ imꝑfcm̃ eſt. dei ãt uerbũ ꝑfectiſſimũ. qm̃ eni nequit oĩa que in aĩa ↄcipit vno exprimẽ uerbo. opꝫ plura uerba eẽ imꝑfecta ꝑ que oĩa diuiſim exprimant que in aĩe ↄtinẽt ſcia. In deo ãt nõ ſic eſt. cũ eni ipſe ſeipm̃ ⁊ q̃cq̃d itelligit ꝑ ſuã eẽntiã vno itelligat actu. vnũ tm̃ uerbũ diuinũ eſt totiꝰ qđ in deo eſt expſſiuũ: nõ ſolũ eẽ pr̃is: uerũ ẽt creaturaꝝ. alias imꝑfectũ cenſeret. q̃re Augꝰ dicit. ſi aliq̃d minꝰ eẽt in v̈bo ꝙ ĩ dicẽtis ſcia ↄtinet v̈bũ imꝑfectũ eẽt. ꝑfectiſſimũ ãt eſt. g̃ tm̃ vnũ eſt. iuxta illđ ſci Iob. Semel loq̃t deꝰ. Uerbũ iſuꝑ hũanũ nõ eiuſdẽ nãe eſt cũ itellc̃u ipſo ex q̃ ꝑcedit. diuinũ ãt v̈bũ cũ deo eiuſdẽ ẽ nãe: ac ĩ nã diuina ſb̃ſiſtẽs. rõ eni itellecta quã de re aliq̃ itellꝰ format hũanꝰ in aĩa eẽ hꝫ itelligibile tm̃. Intelligẽ ãt aĩe nõ ẽ idẽ qđ eẽ nãle eẽ aĩe. aĩa eni nõ ipa eſt ſua opatio. idcꝫ v̈bũ qđ itellꝰ format hũanꝰ de eẽntia nõ eſt aĩe: ſꝫ accñs ei eſt. In deo ãt itelligẽ ⁊ eẽ idẽ eſt. idcꝫ uerbũ diuini itellꝰ nõ aliqđ accñs eſt: ſꝫ ad eiꝰ ꝑtinet nãm. q̃re opꝫ ꝙ ſubſiſtẽs ſit. q̃cq̃d eſt ĩ nã dei ẽ: deꝰ eſt. hic damaſcenꝰ ait. Qm̃ diuinũ v̈bũ ſb̃ale in ypoſtaſi ens. reliq̃ v̈o v̈ba virtutes ſũt aĩe. D. In altũ me deduxiſti pelagus: in q̃ ſinũ laxaui mẽtis. ac ex eiꝰ ꝓfũdo: ꝓfundas ↄ̃nes collegi. iã eni itueor qm̃ uerbũ in diuinis ſꝑ ꝑſonal̃r accipit ꝓꝑe ſũptũ. nõ eniꝫ iportat niſi q̃d ab itelligẽte expſſuꝫ. ac ẽt ſilitudo eiꝰ a q̃ ꝑcedit exiſtit. Inſuꝑ ipm̃ opꝫ eẽ coetnũ ei a q̃ ꝑcedit. cuꝫ nõ priꝰ formabile fuerit ꝙ formatũ: ſꝫ ſꝑ in actu exñs. ac eq̃le dicẽti ſeu pr̃i cũ ꝑfcm̃ ſit: ⁊ totiꝰ eẽ pr̃is expſſiuũ. Coeẽntiale ẽt pr̃i cũ in eiꝰ nã ſit ſubſiſtẽs. Cũq; in nã q̃libet id qđ ꝑcedit hñs ſilitudinẽ ⁊ nãm eiꝰ a q̃ ꝑcedit filiꝰ uocet. hocq; uerbũ in ſilitudinẽ eiꝰ a q̃ ꝑcedit ꝓdeat eiuſdẽ hñs nãm recte filiꝰ dr̃ eiuſq; ꝓductio gñatio. P. Ex his que tibi ꝓpoſui ueras ↄ̃nes accepiſti. ſꝫ ⁊ aliã ↄtẽplare theologiã. aliã eni in diuinis ꝑceſſionẽ accipe opꝫ ꝙ illã que uerbi eſt. itelligẽdi eni actũ oẽꝫ ſequit actio appetitiua. Inter appetitiuas ãt opatiões amor pñm eſt. appetitiuus eni motꝰ circulo agit. appetibile eni mouet appetitũ. ⁊ appetitꝰ motꝰ tẽdit in appetibile tanq̃ ad ſuũ pñm. pª itaq; imutatio appetitꝰ ab appetibili amor uocat. qui nihil aliđ eſt ꝙ appetibilis cõplacẽtia. ex hac ãt cõplacẽtia que amor eſt ſequit motꝰ in appetibile q̃ deſideriũ dr̃. qđ eſt boni nõ adepti. Ultimo eni quies que gaudiũ noiat qđ boni ẽ adepti. hec ãt ſic dicta ſint ut videas q̃lit amor pñm ẽ. lꝫ amor ⁊ deſideriũ ac gaudiũ alit in diuinis ſumant ꝙ ſcḋm hũanũ accepta ſũt modũ ſcḋm quẽ amor paſſio eſt. In diuinis ãt paſſio actio intra ſe manẽs queadmoduꝫ intelligẽdi actꝰ. Cũ igit in deo ꝑfecta ſit cognitio ĩ eo erit ⁊ amor ꝑfectꝰ in q̃ ꝑceſſio q̃dã ſcḋm opationẽ appetitiuã exprimit ſic ĩ uerbo per opationẽ itellꝰ. Eſt ãt inter opationẽ itellc̃ualẽ ⁊ appetitiuã dr̃ia. Intellc̃ualis eni opatio ac ẽt oĩs cognitiua opatio ꝑ hoc cõplet ꝙ cogſcibilia quodãmõ in cogſcẽte exiſtũt. ut in ſẽſu ſẽſibilia ⁊ itelligibilia in itellc̃u. at appetitiua opatio ſcḋm ordinẽ quẽdã uel motũ appetẽtis ad res appetitui oblectas cõplet. Cũ igit ea q̃ occultũ hñt ſui motꝰ pñm nomẽ accipiãt ſpũs. ut uẽti dicti ſpũs: q2 afflatiõis eoruꝫ pñm nõ appet. ⁊ arteriaꝝ ẽt reſpiratio ⁊ motꝰ ab intrinſeco ⁊ occulto pñº ꝑcedẽs ſpũs uocat. ↄgrue ſcḋm ꝙ diuina hũanis ſig̃ri pñt ipſe diuinꝰ amor nomẽ accepit ſpũs. Amor ãt q̃ñq; ex corꝑea ⁊ mãli nã ꝑcedit. ⁊ hic immũdus eſt. q2 ꝑ eũ mẽtis turbat puritas. q̃ñq; v̈o ex ſpũalis nãe ꝓꝑetate: ut cũ itelligibilia amãt bõa ⁊ q̃ rõni ↄueniũt. ⁊ hic amor purꝰ ẽ. In deo ãt mãlis amor locũ nõ hꝫ. recte igit diuinꝰ amor nõ ſolũ dr̃ ſpũs ſed ſpũs ſcũs ut diuini amoris puritas exprimat. D.

Uideo q̃re diuinꝰ amor dicat ſpũs ſcũs adhuc itelligẽ cupio an hic amor q̃ ut dixiſti ſcḋm opationẽ appetitiuã ꝑceſſus q̃dã ẽ: ab vno ſolo ꝑcedat. P. Patet qm̃ q̃s nihil amare p̃t itelligibili ⁊ ſcđ amore niſi qđ actu ꝑ intellc̃m ↄcipit. Cõceptio ãt itellꝰ v̈bũ eſt. opꝫ igit ꝙ amor oriat a uerbo. uerbũ ãt dei filiũ dici nece eſt ut ſupra diſertũ eſt. opꝫ igit ſpm̃ ſcm̃ eẽ a filio. v̈bũ ãt qđ filiꝰ dictũ eſt ut oñſuꝫ ẽ a pr̃e ꝑcedit. ab itellc̃u eni v̈bũ ꝓdit. q̃re opꝫ ſpm̃ ſcm̃ a pr̃e ꝑcedẽ ꝑ filiũ. D. Uidet ꝙ ſpũs ſcũs a pr̃e filio mediate ꝑcedat. nõ g̃ imediate ꝑcedit a pr̃e. P. In q̃libet actiõe ſuppoſitũ agẽs ⁊ v̈tutẽ q̃ agit attẽde. ignis eni calefacit calore. Si igit in pr̃e ⁊ filio ↄſideret v̈tꝰ q̃ ſpirãt ſpm̃ ſcm̃. nulluꝫ ibi cadit mediũ. eſt eni vna ⁊ eadẽ nũo v̈tꝰ ſpiratiua ĩ pr̃e ⁊ filio. ⁊ idõ eq̃lit ab utroq; ſcḋm hãc ꝑcedit ſpũs ſcũs. nec te moueat ſi aliq̃ñ dicat pñr uel ꝓꝑe de pr̃e ꝑcedẽ ſpũs ſcũs. hoc eni dictũ accipe: qm̃ filiꝰ hãc v̈tutẽ hẽt a pr̃e. Si ãt ipſe ꝑſõe ſpirãtes attẽdant. ſic cũ ſpũs ſcũs a pr̃e ⁊ filio coiter ꝑcedat iuenit ſpũs ſcũs imediate a pr̃e ꝑcedẽ inq̃tũ ab eo eſt. ⁊ mediate inq̃tũ a filio ẽ ſicq; dr̃ ſpũs ſcũs ꝑcedẽ a pr̃e ꝑ filiũ. ad hoc ãt mãlis ꝑceſſiõis exẽplũ lꝫ inſufficiẽs accipe ad ſig̃ndũ imãlẽ diuinaꝝ ꝑſonaꝝ ꝑceſſionẽ. Abel enim imediate ꝓceſſit ab adã inq̃tũ adã pr̃ eiꝰ fuit. ⁊ mediate ẽt dr̃ ꝓceſſiſſe inq̃tuꝫ eua fuit mr̃ eiꝰ que ab adã ꝑceſſit. D. Tua rõ mee plene ſatiſfecit q̃õni. adde q̃ſo ⁊ apian illa ſũma idẽptitas quã inter v̈bũ ⁊ dicẽtẽ uł ut alĩs utar noibꝰ iter filiũ ⁊ pr̃em eẽ docuiſti inter ſpm̃ ſcm̃ ꝑcedẽtẽ: ⁊ pr̃eꝫ ⁊ filiũ ſpirãtes accipiẽda ſit. P. Sicut diuinũ itelligẽ eſt eiꝰ eẽ. ſic ⁊ amare eiꝰ ẽ ipſiꝰ eẽ. ⁊ ſicut deꝰ ſemꝑ actu itelligit ⁊ ſeipm̃ itelligẽdo oĩa itelligit ſic ſemꝑ actu amat ſe. ⁊ ſeipꝫ aut bonitatẽ ſuã amãdo oĩa amat. ⁊ ſicut dei filiꝰ qui eſt uerbũ dei ſubſiſtẽs ĩ nã diuina coetnꝰ eſt pr̃i ꝑfectꝰ ⁊ vnicus: ſic ⁊ hec oĩa de ſpũ ſcđ fateri nece eſt. Ex hoc ẽt intelligẽ potes ꝙ cuꝫ oẽ ſubſiſtẽs in nã intelligẽte apud latinos ꝑſona dicatur apud grecos aũt ypoſtaſis dicẽ opꝫ. qm̃ v̈buꝫ dei qđ filiꝰ noiat quedã ſit ypoſtaſis ſiue ꝑſona. idẽq; de ſpũ ſcđ dicẽ opꝫ. nulli ãt dubiũ eſt: quin ẽt deꝰ a quo v̈bũ ⁊ amor ꝑcedit res ſit ſb̃ſiſtẽs: ut ſic ẽt dici queat ypoſtaſis uł ꝑſona. hocq; mõ in diuinis ↄgrue tres ponunt ꝑſone. ꝑſona. ſ. pr̃is. ꝑſona filĳ. ꝑſona ſpũs ſci. nec has tres ꝑſonas ꝑ eẽntiã diuerſas itelligas eẽ. ſic eni itelligere ⁊ amare dei eiꝰ eſt eẽ: ita v̈bũ ⁊ amor eiꝰ ipa ſũt dei eẽntia. Quicq̃d aũt abſolutũ de deo abſolute dr̃: nõ aliud eſt ꝙ dei eẽntia. nõ eni deꝰ uł magnus eſt aut potẽs aut bonꝰ accñtal̃r: ſꝫ ꝑ ſuã eẽntiã. at tres ꝑſone uł ypoſtaſes ĩ diuinis nõ dicunt ꝑ aliq̃d abſolutũ diſtincte: ſꝫ ꝑ ſolas relõnes que ex v̈bi ⁊ amoris ꝑceſſiõe ꝓueniũt. D. Qm̃ hec oẽꝫ trãſcẽdũt mẽtẽ hũanã q̃ſo latiꝰ explica diſtinctionẽ hãc quã in diuina accipis ſimplicitate. hec eni que tractas ꝑnecia eẽ vident hũane mẽti. pñª eni ſũt circa que modicus error nõ modicũ obeſſet. P. Proceſſio v̈bi gñatio dr̃: ex gñatiõe ãt pr̃nitatis ac filiatiõis relõnes ꝓueniũt. ꝑſona itaq; filĳ a pr̃is ꝑſona ſolũmõ pr̃nitate ac filiatione diſtinguit. oĩa v̈o alia coiter ac indifferẽter de utroq; dicunt. ſicut eni pr̃ dr̃ uerꝰ deꝰ oĩpotẽs etnꝰ ⁊ queq; talia: ſic ⁊ filiꝰ. ꝑceſſio ãt ſpũs ſci gñatio nõ ẽ. iter itellc̃ꝫ eni ⁊ uolũtatẽ hec dr̃ia ẽ. itellꝰ eni actu fit eo ꝙ res itellecta ſcḋm ſilitudinẽ ſuã ĩ itellc̃u exiſtit. q̃re ꝑceſſio q̃ ſcḋm rõnẽ itellꝰ ↄſiderat ſcḋm rõnẽ ſilitudis ẽ. ac idõ gñatiõis nomẽ accepit: q2 oẽ gñans ſibi ſilẽ gñat. taliſq; ẽ v̈bi ꝑceſſio: at uolũtas ĩ actu fit: nõ ꝑ hoc ꝙ aliqua uoliti ſilitudo in uolẽte fiat. ſed q2 uolũtas iclinationẽ hẽt q̃dã in reꝫ uolitam. ꝑceſſio itaq; que ſcḋm uolũtatis actionẽ attẽ

f

[Marginal notes:]

…pceſſiõe …ũs ſci que …ꝑ moduꝫ …oris.

Qꝛ ſpũs ſcũs eſt a pr̃e ⁊ filio. ⁊ de idẽptitate trium perſonarum.

De diſtictiõe que per relõnes eſt in diuinis. ⁊ q̃re ꝑceſſio ſpũs ſci nõ dr̃ gñatio

UVA. BHSC. IyR_143_4

ditur.nō ſm rōnē ſilitudinis ſed impellētis poti⁹ ac
mouētis in aliqd:qlis ꝓceſſio eſt que per amoris eſt
modum in diuinis:nō ut genituꝫ aut ut filius ꝓcedit.
ſed ut ſpūs quo noie nō ſolū occultuꝫ motus ṗnᵐ ut
ſupra tetigi.ſed quedā etiā vitalis motio ⁊ ipulſio de
ſignat.ſꝫ ꝙ ad faciēdū aliqd moueri uł ipelli ex amo
re aliqd dr̄.ꝓceſſio itaqꝫ amoris nō dicta eſt gn̄atio.
nec nomē ꝓpriū hēt.Un̄ nec relationes que ſm hanc
accipiunt ꝓceſſionē noia hn̄t ꝓpa.uerum relatio ṗnci
pij ꝓceſſiois hui⁹ innoiate ſpiratio.relatio vō a ṗnᵒ
procedētis ꝓceſſio uocat.pſona itaqꝫ ſpūs ſci a pſo
na pr̄is/⁊ a pſona filij ſolū ſpiratiōe ac ꝓceſſiōe diſti
guit.oia alia vō coia ſūt.nā ſic pr̄ oipotēs eſt pfectus
de⁹etern⁹bon⁹ ⁊ hi⁹ alia/⁊ ſilr fili⁹.hec eadē de ſpū
ſancto enūciant veriſſime.Quia igit pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūs
nō diſtinguunt in nā deitatis:ſꝫ ſolū relatiōib⁹ ꝯueni
enter tres pſone nō dicunt tres dij.ſꝫ vn⁹ uerus ac p
fect⁹de⁹.Jn hoib⁹ eni tres pſone tres dicunt hoies.
⁊ nō vnus hō.eo ꝙ hūana nā que trib⁹coīs eſt diffe
rēter ꝯuenit eis.ſm diuiſionē mālē que oino in deo lo
cū nō hēt.Quare cū in trib⁹ſint hūanitates tres nūo
differētes/ſola hūanitatis rō in eis iuenit coīs.Jn tri
bus aūt diuis pſonis nō tres deitates nūo differētes
ſꝫ vnā ſimplicē deitatē eē opꝫ.cū nō alia ſit vbi eſſen
tia.⁊ alia amoris in deo ab ipſi⁹dei eēntia.Quare nō
tres deos ſꝫ vnū deū ꝓpter vnā ſimplicē deitateꝫ in
trib⁹ pſonis ꝯfiteri neceſſe ē.D.Breui ⁊ apto ſermo
ne ſacr̄m mirabile reſeraſti trinitatis ac vnitatis diue.
ac ṗdictarū relationū ſufficiētiā ⁊ rōnē a te intelligē
deſidero.P.Ut in phia pᵃ expſſuꝫ eſt.relatio ois uel

De ſufficien
tia diuinarū
relationum.

ſupra qtitatē ut duplū ⁊ dimidiū.uel ſup actioneꝫ ⁊
paſſionē ut faciēs ⁊ factū.pr̄ ⁊ fili⁹:dn̄s ⁊ ſeru⁹:⁊ hi⁹
talia fundat.qtitas aūt cū in deo nō ſit q ſine qtitate
magn⁹eſt.ſic Aug⁹ ait.ꝯſtat realē relationē in deo eē
nō poſſe niſi ſup actiōe fundatā.nō aūt ſup actiones
ſm qs aliqd extriſecū a deo ꝓcedit.relatiōes eni dei
ad creaturas reales nō ſūt in ipſo/ſꝫ rōis tm̄.relōnes
igit reales in deo accipi nō pn̄t niſi ſm actiōes ſꝫ qs
eſt ꝓceſſio in deo nō ex̄ ſꝫ itra.Tales aūt ꝓceſſiōes
due tm̄ ſūt.qrū vna ſꝫ itell̄s actionē accepta eſt que
uerbi eſt ꝓceſſio.alia vō ſꝫ uolūtatis actionē que eſt
amoris ꝓceſſio.ſm aūt harū qlibet ꝓceſſionū rela
tiones oppoſitas accipe opꝫ duas ut vna ſit ꝓcedētis
a ṗnᵒ.alia vō ṗncipij ipſi⁹.ꝓceſſio itaqꝫ uerbi ut ſu
pra oſtēdi gn̄atio dicta eſt.Relatio itaqꝫ ṗncipij gn̄a
tionis pr̄nitas eſt.relatio vō ꝓcedētis a ṗnᵒ filiatio.
ꝓceſſio āt amoris gn̄atio nō ē.nec nomē hꝫ ꝓpͥum ut
an̄ dixi.nec relōnes q ſꝫ ipaꝫ ſūt ſpiratiōis tn̄ nomē
relōni q ṗncipij ē accōmodatū ē.ꝓceſſio vō relōni q
procedētis eſt a ṗnᵒ ꝙ vt⁹ſpiratiua vna ⁊ eadē i pr̄e
⁊ filio ꝓceſſio:lꝫ ambab⁹cōe nomē ſit ꝓceſſiōib⁹ ap
propriata ē.ſpiratiōis tn̄ ac ꝓceſſiōis noia ṗdcis ac
cōmodata relōnib⁹/ad ꝓceſſiōes ipas uel origines/
nō ad relōnes ptineāt.D.Diſtiguē videris iter origi
nē ⁊ relōnē qſi origo nō ſit relō cū ſpiratiōis ⁊ ꝓceſ
ſiōis noia ad origies poti⁹ ꝙ ad relōnes ſpectare di

Q nō origo
ſꝫ relatio cō
ſtituit ⁊ diſti
guit pſonas.

cas lꝫ ſint relōnibus accōmodata.P.Jn diuis pſonis
duo iueniunt.origo.ſ.⁊ relō ſm q pſone dīnt.duo tn̄
hec iter ſe re nō dīnt.ſꝫ mō tm̄ ſignificādi.origo eniꝫ
p modū act⁹ut gn̄atio.relō vō p modū foꝛe ut pr̄ni
tas ſigtur.ſic ⁊ natiuitas p modū act⁹.p modum vō
foꝛe filiatio.qm̄ igit origo ṗoꝛ relōne eē videt:ſꝫ in
tell̄m videt eni relō ad originē ſeq.opinati ſūt qdam
ꝙ in diuis ypoſtaſis ꝯſtituat ⁊ diſtiguat origine ſꝫ ꝙ
ſigtur cū dr̄.q eſt ab alio a quo ali⁹.⁊ ꝙ relō pr̄nitatis
⁊ filiatiōis ꝯſequat ad ꝯſtōnē ⁊ diſtinctionē pſonaruꝫ.
ac ꝙ p relōnes ṗfatas ꝯſtitutio ⁊ diſtictio pſonarum
oñdat.ex hoc eni ꝙ pr̄ dr̄ oñdit a quo ali⁹.⁊ p hoc ꝙ
filius oñdit q ab alio ut dicūt hi.⁊ ſi nō relōnib⁹ypo
ſtaſes ꝯſtituant ⁊ diſtiguant nō tn̄ ut putāt p aliquid
abſolutū fit ypoſtaſuꝫ ꝯſtitutio ⁊ diſtictio.ipſe eni ori
gines ut aiūt relōnes ipoꝛtāt cū gn̄ans ad genitū ſic
pr̄ ad filiū dicat.Eſt āt hec opio falſa.cōſtitutiuū eni
ac diſtictiuū ypoſtaſis itelligi pōt aut foꝛmalr ut quo
ꝯſtituit ⁊ diſtiguit queadmodū hūanitate hō.⁊ ſocra
citate ſocrates.aut qſi via ad ꝯſtōneꝫ ⁊ diſtictionē.ut
ſi dicas.qm̄ ſoꝛtes eſt hō uel ſoꝛtes gn̄atione ſua que
via eſt ad foꝛmā q foꝛalr ꝯſtituit.origo igit alicuꝰ in
telligi nō pōt ut ꝯſtitutiua ac diſtictiua ei⁹ niſi ꝓpter
id qd foꝛalr ꝯſtituit ⁊ diſtiguit.Si eni gn̄atiōe nō in
ducat hūanitas nunq̄ hō ꝯſtitueret gn̄atiōe.nō eniꝫ
ypoſtaſis filij ꝯſtituit natiuitate ſua niſi inq̄tū itelligi
tur ꝙ ei⁹ natiuitas ad aliqd terminat qd ipaꝫ ypoſta
ſim foꝛalr ꝯſtituat.relō aūt q filiatio dr̄ eſt ad quā na
tiuitas terminat.Erit igit filiatio foꝛalr ꝯſtituēs ⁊ di
ſtiguēs ſibi filij ypoſtaſim.nō aūt origo nec relō i ori
ginē itellecta que ſicut ⁊ origo ipa nō ſigt aliqd ad
huc ſubſiſtēs in nā ſꝫ in nāꝫ tēdēs.Uerū qꝛ diuꝫ ypo
ſtaſum eiuſdē nāe eadē rō eſt ꝯſtōnis ac diſtictionis.
id ſic in filio ſic ⁊ in pr̄e itelligē opꝫ qm̄ ypoſtaſis pa
tris ꝯſtituat ⁊ diſtiguat pr̄nitate ipſa.nō aūt gn̄atiōe
actiua neqꝫ relōne in gn̄atiōe icluſa.D.Hec oēm hu
manū itell̄m excedūt q tā ieffabili amenitate ꝙ utili
tate icōpꝛehēſibili plena ſūt.ac id maiori idigēt decla
ratiōe.infirmi eni oculi debilitas excellētē nō bn̄ pa
tit claritatē.P.Ut circa hāc altiſſimā theologiā ue
rū attigas itellige qm̄ relōnes nō origines ypoſtaſes
cōſtituūt ⁊ diſtiguūt qd tali poteris aliqualr cape rō
ne.pr̄nitas eni eſt ipa diua eēntia.pari āt rōne pr̄ ē idē
qd de⁹.pr̄nitas igit ꝯſtituēdo pr̄em ꝯſtituit deū.⁊ ſic
pr̄nitas lꝫ ſit eēntia/tn̄ cois nō eſt ſic eēntia.ita ⁊ pr̄
lꝫ ſit idē qd de⁹nō tn̄ cōe eſt ut de⁹ ſꝫ ꝓpriū.pr̄ itaqꝫ
de⁹ inq̄tū de⁹eſt:eſt diuā hn̄s nāꝫ.inq̄tū vō pr̄ ē pro
priū ab alijs diſtictū.Un̄ ē ypoſtaſis que ſigt aliquid
ſub ſiſtēs in nā aliq ab alijs ſūptū.per hūc itaqꝫ modū
pr̄nitas ꝯſtituēdo pr̄eꝫ ꝯſtituit ypoſtaſiꝫ.Adhuc alia
declaratiōis via idē inſpicias.de rōne ypoſtaſis duo
ſūt.Primū qdē eſt qd p ſe ſubſiſtēs ſit ⁊ in ſe iduiſa.
Scōm vō eſt ꝙ ab alijs ſit diſa ypoſtaſib⁹eiuſdē nāe.
ſi ēt ꝯtigat in eadē nā alias nō eē ypoſtaſes.nō enim
adā min⁹erat ypoſtaſis qn̄ alie ypoſtaſes in humana
nō erāt nā.Semp igit opꝫ itelligē ypoſtaſiꝫ gn̄antē
an̄ gn̄ationē.q̄tū ad id qd ſubſiſtit ypoſtaſis in ſe vna
exn̄s.nō tn̄ inq̄tū eſt ab alijs ypoſtaſib⁹ eiuſdeꝫ nāe
diſticta.ſꝫ p ſolā hi⁹gn̄ationē q poſt ypoſtaſiꝫ itelligi
tur.alie ypoſtaſes eiuſdē nāe originēt.ſic adā nō fuit
diſtict⁹ ab alijs ypoſtaſib⁹ eiuſdē nāe priuſq̄ mulier
ex ei⁹coſta foꝛmaret ⁊ ei⁹ filij ꝓpagarent ab ipo.Jn
diuis āt nō multiplicant ypoſtaſes niſi p ꝓceſſionem
aliaꝝ pſonaꝝ ab vna.pr̄i⁹igit ē itelligē ypoſtaſiꝫ pr̄is
inq̄tū ſubſiſtēs ē ꝙ gn̄ationē.nō tn̄ pr̄i⁹inq̄tū ē diſti
cta ab alijs ypoſtaſib⁹eiuſdē nāe q nō ꝓcedūt niſi hac
gn̄atiōe ſuppoſita.Relōnes āt in diuis ⁊ ſi cōſtituant
ypoſtaſes:⁊ ſic faciāt eas ſubſiſtētes.hoc tn̄ faciūt in
q̄tū diua ſūt eēntia.relō eni inq̄tū eſt relō nō hēt ꝙ
ſubſiſtat uel qd ſubſiſtē faciat.hoc eni ſoli⁹ ſbe eſt.di
ſtiguūt vō relōnes inq̄tū relōnes ſūt.ſic eni oppōnē
hn̄t.Reliquit igit ꝙ ipa pr̄nitatis relō inq̄tū eſt cōſti
tuēs ypoſtaſiꝫ pr̄is ꝙ hꝫ inq̄tū ē idē ſbe diue ṗintel
ligat gn̄ationi.Scōm vō qd diſtiguit ſic gn̄atio pꝛei
telligat pr̄nitati.eodē āt mō natiuitas ſꝫ itellꝫ ṗcedit
ypoſtaſiꝫ nati.cū itelligat via ad ipaꝫ ypoſtaſiꝫ.eſt eni

UVA. BHSC. IyR_143_4

via in ſbāz gn̄atio. D. Cōcludis ꝙ reľo diuina inq̄tū
idez eſt qꝺ diuina eēntia ꝯſtituit pſonā aut ypoſtaſiz.
⁊ pintelligit origini ſeu gn̄ationi. inq̄tū vͦ dcā reľo:
reľo eſt ad aliū reſpiciēs ex̄ ſic opponē hꝫ. ⁊ ab alĳs
diſtiguit ypoſtaſibꝰ. ſicqꝫ origo ſeu gn̄atio reľoni pre
intelligit que ypoſtaſim ꝯſtituit. P. Sic inq̄ eſt ut re-
petis. epilogādo igit ſic accipe. qm̄ pᵃ opinio que fal
ſa eſt dicit qm̄ pſone diuine ꝯſtituunt ⁊ diſtinguuntur
origine ſed oñdunt reľone. Scđa vͦ que uera eſt dic̄
qm̄ ꝯſtituunt ſeu diſtinguunt: ac etiā oñdunt reľone:
ut pr̄nitate ac filiatiōe ⁊ nō per hoc tātū qꝺ dr̄: a quo
aliꝰ ſine gn̄atione ⁊ qui ab alio ſine natiuitate. Sabel
lius vͦ 3ᵃᵐ que heretica eſt poſuit. dixit enim ꝙ nec
origine nec reľone ſed rōne ſola ⁊ non re ꝯſtituunt ⁊
diſtinguunt pſone diuine ⁊ ſolo oñdunt noīe. In diui
nis eni poſuit ſolū reľonē rōnis que in ordine cōſiſtit
intellcūū adinuicē. ⁊ nō reľonē realē que in ordine rei
ad rem ꝯſiſtit. D. Si reľo ꝯſtituit ypoſtaſim ut dicis:
remota reľone per intellm̄ non remanebit ypoſtaſis.
Sola eni illa que ad eēntiā ptinent diuinā ſupeſſe vi
dent: ſi reľones tollant. nō igit ypoſtaſes que reľonibꝰ
ſolis diſtinguunt ſtabūt. q̄d igit: quō iudei ac gētiles
in deo ypoſtaſim intelligūt nullā diſcernētes reľonez
in diuinis: deū enim dicūt rez q̄dā eē per ſe ſubſiſten
tez nec pr̄nitatē nec filiationē in deo cognoſcētes. ni-
hilominꝰ deū ypoſtaſim q̄dā eē fatent ab oī re diſtin
ctam creata. P. Ut ſupra tetigi opinati ſūt q̄dā ypo-
ſtaſim non reľone: ſed origine ſola ꝯſtitui ⁊ diſtingui.
ipſamqꝫ reľonē ꝯſequi originē pſonaꝝ ſic̄ originis ter
minuz quo q̄dē termino aut reľone deſignat originis
cōplemētū. iōqꝫ ad q̄dā ptinere dicūt dignitatē reľo
nem ipſam. q̄re cū pſona dignitatis nomē eſſe videat
reľone circa ypoſtaſiz intellecta dicebāt pſonā ꝯſtitui
⁊ iō putabāt hiꝰ reľonē pſonā nō ypoſtaſim ꝯſtituē.
quare ⁊ q̄dā reľones diuinas pſonalitates uocabant.
Uñ quēadmodū apud hoīes ꝯtingit remotis ab ali
quo hoīe his que ad dignitatē ptinēt que ipm̄ faciūt
pſonā eē eiꝰ remanet ypoſtaſis. ſic in deo ꝯtingē pu-
tant ut remotis per intellm̄ reľonibꝰ hiꝰ ſeu pſonali-
tatibꝰ a pſonis ypoſtaſes remaneant nō aūt perſone.
Uerū q2 ſupra oſtēdi reľones prefatas etiā ypoſtaſes
conſtituere ac diſtinguere q̄q̄ apud homines ypoſta
ſes relationibus non conſtituantur. nō enim de rōne
ſunt ypoſtaſuz: in q̄bus hoc ſolum īcludit ut vna res
per ſe ſubſiſtēs ſit ypoſtaſis in ſe indiuiſa. ideo in deo
reľonibꝰ remotis per intellm̄ ſic̄ pſone ſic nec ypoſta
ſes remanēt. remoto eni ꝯſtitutiuo alicuiꝰ rei remoue
tur ⁊ id qꝺ per illud ꝯſtituit. de rōne igit ypoſtaſis di
uine reľo eſt. nō aūt de rōne humane ypoſtaſis. at iu-
dei uere ac gētiles deū ītelligūt vnā tm̄ ypoſtaſim in
ſe vnā intelligētes eā diuiſam tm̄ ab his que alterius
ſunt nāe. que q̄dē diſtinctio per ipſam ſit eēntiā diuā.
apud aūt hoīes ypoſtaſis intelligit diſtincta eē ab eo
qꝺ eiuſdē eſt nāe a quo diſtingui niſi tm̄ per reľonem
nō pōt. D. De reľonibꝰ hiꝰ diuinis ulteriꝰ ed iſſere. an
reľo diuina realis in deo ſit ut ſupra tetigiſti: uľ ꝯꝫ rō
nem tm̄. ⁊ ſi realē eā ꝓbaueris utrū ſit idem cū eſſen
tia ac pſona diua. P. Tres pſonas eſſe vniꝰ eēntie fi
des recta eē docet in deo. nūs aūt oīs aliquā ꝯſequit
diſtinctionē. opꝫ igit in deo aliquā eē diſtinctionē. nō
ſolū aūt reſpectu creaturaꝝ que a deo per eēntiā dif
ferūt: quā iudei fatent ac gētiles. ſed reſpectu etiā ali
cuius in diua ſubſiſtētis eēntia. hec aūt diſtinctio ꝯm
aliquid abſolutū eē nō pōt. q2 q̄cq̄d abſolute in diuis
predicat diuinā eēntiaz ſigt: ⁊ hinc ſequeret ꝙ pſone
diuine per eēntiā diſtiguerent: qꝺ hereſis arriana do

An remotis reľonibꝰ maneāt ypoſtaſes.

An reľo ſit diuia eēntia.

cuit. opꝫ igit ꝙ nō per abſolutū aliq̄d ſed per ſola re-
latiua in diuinis pſonis attēdat diſtinctio. que rōnis
tm̄ eē nō pōt. que eni ſola differūt rōne deinuicē illa
predicari ꝯtingit. ꝓnᵐ eni dr̄ eſſe finis: q2 pūctū vnū
ꝯm rem ꝓnᵐ eſt ⁊ finis. lꝫ rōne differat. hinc āt ſeque
ret ꝙ pr̄ eſſet filiꝰ ⁊ filius pr̄. cum iponant noīa ad ſi-
gnificandū rōnes nominū. ⁊ ſic etiaz pſone in diuinis
nō niſi ꝯm noīa diſtinguerent qꝺ hereſis aſſeruit ſa-
belliana. opꝫ igit dicē reľones in deo quaſdā res eē. in
deo igit eſt realis reľo. Realis aūt reľo nō pōt itelli-
gi niſi ꝯn̄s q̄titatē aut actionem ſeu paſſionē. In deo
aūt q̄titas nec ꝯtinua nec diſcreta eē pōt. nec etiā cū
q̄titate aliq̄d ſilitudinē hn̄s niſi multitudo quā facit
reľo. reľo enim hec preintelligitur multitudini ⁊ vni
tas que cōpetit eēntie ad quaz ſequit reľo, nō realis:
ſed rōnis tm̄ quā hoc ꝓnomē idez iportat. ut cum dr̄
q2 diuina eēntia eſt ſibi eadē. hiꝰ eni reľo rōnis in quo
dam ꝯſiſtit ordine alicuiꝰ ad ſeipm̄ ꝯm aliq̄s eiꝰ ꝯſide
rationes duas quē adinuenit rō. Reliquit ḡ reľo rea-
lis que actionē ſequit in deo fore. nō q̄dē in aliqꝺ pa
tiens trāſeūtē. in deo eni mā nō eſt. q̄re nec aliq̄d pa-
tiens. ſed manētē in agēte q̄lis eſt intelligē ⁊ uelle. ꝯꝫ
aūt has actiones ſupra reľones diſtinxi diuas. Si re
latio realis in deo eſt ꝯn̄ter fateri opꝫ ꝙ ipſa ſit eſſen
tia diuina. In reľone enim nām intellige accn̄tis cuiꝰ
eē eſt ī eē ſbto. ⁊ hec nouē accn̄tis gn̄ibꝰ cōe eſt. ſicqꝫ
reľo inherēs dr̄ ſic̄ oē accn̄s ꝯm cōem accn̄tis rōnez
hoc itaqꝫ mō reľo in deo exn̄s diue eēntie eadem eſt:
idē cū ea hn̄s eē. diuina eni ſimplicitas nihil in ſe a ſe
patit alienū. Inſup in reľone rōnē ꝓpͣam aduerte ſic̄ in
q̄libet gn̄um. in q̄titate eni rō ꝓpͥa eſt. qm̄ ſbe men-
ſura eſt. In q̄litate vͦ ſbe diſpoſitio ⁊ ſic de alĳs. hic
qꝫ in cōparatiōe ad ſbm rō accepta eſt. In reľone āt
ꝓpͥa ſignificādi rō eſt: nō in cōparatiōe ad id in quo
eſt. ſed ut ad aliq̄d ex̄. ad qꝺ opponē hꝫ. ſic āt reľo ad
aliq̄d dr̄. Hocqꝫ mō in reľone nō hitudo ad eēntiā: ſꝫ
ad ſuū oppoſitū ſignificat: atqꝫ aſſiſtens dr̄ q̄ſi ſignifi
cās reſpcm̄ ꝯtigētē quodāmō ipſaz rē relatā ꝓut ab
ea in alterū tēdit. Hoc āt ſolo mō porretanꝰ reľonem
attēdit. dicēs eā tm̄mō aſſitētez ſeu extriſecus affixā
dixitqꝫ ex hoc reľonē nō in pſonis eſſe ſed eis aſſiſte
re. ⁊ q2 diua eēntia eſt in pſonis opinatꝰ eſt reľonē nō
eſſe eēntiā diuā. ſequit ⁊ aliꝺ incōueniēs: q2 nō eē ac
cn̄tia reľones dicē opꝫ. ſi aſſiſtētes tm̄ ſunt nō inherē
tes. accn̄tis eni inherē eſt ꝓpͥum. q̄re ex hoc ſequet ēt
qm̄ reľo nō res erit. oīs eni res aut ſba aut accn̄s eſt.
ſed ꝯm rōnē tm̄ eē fateri opꝫ. ut antiquoꝝ dixerūt q̄-
dā reľonē de ſcđis eē intellectis. In diuis igit reľo in
herens eſt ꝯm cōez accn̄tis nāz lꝫ in deo diua ſit ſba.
qꝺ eni in deo eſt deꝰ eſt. ſꝫ tn̄ ꝓpͥaz reľonis rōnē nō ut
inherēs ſignificat. ſic̄ ⁊ actio nō ſignificat q̄dez ut in
agente: ſꝫ ut ab agēte quā tn̄ in agēte eſſe ꝯſtat. ⁊ reľo
inherēs q̄dē eſt: ſꝫ nō ut inherens ſignificat. Reľo ita
qꝫ ꝯm rez diua eſt ſba. nō tn̄ ꝑ modū ꝑdicat ſbe pp ſi
gnificādi modū ſpālē. quo nō ut ī deo exn̄s ſignificat
ſed ad alteruz ex̄. alia igit rō eſt ſbe ⁊ reľonis ⁊ rōni
utriqꝫ aliq̄d in re que deꝰ eſt rn̄det. nec tn̄ res hec di-
uerſa eſt: ſed vna ⁊ eadē. qꝺ āt duabꝰ rōnibꝰ res vna
rn̄deat hoc ꝯtigit ꝑcipue qm̄ neutra rō ipſā pfecte rē
cōprehendit. ⁊ attēde qm̄ lꝫ reľo ſupra eſſentiā diuaz
rem aliquā nō addat ſꝫ rōnē tm̄. reľo tn̄ res aliq̄ eſt. ſi
cut ⁊ bonitas in deo res aliq̄ eſt lꝫ ab eēntia nō niſi rō
ne differat. idē de ſapia dicas ac alĳs attributis. iōqꝫ
ſicut ea que ad ſapiam ptinēt ut ītelligē ⁊ alia hiꝰ rea
liter deo ꝯueniūt ſic ⁊ id qꝺ reľonis ꝓpͥuz eſt realis op
poni videlꝫ ⁊ diſtinguere realr̄ in diuinis inuenitur.

UVA. BHSC. IyR_143_4

diſtinctio itaqꝫ que ſm relōnes in diuinis attēdit:nō in
eſſentia diſtinctionē deſignat.ſed in hoc ſolum qđ eſt
ad aliqđ per modū originis ſe hēe.⁊ ſi eniꝫ ut dixi re
latio idē ſit qđ diuina eſt eēntia nō tñ per modū eēntie
ſigt.eo ꝙ nō per modū in eo exñtis:ſed per aſſiſtētis
modū ſeu ad aliud ſe hñtis:in his iam colligē potes
qm̄ i diuinis relo realis eſt.⁊ ex hoc pꝫ qm̄ diuina eſt eēn
tia:⁊ ulteri⁹ tibi liquere pōt qm̄ eadeꝫ relo pſona eſt
diuina.Si eni idem eēntia diuina eſt qđ pſōa ⁊ relo eēn
tia eſt ipſa erit ⁊ pſona.hāc itaqꝫ idēptitatē ītuētes q̄
daꝫ relones ſeu ꝓpetates eē pſonas eē arbitrati ſunt:
porretanoꝝ deteſtātes errorē.nō tñ eas in pſonis eē
dicebāt.prepoſitinus eni ꝓpetates i diuinis nō ponebat
niſi ſꝫ loquēdi modū pp pſōaꝝ diuinaꝝ ſimplicitatē.
Uñ ꝓpetatē in abſtracto ſignificatā in ꝯcretū reſolue
bat q̄re cū in diuinis pñitas dī de⁹ pr̄ intelligit.ſic ſi di
catur tuā rogo benignitatē.i.te benignū.at ſi bñ attē
dis noib⁹ ꝯcretis ⁊ abſtractis uti diuine nō p̄iudicat ſim
plicitati.ſm eni ꝙ aliqđ itelligit ſic noiat.intells aūt
human⁹ ad ipſam diuinā ſimplicitatē ptingē nequit ſꝫ
ꝙ in ſe eſt ꝯſiderādū.iōqꝫ ſm modū ſuū diuina apphē
dit ⁊ noiat ſm.ſ.ꝙ in reb⁹ inuenit ſenſibilib⁹ a qb⁹ co
gnitionē accipit.in qb⁹ q̄dē ad ſignificādum formas
ſimplices noib⁹ utit abſtractis.ad ſignificādū vō res
ſubſiſtētes ꝯcretis utit noib⁹.Uñ ⁊ diuina rōne ſimpli
citatis p noia ſigt abſtracta:rōne vō ſubſiſtētie ⁊ cō
plemēti per noia ꝯcreta.nō aūt ſolū noia eēntialia in
abſtracto ⁊ ꝯcreto ſignificare opꝫ.ut cuꝫ deitas dī ⁊
de⁹ aut ſapia ⁊ ſapiēs.ſed ēt pſonalia ut cū pñitas dī
⁊ pr̄.Hereticis eni querētib⁹ quō tres pſone ſint vn⁹
deus ⁊ quō ſint tres pſone.ſic rñdet ꝙ eēntia ul deita
te ſunt vnū.ſic oportuit eſſe noia aliq̄ abſtracta q̄bus
rñderi poſſit pſonas diſtingui.hi⁹ aūt ꝓpetates ſūt uel
notiones in abſtracto ſignificate ut pñitas ⁊ filiatio.
⁊ iō in diuinis ſignificat eēntia ut qđ.pſona vō ut quis.
ꝓpetas aūt ut quo.opꝫ igit ponē ꝓpetates in diuinis que
q̄dē ſignificant in abſtracto:ut quedā pſonaꝝ forme
cum de rōne igit forme ſit ut in eo ſit cuius forma eſt
oportebit ꝓpetates in pſonis eē.⁊ tñ eas eē pſonas ſi
cut eēntia in deo dī eē que tñ de⁹ eſt.pſona igit ⁊ ꝓpe
tas ſunt idē re.rōne aūt differūt.Et ꝓpetas q̄dē i eēn
tia dī eē per modū idēptitatis ſolū.in pſonis vō per
modū q̄dē idēptitatis ſm reꝫ.ſed q̄tū ad ſignificādi
modū ut forma in ſuppoſito eē dī.⁊ iō ꝓpetas detinat
⁊ diſtinguit pſonā.nō aūt eēntiā.Ulteri⁹ aūt attende
qm̄ ſimplicitas diuina cōpōnē māe ⁊ forme que in crea
tis eſt excludit:idē in diuinis eſt abſtractū ⁊ ꝯcretuꝫ ut
deitas ⁊ de⁹.abſtractū eni formā ꝯcretuꝫ ex forma ⁊
mā cōpoſitū ſignificare ſolet.ſm aūt hāc in diuinis ſim
plicitatis diuine idēptitatē ꝓpetas pſonalis ſiue pſone
ꝯſtitutiua:cū pſona ideꝫ eſt:eadē rōne qua abſtractū
cū ꝯcreto eſt idē.Eſt enim pſonalis ꝓpetas ipſa pſona
ſubſiſtēs.pñitas eni ipſe pr̄ eſt.⁊ filiatio fili⁹ eſt.⁊ ꝓ
ceſſio ſpūs ſcūs.Diuia iterū ſimplicitas cōpōnē ſbti
⁊ accñtis excludit:q̄re q̄cq̄d deo attribuit ei⁹ eſt eēn
tia.ſapia eni ⁊ virt⁹ idē in deo ſunt.ambo eni diuina ſūt
eēntia.ſꝫ vō hāc diuine ſimplicitatis idēptitatē ꝓpetas
nō pſonalis cū pſōa idē eſt eo ꝙ oē qđ deo attribuit
ei⁹ eſt eēntia.Sic eni cōis ſpiratio cū pſona pr̄is ⁊ cū
pſona filij idē eſt.nō ꝙ vna pſona ſit p ſe ſubſiſtēs.ſꝫ
ſic vna eēntia ē i duab⁹ pſōis ſic ⁊ vna i duab⁹ pſōis
eſt ꝓpetas.D.Doctrinā tuā ſaluberrimā ſic epilogan
do colligo qm̄ in diuinis relo eſt.ut arrij hēſis locū nō
hēat.q̄ ſꝫ aliqđ abſolutū pſōas voluit differre.Eſt ⁊
hec relo real nō ſꝫ rōnē tm̄:ut ſabellij ꝯfutet error.
Eſt ⁊ hec realis relo nō tm̄ aſſiſtēs:ſed inherens:ut

ipſa diuina ſit eēntia ac pſōa.ut porretani tollat deuia
tio.Eſt ⁊ p̄fata relo realis inherēs ut eēntia ſit ac pſo
na diuina in pſonis exñs ad modū extracti in ꝯcreto ul
fore in ſuppoſito.lꝫ hec different expreſſeris.ſic eni p
ſonalis relo in pſona eſt:ut ipſa ſit pſōa p ſe ſubſiſtēs
nō ſic āt de relone illa que pſonalis nō eſt ut ſit pſōa
p ſe ſubſiſtēs.ſꝫ ut in duab⁹ ſit pſonis ſic eēntia in eiſ
dē exiſtit diuina.Ex hoc āt ātiq̄ theologi p̄poſitini ſup
plet defect⁹ q̄ pſonaꝝ ſimplicitati derogare metuēs
ꝓpetates ul relones ut in abſtracto ſignificatas in pſo
nis nō poſuit.ſꝫ pſonas eē tm̄ nō aduertēs:qm̄ lꝫ pſo
ne ſimplices ſint pñt tñ abſqꝫ ſimplicitatis p̄iudicio ꝓ
prie pſonaꝝ rōnes in abſtracto ſignificari ut tua teti
git declaratio.P.Breuit detinata collegiſti:ſꝫ adhuc
qđ dixi apti⁹ itellige aliquā relonē in pſona:nō āt pſo
nā fore.ꝯſtat eni pſonā pr̄is ad duas referri pſōas.ſ.
filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄.nō āt relone vna ut p̄fat⁹ antiquus in
tellexit theologus.ſic eni vna ⁊ eadē relone ille due
pſone referent ad pr̄em.cū q2 in diuinis relo ſola trini
tatē multiplicet:iā vna erit pſona fili⁹ ⁊ ſpūs ſcūs.nec
valet qđ ille dicebat:qm̄ ſic deus vnomō ſe ad creatu
ras hꝫ que ad deū ſe diuerſimode hñt:ſic pr̄ vna relo
ne ad filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄ refert.qui tñ ad pr̄em duab⁹ re
ferunt relonib⁹.i deo eni relo realis ad creaturas nō
reqrit.rōnis āt relones in deo multiplicare incōue
niens nō eſt.at in pr̄e relonē opꝫ eē realē q̄ ad filiū ⁊
ſpm̄ ſcm̄ refert.q̄re ſm duas relones filij ⁊ ſpūs ſci que
ſūt filiatio ⁊ ꝓceſſio qb⁹ ad pr̄em referunt in pr̄e erūt
relones due p̄dictis duab⁹ corñdētes que ſūt pñitas
⁊ ſpiratio:que ēt filio cōis eſt.hiſqꝫ duab⁹ pr̄ ad filiuꝫ
⁊ ſpm̄ ſcm̄ refert.haꝝ āt vna in pr̄e eſt ⁊ pr̄ eſt que eſt
pñitas.relo q̄dē pſōalis.alia vō i pr̄e q̄dē ē:ſꝫ pr̄ nō
eſt q̄ ē ſpiratio.relo nō pſōalis.cū igit niſi vna nō ſit
pr̄is pſōa nece fuit ſeorſū relones i abſtracto ſignifica
ri.D.Hec additio p̄detinatis nō iutilis fuit ſꝫ necia.
q̄ſo āt ut p̄tactaꝝ relonū ſeu ꝓpetatū ſufficiētiā ac rō
nē qb⁹ utunt theologi apias.P.Taꝫ relones ꝙ ꝓpeta
tes notiōes vocant.Notio āt dī id qđ cogſcēdi rō ꝓpa De ſufficien tia notionū
eſt diuinā pſonā.diuine āt pſone ſm originē mltiplicant
que ē alti⁹ ex alia ꝓceſſio,ut a quo ali⁹ ⁊ q̄ ab alio.ſꝫ
eni hos duos modos inoteſcē pſona pōt.pſona itaqꝫ
pr̄is p hoc ꝙ ab alio ſit inoteſcē nequit.ſꝫ ex hoc ꝙ a
nllo ē ex q̄ inaſcibilitas ei⁹ ē notio ingtū vō aliq̄s ab
eo ē:⁊ notiōe q̄ pñitas ē inoteſcit q̄ ad filiū dī.⁊ no
tione q̄ cōis eſt ſpiratio q̄ ad ſpm̄ ſcm̄ refert.Fili⁹ vō
p hoc ꝙ ab alio ē inoteſcit naſcēdo.⁊ hoc q̄dē filiatio
ne.p hoc vō ꝙ ali⁹ ab eo notione quā cū pr̄e cōeꝫ hꝫ
ſpiratione.Spūs vō ſcūs p hoc ꝙ ab alio ul ab alijs
eſt ꝓceſſiōe inoteſcit.nō p hoc ꝙ ab ipſo ſit ali⁹.non
eni pſōalis exiſtit emanatiōis fecūdus.haꝝ āt notio
nū.5.ſunt ſole q̄tuor ꝓpetates ꝓpe loquēdo.cōis eni ſpi
ratio duab⁹ ꝯuenit pſōis:q̄re ꝓpetatis rōne caret.ſt ⁊
ſole q̄tuor ex his relones.inaſcibilitas eni relo nō eſt
noie igeniti ſignificata niſi reducta.negatio eni ad af
firmatiōis gen⁹ ut nō hō ad ſbe gen⁹ reduci ſolet.aut
nō albū ad q̄litatē.filij āt relo ac ꝯñter ſpūs ſci ꝓceſſio
nāe ordine filij gñationē p̄ſupponēs noie igeniti aut
inaſcibilis de pr̄e negat.remoto eteni a pr̄e ꝙ genit⁹
nō ſit.cū tñ gñationis ſit pn^m:ꝯñter hēs ꝙ ꝓceſſiōe
ſpūs ſci ꝓcedēs nō ſit.eo ꝙ ſpūs ſcūs gñatiōis nō eſt
ꝓn^m:ſꝫ ꝓcedēs a genito.hacqꝫ cā innaſcibilitas pr̄is
ꝓpetas p filij natiuitatis ꝓuationē poti⁹.q̄ p ſpūs ſci ꝓ
ceſſionis remotionē ſignificat.utraqꝫ eni ꝓceſſio tā fi
lij q̄ ſpūs ſci inaſcibilitatis noie negat a pr̄e.ꝯuenieti⁹
etiam p̄mā pr̄is ꝓprietate filij negat natiuitas q̄ ſpi
ritus ſancti ꝓceſſio.qm̄ hoc ſpeciale nō ſortit nomen

UVA. BHSC. IyR_143_4

pretactaꝝ aūt notionum tres q̄dē pſonales ſunt.i.pſonaꝝ ꝯſtitutiue ut pr̄nitas q̄dez pr̄is.filiatio v̄o filij.ꝓceſſio āt ſp̄ūs ſci.due v̄o nō pſonales ſꝫ pſonaꝝ dicunt ut cōis ſpiratio ac inaſcibilitas.haꝝ eni q̄libet rō eſt diuā cog̃ſcēdi pſonā ꝛ ſi pſonā nō ꝯſtituat.D. Hec notionū diſtictio utilis eſt.cur igiť ſic dr̄ deꝰ vnꝰ ꝓpť eēntie vnitatē ꝛ ꝓpť trinitatē pſonaꝝ trinꝰ.nō ēt q̄nus dr̄.qm̄.5.ſunt notiones:P. Eſſentia in diuinis ut res quedā ſignificat ſic ꝛ pſone diue.notiones v̄o ut rōnes quedā nō ut res pſonas notificātes ſignificāt. ꝛ iō nō q̄nꝰ dr̄ deꝰ.ſꝫ vnꝰ dicať ul' trinꝰ.D. Ambiguitatis nubilū breui amouiſti rōne.de relonū itaq̄ diſtictione ꝛ an relo eēntia ac pſona ſit diua declaraſti.reſtat ut ediſſeras an relo vna in diuinis ſit idē qȯ altera ul' realr̄ diſtinguať ab ea.P. Relatiua ſm̄ rōnez eoꝝ ꝓpam ſoluz ad aliud reſpectū ſignificāt.cū alia nouez gn̄a ſm̄ eoꝝ rōnē ꝓpam iherens aliq̄d ſbto ſignificēt. ut in q̄titate mēſura eſt.ꝛ in q̄litate diſpoſitio.reſpectus igiť quē ſignificāt ea que ad aliq̄d dicta ſūt i reꝝ nā q̄nq̄ ꝯſiſtūt.alique eni res ſm̄ ſuā nām adinuicē iclinationē hn̄t ꝛ ordinē.taleſq̄ relones realeſ eē opꝫ. In corpe ſiq̄dē graui iclinatio eſt ꝛ ordo ad locū mediuz.q̄re realis reſpectꝰ in corpe graui eſt reſpectu loci medij.q̄nq̄ v̄o reſpectꝰ nō in ipſa reꝝ nā ſꝫ in rōnis ꝯferētis vnū alteri apphēſiōe ꝯſiſtūt.taleſq̄ relones tm̄ rōnis eē dicunt.ut cum rō hoiem aiali cōparat ut ſpēm ad genꝰ.cū igiť aliq̄d ab eiuſdē nāe pn̄o ꝓcedit: tam ꝓcedēs q̄ id a quo ꝓcedit in eodē nāe ordie ꝯueniunt.erūtq̄ reales eoꝝ adinuicē reſpectꝰ.ꝓceſſiōes aūt in diuinis in idēptitate ſunt nāe.q̄re relones ſm̄ ꝓceſſiōes accepte diuas reales erūt. Si āt in nāe diuerſitate a deo aliq̄d ꝓcedat utputa creatura.deuſ utiq̄ ex̄ totiꝰ creature ordinē erit.nec ex eiꝰ nā ad creaturaſ hitudo erit.ꝛ iō nec relo realiſ.uerū qm̄ ſub diuino creature ꝯtinent ordie ꝛ in eaꝝ nā eſt depēdentia ad ſuā cāz in creaturis ipſis ad deū relonē opꝫ eē realē. Cū igiť in diuinis relones ut dixi ꝯſtet eſſe reales ꝛ oppoſitio i diuinis realis erit.de rōne eni relonis eſt ad alteꝝ reſpectꝰ ſm̄ q̄ aliq̄d alteri relatiue opponiť.oppō āt i rōne ſui diſtinctionē includit.q̄re ꝛ in deo realis erit diſtinctio.nō q̄dē ſm̄ rez abſolutā in q̄ vnitas ac ſimplicitas ſūma eſt:ſed ſꝫ rē relatā in q̄ diſtinctio iueniť qm̄ igiť de rōne relonis realis ē realis oppō realiſq̄ ꝯn̄ter diſtinctio in diuinis reales erūt relo ꝛ oppō ac diſtinctio ut fateri neceſſe ſit:qm̄ relo vna ab altera realiter diſtinguat,ſꝫ eadē relo idez realr̄ ſit qȯ eēntia ac pſona diua.D. Adhuc dubiū de relonibꝰ reſtat diuinis aduerto eni in deo tam ex ꝓceſſiōe etna q̄ ex ideaꝝ multitudine q̄ etiam ex creaturaꝝ tꝑali ꝓductione oportē reſpectꝰ ac relones quaſdā aſſignari.qȯ diuie ſimplicitati ꝯſonū nō videť:diuerſitatis huiꝰ rōnē ēt ſi qua eſt a te intelligē cupio. P. Ut a notioribꝰ icipiā rōnē q̄onis reddē ꝓpoſite relonē noueris q̄dā inter deū ꝛ creaturas eſſe.relo eni ut boetiꝰ ēt docuit non ſig̃t ut in ſbto manēs:ſed ut in trāſitu quodā ad aliȯ. alia eni accn̄tia ut i ſbto manētia ſig̃nt ut ſupra tetigi. q̄re porretanus nō ſine rōne relonē dixit aſſiſtētez nō inherentē eſſe.qȯ igiť alicui attribuiť ut ab eo in aliū ꝓcedēs:cū ipo cōpoñē nō facit.ſic nec cū agēte actio que in trāſitu ꝯſiſtit quodā.iōq̄ ꝓbatuz eſt qm̄ in ad aliq̄d motꝰ eſſe nō pōt.ſine mutatiōe eni eiꝰ qȯ ad alterū refert pōt relo deſinē ex alteriꝰ mutatiōe ſola.ſic etiā motꝰ nō eſt ſm̄ actionē ſed methacē mutari dicať de ocio exiens in actū.hec āt in actiōe aut relone nō ꝯtingeret ſi aliq̄d ut in ſbto manēs ſignificarēt.ꝯ rōnem igiť ſimplicitatis nō eſt relonū multitudo que inter ipm̄ deū eſt ꝛ alia a ſe.imo q̄to aliq̄d ſimpliciꝰ eſt tāto eiꝰ virtꝰ minꝰ limitata exiſtit.ac ad plura ſe eius extēdit cālitas.ois eni virtꝰ vnita plus infinita eſt q̄ virtꝰ multiplicata ut in liº legis de cauſis.vide in exēplo q̄ magis ſimpx maioris eſt virtutis ꝛ pn̄m pluriū ac per hoc multipliciꝰ relatuz intelligiť.pūctū eni plurium eſt q̄ linea pn̄m ꝛ linea q̄ ſupficies.hoc igiť ipꝫ q̄ methaca de deo relatiue dicunť eiꝰ ſūme ſimplicitati nō videť derogare. Inter pn̄m itaq̄ ꝛ ea que a pn̄º emanāt relonē aliquā itelligē opꝫ.nō originis ſolum ſm̄ q̄ a pn̄º oriunť plura:ſed etiā diuerſitatis.opꝫ eni effectū a cā ſua diſtingui.cū ſui cā nihil exiſtat. Ad ſūmā igiť dei ſimplicitatē ꝯſequiť.qm̄ infinite hitudies ſeu relones inter creaturas ꝛ ipm̄ deuz exiſtūt.ſm̄ q̄ ipſe creaturas ꝓducit a ſeipſo diuerſas.ſibi tn̄ aliq̄liť aſſilatas.relones āt hiꝰ que in deo ſūt ad ſuos effectꝰ in deo realr̄ nequeūt eē.oium eni entiū eſt vna pª mēſura que deꝰ eſt.cōparať āt deꝰ ad alia entia ſicut ſcibile ad ſciam humanā qȯ eiꝰ eſt mēſura.ex eo eniz q̄ res eſt ul' nō eſt dr̄ orō uera ul' falſa.ſcibile āt ſꝫ relatiue ad ſciaz dicať:tn̄ relo in ſcibili ſm̄ rē nō eſt ſed tm̄ in ſciā.ſcibile aūt ad ſciam nō referť ſed ſcia ad ipm̄.q̄re Ar.dixit.qm̄ ſcia relatiue dr̄:nō q̄ ipſa referat:ſed alia referunť ad ipſaz.nō ſunt igiť relones dicte realr̄ in deo. Et attēde cū eniz relo realiſ in ordine vniꝰ rei ad aliā ꝯſiſtat in ſolis illis inueniť hiꝰ relo mutua in q̄bꝰ ex utraq̄ pte eadē eſt ordinis rō vniꝰ ad alteꝝ. hec āt in oibꝰ relonibꝰ q̄titatē ꝯn̄tibꝰ repiť.cū eni q̄titatis rō ab oi abſtracta ſit mā ſēſibili eiuſdē eſt rōnis in oibꝰ nālibꝰ corpibꝰ q̄titas.ꝛ iō pari rōne q̄ vnum hn̄tiū q̄titatē realr̄ ad alteꝝ referť ꝛ alteꝝ ad ipm̄. hēt āt vna q̄titas ad aliū ordinē ſm̄ menſure ꝛ mēſurati:totiꝰ ꝛ ptis rōnē ꝛ alioꝝ hiꝰ que q̄titatē ꝯſequūtur. In relonibꝰ āt que actionē ꝛ paſſionē ſeu v̄tutez actiuā ꝛ paſſiuā ꝯſequunť nō ſemp mutuuſ ordo ē ex utraq̄ pte.opꝫ eni id qȯ rōnē hꝫ patiētis ꝛ moti ſeu cāti hr̄e ordinē ad agēs ul' mouens ſeu cāns cū ſemp effectꝰ a cā pficiat ꝛ ab ipſa depēdeat.q̄re ad ipſaz ſic ad ſuū pfectiuū ordinať.agētia āt etiā ſiue mouentia aut cāe aliq̄n ordinē ꝛ ipſa hn̄t ad patientia ul' mota: ſeu cāta in q̄tū in effectu ipo ul' paſſiōe ul' moto qȯdā attēdiť bonū.ꝛ pfectio agentis ul' mouētis ſic in agētibꝰ pꝫ.que p actionē ſilitudinē ſue iducūt ſpēi: per ꝯn̄s ꝓpum ꝯſeruāt eē ſm̄ q̄ poſ̄e eſt p ꝓpe ſpēi eſſe. In oibꝰ alijs ēt hoc idē māifeſtū eſt que mouēt ul' agunt ad cām.ex ipſo eni ſuo motu ad effectꝰ ꝓducēdoſ ad bonū cāe ordinant. Idēq̄ in oibꝰ alijs eſt in q̄bꝰ bonū cāe ex effectu ꝓuenit. Quedā v̄o ſunt ad que alia ſic effectꝰ ordinant ul' q̄litercūq̄ ab eis mota ul' paſſa ipſa v̄o oino ab eiſdē ubi ordinanť.q̄ ſic extrinſeca oino ſunt ab illo actionū gn̄e ul' virtutū q̄s talis ꝯſequtur ordo.utputa ſcia eſt que ad ſcibile referť.ſciēs eni per actū itelligibilē ordinē hꝫ ad rem ſcitā que extra aiam eſt.ipſa āt res extra aiam exn̄s oino nō attingiť ab actu tali.actꝰ eni intell's nō trāſit in exteriorē māz mutādā.q̄re ꝛ ipſa res que extra aiam eſt:ex̄ genꝰ itelligibile oino eſt.ꝛ iō relo que ꝯſequiť actū itell's in re ex̄ aiam exn̄te eſſe nō pōt eadez de ſenſu ad ſenſibile rō eſt.ſꝫ eni ſenſibile organū imutet ſenſus in actione ſua ꝛ per hoc relonē hēat ad organū ipꝫ:ſic alia agētia nālia ad ea que ab eis patiunť:hiꝰ tn̄ altatio a ſenſibili in organo facta ſenſum in actu nō pficit:qui per actū v̄tutis ſenſitiue pficiť.cuiꝰ q̄dē actꝰ expers oino eſt ſenſibile ex̄ aiam exn̄s. Sic ēt ad colūnā cōparať hō ut dexter rōne virtutis motiue que i hoie eſt ſm̄ quā cōpetit ei dextrū ꝛ ſiniſtrū:ante ꝛ retro:ſurſuz ꝛ

An relo ab alia relatione diſtinguatur realiter.

De diuerſitate relonuz in diuinis triplici Et pmo de relonibꝰ que ſūt inter creaturas ꝛ deū.

UVA. BHSC. IyR_143_4

deoꝛſum. ⁊ iõ relõnes hi⁹ in hoīe uel aīali reales ſūt.
nõ aūt in re que tali caret virtute. Sic ⁊ nūm⁹ ex̄ ge-
nus illi⁹ actiõis eſt per quā p̄cium fit: que eſt inter ho
mines ꝯuentio facta. Sic ⁊ hõ ex̄ artificialiū actionū
gen⁹ eſt ſm̄ quas ſibi imago ꝯſtituit. ⁊ iõ nec hõ relõ
nem hēt realē ad ſuā imaginē: nec nūm⁹ ad p̄ciuʒ. ſed
ecõuerſo. de⁹ āt nõ agit per actionē mediā ſic̄ oē nāle
agens uel mouēs agit actionē uł motū actiõe media
que inter agens ⁊ paſſuʒ mouens ⁊ motū media eſt.
agēſqꝫ ⁊ paſſuʒ mouēs ⁊ motū in hi⁹ media ꝯueniūt
actione. ut ex hoc agēs inq̄ꝝtū agens eſt ex̄neū nõ ſit
a gn̄e patiētis inq̄ꝝtū patiens eſt. Vn̄ in utroqꝫ realis
oꝛdo eſt vni⁹ ad alterū. ⁊ p̄cipue cuʒ ipſa actio media
ſit quedā ipſi⁹ agentis ꝑfectio ꝓpꝛia ⁊ per ꝯn̄s id in
qđ terminat̄ actio eiuſdē eſt agentis bonū. hec itaqꝫ
actio media cum de⁹ agit nõ intelligit̄ a deo ꝓcedēs:
⁊ in creatura terminata. ſed ſua actio ſua eſt ſb̄a: ⁊ qc
qđ in ea eſt ex̄ gen⁹ cāta eē oīno exiſtit, per qđ qdeʒ
creatura ad deū refert̄. nec iteꝝ aliqđ creatori accre-
ſcit bonū ex creature ꝓductione. q̄re ſua actio maxie
liberalis exiſtit ut Auic̄. dixit. pꝫ etiā ex his qm̄ non
mouet̄ de⁹ ad hoc qđ agat: ſʒ abſqꝫ oi mutatiõe ſua
mutabilia facit. Vn̄ relinquit̄ ꝙ in deo nõ ſit relõ rea-
lis ad creaturas. lʒ realis ſit relõ creature ad deū ſic̄
effect⁹ ad cām. nā opꝫ ꝙ res hn̄tes oꝛdineʒ ad aliqđ
realiter ad illud referant̄: ⁊ ꝙ relõ in eis res aliq̄ ſit.
oēs āt creature oꝛdinant̄ ad deū ut ad p̄nm ⁊ ut ad fi
nem. hic aūt oꝛdo relõ quedā eſt: aut quedā ad deuʒ
depēdētia. rerū enim oꝛdo adinuicē eſt ꝓpt̄ oꝛdineʒ
ipſaꝝ rerū ad ſuū p̄nm: ſic̄ oꝛdo partiū exercit⁹ adin
uicē ad ducis exercit⁹ bonū oꝛdinē hꝫ ⁊ dependētiā.
⁊ oꝛdo partiū vniuerſi ad ipſi⁹ vniuerſi bonū oꝛdinā
tur qđ de⁹ eſt. in hoc aūt rabi moyſes defecit ꝓbare
uolens rõnē inter deū ⁊ creaturā nõ eē. eo ꝙ de⁹ cuʒ
coꝛpus nõ ſit: nec ad tp̄s nec locū relõnē nõ hēat ꝯſi
derauit enim ſolā relõnē que q̄ꝛtitatē nõ que actionē
uel paſſionē ꝯſequit̄. D. Luculenta oñdiſti ꝓbatione
realē relõnē ad effect⁹ ſuos in deo nõ eē. ſʒ an ad eaſ
dem aliā ꝯſtiterit eē relõnē in deo ulteri⁹ ap̄i. P. Infi
ciari nemo põt intelligēs, quin ſaltē ſm̄ rõnē relõ ad
creaturas in deo ſit. ſic̄ enim realis relõ in oꝛdine rei
ad rem ꝯſiſtit. ſic rõnis relõ in oꝛdine eſt intellcuū. Et
vnus qdē intellcuū oꝛdo eſt per intellm̄ inuentus. res
eni ex̄ aīam nāle hēt eſſe. itellecte võ in itellcu hn̄t eē
intellcuale. his āt intells in ſeipſo reb⁹ exn̄tib⁹ adiue
nit intētiões que ſunt gen⁹ ⁊ ſpēs ⁊ hi⁹. ſm̄ āt hi⁹ intē
tiones eſt rerū 3m eē qđ eſt intētionale. ⁊ ſic̄ eē p̄m ad
phiſicū. 2m võ ad methaphiſicū. ſic 3m ad logicū ꝑti-
net. he aūt intētiones per intellm̄ inuēte ⁊ reb⁹ intel-
lectis ꝓut intellecte ſunt attribute relõnes rõnis ap-
pellant̄: q̄s intells ꝯſiderās oꝛdinē ei⁹ qđ in intellcu eſt
ad res que ex̄ aīam ſunt uel oꝛdinē itellcuū adinuiceʒ
adinuenit ut dixi. tales aūt rõnis relõnes in deo non
pono. Alius võ intellcuū oꝛdo nõ iuētus eſt ꝑ itellm̄
ſed ex q̄dā neceſſitate poti⁹ ꝯſequit̄ intelligēdi modū
intells eni intelligit aliqđ in oꝛdine ad aliud. haſqꝫ re
lationes nõ ei qđ in intellcu eſt: ſed ei qđ eſt in re intel
lect⁹ attribuit. ⁊ hoc qdē ꝯtingit ſm̄ ꝙ aliq̄ nõ hn̄tia
oꝛdinē oꝛdinate intelligunt̄. lʒ intells itelligat illa nõ
hr̄e oꝛdinē. Ad hoc āt ꝙ aliq̄ oꝛdinē hēant opꝫ utrū
qꝫ fore ens: ⁊ utrūqꝫ eē diſtinctū. eiuſdē eni ad ſeipꝫ
oꝛdo nõ eſt: ⁊ utrūqꝫ oꝛdinabile eē ad alterū. Qn̄qꝫ
itaqꝫ p̄a ꝯditione nõ ſeruata intellcus accipit aliq̄ duo
ut entia: quoꝝ alteꝝ tm̄ uel neutrū eſt ens. ſic̄ cū duo
accipit futura uel vnū pn̄s ⁊ alteꝝ futuꝝ ⁊ intelligit
vnū cum oꝛdine ad alterū dicēs vnū eē pꝛius altero.

he igit̄ relõnes tm̄ rõnis ſunt utpote intelligēdi mo-
dum ꝯn̄tes. Qn̄qꝫ võ nõ ſeruata ꝯditione 2a accipit
intells vnū ut duo ⁊ cū quodā oꝛdine ea intelligit ut
cū aliqđ idem eē ſibi dr̄ taliſqꝫ relõ ſilr̄ eſt rõnis tm̄.
Qn̄qꝫ aūt 3a nõ ſeruata ꝯditione duo accipit ut oꝛdi
nabilia adinuicē. inter que tn̄ oꝛdo nõ eſt medi⁹. imo
alterū eoꝝ eſſentialr̄ oꝛdo eſt cū ut cū dr̄ relõnē ſube
accidere. relõnis eniʒ relõ talis ad qđcūqꝫ aliud tm̄
rõnis eſt. Qn̄qꝫ etiā accipit intells aliqđ cū oꝛdie ad
aliud: non qꝛ oꝛdo ſit in eo. ſed qꝛ termin⁹ eſt oꝛdinis
alteri⁹ ad ipm̄. intells eni ſcibile accipit ut terminum
oꝛdinis ad ipm̄ ſcibile. ⁊ ſic cū quodā oꝛdine ad ſciaʒ
ſig̃t nomē ſcibilis relatiue. Sic igit̄ intells aliq̄ noīa
relatiua deo attribuit inq̄ꝝtuʒ ipſe deū accipit ut t̃mi-
nuʒ relõnū creaturarum ad ipm̄. relõnes itaqꝫ t̄pales
hi⁹ que deo attribuunt̄ nõ reales ſunt ſed rõnis tm̄.
in reb⁹ qdē a deo ꝓductis reales ſunt relõnes uel re
ſpectus p̄dicti. in deo āt ſūt ſm̄ rõnē ſolā. D. Jam de
relõnib⁹ que ſm̄ rõnē in deo ſunt: in reb⁹ võ ſm̄ rem
plene tractaſti. nunc de aliꝫs ſi qui in deo ſunt reſpecti — De rõnib⁹ ⁊ relõnib⁹ que idee dicunt̄.
bus ꝓſequere. qui diue nõ repugnēt ſimplicitati. P.
Alios etiā opꝫ in deo reſpect⁹ ponē p̄ter eos qui di-
cti ſunt. ⁊ hi qdē nõ in reb⁹ ſunt creatis ut p̄dicti: ſed
in deo in quo tn̄ reales nõ ſunt. ſic̄ illi qui ꝑſonas di-
ſtinguunt. reſpect⁹ aūt ſunt itellecti a deo. D. Vn̄ que
ſo cauſant̄ reſpect⁹ iſti: nunqđ a reb⁹ cān̄t uel a deo:
uel a reb⁹ ⁊ a deo? P. Reſpect⁹ iſti nõ a reb⁹ cān̄t ſed
a deo cõparāte eēntiā ſuā ad res. eſſentia eni diua in
q̄ꝛtum ſilitudo eſt uel rõ hui⁹ rei ⁊ illi⁹ idea grece noia
tur. latine võ foꝛma. creatura āt quelibet ꝓpaʒ hꝫ ſpēʒ
ſm̄ qđ aliquo mõ ſilitudinē ꝑticipat eſſentie diue. ſic
igit̄ inq̄ꝝtum de⁹ cogſcit eſſentiā ſuā ut ſic imitabilē a
tali creatura cogſcit ſuā eſſentiā ut ꝓpam rõnē ⁊ ideā
huius uel illi⁹ creature. intelligit itaqꝫ de⁹ rõnes pꝛo
pꝛias pluriū rerū que plures ſunt idee uel reſpectus:
aut rerū ſilitudines ſeu rõnes. ſi enim tales reſpectus
diuos ideas aut foꝛmas ſiue rõnes ſiue ſilitudines re
rum appellaueris nõ erras. Videre etiā iaʒ liqdo po
tes qm̄ eoipſo ꝙ de⁹ ſuā intelligit eēntiā ab hac uł il
la creatura ſm̄ ꝑfectionē aliquā imitabilē eſſentiam
ſuā cõparat ad res ꝑticipātes ipſi⁹ eſſentie ꝑfectiões
ſʒ diuerſos rerū gradus. ideoqꝫ dixi hos reſpect⁹ a deo
cāri cõperate eēntiā ſuam ad res: eoſdēqꝫ reſpectus
quos ideas ſeu rõnes noīo in deo pono. cū eni oꝛdo
vniuerſi per ſe a deo creat⁹ ſit ⁊ intētus ab ipſo opoꝛ
tuit ꝙ ideā oꝛdinis vniuerſi hr̄et. opꝫ eni in agēte p̄-
exiſtē ſilitudinē rei fiēde. ſiue ſm̄ eſſe nāle p̄exiſtat ſi
agēs fuerit nāle. ut cū ignis ignē ⁊ hõ hoiem gn̄at. ſi
ue ſm̄ eē itellcuale ſi agens fuerit artificiale. ſeu per in
tellʒ agēs: ut cū edificatoꝛ domū fabꝛicat. ſic igit̄ opꝫ
in mēte diua p̄exiſtere foꝛmā ad cui⁹ ſilitudinē mun-
dus ſit fact⁹. hecqꝫ foꝛma idea dr̄. Ratio aūt alicuius
toti⁹ ꝑfecte hēri nõ põt niſi rõnes eoꝝ ꝓpꝛie hēant:
ex qb⁹ totū ꝯſtituit̄. edificatoꝛ eni foꝛmā dom⁹ nõ cõ
ciperet niſi apud ipm̄ rõ ꝓpa cuiuſlibet partiū ei⁹ exi-
ſteret. opꝫ igit̄ in mēte diua ꝓpas diuʒ rerū rõnes que
vniuerſum ꝯſtituūt p̄exiſtē. hoc etiā Aug⁹ aſſerit di-
cēs ꝙ ſingula a deo ꝓpꝛiꝫs rõnib⁹ creata ſunt. in deo
igit̄ idearū ſeu reſpectuū uł rõnū multitudo exiſtit: cū
idee nomē p̄nr̄ impoſitū ſit: ut ad creaturā reſpectū ſi
gnificet. q̄re nec ꝑſonale nomē eſt ⁊ pluralr̄ i diuis dr̄.
at vbi nomē ut ad dicētē p̄nr̄ notet reſpectū iſtitutū ē
⁊ ex ꝯn̄ti ad creaturā inq̄ꝝtū de⁹ itelligēdo ſe ēt crea-
turā itelligit. q̄re vbū vnicū tm̄ eſt ꝑſonalr̄ dcm̄. idea
rū multitudo tn̄ ſimplicitatē nõ tollit diuā. ꝑati eni
foꝛma in mēte ꝑantis eſt: ſic id qđ itelligit̄. nõ āt ſic

UVA. BHSC. IyR_143_4

ſpẽs q̃ itellr̃ que forma eſt faciẽs itell'z in actu.forma eni domꝰ in edificatoris mẽte eſt aliqd ab eo itell'm: ad cuiꝰ ſilitudinẽ formãt mãz in domũ.ꝯ ſimplicitatẽ aũt nõ ẽ itell's diui ꝙ m̃lta itelligat.ſi aũt p ſpẽs pl'es itell's eiꝰ formaret/ſimplicitati eiꝰ derogaret. Sũt igiẽ in diuina mẽte idee ſiue reſpectꝰ pl'es ut itellecti ab ipo nõ ut ſpẽs qbꝰ itelligat deꝰ:ſ; p ſuã ſimplicẽ eẽntiã ab ipſo diuo itell'u cõpatã/ad pfectiões ſinguloꝝ pticipatiũ ſupeminẽtẽ eiuſdẽ eẽntie diue bonitatẽ ſeu pfectionẽ que ſũt ⁊ que nõ ſũt:que fuerũt ⁊ que nõ fuerũt que erũt ⁊ que nõ erũt oĩa itell'it.nõ aũt dicã pl'es in deo artes aut ſapiãs. Ars eni ac ſapia ut quo intell'it deꝰ ſignẽ:nõ ut ꝙ itelligat queadmodũ idea que id eſt qõ a deo itell'r.nõ eni ſolũ multas res deꝰ itell'it p ſuã eẽntiã.ueruẽtiã itell'it ſe multa itelligẽ p ſuã eẽntiaz.hoc aũt itelligẽ ẽ pl'res rerũ rõnes aut ideas pl'res eẽ in itell'u diuo ut itellectas. D. Hec ardua plana feciſti.at hic remanet ambiguitatis reſiduũ:quõ que nõ lo ſũt tpe in deo ideas hẽant que reſpectꝰ dicũt diui ad effectꝰ cõpati. P. Idea appellatiõe poſita ut pn̄m gñonis rerũ ac earũdẽ cognitiõis ad utrũqꝫ ꝑut in diua ponit mẽte ſe hẽt:⁊ ut pn̄m factiõis rerũ eſt exẽplar uel ſilitudo dici põt ad practicã ptinẽs cognẽm hocqꝫ mõ ſe ad oĩa hẽt que aliq̃ tpe eẽ acceperunt i rerũ nã. Ut aũt pn̄m cognis exiſtit,pe rõ dĩ ad ſpeculatiuã ſpectãs ſciaz:⁊ ſe ad oĩa hẽt que a deo cognoſcũt ſ; rõnẽ,ꝑaz p modũ ſpeculatiõis ẽt ſi nullo fiat tpe.potẽtiã eni ſuã cõprehẽdit deꝰ que ad alterã ipoztat reſpectũ in rõne pncipij.eſt eni potẽtia actiua pn̄m agendi in aliõ ut Ari.placuit.p; igiẽ qm̃ poᵃ dei dĩ p reſpectũ ad fcã ſ; rei ṽitatẽ.uel ẽt que ab ipſo fieri potuerũt:⁊ ſi nunq̃ fiãt.eoꝝ eni que nec fuerũt nec ſunt nec erũt:ſ; deꝰ practicã nõ hẽat cognẽ niſi tm̃ ṽtute: nec ipſoꝝ in deo fuerit idea ingtũ exẽplar ẽ.hũit tñ eoꝝ cognẽ ſpeculatiuã:eo ꝙ ſuã ifinitã cõprehẽdit potẽtiã que diua eẽntia ẽ.⁊ eoꝝ in deo fuit idea:ingtũ idea eſt rõ. D. Dubitatio mea deciſa eſt:ſi in deo alie ſũt relõnes uel reſpectꝰ ad alia,ꝓcedas. P. Relõnes in deo reales eſt qbꝰ diue diſtiguunt pſone ſupra latiꝰ dictũ eſt.hec tn̄ breuiẽ iterũ accipe.cũ eni ꝓceſſiones in diuis in idẽptitate ſint nãe:op; relões ſ; ꝓceſſiones diuas acceptas eẽ reales.oẽ eni qõ a pᵒ eiuſdẽ ꝓcedit nãe in eodẽ ꝯueniet ordine cũ eo a q̃ ꝓcedit. ſicqꝫ reales adiuicẽ hẽbũt ambo reſpectꝰ tã ꝓcedẽs q̃ id a quo ꝓcedit.nõne aduertis qm̃ ubiqꝫ eſt origo vniꝰ ab alto ibi realis relõ erit: uel tm̃ ex pte eiꝰ qõ orit.qñ nõ eadẽ accipit nãz quã ſuũ h; pn̄m ſic i creature exortu a deo maifeſtũ eſt.uel ex pte utriuſqꝫ erit relõ realis:qñ oriẽs ad nãz ſui attigit pncipij:uelut i boĩuz p; gñone.relõ eni realis ⁊ in pr̃e eſt ⁊ i filio.at cũ ṽbũ in diuis qõ diua eſt ꝯceptio que cõplemẽtũ ⁊ tmĩnꝰ aut finis itra actꝰ exiſtit itelligẽdi:ipſeqꝫ actus ſeu itelligẽ diuũ idẽ ſit qõ diuũ eẽ uel eẽntia.op; ꝙ ip; diuũ ṽbũ a diuo,ꝓcedẽs itell'u ex diuã nõ fiat eẽntiã.ſ; eẽntie diue coẽntiale exiſtat.q: igiẽ in deo eẽntie vnitate ſuata iuenit origo ṽbi a ꝓferẽte ip; ṽbũ relõ realis erit tã ex pte ṽbi q̃ ex pte ip; ṽbũ ꝓferẽtis:ut in diuis qdẽ pſonis eẽntiali re ſit vnitas,relõne ṽo diſtictio que ab eẽntia diua re nõ dĩt ſed rõne ꝑa relatiua que eſt ad aliqd ex ſe hĩe. D. Ex doctrina colligo tua in deo relõnes qſdã etnas eẽ ac reales:ut qbꝰ pſone diſtiguunt.qſdã ṽo etnas tm̃ nõ reales:ut qbꝰ diuꝰ itell's eẽntiã ſuã ut imitabilẽ a rebꝰ in pfectionibꝰ diuerſis ad res ipſas cõpat ut rõnes ſũt rerũ uł idee que in mẽte ſũt diua.qſdã aũt nec etnas ſed tpales cũ ex tpe inaſcant reſpectꝰ uel depẽdẽtie qdã in

De relõnibꝰ qbꝰ diſtinguunt pſone

rebꝰ ad deũ:in ipſis exiſtes rebꝰ realr̃.i deo aũt nõ realiẽ ſ; rõne ſolã:ꝑut rõ hũana deũ ut ṫminũ depẽdẽtie creature ad ip; accipit ip; deũ in ordie ad creaturã ꝯſiderãdo.ac iõ nec reales has i deo eẽ ꝯſtat:ut de relõnibꝰ hic ſmo claudat.vnũ addas qſo q̃re rel'iua oppõ potiꝰ ad diuina trãſferat q̃ alia oppõ. P. Rel'iua oppõ ab aliis dĩt oppoſitis eo ꝙ i aliqs vnũ ulteri oppõit ingtũ ip; remouet.n̄gatio eni affirmatiõem tollit:⁊ ex hoc ei opponiẽ.oppõ eni ꝓuatiõis ⁊ hitꝰ ꝓrietatis oppõne ꝯdictiõis iducit ut in meth. pbatũ ẽ.nõ aũt hoc i relatiuis ẽ.nõ eni q: remouet filiꝰ patrẽ iõ ei opponit:ſ; rõne potiꝰ hitudis quã filiꝰ h; ad patrẽ.rõne aũt dĩt.huiꝰ attribui põt relõnis oppõ iter creaturã ⁊ deũ ⁊ nõ alia oppõ:cuz ex deo magis ſit creaturarũ poſitio q̃ eaꝝ remotio.eſt tñ hitudo aliq̃ creaturarũ ad deũ. Ex hac diia cãtur alia diia int oppoſita rel'iua ⁊ alia.i aliqs eni oppoſitis ſemp impfcm̃ ẽ alterũ qõ rõne negõnis i alio oppoſitoꝝ icluſe accidit.hoc aũt i relatiuis nõ ẽ:ſ; utrũqꝫ ad pfectũ ꝯſiderari põt:ut i relatiuis eqparãtie ut ſũt eq̃le ⁊ ſiłe.⁊ i relãuis origis:ut ſũt pr̃ ⁊ filiꝰ maxie palã ẽ.rõne aũt huius ſcõe diñt i ipſis pſonis diuis oppõ inuenit realis relõnis ut pauloañ accepi i õbꝰ nihil pfectiõis eẽ põt que tñ aliã nõ admittũt oppõnẽ:eo ꝙ alterũ ꝓriorꝫ ipfectiõi ſit ꝯnexũ. Alia ẽt oppoſita ſiue ꝯria ſiue hitꝰ ⁊ ꝓuatio ſ; ꝑaz eoꝝ rõne p modũ ſignificãt iherẽtis ei cui iſũt ſeu de quo pdicãt:ſic qõlibet de gñe accñtiũ.rel'iua ṽo ſ; rõnẽ ꝑaz nõ p modũ pdicant iherẽtis:ſ; p modũ ſe ad alterũ hñtis.l; rl'iuoꝝ rõ ſ; rõnẽ alioꝝ accñtiũ cõez ſit iherẽ ei de quo pdicanẽ.ut ſic alia accñtia i diuã accepta pdicationẽ in diuã mutenẽ ſbaz:ſ; tñ ipſoꝝ rõne ꝑaz q̃ ad alterũ dicũẽ nõ accipiunẽ p cõparationẽ ad id cui ieſt relõ:ſ; p reſpectũ ad alterũ.ſicqꝫ rel'iua diuo ad diuã nõ admittuntur pdicationẽ:eo ꝙ nõ ut iherẽtia ſic accñtia alia ſ; eoꝝ rõne ꝑaz pdicanẽ.⁊ ex hoc Boeꝰ dixit.ꝙ cũ qs pdicamẽta in diuã ṽtit pdicationẽ cuncta mutanẽ in ſbaz que pdicari pñt.ad aliqd ṽo diuo nõ põt pdicari.ſ.ut iherẽs:⁊ iõ ip; ad aliqd cũ accipit ad diuã ſm ꝑaz rõnẽ ipſiꝰ rl'iui pmanet in diuis cũ cõpõnẽ nõ faciat nec diue repugnet ſimplicitati:l; in ſbam nõ mutet diuã. D. De diuis relõnibꝰ iã ſatis dictũ ẽ que ut aſſeris pſonas ꝯſtituũt diuas.an ṽo ipa pſona relõ ſit uel ſba uehemẽter ambigo.ſi eni nomẽ abſolutũ eẽt dicẽs ſbam diuinã nõ dicerent in pl'ali pſone tres cũ vna tñ ſit diuina ſba.ſi aũt rel'iuũ ſit nomen:quõ hoc nomẽ cõe tribꝰ pſonis ſic eẽntia diuina nõ potit/hoc eniz aſſerit Augꝰ. P. Obſcurã mouiſti qõnẽ:cuiꝰ declaratio ut melius tibi liqueat/exordiũ ſumã a qbuſdã que ad hãc utilia ſunt ſolõnẽ. Sũba qñqꝫ dĩ ipſa nã que multis cois eſt.multi eniz hoies in vna cõi cõueniũt nã:que in pluribꝰ multiplicat hoibꝰ.⁊ ipſa eſt quã ſigt diffõ indicãs qd eſt res.q̃re hec cois nã eẽntia uel qditas rei uocat.greci ṽo eã uſiã dicũt.ſba qñqꝫ ẽt dicit ipm pticulare.qõ qdẽ diſtingui op; ab ea que multiplicat cõi nã.qcqd enim in re eſt ad cõez ꝑtinẽs nãm ſub ſignificatione ꝯtinui ſbe pmo mõ dcẽ nõ aũt qcqd in ſba pticulari eſt/ad cõem ptinet nãz. ſi eniz ad cõem ſpectaret nãm/qcqd in ſuba exiſtit pticularit/int ſbas ptic'lares eiuſdẽ nãe nõ eẽt diſtictio hoc aũt qõ in ſba eſt pticulari pter nãz cõez/mã indiuidualis eſt que ſingularitatis eſt pn̄m:⁊ ꝓnter accñtia idiuidualia/que pdicta determinãt nãz.cõpat igiẽ hec cois nã ad ſbaz pticularẽ ut pᵒ formalis ipſiꝰ.puta humanitas ad ſoz.iõqꝫ in rebꝰ ex mã ⁊ forã cõpoſitis/eẽnᵃ ſeu qditas aut cois dcã nã:nõ ẽ cõe qõ ptiᶜ

Quare oppoſitio relatiua potiꝰ ad diuina trãſſeratur q̃ alia oppoſitio.

De pſona an relõ ſit uł ſubſtantia.

UVA. BHSC. IyR_143_4

aut ſbm̄ oino. vñ nec de ſbto pī. nō enim dī ꝙ ſortes
ſit ſua humanitas. In ſubſtātijs vō ſimplicibꝰ nulla ē
eēntie ⁊ ſbti dr̄ia: cū in eis idiuidualis mā nō ſit cōez
indiuiduās nām. ſed eēntia ipſa in eis ſubſiſtēs eſt. ut
in meth. A℞. ⁊ Auic. oñſum eſt qm̄ ꝗditas ſimplicis
ipſa ſimplex ſba eſt. Suba āt hec pticularis hoc ꝓuz
hꝫ ꝙ extrinſeco nō idiget fundamento in quo ſuſten
tet in ſeipſa ſuſtentata. Uñ ⁊ ſubſiſtē dī ꝗſi per ſe ⁊ nō
in alio exñs. ⁊ ex hoc apud grecos uſioſis dcā eſt. a la
tinis vō ſbſiſtētia. hoc āt ſubſiſtē ex eo hꝫ qḋ ſub gñe
⁊ ſpē eſt in pñto ſbe cōprehēſa. ⁊ iō Boeꝰ dixit gña
⁊ ſpēs ſubſiſtē tm̄. nō ut per ſe exiſtāt ſm platōis pō
nez. hꝫ ⁊ aliḋ ꝓuz hec ſba. qḋ accñtiū fundamētū eſt.
ipſa ſuſtentās. ⁊ ex hoc ſuſtentare dī. Uñ boetiꝰ dic
ꝙ nō ſubſiſtit tm̄. ſꝫ ēt ſubſtat. ⁊ apḋ grecos ypoſtaſis
ex hoc dicta eſt ⁊ apud latinos ſba. hꝫ igiṫ hoc pticu
laris ſuba ꝙ ſubſiſtat per ſe ex ꝓpetate ſue forme. que
rei nō aduenit ſubſiſtēti. ſed actuale eē dat māe ut ſic
idiuiduū ſubſiſtē poſſit. ꝗre Boeꝰ uſioſim forme attri
buit eo ꝙ forma ſubſiſtēdi ſit pnm. ꝙ āt ſubſtet accñti
ex ꝓpetate hꝫ māe. Uñ idē dixit Boeꝰ ꝙ forma ſimpr
ſbm eē nō pōt. ⁊ iō idē ypoſtaſiꝫ māe attribuit. Uſiā
vō cōpoſito eo ꝙ in mālibꝰ ſubſtātijs tam forma ꝙ̄
mā eēntialia ſūt pnª nō forma tm̄. Ex his vidē poteſ
ꝙ ypoſtaſis ⁊ uſioſis rōne differūt. re āt idē ſūt. eēn
tia vō in ſubſtātijs mālibꝰ nō eſt idem cū eis ſm rem:
nec diuerſuz penitꝰ cū ſe hēat ut ps formalis. eēntia
enī nām ſigt̄ cōem que forma eſt per diffōnē ſignifica
ta. nō tñ ſimplex. in cōpoſitis ex mā ⁊ forma: ſꝫ cōpo
ſita ex mā ⁊ forma coibꝰ que ſpēi hiꝰ ſunt pnª. aīa eniꝫ
⁊ caro ⁊ os de hois exiſtūt rōne. que ut ſpēi pnª hois
cōplectiṫ diffinitio. ypoſtaſis vō ⁊ uſioſis ſupra ſpēi
uł eſſentie pnª que in diffōne claudunṫ addunt pnª in
diuidualia. hec eniꝫ aīa ⁊ hec caro ⁊ hoc os de rōne
ſunt huiꝰ hois. ⁊ ideo cum eēntia uł ꝗditate que dif
finiṫ in cōpoſitis ex mā ⁊ forma talia idiuidua nō ſūt
idem. res nāe idē ēt re ſigt̄ qḋ duo p̄dicta lꝫ rōne dif
ferat. ſic inter ſe duo p̄dicta. dī enim res nāe eo ꝙ nāe
cōi ſupponiṫ. ꝙ āt ypoſtaſis uł ſba ⁊ uſioſis uel ſubſi
ſtentia ⁊ res nāe in toto gñe ſigt̄ ſbe. hoc proſopa uel
pſona ſigt̄ ī gñe rōnabiliū. vñ ſupra p̄dicta pſona det
minatā addit nām: eſt enī indiuidua ſba rōnalis nāe.
In ſimplicibꝰ āt ſubſtātijs p̄dicta ꝗtuor ſm rōnē diſti
cta oīno idē ſunt. ſm rem cū eēntia. rōne āt differūt.
ipſa enī eēntia itellꝰualis eſt ſua ypoſtaſis uł pſona. nā
indiuiduata ex additiōe māe idiuidualis ut in cōpo
ſitis ex mā ⁊ forma ꝯtingit. ſed ex ſuis pncipijs eſſen
tialibꝰ ex ꝗbꝰ ipſa pſona idiuiduata ſine additiōe ali
cuiꝰ extrinſeci eſt ipſa eēntia per ſe ſubſiſtens. pſona
itaqꝫ coiter ſumpta tam in nā dina ꝙ itellꝰuali ⁊ ꝙ̄ rō
nali nihil aliḋ ſigt̄ ꝙ̄ ſbaꝫ idiuiduā rōnalis nāe hētqꝫ
hoc cōe cū abſolutis noibꝰ in dinis ut de ꝗlibet dicaṫ
pſona. pī enī eſt pſona ⁊ filiꝰ eſt pſona. ⁊ ſpūs ſcūs pſo
na. At ut ſm nomē ad aliud nō referaṫ nomen ſic pī
ad filiū ſm nomē referṫ. hēt ⁊ hoc cū relꝰiuis cōe qm̄
diſtiguiṫ. At ēt pluralr̄ p̄dicaṫ: ut pī ⁊ filiꝰ ⁊ ſp̄s ſcūs
tres dicunṫ pſone. quare tā abſoluti ꝙ relatiui. ſi ḡ ad
pſonā ſpectare videṫ. ſignificaṫ āt p nomē formalr̄ id
ad qḋ pnr ſignificādū eſt nomē ipoſitū qḋ eſt noiſ rō:
uł diffinitio: ut hō ſigt̄ ꝙ ex aīa ⁊ corpe cōpoſitū eſt.
At māliter ſignificaṫ. per nomē id in quo talis rō ſal
uaṫ ut hō ſigt̄ aliꝗd hñs cor ⁊ cerebrū ⁊ ptes huiꝰ ſi
ne ꝗbꝰ nō pōt eſſe corpꝰ aīatū aīa rōnali. Sic in ſigni
ficatiōe pſone ꝯſiderare opꝫ: formalr̄ eniꝫ ſigt̄ pnr id
qḋ ꝯtinet eiꝰ diffinitio uł rō. hoc āt eſt qm̄ ſba eſt idi
uidua. i. incoicabilis ⁊ ab alijs diſtincta. talis āt ſba ē
dei ꝙ nāe intellꝰualis ꝙ hois. pſona itaqꝫ dina formalr̄
ſigt̄ ſubſiſtēs diſtinctū in nā dina. ⁊ pſona intellꝰualis
idē in nā intellꝰuali ⁊ pſōa hūana. idē in nā rōnali. uez
qꝛ diſtinctū ſubſiſtēs in hūana nā nō pōt eē niſi aliꝗd
indiuiduatū p indiuidualē māꝫ ⁊ ab alijs diſtinctū. iō
opꝫ ꝙ hoc ſit id qḋ māliṫ ſigt̄ pſona hūana. at diſtin
ctū indiuiduū aut incoicabile in dina nā eē nō pōt ni
ſi relō. in dinis enī oē abſolutū eſt cōe ⁊ nō diſtinctuꝫ
relō āt in deo idē eſt ſm rē ut ſupra ꝓbatū eſt qḋ dina
eēntia. Et ſic eēntia ī deo idē eſt ꝙ hñs eēntiā ut deꝰ
⁊ deitas ſic in deo idē eſt relō ⁊ qḋ p relōnē referṫ. ſe
quiṫ igiṫ ꝙ idē ſit relō ⁊ diſtinctū in nā dina ſubſiſtēs
Collige ex his igiṫ qm̄ pſona coiter ſumpta ſigt̄ ſbaꝫ
indiuiduā rōnaliſ nāe. i. intellꝰualis. pſona vō dina for
mali ſignificatiōe ſigt̄ diſtinctū ſubſiſtens in nā dina.
uez qꝛ hoc eē nō pōt niſi relō uł relatū. iō māli ſigni
ficatiōe relōnē uł relatā ſigt̄. Dicaṫ igiṫ qm̄ pſona di
uina relōnē ſigt̄ ut ſubſiſtētē uł per moduz ſube nō ꝗ
eſt eēntia: ſꝫ ꝗ ypoſtaſis eſt ſic ēt relōnē ſigt̄ nō ꝗdeꝫ
ut relōnē ſꝫ ut relatū. hoc eſt ut ſignificaṫ hoc noie pī
niſi ut hoc noie pīnitas ſignificaṫ. pſona itaqꝫ dina ſi
gnificat relōnē ut ſubſiſtētē. ⁊ hoc eſt ſignificare relo
nē per modū ſube que eſt ypoſtaſis ſubſiſtēs in nā di
uina. lꝫ ſubſiſtēs in nā dina nō ſit aliud ꝙ nā dina. no
men itaqꝫ hec. ſ. pſona ſigt̄ in recto relōnē nō inꝙtuꝫ
relō eſt: ſꝫ ut ſubſiſtentē per modū ypoſtaſis. ⁊ eēntiā
ſignificat in obliquo. vñ ⁊ in diffōne in obliquo pōiṫ
nāe. uez inꝙtū eſſentia idē eſt qḋ ypoſtaſis ⁊ cū ypo
ſtaſis in diuinis ſignificeṫ ut relōne diſtincta. ſic etiaꝫ
dici pōt. qm̄ relō per modū relōnis ſignificata cadit
in rōne pſone in obliquo ⁊ eſſentia in recto qḋ nois
ethimologia declarat. dī eniꝫ pſona ꝗſi per ſe vna: ut
vnitas ad eſſentiā ptineat ⁊ per ſe relōnē implicet in
obliꝗ. pºmō ſic exponi pōt ut dicaṫ ꝙ pſona eſt pī. i.
eſt ille qui eſt relatꝰ ad filiū. ſic eniꝫ ſignificaṫ relō nō
ut relō: ſed ut relatū ſeu ſubſiſtēs uł per modū ſbe. ac
in recto ſignificaṫ. aliomō ſic exponi pōt. ut dicaṫ pſo
na eſt pī. i. eſt eſſentia dina. que eſt pī relōne diſtinctꝰ.
ſic āt relō ut relō ſignificaṫ: ⁊ ſignificaṫ i obliꝗ: hec āt
huiꝰ nois ſignificatio pcepta aliqñ nō fuit. ac iō hoc
nomē pſona in uſu nō erat. niſi ſic aliḋ abſolutū nom
ſꝫ tpe ꝓcedēte inſtātibꝰ hereticis ⁊ ꝗrentibꝰ ꝗd tres
accōmodatū eſt ex ſue ſignificatiōis ꝯgruētia ut pre
latiuo ponaṫ. ac rñdeaṫ. qꝛ tres ſūt pſone ut dic augꝰ
nō ḡ mireris ſi ī pl̄ali p̄dicaṫ qꝛ pſōe ſignificatio relo
nē iplicāt que multiplicat trinitatē. nihilominꝰ tribꝰ
cōe pſonis uelut eſſentia. pſone nomē dī eo ꝙ ſic eēn
tia re tribꝰ eſt cōis pſonis: ſic pſona rōne rlōnis nom
queadmodū eiſdē cōe eſt pſonis. D. Ambiguā pſati
nois ſignificationē pſōe videlꝫ apte ꝓpoſuiſti ⁊ libēs
eā accepi. at cur tres in dinis ponanṫ pſone audire ef
flagito ut in altiſſimo rez uertice nr̄a detineṫ collō. Quare pſo ne diuine ſūt tm̄ tres.
P. Ternarij rōnē nūi in diuinis pſoniſ ex hoc aiad
uerte. ipoſle eniꝫ eſt nāꝫ vnā niſi in vno eē ſic in pnº. ꝗ
eniꝫ ꝯfiteṫ ut hylariꝰ ait duos in dinis innaſcibiles du
os ꝯfiteṫ deos. vnū enī deū nā vniꝰ inaſcibilis dei exi
git. hinc ēt ꝗdā dixerūt phi qm̄ in rebꝰ que ſine mā ſt
nō pōt pl̄alitas niſi ſm originē eē. nō enim nā pōt ex
equo in plibꝰ eē niſi pp diuiſionē māe que in deo lo
cum nō hꝫ. in diuinis igiṫ nō eſt niſi vnā pſonā ponē i
naſcibilē que nō ꝓcedat ab alio. Si āt ab ea alie ꝓce
dant pſone p aliquā hoc erit actionē. Nō āt p actio
nē ut ſupra tactū eſt trāſeūtē in aliꝗd qḋ ex agētez ſit
ꝗlis eſt creatio. iam eniꝫ pſone ꝓcedētes ex foret qḋ
ipoſle eſt. Erit itaqꝫ ꝓceſſio pſonaꝝ dinaꝝ ſm actio
nes que in agēte manēt. he āt in nā intellꝰuali ſūt tm̄

UVA. BHSC. IyR_143_4

ⳇue.ſ.intelligẽ ⁊ velle ſm quas aliq̃d ꝓcedẽs iuenit
cum ipſe ꝑficiunt. Ipm aũt intelligẽ nõ ꝑficit niſi ↄce
ptione in itelligẽte cõpleta.nõ eni q̃s intelligẽ dr̃.ſed
cogitare ad intelligẽdũ ꝑambulũ anteq̃ ↄceptio aliq̃
ſtabiliat in mẽte intelligẽtis.ſilr etiã ipm velle nõ ꝑfi
citur niſi amore ꝓcedẽte ꝑ volũtatẽ ab amãte.amor
eni nihil aliud eſt q̃ ſtabilimẽtũ volũtatis in bono vo
lito. Verbũ aũt ⁊ amor in creatura nõ ſunt ꝑſone ſub
ſiſtẽtes in nã intelligẽte ⁊ volẽte eo q̃ itelligẽ ⁊ velle
nõ eſt ei⁹ eẽ q̃re v̓bũ ⁊ amor ſũt ſic̃ accñtia quedã ſuꝑ
veniẽtia creature itelligẽti ⁊ volenti. Cũ aũt in deo
idem ſit eẽ intelligẽ ⁊ velle: opʒ in deo v̓buʒ ⁊ amorẽ
nõ accidere ſed ſubſiſtẽ in dina nã. Nõ eſt aũt in deo
niſi vnũ ſimplex itelligẽ ⁊ vnũ ſimplex velle.qm̃ itel-
ligẽdo ſuã eẽntiã intelligit oia.⁊ volẽdo bonitatẽ ſuã
vult oia que vult.nõ eſt igit niſi vnũ v̓bũ ⁊ vn⁹ amor
in dinis. Ordo aũt intelligẽdi ⁊ volendi alit ſe hẽt in
creatura ⁊ alit in deo.hõ cognitionẽ intellectiuã a re
bus exteriorib⁹ accipit.⁊ per volũtatẽ i aliq̃d exteri⁹
ut in finẽ tẽdit.q̃re hois intelligẽ ſm motũ a reb⁹ eſt
ad aiam. Velle v̓o ſm motũ ab aia ad res. At de⁹ a
reb⁹ ſciam nõ accipit.ſed per ſciam ſuã cãt res.nec ꝑ
volũtatẽ ſuã in aliq̃d ex̃ ſic̃ in finẽ tẽdit.ſibi eni ſuffi-
ciens eſt.tam in hoie igit q̃ in deo circulatio quedã ẽ
in actionib⁹ intelĺs ⁊ volũtatis. Volũtas eni tẽdit in
id a quo itelligẽdi fuit ꝑn^m.at i hoie circulus ↄcludit
in id qd̃ ex̃ eſt.dum bonũ exteri⁹ ei⁹ mouet itellm ⁊ i
telĺs mouet volũtatẽ.⁊ volũtas redit per appetitũ ⁊
amorẽ in bonũ exteri⁹.in deo ãt hic circulus ↄcludit
in ſeipſo.de⁹ eni intelligẽdo ſe: ↄcipit v̓bũ ſuũ.qd̃ oiuʒ
intellectoꝝ per ipm eſt rõ.oia eni intelligit intelligẽ-
do ſeipm.⁊ ex hoc v̓bo ꝓcedit in amorem oium ⁊ ſui
ipſi⁹.iuxta illud.monas monadẽ genuit ⁊ in ſe ſuũ re
flectit amorẽ.lʒ qui hoc dixit de mũdi genitura itelle
xerit quẽ de⁹ ꝓpter ſuuʒ amorẽ ꝓduxit. Poſtq̃ igit
circulus eſt ↄcluſus nihil ultra põt.ac iõ nõ põt in nã
dina 3ª ſequi ꝓceſſio.ſed ulteri⁹ ſequit ꝓceſſio in mãʒ
exteriorẽ. Sic igit accipe in dinis tñ vnã ꝑſonã fore
nõ ꝓcedẽtẽ.duas v̓o ꝓcedẽtes.quaꝝ vna ẽt verbuʒ.
alia v̓o ut amor ꝓcedit ut ſic ꝑſonaꝝ ternari⁹ in diui
nis exiſtat.nũm tñ qui in gñe eſt q̃titatis in dinis nõ
pono.nec etiã in ſeꝑatis ſubſtãtijs ut latius ſupra ex-
poſitũ eſt.hũc eni nũm vel pluralitatẽ facit diſio mã-
lis que eſt diſio ↄtinui.pluralitate v̓o vl̓ nũo trãſcẽdẽ
te quã facit diſio formalis qui ꝑ diuerſas efficit formas
opʒ nũari ꝑſonas dinas ac intelĺuales.in talib⁹ eni re
bus termini nũales illa ſolũ ſignificãt de q̃b⁹ dicunt
ſolã addẽtes negationẽ.cũ eni eẽntia dr̃ vna.vna dic̃
eſſentiã indiuiſaʒ ⁊ ꝑſonã indiuiſam cũ vna ꝑſona dr̃
cũ ꝑſone tres dicunt ſignificant per ternariũ nũm.in
nullo gñe exñtẽ ſed trãſcẽdẽtẽ ipſe ꝑſone ⁊ circa vnã
quãq; eaꝝ indiſio.hocq; vnũ ac ei corñdẽs multitu
do cũ trãſcẽdẽtia ſint pro ſb̃a ⁊ pro relõne ſtare pñt i
dinis.que ãt i gñe ſũt q̃ti accñtia ſignificãt mãlia que
ad dina trãſferri nequeũt.hãc ꝑſõaꝝ ꝑl̓alitatẽ vl̓ ter
nariũ ſigt̃ nomẽ hoc trinitas qd̃ ẽ pluralitas idẽtina
te.hoc trinitas detinate dicit.⁊ cũ trinitatẽ ponim⁹ in
vnitate ꝑſonas nũatas ponim⁹ in vnitate nãe ⁊ vnita
tem dicim⁹ in trinitate.ſic̃ nã in ſuis dr̃ eẽ ſuppoſitis.
D. Hec metas humani vident trãſcendẽ intelĺs.⁊ tñ
que de trinitate ꝑſonaꝝ ⁊ eaꝝ intelĺuali ꝓceſſiõe de
claraſti rõne ꝓbare videris. P. Ad notitiaʒ ꝑſonaꝝ
diuinaꝝ rõne nãli nullus ꝑuenire põt.nõ eniʒ niſi ex
creaturis nãli rõne in dei cognitionẽ ꝑuenire q̃s pote
rit.creature v̓o in dei ducũt cognitionẽ/ſic̃ effectus in
cãm.hoc g̊ ſolũ de deo cog̊ſcit rõne nãli qd̃ ei ↄuenit

Q, ad notiti
am diuinarũ ꝑ
ſonaruʒ nãli
rõne nullus
põt deuenire

ſm q̃ oium entiũ eſt ꝑn^m. Virt⁹ aũt dei cãtiua/toti eſt
cois trinitati q̃re ad vnitatẽ ꝑtinet eẽntie.nõ ad ꝑſo-
narũ diſtinctionẽ.qd̃ aũt in libris platonicoꝝ reperit
ſicut Aug⁹ aſſerit ſe legiſſe. In ꝑn° erat v̓bũ ⁊ verbũ
erat apud deũ ⁊ de⁹ erat verbũ.lʒ alijs verbis his eq̃
pollẽtib⁹ nõ ex hoc credant platonici rõne nãli ad ꝑ
ſonaꝝ diſtinctionẽ attigiſſe.nõ eni verbũ eẽ ꝑſonam
genitã intellexerũt.ſed idealẽ rerũ rõnẽ per quã de⁹
oia ↄdidit que filio appropriata tñ ẽ.nõ eni ut exñs
ꝓpriũ ꝑſone diſtinctiuũ eã accipiẽtis.lʒ aũt dinis ap-
propriata perſonis nouerint. In 3° tamen ſigno defe-
ciſſe dicunt: eo q̃ a bonitate que ſpũi ſcõ appropriat
deuiauerũt dum cog̊ſcẽtes deũ/nõ ſic̃ deũ g̓ſificaue-
runt.aut cũ ponerẽt ipſi vnũ ꝑ^m ens qd̃ toti⁹ vniuer
ſitatis p̄rem eẽ dicebat.⁊ aliã ſub eo ſb̃am q̃ mẽtem
aut paternũ vocauerũt intelĺm in quo oiuʒ reꝝ exiſte
bãt rõnes.nõ poſuerũt ſb̃am 3^am que ſpũi ſcõ rñdere
videret. Rõnes aũt ꝓbantes vnitatẽ dine eẽntie idu
ci pñt.ſufficienter aũt trinitatẽ ꝓbãtes ipoĺe: ſed tñ
ſuadẽtes aut ↄgruẽtes.poſita eni trinitate ↄgruũt rõ
nes multe que inducunt.ſic̃ etiã in alijs vides qm̃ ra-
tio ſufficiẽs inducit ad alicui⁹ ꝓbationẽ radicis.ut q̃
mot⁹ celi ſit ſemꝑ velocitatis vniformis.aliq̃n v̓o rõ
inducta nõ ſufficiẽter radicẽ ꝓbat.ſed oñdit effectus
ↄñtes ↄgruere radici ut rõ excentricoꝝ ⁊ epiciclorũ
eoꝝ poſitiõe facta ꝓbat apparẽtia ſenſibilia circa mo
tus celeſtes poſſe ſaluari.cuʒ alia etiã poſitione facta
forte ſaluari poſſent. In myſterio igit ſũme ac vene-
rande trinitatis nãlis ſileat rõ.doceat ſacre ſcriptu-
re auctoritas ⁊ loquat fides mens obſequat deo de-
uota: ⁊ nihil heſitãs teneat firmiſſime veritatis fũda
mentũ.qm̃ de ea que per eſſentiam eſt btitudine/que
in dino ac nobiliſſimo ↄſiſtit actu qui eſt intelligẽ con
ferre voluiſti: qui ſine ꝓceſſione dina nõ eſt ex qua di
ſtinctio ꝑſonaꝝ oportuit de relõnib⁹ ⁊ alijs que circa
ipſam diuinã ꝓceſſionẽ intelligunt/tangere aliqua ne
oino obſcurũ diuinoꝝ pelagus remaneret qd̃ diſpu-
tationis remigio ſulcare auſi ſumus. D. Aluus mul-
tum detumuit.ſermo enim tue doctrine multos ſapie
partus ad lucẽ ꝓduxit.nihilominus ingrauidat men
tem.dum enim magna aperis ad maiora ſuſpirat mẽ
tis intẽtio.ſed iam reddat debitum ⁊ bonitati ꝓdige
cõmunicabili luci/fonti indeficiẽti grẽ ſemꝑ agant.⁊
tibi que paruulos doces ac viris ꝓbatiſſimis quoꝝ
rõnes ⁊ ſnie in medio ſunt diſputationis ꝓlate.

¶ Explicit liber Clariſſimi Alberti Ma-
gni de Apprehẽſione (ſub dialogo diſcipu
lũ ſe nominãs: querit ſuam magiſtrã Phi-
loſophiaʒ) Venetijs impreſſus per Simo
nem de Luere in cõtrata ſancti Caſſiani.13.
Septembris.1504. Feliciter.

Diuerſis hec ſparſa locis congeſſit in vnuʒ
Hoc opus afflatu preueniente dei.
Arboribus flores decerpſi vinaq; prelo
Expreſſi pleno diuite mella fauo.

UVA. BHSC. IyR_143_4

¶ Tabula dialogi Alberti magni de apprehenſione. Qui duodecim habet partes.

¶ Prima tractat de apprehenſione in cõmuni. ⁊ de aliquib⁹ ad apprehenſionem generaliter ſumptaꝫ pertinentibus. 2
Secunda pars tractat de apprehẽſione ſenſuum particulariuꝫ. puta. viſus. auditus. guſtus. odoratus ⁊ tactus. ⁊ de eoꝝ medijs. organis. ⁊ obiectis. 3
Tertia pars tractat de apprehenſione ſenſuuꝫ cõmunium. puta de virtute imaginatiua. eius obiecto. ⁊ eius actu. De virtute inſuper extimatiua. Sed primo ante omnia de ſenſu cõmuni. Et q̃re dicit ſenſus. ⁊ q̃re cois. ⁊ quid hẽt inq̄tum cõmunis. 5
Quarta pars tractat de apprehẽſione que fit per fantaſiam. per memoriam ⁊ per reminiſcẽtiam. 6
Quinta pars tractat de apprehenſione que fit ꝑ virtutem intellectiuaꝫ in cõmuni. deinde de ea que fit per principia ⁊ per ſcientiam. 8
Sexta pars tractat de apprehenſione que fit per ſapiam. per ꝓphiaꝫ nãleꝫ. ꝑ ſomnia ⁊ ꝑ viſiones. 10
Septima pars tractat de apprehẽſione que circa agibilia ꝯtingit. per prudentiam. ⁊ per artẽm. 13
Octaua pars tractat de apprehẽſione que fit per habitus infuſos. puta per fidem. de qua hic agitur ⁊ fidei articulis. ac articuloꝝ impugnationib⁹. ⁊ ꝯſequẽter de apphẽſione que fit ꝑ dona ſpũs ſci. 16
Nona pars tractat de apprehenſione que fit per ꝓphetiam infuſaꝫ. de qua ꝓphia eiuſq; gradibus. ⁊ ſpẽbus hic peroptime tractat. ac de apprehẽſione Ade in ſtatu inocentie per effectus intelligibiles. Et quõ differẽter. Angelus. ꝓpha. ⁊ primus hõ in ſtatu inocẽtie itellexit ꝑ itelligibiles effect⁹. 20
Decima pars tractat de apprehẽſione que fit per raptum. ⁊ de apprehẽſione btitudinis participate a creatura. ⁊ ꝯñter pulchre tractat de dotib⁹ corporis ⁊ anime. 22
Undecima pars tractat de apprehẽſione diuine eẽntie a mente humana. 26
Duodecima pars tractat de apprehenſione. imo beatifica comprehẽſione diuine eſſentie a ſeipſa. puta qualr̃ diuina eẽntia beatifice ſe cõprehẽdit. 27
¶ Qꝫ mens beata diuinam intelligendo eſſentiam ipſam participat. ſed deus ſe intelligẽdo non participat ſeipſo. 27
Quot modis ⁊ qualiter aliquid participat. 27
Qꝫ triplex eſt appetitus. ſ. naturalis itellectiuus. ⁊ ſenſitiuus. qui appetitus multiplr̃ differunt. 28
De diuino ⁊ nobili actu qui eſt intelligere. ⁊ de actione duplici. 29
Quomõ in deo idem ſit eſſentia ⁊ ſuppoſitum ⁊ eſſe ⁊ actio que eſt intelligere. ⁊ ꝙ hec non ſunt idem in creatura. 29
Qꝫ ſubſtantia. ſuppoſitum. eſſe ⁊ actio differunt in creatura. 29
Quomõ in deo ⁊ intelligentijs ⁊ hominibus differt intelligere. 29
Quomõ aia ſe intelligit per ſpẽs ſenſibiliuꝫ. 29
Qꝫ intelligentia nõ intelligit alia a ſe per eſſentiã ſuã ſicut deus intelligit. 29
An diuine repugnet ſimplicitati intelligere cauſata in ſeipſo. 29
Unde eſt ꝙ idee ſunt plures in deo. ⁊ an ſint a deo intellecte. 30
In quo differt beatitudo creata ⁊ increata. ⁊ quomõ deus ſeipſum comprehendit beatifice. uel perfecte cognoſcit. 30
De ꝓceſſiõe que eſt i deo. ⁊ ꝯceptione ſiue v̾bo. 30
Quomõ ꝓceſſio que in diuis eſt gñatio eſt. 30
De differẽtia diuine ꝓceſſionis ⁊ humane. 30
De ꝓceſſione ſpũs ſci que eſt per modũ amoris. 31
Qꝫ ſpũs ſcũs eſt a patre ⁊ filio. ⁊ de idẽptitate trium diuinarum perſonarum. 31
De diſtinctione que per relatiuos eſt in diuijs. ⁊ quare proceſſio ſpũs ſci nõ dicitur generatio. 32
De ſufficientia diuinarum relationum. 31
Qꝫ nõ origo ſed relõ ꝯſtituit ⁊ diſtinguit ꝑſonas. 31
An remotis relationib⁹ maneant ypoſtaſes. 32
An relatio ſit diuina eſſentia. 32
De ſufficientia notionum. 32
An relatio ab alia relone diſtinguat realiter. 33
De triplici diuerſitate relationum in diuinis. Et primo de relonib⁹ que ſunt inter creaturã ⁊ deũ. 33
De rõnibus uel relationib⁹ que idee dicunt. 33
De relationib⁹ quibus diſtinguunt perſone. 34
Quare oppoſitio relatiua potius ad diuina transferatur ꝙ aliqua alia oppoſitio. 34
De perſona. an relatio ſit uel ſubſtantia. 34
Quare perſone diuine ſunt tm̃ tres. 34
Qꝫ ad notitiam diuinarum perſonarum nullus nãli ratione poteſt deuenire. 35

Regiſtrum.

a b c d e f Oẽs terni. quinterni. 3. charte. 3.

UVA. BHSC. IyR_143_4

UVA. BHSC. IyR_143_4

UVA. BHSC. IyR_143_4